

T.C. KOCAELİ ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
GAZETECİLİK ANABİLİM DALI

ULUSLARARASI MEDYADA GÖÇMEN HABERLERİNİN
ÇERÇEVELENMESİ: SURİYELİ VE UKRAYNALI
SIĞINMACILARA İLİŞKİN HABERLERİN ANALİZİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

FARİDA KACHYBEKOVA

KOCAELİ 2024

T.C. KOCAELİ ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
GAZETECİLİK ANABİLİM DALI

ULUSLARARASI MEDYADA GÖÇMEN HABERLERİNİN
ÇERÇEVELENMESİ: SURİYELİ VE UKRAYNALI
SIĞINMACILARA İLİŞKİN HABERLERİN ANALİZİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

FARIDA KACHYBEKOVA

DOÇ.DR. BETÜL PAZARBAŞI

KOCAELİ 2024

T.C. KOCAELİ ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
GAZETECİLİK ANABİLİM DALI

ULUSLARARASI MEDYADA GÖÇMEN HABERLERİNİN
ÇERÇEVELENMESİ: SURİYELİ VE UKRAYNALI
SIĞINMACILARA İLİŞKİN HABERLERİN ANALİZİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Tezi Hazırlayan: Farida Kachybekova

Tezin Kabul Edildiği Enstitü Yönetim Kurulu Karar ve No:26.01.2024/4

KOCAELİ 2024

ÖNSÖZ

“Uluslararası Medyada Göçmen Haberlerinin Çerçevenmesi: Suriyeli ve Ukraynalı Sığınmacı Haberlerinin Analizi” başlıklı çalışmamın her aşamasında danışmanlığını yaparak, yönlendirmeleriyle bu süreci verimli geçirmemi sağlayan değerli hocam ve tez danışmanım Doç. Dr. Betül Pazarbaşı’na teşekkürlerini sunarım. Bu süreçte her alanda desteklerini esirgemeyen kıymetli anne babama ve yakınlarıma da teşekkürlerimi iletirim. İlginiz, rehberliğiniz ve sevginiz için minnettarım.

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ.....	i
İÇİNDEKİLER.....	ii
ÖZET.....	v
ABSTRACT	vi
KISALTMALAR.....	vii
TABLO LİSTESİ	viii
GİRİŞ.....	1

BİRİNCİ BÖLÜM

1. GÖÇ VE ULUSLARARASI GÖÇLER	5
1.1. GÖÇ KAVRAMLARI.....	5
1.1.1. Göç ve Göçün Oluşum Nedenleri.....	6
1.1.2. Göçmen.....	8
1.1.2.1. Geçici Koruma Statüsündeki Kişiler.....	9
1.1.2.1.1. Mülteci Olgusu.....	9
1.1.2.1.2. Göç Etkisindeki Kategoriler.....	10
1.1.2.1.2.1. Mültecilik	11
1.1.2.1.2.2. Şarh Mültecilik.....	12
1.1.2.1.2.3. Sığınmacılık.....	13
1.1.2.1.2.4. Geçici Koruma.....	14
1.1.2.1.2.5. İkincil Koruma	16
1.2. GÖÇ TÜRLERİ.....	17
1.2.1. Gönüllü ve Zorunlu Göçler	18
1.2.2. Bireysel ve Kitlesel Göçler	18
1.2.3. İç ve Dış Göçler.....	19
1.2.4. Geçici ve Sürekli Yerleşme Göçler	19
1.2.5. Düzenli ve Düzensiz Göçler	20
1.3. GÖÇ HAREKETLERİNDE ÜLKE TÜRLERİ.....	20
1.3.1. Kaynak ülke	21
1.3.2. Transit Ülke	21
1.3.3. Hedef Ülke.....	22
1.4. SURİYE VE GÖÇ	23
1.4.1. Savaş Öncesi Suriye	24
1.4.2. Suriye’de İç Savaşın Başlaması ve Gelişmesi	26
1.4.3. Suriye’de Nüfus Hareketliliği.....	28
1.5. UKRAYNA VE GÖÇ	30
1.5.1. Ukrayna- Rusya Krizinin Tarihsel Arka Planı	30
1.5.2. Ukrayna’da Nüfus Hareketliliği	32

1.6. ANALİZ KAPSAMINDA DAHİL EDİLEN ÜLKELERİN GÖÇ POLİTİKALARI	34
1.6.1.Türkiye ve Göç Politikası	35
1.6.2.Almanya ve Göç Politikası.....	38
1.6.3.İngiltere ve Göç Politikası.....	41

İKİNCİ BÖLÜM

2.HABER SEÇİMLERİNİN TEORİK TEMELLERİ GÜNDEM OLUŞTURMA VE ÇERÇEVELEME YAKLAŞIMI	45
2.1.HABER DEĞER TEORİSİ ARAŞTIRMALARI.....	45
2.1.1.Walter Lippman ve Haber Değeri.....	46
2.1.2.Galtung ve Ruge'un Haber Değeri	47
2.2.GÜNDEM OLUŞTURMA YAKLAŞIMI	49
2.2.1.Medya Gündeminin Oluşturulması.....	51
2.2.2.Kamu Gündeminin Oluşturulması.....	53
2.2.3.Siyaset Gündeminin Oluşturulması.....	55
2.3. ÇERÇEVELEME YAKLAŞIMI	57
2.3.1.Medya ve Bireysel Çerçeveler.....	59
2.3.1.1.Medya Çevreveleri	60
2.3.1.2.Bireysel Çerçeveler.....	61
2.3.2. Medyada Çerçeveleme Süreci	61
2.3.2.1.Çerçevenin Kurulması.....	61
2.3.2.2.Çerçevenin Belirlenmesi	63
2.3.2.3.Bireysel Düzey Çerçeveleme Etkileri.....	64
2.3.2.4.İzleyici Olarak Gazeteciler	64
2.4.HABER ÇERÇEVELEME TURLERİ	64
2.4.1.Spesifik Haber Çerçeveleme.....	65
2.4.2.Genel Haber Çerçeveleme	65

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

3. ULUSLARARASI MEDYADA GÖÇMENLERE İLİŞKİN HABER ÇERÇEVELERİ: SURİYELİ VE UKRAYNALI SİĞİNMACILARIN MEDYADA TEMSİLİ	67
3.1.ARAŞTIRMANIN METODOLOJİSİ.....	67
3.1.1.Araştırmanın Amacı ve Öne mi	67
3.1.2.Araştırma Evreni ve Örneklemi	68
3.1.3.Araştırmanın Sınırlılıkları	69
3.1.4.Araştırma Soruları ve Hipote zleri	70
3.1.5.Araştırma Yöntemi	72
3.1.6.Elde Edilen Bulgular	76
3.1.6.1.Habe rlerin Kantitatif (Niceliksel) Analizi.....	76
3.1.6.2.Habe rlerin Kalitatif (Niteliksel) Analizi.....	96

SONUÇ	125
KAYNAKÇA	139
ÖZGEÇMİŞ.....	150

ÖZET

Bu tez çalışmasında, sığınmacılar ile ilgili haberlerde kullanılan haber çerçevelerinin medyanın ideolojik farklılıkları ve bağlı oldukları ülkelerin göç politikası ekseninde kamuoyu üzerinde belirleyici etki yaratıp yaratmadığını ortaya koymak amaçlanmaktadır. Bu bağlamda Türkiye, Almanya ve İngiltere merkezli yayın yapan günlük gazetelerin internet haber sitelerinde yer alan Suriyeli ve Ukraynalı sığınmacılar ile ilgili haberler, haber çerçeveleme teorisi temelinde içerik analizi tekniği ile incelenmiştir. Türkiye'nin dünyadaki sığınmacılara en çok ev sahipliği yapan ülke olması, Almanya'nın diğer AB'ye üye ülkelere göre sığınmacıları daha fazla kabul etmesi, İngiltere'nin de sığınmacılara kapısını açma konusunda direnç göstermesi araştırma evreni seçiminde belirleyici rol oynamıştır. Örneklem seçiminde gazetelerin ideolojik yaklaşımları baz alınarak Türkiye'den muhafazakâr sağ ideolojiyi temsil eden Sabah ve sol ideolojiyi savunan Sözcü gazeteleri, Almanya'dan sağ ideolojiyi temsil eden Bild ve sol ideolojiyi savunan Zeit gazeteleri, İngiltere'den ise sağ görüşü savunan Express ve sol ideolojiyi temsil eden The Guardian gazetelerinin internet siteleri tercih edilmiştir. Bu gazetelerin internet sitelerinde Suriyeli sığınmacılar ile ilgili Suriye'de iç savaşın başladığı 2011 ile 2020 yılları arasında kritik gelişmelerin yaşandığı aylarda yayımlanan toplam 1384 haber, Ukraynalılar ile ilgili Mart 2022 ve Şubat 2023 yılları arasında yayımlanan 835 haber hem niceliksel hem de niteliksel olarak incelenmiştir. Analiz edilen gazetelerden elde edilen bulgular, Suriyeli sığınmacılar ile ilgili sosyal güvenlik, siyasal ve ekonomik tehdit gibi daha çok olumsuzluk içeren haber çerçevelerinin baskın olduğunu; ancak bu çerçevelerin kullanım oranının gazetelerin temsil ettikleri ideolojilere göre farklılık gösterdiğini ortaya koymaktadır. Ukraynalı sığınmacılar ile ilgili haberlerde incelenen gazetelerin ideolojik bakış açılarının ve bağlı oldukları ülkelerin göç politikalarının farklı olmasına rağmen mağduriyet, yerleşim, insanî ilgi, sorumluluk gibi daha çok olumlu ve sığınmacıları haklı çıkaran çerçevelerin baskın olduğu tespit edilmiştir.

Anahtar kelimeler: Uluslararası Göç, Suriyeli ve Ukraynalı Sığınmacılar, Medya, Çerçeveleme.

ABSTRACT

This thesis aims to investigate whether the frames used in news about refugees have a decisive impact on public opinion based on the ideological differences of the media and the migration policies of the countries they belong to. To achieve this goal, news articles about Syrian and Ukrainian refugees were analyzed using the framing theory and content analysis technique. The study focused on daily newspapers with online news portals based in Turkey, Germany, and the United Kingdom. The choice of the research universe was influenced by Turkey being the country hosting the highest number of refugees globally, Germany accepting more refugees compared to other EU member states, and the UK showing resistance to admitting refugees. The selection of the sample was based on the ideological approaches of the newspapers. Conservative-right ideology was represented by the Turkish newspaper Sabah, advocating for a conservative-right ideology, and the left ideology was represented by the Turkish newspaper Sözcü. For Germany, the conservative-right ideology was represented by Bild, and the left ideology was represented by Zeit. In the UK, the newspaper Express represented the right-wing perspective, while The Guardian represented the left ideology. A total of 1384 news articles about Syrian refugees published between 2011 and 2020 and 835 news articles about Ukrainian refugees published between March 2022 and February 2023 on the selected newspapers' websites were quantitatively and qualitatively evaluated. The findings reveal that in the analyzed newspapers, news frames about Syrian refugees mainly consisted of negative aspects such as social security threats, political and economic threats. However, the prevalence of these frames varied according to the ideological perspectives of the newspapers. For Ukrainian refugees, despite the differences in the ideological perspectives of the analyzed newspapers and the migration policies of the countries they belong to, frames emphasizing positive aspects such as resilience, settlement, human interest, and responsibility were dominant. Overall, this study highlights how media framing contributes to the formation of public attitudes towards refugees, with the frames used being influenced by media ideology and the migration policies of the countries in question.

Keywords: International Migration, Syrian and Ukrainian Refugees, Media, Framing

KISALTMALAR

AB:	Avrupa Birliği
AFAD:	Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı
BM:	Birleşmiş Milletler
BMMYK:	Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliği
İOM:	Uluslararası Göç Özgütü
YUKK:	Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu

TABLO LİSTESİ

Tablo 1: Sığınmacılarla İlgili Haberlerin Toplam Sayısı	76
Tablo 2: Haberlerin Aylara ve Yıllara Göre Dağılımı.....	77
Tablo 3: Sığınmacılar ile İlgili Haberlerin Üretildiği Organizasyon.....	80
Tablo 4: Haberde Ana Başlığın Özellikleri.....	82
Tablo 5: Haberde Ana Başlığın Metinle İlişkisi	85
Tablo 6: Haber Ana Başlığının Sığınmacılarla İlişkisi	88
Tablo 7: Haberde Fotoğraf Kullanımı	91
Tablo 8: Fotoğrafların İçeriği	92
Tablo 9: Haberlerin İleti Analizi.....	96
Tablo 10: Haberlerin Konu İçerikleri	99
Tablo 11: Haber Kaynakları	102
Tablo 12: Haber Aktörleri ve İleti Analizi.....	105
Tablo 13: Sığınmacılara Yönelik Sık Kullanılan Tanımlama Terimleri	109
Tablo 14: Haberlerde Sığınmacıların Vurgulanan Özellikleri	112
Tablo 15: Haberde Kullanılan Haber Çerçeveleri	114
Tablo 16: Haber Fotoğraflarında Kullanılan Görsel Çerçeveler	121

GİRİŞ

Arap Baharı olarak nitelendirilen Tunus, Mısır gibi Arap ülkelerinde meydana gelen protestolar Suriye’de hâlâ devam eden iç savaşın başlamasına sebep olmuştur. Bu iç savaş nedeniyle milyonlarca Suriyeli ülkelerini terk etmek ya da ülke içinde daha güvenli olarak bilinen bölgelere göç etmek zorunda kalmışlardır. Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliği’nin (BMMYK) en son yayımlanan raporuna göre dünyada göç etmek zorunda kalanların üçte biri Afganistanlı, Ukraynalı ve Suriyeli mültecilerdir. Ancak oran olarak ilk sırada Suriyeli sığınmacılar yer almaktadır. Bu kapsamda 6,7 milyon Suriyeli ülke dışına göç etmek zorunda kalmış, 6,7 milyonu ülke içinde yerlerinden edilmiştir. Bu durum, Suriye’nin 22 milyon halkının neredeyse yarısından fazlasının yer değiştirmek zorunda olduğunu göstermektedir (UNHCR, 2023). Suriye dünyadaki mülteci krizinin en çok yaşandığı ülke olarak bilinmekteyken Türkiye en çok sığınmacı kabul eden ülke olarak ilk sırada yer almaktadır. Türkiye’de kayıtlı olarak barınmakta olan Suriyeliler 3,2 milyondan fazladır. 1,5 milyon Suriyeli Lübnan’da, 1 milyon Suriyeli Avrupa ülkelerinde, Avrupa’da yaşayanların çoğunluğu da Almanya’da hayatlarına devam etmektedir (UNHCR ,2023).

Rus güçlerinin 2014 yılında Kırım’ı ele geçirmesiyle devam eden Ukrayna-Rusya çatışmaları 24 Şubat 2022 tarihinde büyük bir savaşa dönüşmüştür. Hâlâ devam eden savaş Ukrayna nüfusunun yarısının ülke içinde yer değiştirmesine ya da vatanlarını terk etmelerine neden olmuştur. BMMYK’nın son yayınladığı rapora göre Rusya’nın Ukrayna işgalinden beri Avrupa ülkelerine giriş yapan Ukraynalılar 6,6 milyondan fazladır. Bunların 4,2’si geçici koruma ya da buna benzer ulusal koruma statülerine sahip olmuştur. Ukrayna’nın içinde yer değiştirenlerin toplam sayısı ise 5,1 milyondan fazladır ve 3,3 milyon çocuk olmak üzere 17,6 milyon Ukraynalının insanî yardıma ihtiyacı vardır (UNHCR, 2023). Ülkelerini terk etmek zorunda kalan Ukraynalı sığınmacıların çoğunluğu Bulgaristan, Çek Cumhuriyeti, Polonya, Moldova gibi komşu ülkelere ve diğer Avrupa Birliğine (AB) üye olan ülkelere sığınmışlardır. Polonya, Ukraynalıların yüzde 60’ına ev sahipliği yapan ülke olarak bilinmektedir. 1 milyon Ukraynalı sığınmacıya ev sahipliği yapan Almanya ise en çok sığınmacı kabul eden diğer Avrupa ülkeleri arasında ilk sıralarda yer almaktadır. Almanya’nın Ukraynalılar için hedef bir ülke olduğunu savaş öncesinde

Almanya'ya göç eden ve çalışmak için gelen Ukraynalıların sayısının yüksek olması kanıtlamaktadır (Rush, 2022: s. 3).

Savaş gibi siyasi tartışmalar nedeniyle meydana gelen göç krizleri gün geçtikçe artarak globalleşen bir soruna dönüşmektedir. Bu noktada medya büyük bir rol oynayarak yaptığı haberler ile toplum üzerinde göçmenlere yönelik bir tutum oluşturmaktadır. Medya gündeme getirdiği konular ile kamuoyu yaratabilme kabiliyetine sahiptir ve bunu haberleri çerçeveleme yoluyla gerçekleştirmektedir.

Medya, haberleri çerçeveleyerek belirli konular üzerinde insanların ne şekilde düşünmeleri gerektiğini belirlemektedir. Yani medya olayları savunduğu ideolojik bakış açılara ve bağlı oldukları ülkelerin yürüttükleri politikalarına göre hareket ederek haberleri belli sınırlar içinde biçimlendirerek alıcı kitlesine sunmaktadır. 1980'lerden sonra medya araştırmacılarının ilgisini çekmeye başlayan çerçeveleme daha sonra bir kuram olarak geliştirilmiştir. Temeli Heider ve Simmel'in psikolojik, Goffman'ın da sosyolojik çalışmalarına dayanan çerçeveleme bir kavram olarak gerçekliğin belli bir kısmının seçilmesi ve çerçevelenen haber metinleriyle önemli ve dikkat çekici hale getirilmesi şeklinde açıklanmaktadır (Entman, 1993: s. 52). Dolayısıyla çerçeveleme, bir haber içinde alternatif çerçeveleri öne çıkararak baskın bir ideolojiye hizmet etmekte ve o ideolojiyi yeniden üreterek meşrulaşmasını sağlamaktadır. Bu kapsamda haber üreticileri bazı bilgilere dikkat çekerken bazılarını görmezden gelebilirler. Aynı zamanda toplum için hiç önemi olmayan konuları bile çerçeveleyerek görünür hale getirebilmektedirler. Çerçeveleme kuramı temelinde medya üzerinde yapılan araştırmalar gazetecilerin kazayla ilgili olanları rutin olarak gördüklerini ve haberleri oluştururken seçici davrandıklarını ve olayları sansasyonel, taraflı bir şekilde sunduklarını ileri sürmektedir. Yang ve Wang (2021) tarafından yapılan bir çalışmada Amerikalı gazetecilerin yerel felaketlere daha çok önem vererek küçük kaza olaylarına göre büyük felaketleri haber yapmayı tercih ettikleri tespit edilmiştir (s.3). Bu noktada medyanın seçiciliğinin sahiplik gücüne hizmet ettiği söylenebilir.

Bu tez çalışmasında Türkiye, Almanya ve İngiltere merkezli yayın yapan günlük gazetelerin internet haber sitelerinde yer alan Suriyeli ve Ukraynalı sığınmacılar ile ilgili haberler, haber çerçeveleme teorisi temelinde içerik analizi tekniği ile analiz edilmektedir. Araştırmanın amacı ulusal ve uluslararası alanda

medyanın göçmenlerle ilgili yaklaşımının ne olduğunu haber çerçeveleri üzerinden tartışmaya açmaktır. Bu amaçla araştırmanın nesnesi olarak belirlenen Suriyeli ve Ukraynalı sığınmacılar konusunda Türkiye, Almanya ve İngiltere basınında kullanılan haber çerçevelerinin ideolojik farklılıkları ve bağlı oldukları ülkelerin göç politikası ekseninde kamuoyu üzerinde belirleyici bir etki yaratıp yaratmadığının analiz edilmesi önem arz etmektedir. Araştırma evrenini söz konusu ülkelerde yayın yapan günlük gazeteler oluşturmaktadır. Çalışma evreninin belirlenmesinde Türkiye'nin dünyada sığınmacıları en yoğun şekilde barındıran ülke olması, AB'ye üye ülkeler içinde Almanya'nın sığınmacılara kapısını diğer ülkelere oranla daha fazla açması, İngiltere'nin ise tam tersine sınırlarını açmama konusunda direnç göstermesi belirleyici olmuştur. Gazetelerin seçiminde ideolojik yaklaşımları baz alınmıştır. Türkiye'den muhafazakâr sağ ideolojiyi temsil eden Sabah ve sol olarak nitelendirilebilecek Sözcü gazeteleri ile Almanya'dan sağ ideolojiyi temsil eden Bild ve sol ideolojiyi savunan Zeit gazeteleri, İngiltere'den ise sağ görüşü savunan Express ve sol ideolojiyi temsil eden The Guardian gazetelerinin internet haber siteleri örneklem olarak seçilmiştir. Araştırmanın zaman aralığı Suriyeli sığınmacılar için iç savaşın başladığı tarih olan 2011 ile 2020 yılları arasını kapsamakta ve söz konusu tarih aralığında yer alan kritik gelişmelerin yaşandığı aylarla sınırlandırılmaktadır. 2020'den itibaren Covid-19 pandemisi nedeniyle tüm dünyada insan hareketliliğinin kısıtlanması bu tarihin üst sınır olarak değerlendirilmesinde etkili olmuştur. Ukraynalı sığınmacılarla ilgili haberler ise Mart 2022- Şubat 2023 tarihleri arasını kapsamaktadır.

Bu çalışma sürecinde şu soruların yanıtı aranmaktadır: Araştırma kapsamında analiz edilen gazetelerin sığınmacılarla ilgili baskın çerçeveleri nelerdir? Söz konusu çerçeveler gazetelerin yayınlanmış oldukları ülkelerin dinine, ulusal kimliklerine, göç politikalarına ve ideolojik yaklaşımlarına bağlı olarak farklılaşmakta mıdır? Örneklem olarak belirlenen gazetelerin Suriyeli ve Ukraynalı sığınmacılara yaklaşımı nasıldır? Haberlerin sunumunda nasıl bir dil kullanılmaktadır? Batı ve Türk basını sığınmacılarla ilgili haber fotoğraflarında ağırlıklı olarak hangi görsel çerçeveleri kullanmıştır?

Bu soruların yanıtlarını ortaya koyabilmek için tez, üç bölüme ayrılmıştır. İlk bölümde göç kavramından genel olarak bahsedilerek göçün türleri ve göçe ilişkin

diğer kavramlara, koruma statülerine değinilecektir. Bu kısımda özellikle Suriye ve Ukrayna’da yaşanan savaşlar ve siyasi çatışmaların meydana getirdiğı göç krizlerine yer verilecektir. Ardından araştırma evreni olarak belirlenen Türkiye, Almanya ve İngiltere ülkelerinin göç politikaları genel bir şekilde irdelenecektir.

İkinci bölümde, haber değer teorisi araştırmalarından başlayarak gündem oluşturma yaklaşımı ile ilgili genel tanımlara yer verilecek ve devamında çalışmanın kuramsal temelini oluşturan çerçeveleme yaklaşımı kavramsal olarak tanımlanarak kuramın medyadaki işleyişi ve türleri açıklanacaktır.

Üçüncü bölümde ise çalışmanın amacı, önemi, evren ve örnekleme, sınırlılıkları, soruları, hipotezleri, yöntemi ile ilgili bilgiler ve araştırma sürecinde elde edilen veriler, tablo şeklinde sunularak bulguların değerlendirilmesi yapılacaktır.

Son bölümde, birinci ve ikinci bölümdeki bilgiler ışığında çalışma kapsamında elde edilen bulgulardan ortaya çıkan genel sonuçlar değerlendirilecek, araştırmanın hipotezlerinin doğrulanıp doğrulanmadığına bakılacak ve bu konu üzerinde ileride yapılacak çalışmalar için bir öneri getirilecektir.

BİRİNCİ BÖLÜM

1. GÖÇ VE ULUSLARARASI GÖÇLER

Göç kavramı olarak ifade edilen insan hareketleri, insanlık tarihi boyunca devam etmiş ve toplumsal yaşamda ve modern dünyada önemli bir olgu haline gelmiştir. Zamanla göç olgusu kavramsal olarak tanımlama, sınıflandırma, neden ve sonuçlarını belirleme açısından genişlemeye başlamıştır. Bu noktada 20.yüzyılda göç olgusu küreselleşme ile birlikte uluslararası göç olarak ön plana çıkmıştır. (Deniz, 2014: s.177). Özellikle son on yılda uluslararası göçün artması milyonlarca insanın yaşamını değiştirmiştir. Emek ve sermayenin coğrafik açıdan eşitsizliği, bireyin iyi bir yaşam arzusu ve güvenlik ihtiyacı gibi faktörler göç olgusunu ortaya çıkaran temel nedenler olarak görülmektedir.

Göç bir tercihtir. Ancak kolay ve özgür tercih değildir. Ayrıca göç tahmin edilmesi zor bir süreç olarak tanımlanabilir. Yer değiştiren birey göç sürecinde planlar kurabilir ve karşılaşacağı olasılıkları tahmin edebilir ancak onların ne kadar başarılı olup olmayacağı belirsizdir (Sirkeci ve Cohen, 2015: s.11). Hem zorunlu hem de isteğe bağlı olarak gerçekleşen göç olgusunda insanlar göç ettikleri ülkenin yasa ve kurallarına uyum sağlamakta zorluk çekebilirler. Aynı zamanda alıcı ülke siyasi, sosyo-ekonomik ve kültürel açıdan etkilenecek birçok sorunlar ile karşılaşabilmektedir (Usta ve Ergün, 2020: s. 1064).

1.1. GÖÇ KAVRAMLARI

Göç kavramının kökeni çok eskilerden gelmekte ve bütün coğrafyada ve tüm süreçte devam eden yer değiştirme eylemi olarak açıklanmaktadır (Koçak ve Terzi, 2012: s. 164). Hem gerçekleştiği hem alındığı bölgelerin toplumsal yapısını etkileyen göçün bir süreç olarak algılanması eylemin kavramsal olarak tanımlanmasına, ölçülmesine, çözülmesine ve yorumlanmasına engel olmaktadır (Taşçı, 2009: s. 180).

Diğer yandan göç eyleminin çok yönlü ve çeşitli disiplinlerin ortak ilgi alanı olması ve bu disiplinlerin birbirinden farklı bakış açılara sahip olması üzerinde net bir tanım yapmakta karmaşıklığı ortaya çıkarmaktadır. Dolayısıyla göç kavramı,

genel bir anlamda birey ve toplum üzerinde etki yaratacak tüm yer değiştirmeler olarak tanımlanmaktadır (Tamer, 2020: s. 2809).

Bir bölgede yaşayan nüfusun bir kısmının belli bir sebep dolayısıyla geçici ya da sürekli olarak yer değiştirme eylemi şeklinde tanımlanan göç, derinlemesine analiz edildiğinde türlerinin ve nedenlerinin yanında özellikle son zamanlarda kamuoyunda çok fazla yer alan göçmen, mülteci, sığınmacı gibi kavramlar karşıya çıkmaktadır.

1.1.1. Göç ve Göçün Oluşum Nedenleri

Göç kelimesi, bir kavram olarak çeşitli tanımlar ile açıklanmaktadır. Göç, bir süre içerisinde yer değişmeler olarak ifade edilmektedir (Zhanadilova, 2018: s. 117). Etkilerinin devam ettiği bir süreç olarak da tanımlanan göç, insan ve insanlardan oluşan grupların coğrafik, sosyo-politik, demografik ve ekonomik sebeplerden dolayı yaşadıkları yerden başka bir yere göç etmesi olarak açıklanmaktadır (Özüpek ve Yavuz, 2021: s. 108).

Kökeni insan tarihi kadar eskilere dayanan göç olgusu, değişik biçimlerde yer yüzüne yayılmıştır. İnsanlar hayatlarını sürdürebilmek ve daha iyi yaşam şartlarına erişebilmek amacıyla göç ederek bu günlere gelmişlerdir. Göç, çeşitli etnik grupları yaratır ve sonucunda etnik olarak karma toplumları ortaya çıkarır (Özüpek ve Yavuz, 2021: s. 109). Güvenlik ve ekonomik nedenler, insanların göç hareketlerinin en önemli etkenleri olarak bilinmektedir. Dünyada yaşanan i ve dış savaşlar, etnik çatışmalar insanları yaşadıkları yeri bırakıp güvenli yere taşınmaya zorunlu kılmaktadır. Bunun yanı sıra, göç hareketlerini hızlandıran önemli etken ekonomik koşullardır (elik, şen, Usta, 2018: s. 297).

Siyasal, ekonomik, güvenlik ve ekolojik gibi sebeplerden dolayı insanların bireysel ya da kitlesel yer değiştirme eylemi olarak tanımlanan göç, terimler sözlüğünde şöyle açıklanmaktadır: *“Bir bireyin ya da bir grubun uluslararası bir sınırı geçerek yer değiştirmesi ya da devlet içinde yaşadıkları yeri bırakıp başka bir yere göç etmesidir. Süresi, yapısı, ve nedeni ne olursa olsun insanların yer değiştirdiği nüfus hareketleridir”*. Tanıma göre mültecilerin, ekonomik göçmenlerin, ailesine yakın olmak için göç eden kişilerin hareketleri de göç olgusuna dahil olmaktadır (Perruchoud ve Redpath, 2013: s. 35).

Varlığını çağlar boyunca sürdürmekte olan göç, özellikle soğuk savaşın sona ermesiyle beraber ulusal ve uluslararası boyutlarda tüm toplumsal yaşamları etkileyerek daha belirgin ve karmaşık hale gelmiştir (Çağlar, 2018: s.30). Günümüzde göçün ulusal ve uluslararası alanlarda küresel bir sorun özelliği taşımakta olduğu da söylenebilir.

Sosyal bilimciler göçün ortaya çıkışını açıklayan tek bir teori olmadığını belirtmektedirler. Todaro ve Smith gibi araştırmacılar göçün nedenlerini kapsayan çalışmalarında neoklasik göç teorisine odaklanmış ve göçün finansal ve psikolojik temeller doğrultusunda ortaya çıktığına dikkat çekmişlerdir (Todaro ve Smith, 2012: s. 335). Bunun yanı sıra, literatürde göç ile ilgili yapılmış pek çok çalışmada göç olgusunun nedenleri ekonomik, siyasal, toplumsal, ekolojik faktörler olarak ifade edilmektedir. Bazen bu faktörlerin göçe aynı anda sebep olduklarından bahsetmek mümkün olabilir. Sosyal değişimi büyük bir ölçüde etkileyen göç, boyutlarına göre de çeşitlidir. Küresel, ulusal ve bölgesel nitelikleri taşıyan göç, sadece fiziki mekan değişimi olarak değil sosyo-ekonomik ve kültürel sistem değişimini kapsayan genel bir durum olarak değerlendirilmektedir (Özüpek ve Yavuz, 2021: s. 109)

Emek piyasasının ortaya çıkmasını sağlayan sanayi devrimiyle başlayan iş imkanlarını bulma hareketleri göç olgusunun artmasına neden olmuştur. Teknolojinin insan hayatına girmesi de göç hareketinin genişlenesinde büyük bir rol oynamıştır. Artık insanlar dünyayı keşfederek kendi istedikleri yerlere bireysel amaçlarla göç edebilmektedirler. İnsanların göç sürecine katlanması istekli olduğu gibi savaş, sel, deprem gibi çevresel nedenlerden dolayı zorunlu da olmaktadır (Bohon ve Conley, 2015: s. 8). Göç kavramını açıklayan kuramlarda göçün itici ve çekici olmak üzere iki faktörlü olduğundan söz edilmektedir. Siyasi baskılar, savaş ve doğal afetler gibi göç etmeye zorunlu kılan nedenler itici faktör olarak değerlendirilirken, iş imkanı arama, daha iyi koşullarda yaşamak gibi nedenler göçün çekici faktörleri olarak sınıflandırılmaktadır (Giddens ve Sutton, 2014: s. 109). Tunç'un tanımına göre göç, en basit ve genel açıklamasıyla yaşam şartlarının kötü olduğu bölgelerden iyi koşulların sağlandığı yerlere olan harekettir (Tunç, 2015: s. 30). Sonuç olarak göç, bireylerin farklı nedenlerle oturdukları yerden başka bir yere uzun ya da kısa süreli yer değiştirmesi olarak ifade edilmektedir.

Göç, zaman içinde siyasallaşarak yeni formlarla devamını sürdürmektedir. Eskiden daha çok emek göçü söz konusuysen, günümüzde siyasi çatışma ve mücadele sonucunda göçün yeni tipleri ortaya çıkmaktadır. Göçün küreselleşmesi ve dünyadaki savaş gibi çatışmalardan dolayı insanların kitlesel olarak bir ülke sınıırı geçmesi uluslararası göç kavramını oluşturmaktadır. Uluslararası göç, başka bir ülkeden gelen yabancıların yerleşik ve geçici olarak bir ulustan oluşan devlete katılması olarak açıklanabilir (İçduygu, Erder, Gençkaya, 2014: s.26). Göçmenler ile göç alan ve veren devletler arasındaki siyasi alan olarak da tanımlanan uluslararası göç, bir siyasi etkinliktir.

1.1.2. Göçmen

Uluslararası alanda global bir şekilde kabul edilen göçmen kavramı, göç terimleri sözlüğünde göç eden birey olarak tanımlanmaktadır. Daha geniş ifadeyle göçmen terimi, kişinin göç etme kararının özgürce, bireysel uygunluk nedenlerle alındığı durum olarak açıklanmaktadır. Burada göç eden kişi zorlayıcı olan savaş, doğal afetler gibi faktörlerden etkilenmemektedir. Dolayısıyla, ekonomik olarak yaşam şartlarını iyileştirmek için başka bir bölgeye ya da ülkeye göç eden kişiye göçmen denir (Perruchoud ve Redpath, 2013: s. 37).

Göçmen, daha iyi yaşam koşullarına erişebilmek için oturduğu bölgeyi terk eden bireydir. Göçmen terimi, sığınmacı ve mülteci kavranlarından kişinin yaşamını iyileştirmek amacıyla yaşadığı yeri kendi isteğiyle bırakıp iyi koşullu mekana yer değiştirmesiyle farklı olmaktadır (Çelik, Şen, Usta, 2018: s. 298). Bazı kaynaklarda göçmen, ülkede bulunan bütün yabancılar için kullanılan kavram olarak ifade edilmektedir (Çiçek, 2020: s. 182). Göçmen kavramı, Birleşmiş Milletler tarafından ise zorunlu, gönüllü sebepler fark edilmeksizin yabancı bölgelerde bir yıldan fazla ikamet eden bireylere karşı kullanılan terim olarak görülmektedir (Perruchoud ve Redpath, 2013: s. 37). Bu açıklamalara göre bir ülkede bulunan iş imkanı için gelenler, mülteciler, sığınmacıların hepsi göçmen olarak tanımlanmaktadır. Zorlayıcı faktörlerden dolayı göç etmek zorunda kalanları da göçmen olarak ifade etme durumu, göç eyleminin gittikçe değişmekte olmasıyla açıklanabilir (Kanar ve Doğan, 2020: s. 91). Ancak, gezi, eğitim gibi amaçlarla kısa süreliğine başka ülkeye gidenler göçmen olarak görülmemektedir.

Göçmen ve göçmenler, göç eyleminin öznesidir. Yani, göçmen, göç olgusunun öncesinde, esnasında, sonrasında meydana gelen bütün olgulardan etkilenen bireylerdir. Göçmen olarak tanımlanan kimse, kendi isteğiyle iyi seviyeli koşullara erişebilmek için göç eder ve kendi ülkesine geri dönme hakkından ayrılamaz. Hatta kendi ülkesindeki imkanlardan yasal olarak faydalanma hakkına bile sahiptir (Kantar ve Doğan, 2020: s. 91). Buna Kırgızistan'dan Rusya'ya, Türkiye'den Avrupa'ya çalışmak için giden işçiler örnek olabilir.

1.1.2.1. Geçici Koruma Statüsündeki Kişiler

Göç, iletişim ve ulaşım teknolojilerinin geliştiği küresel dünyada sadece bir olgu değil bir değişim süreci olarak gün geçtikçe ciddi bir şekilde artmaktadır. Birleşmiş Milletler'in (BM) istatistik verilerine göre dünya nüfusunun % 3.6'sı doğduğu ülke sınırları dışında yaşadıklarını vurgulamaktadır (IOM, 2022). Bunun dışında bir yıldan kısa süren göçmen hareketliliği de uluslararası göçte önemli rol oynamaktadır. Mekan değişimi olarak ifade edilen göç, insanların belli bir amaçla ya da zorunlu olarak bir yerden başka bir yere taşınma eylemi şeklinde tanımlanabilir. Daha detaylı olarak açıklamak gerekirse, bireylerin sosyal ve ekonomik durumlarından dolayı daha önce yaşadıkları toprakları bırakmaları ya da bırakmak zorunda kalarak yeni mekanlara yerleşmesi ve barındıkları yerlerde yeni imkanları arama sürecidir (Aktaş ve Öztekin, 2017: s. 221).

Göç, gönüllü ve zorunlu olarak gerçekleşmektedir. Gönüllü göçte bireyler iyi bir yaşam şartına ulaşmak amacıyla başka yerlere yerleşirken, zorunlu göçte siyasi, doğal afetler gibi problemlerden dolayı yaşadıkları mekanı terk etmek zorunda kalırlar. Vatandaşı olduğu ülkesini siyasi korkular ya da savaş gibi çatışmalar nedeniyle bırakmak zorunda kalan bireyler, mülteci, ikincil koruma, şartlı koruma olarak bilinen uluslararası koruma statüsüne sahip olarak gittiği ülke tarafından koruma altına alınabilmektedirler.

1.1.2.1.1. Mülteci Olgusu

Mülteci, diğer sosyal bilimlerdeki kavramlar gibi tanımlanması zor bir ifadedir. Aynı zamanda mülteci olarak nitelendirilen bireylerin hukuki durumu ülkelerin kuralları ve düzenlemelerine bağlıdır. Mülteci, bir çok bilim insanı tarafından farklı şekilde tanımlanmıştır. Kuhlman'a göre mülteciler istemsiz bir uluslararası

göçmenlerken, kavram Marshall tarafından bireylerin din, ırk, milliyet ve farklı bir politik görüşe sahip olmaları nedeni ile bulunduğu yerde zulüm ve korkuya maruz kaldığı durumda başka bir güvenli ülkeye göç etme olgusu olarak tanımlanmaktadır(Marshall, 2011: s. 62).

Mülteci, uzun zamandan beri var olan bir olgu olarak uluslararası hukukun önemli unsurlarından biri haline gelmiştir. Birey ve grupların sosyal hayatta her hangi bir toplumsal baskı ve şiddete uğraması sonucunda yer değiştirmek zorunda kalmaları, onların uluslararası düzeyde koruma altına alınmaları gereğini ortaya çıkarmıştır (Deveoğlu, 2023: s. 52). 1951 Cenevre Sözleşmesinde mülteci olgusu, çeşitli sebeplerle vatandaşı olduğu ülkede yaşamaktan korkan ve başka ülkelere sığınarak bir daha ülkesine dönmek istemeyen kişinin uluslararası koruma statüsüne sahip olması olarak tanımlanmaktadır (Doğan, 2008: s. 106).

Bir bireyin mülteci statüsüne sahip olma şartlarının en başında kişinin ülkesini terk etmek yada o ülkenin sınırları dışında olması gerekmektedir. Özellikle, vatandaşı olduğu ülkesini terk eden bireyin ırk, dil, din, siyasi düşünce gibi nedenlerden ötürü zulüm, dışlanmış ve baskı altında kalması en önemli gerekçelerden biridir (Usta ve Ergün, 2020: s. 1070).

1.1.2.1.2.Göç Etkisindeki Kategoriler

1951 tarihinde kabul edilen Mülteci Hukuki Statüsüne Dair Cenevre Sözleşmesi ve 1967 tarihli Mültecilerin Hukuki Statüsüne Dair Protokol göç etkisindeki uluslararası koruma kategorilerinin temelini oluşturmaktadır. İkinci Dünya Savaşı sonrasında Avrupa ülkelerinde yaşanan nüfus hareketlilikleri mültecilik, sığınmacılık kavramlarını gündeme getirmiştir (Topal, 2015: s. 7). Bu noktada 1951 Cenevre Sözleşmesi, mülteci konusunu düzenleyen ve çeşitli nedenlerle ülkelerini terk etmek zorunda kalanları korumayı amaçlayan evrensel düzeydeki ilk anlaşma olmuştur.

İkinci Dünya Savaşından sonra meydana gelen göç krizi, 1951 Cenevre Sözleşmesinde kabul edilen mülteci tanımına zamansal ve coğrafik kısıtlamaların getirilmesi sebep olmuştur. Dolayısıyla, bulundukları yerlerinden edilen bireylerin hukuklarının uluslararası ortamda korunması yetersiz kalmıştır. Daha sonra uluslararası koruma ihtiyacı duyan vatansız şahısların zaman ve coğrafi

sınırlamalarına maruz kalmaksızın mülteci statüsüne sahip olabilmeleri amaçlanarak 1967 tarihli Protokol yürürlüğe girmiştir (Çiçekli, 2007: s.228).

Bu kapsamda, Türkiye 1951 Cenevre Sözleşmesi temelinde coğrafi kısıtlamalar ile devam ederek mülteci statüsünü sadece Avrupa ülkelerinin vatandaşlarına vermeye devam etmiştir. Ancak, 1991 yılında Kuzey, Irak başta olmak üzere birçok ülkeden Türkiye sınırlarına doğru gelen nüfus hareketlilikleriyle artan göç, Türkiye'nin uluslararası düzenlemeleri dikkate alarak kendi mevzuatını oluşturmasını sağlamıştır. Bu bağlamda 1994 tarihli İltica ve Sığınma Yönetmeliği kapsamında Avrupa dışındaki ülkelere gelen bireyler sığınmacı olarak tanımlanmaya hak kazanmıştır (Topal, 2015: s.10).

Türkiye'nin mülteciler ve sığınmacıların ihtiyaçları doğrultusunda yeniden düzenlediği mevzuat değişikliği sonucunda 6458 Sayılı Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu'nu (YUKK) kabul etmiştir. YUKK'nın üçüncü maddesinde "Uluslararası Koruma" başlığı altında "Mülteci", "Şartlı Mülteci" ve "İkincil Koruma" hukuki statü kategorileri oluşturulmuştur. Bunun yanı sıra, kitlesel göçlerde insani yardım sağlamak amacı ile "Geçici Koruma" rejimine de yer verilmiştir. Bu noktada "Mülteci", "Şartlı Mülteci" ve "İkincil Koruma" bireysel statü olarak belirtilirken, "Geçici Koruma" kitlesel akın dönemlerinde yabancılara has bir uluslararası koruma türü olarak tanımlanmaktadır (Ekşi,2014: s.65).

1.1.2.1.2.1.Mültecilik

Bireyler ülkelerinde yaşanan savaş, çatışma, bölge güvensizliği ve doğal afetler gibi çeşitli nedenlerden dolayı ikamet ettikleri bölgeyi bırakıp, kendilerini güvende hissedebilecek yerlere göç etmektedirler. Gün gittikçe globalleşerek uluslararası sistemin gündemini oluşturmaktadır. Göç etmek zorunda kalanlar, mülteci, sığınmacı gibi çeşitli kavramlarla tanımlanmaktadır. Ancak bu kavramlar, birbirinin yerine kullanılmasına rağmen anlam olarak birbirinden farklıdır.

Göç terimleri sözlüğünde mülteci kavramı, din, ırk ve siyasi görüşlerinden dolayı zulme maruz kalacağı korkusuyla vatandaşı olduğu ülkenin koruma şartlarından yararlanmak istemeyen kişi olarak tanımlanmaktadır (Perruchoud ve Redpath, 2013: s. 65). 1951 Mülteci Sözleşmesi ve 1969 Afrika Birliği Örgütü Sözleşmesi dış saldırı, işgal ve kamu düzenini bozan olaylar gibi sebeplerden dolayı

menşe ülkesini terk etmek zorunda kalan kişiyi mülteci olarak açıklamaktadır. Bir başka ifadeyle vatandaşı olduğu ya da menşe ülkesindeki objektif şartlar dikkate alınarak ev sahipliği yapan devlet ya da BMMYK tarafından berirlenen, mülteci kriterlerine uyan kişi, mülteci olarak kabul edilmektedir (Perruchoud ve Redpath, 2013: s. 65). BMMYK’ e göre mülteci “*BMMYK’nın tüzüğündeki kriterlere uygun Mültecilerin Hukuki Statüsüne İlişkin 1951 Sözleşmesi veya Mültecilerin Hukuki Statüsüne İlişkin 1967 Protokolüne taraf olan bir ülkede bulunup bulunmaması veya bu hukuki belgeler uyarınca ev sahibi ülke tarafından mülteci olarak tanınıp tanınmaması farketmeksizin, Yüksek Komiserlik tarafından sağlanan Birleşmiş Milletler korumasından yararlanan kişidir*” (Perruchoud ve Redpath, 2013: s. 65). Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu’nun (YUKK) 61.maddesinde ise mülteci kavramı, Avrupa ülkelerinde meydana gelen olaylar, dini ve siyasi görüşler nedeniyle tehlikeye uğrayacağı korkusuyla kendi ülkesine dönemeyen vatansız kişiye verilen statü olarak tanımlanmaktadır(YUKK, 2013). Bu tanımda olayların Avrupa sınırlarında meydana gelmesi açık bir şekilde vurgulanmaktadır.

Menşe ülkelerindeki eziyet, çatışma, saldırı gibi toplum huzurunu bozan sebepler yüzünden başka ülkelere sığınarak uluslararası korunma statüsü isteyen kişiler olarak ifade edilen mülteciler, geri dönmeleri tehlikeli olduğu için devletler ve BMMYK gibi kurumlar tarafından desteklenirler ve uluslararası mülteci statüsüne sahip olurlar (Aydın, 2022: s. 109). Mülteci kelimesinin genel anlamı sığınak arayan kişiye yardımda bulunmak, söz konusu olan kişiyi vatandaşı olduğu ülkeden kaçışına neden olan tehlikelerden korumaktır (Ergüven ve Özturanlı, 2013: s. 1020-1021). 1951 Cenevre Sözleşmesine göre bir yabancıнын mülteci statüsüne sahip olabilmesi ve mültecilik haklarından yararlanabilmesi için Avrupa’da yaşanan olaylardan dolayı kendi ülkesine dönememe şartı koyulmaktadır. Yani, burada coğrafi olarak Avrupa ülkeleriyle kısıtlanmaktadır (Nurdoğan ve Öztürk, 2018: s. 1165).

1.1.2.1.2.2.Şartlı Mültecilik

Şartlı mülteci, uluslararası koruma türlerinden biridir ve Türk hukukuna has bir statü olarak bilinmektedir (Nurdoğan ve Öztürk, 2018: s. 1166). YUKK’un 62.maddesinde şartlı mülteci, Avrupa ülkeleri dışında meydana gelen olaylardan dolayı menşe ülkesini terk etmek zorunda kalan ve uluslararası korumaya ihtiyaç

duyan kişinin üçüncü ülkeye yerleştirilene kadar Türkiye’de kalma hakkına sahip olması olarak ifade edilmektedir (YUKK, 2013).

Tanımdan da belli olduğu gibi şartlı mülteci statüsü, Avrupa ülkeleri sınırları dışındaki olaylar yüzünden uluslararası koruma başvurusunda bulunanlara verilmektedir. Mülteci ve şartlı mülteci statülerini ayırt edici fark, birisinde olayların Avrupa sınırlarında, diğesinde de Avrupa ülkeleri dışında yaşanmasıdır. Suriye’de yaşanan iç savaş Avrupa sınırları dışında olmuş ancak, ülkesini terk etmek zorunda kalan Suriyelilerin durumu uluslararası koruma şekilleri arasında şartlı mülteci statüsüne yakın olsa da onların kendi devletleriyle vatandaşlıklarını devam etmesi ve uluslararası koruma başvurularının kapalı olması nedeniyle şartlı mülteci olarak değerlendirmeye alınmamaktadır (Fansa, 2021: s. 298).

1967 tarihindeki Protokol ile 1951 tarihinde kabul edilen Cenevre Sözleşmesinde belirlenen tarihsel ve coğrafi sınırlamaların kaldırılmış olmasına rağmen Türkiye sadece Avrupa ülkelerinden gelenlere mülteci statüsünü vermektedir. Çünkü Türkiye 1951 Sözleşmesini ve 1967 Protokolünü coğrafi sınırlamalarla onaylamıştır (Acar, 2019: s. 1215).

1.1.2.1.2.3.Sığınmacılık

Göç terimleri sözlüğünde sığınmacı kavramı, zulüm, savaş, çatışma gibi ciddi şekilde meydana gelen zararlı olaylardan dolayı menşe ülkesi dışında başka bir ülkede güvenlik arayışında bulunan ve başvurduğu ulusal ya da uluslararası mültecilik statüsünün değerlendirme sonucunu bekleyen kişi olarak tanımlanmaktadır. Sığınmacı olarak ülkede bulunan kişiye karşı olumsuz kararlar alındığı ya da ülkede kalmaya izin verilmediği zaman bu bireylerin ülkeden ayrılma zorunluluğu yaşaması söz konusu olabilir (Perruchoud ve Redpath, 2013: s. 74).

Sığınmacı, Uluslararası koruma hukukunda geçici koruma halini ifade etmektedir. Mülteci olmak için uluslararası koruma sisteminde başvuruda bulunan fakat sonuçlarını bekleyen kişi olarak kabul görülen sığınmacılar uluslararası koruma hukukunda resmi olarak tanınmamış olsalar bile menşe ülkelerine zorla gönderilemezler. Fakat bulunduğu ülkede yasa ve kanuna aykırı davranışları durumunda sıradan bir yabancı gibi ülke sınırından çıkartılabilirler (Kanar ve Doğan, 2020: s. 95). Başvuruların değerlendirilmesi sürecinde olumlu kararların alınması

sonucunda bir sığınmacı mülteci statüsüne sahip olabilmektedir (Acar, 2019: s. 1215).

Her ne kadar sığınmacı ve mülteci kavramları birbirinin yerine kullanılıyor olsa bile aralarında fark vardır. Mülteci, hukuksal bir şekilde uluslararası koruma statüsündeki bir kişi olarak tanımlanırken, sığınmacı, çatışma, savaş gibi nedenlerle vatandaşı olduğu ülkeden ayrılan ve sığındığı ülkeye mülteci olarak kabul edilmek için uluslararası koruma başvurusunda bulunan ve bunun sonuçlarını beklemekte olan birey olarak ifade edilmektedir.

1.1.2.1.2.4.Geçici Koruma

Geçici korumanın bir kavram olarak tanımlanması güçtür. Çünkü her ülkenin bu konuya ilişkin yasaları farklı yollarla değişik olabilir. Buna rağmen geçici koruma terimi, BMMYK tarafından acil durumlarda ülke sınırlarına kitlesel olarak gelen bireylerin belli bir süreliğine korunmasını sağlayan uygulamadır. Aynı zamanda yaşadığı yerden kaçan kişilerin fiziksel güvenliğini sağlamaya yönelik kısa vadeli bir strateji olarak da kabul edilmektedir (Bastaki, 2018: s.75). Şiddetin yaygın ve çatışmaların olduğu ortamlardan gelen bireylere devlet tarafından geçici olarak verilen statü, geçici koruma olarak ifade edilmektedir. Geçici koruma statüsü, bir terim olarak Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu tarafından literatürde kullanılmaya başlanmıştır (Fansa, 2021: s. 300).

Geçici Koruma statüsü, devletlerin kitlesel bir şekilde ülke sınırlarına gelenleri geri gömdermemek için uyguladıkları bir çözüm yoludur (Fansa, 2021: s. 300). Geçici koruma, aynı zamanda tamamlayıcı koruma olarak adlandırılarak bireysel koruma ihtiyaçları ve onun nitelikleri belli olduktan sonra bir kişiye verilen hukuksal statü şeklinde açıklanmaktadır (Kaya ve Eren, 2014: s. 33). En basit anlamda geçici koruma, çatışmaların yaşandığı ve insan haklarının korunmadığı ülkelerden kaçmak zorunda kalan bireylerin sığınma hakkına sahip olmasını ve onların korunmasını sağlamaktır.

Geçici koruma, belli bir zamanla sınırlandırılmaktadır ve bu statüye sahip olan bireylerin geldikleri ülkelerindeki durumlar iyileştiğinde geri dönmeleri beklenmektedir (Bastaki, 2018: s.75). Geçici koruma, göç akınlının çok olması ve

buna benzer kitlesel krizlerin yaşandığı durumlarda uygulanmaktadır (Özel, 2018: s. 266).

1930'lu yıllarda İspanyol iç savaşından kaçanların İngiltere ve Fransa ülkelerinde geçici sığınma hakkına sahip olması, geçici koruma statüsünün ilk örneği olarak kabul edilebilir. Bununla birlikte Vietnam'da meydana gelen ekonomik ve insan haklarının ihlal edilmesi gibi zorluklardan ülkelerini bırakıp kaçanların Endonezya, Tayland, Malezya ve Hong Kong tarafından geçici koruma altına alınması, tarihteki önemli örneklerden biri olarak söylenebilir. Bu kitlesel krizden sonra BMMYK tarafından kitlesel akın yaşandığı zamanlarda bireylere geçici koruma uygulamasını gerçekleştirmek gerektiği meselesi ele alınmıştır (Cığır, 2016: s. 65).

1990'larda Bosna ve Kosova'da yaşanan iç savaş nedeniyle kaçan kişilere Avrupa ülkelerinin bir çoğu sınırlarını açmış ve geçici koruma statüsü vermiştir. Bosna'daki çatışmadan kaçmak zorunda kalanların sayısı 1992 yılında 2 milyonu aşmıştır. Dolayısıyla BMMYK İnsani Krize Kapsamlı bir Cevap isimli raporunda Avrupa devletlerine Bosnalı mültecilere sınırlarını açmaları ve onlara geçici sığınma hakkını vermeleri gerektiğini vurgulamıştır. Bunun ardından Norveç, Almanya, Avusturya gibi birkaç Avrupa ülkesi sınırlarını açmış ve Bosna'dan gelenleri savaş sona erene kadar geçici koruma statüsüyle ülkelerinde bulundurmışlardır (Cığır, 2016: s. 65). Bu zamanlarda geçici koruma politikaları ülkelere göre değişmiştir. Buna Almanya örnek olabilir. Çünkü Almanya'nın Bosnalılara verdiği geçici koruma statüsünün süresi ve onlara verilen haklar diğer ülkelere göre farklı olmuştur. Aynı şekilde, Kosova'da meydana gelen silahlı çatışmada da benzer geçici koruma politikaları uygulanmıştır. 27 Mayıs 1999 yılında Avrupa Birliği kitlesel akınların ortaya çıktığı durumlarda geçici koruma statüsünün şartlarını belirleyen yönerge hazırlamıştır (Özel, 2018: s. 267). Yönergede Avrupa Birliğine üye olan ülkelerin geçici koruma statüsü üzerine geliştirdikleri düzenlemelerin 1951 yılında kabul edilen Mülteciler Sözleşmesindeki uluslararası yükümlülüklerle uyumlu olması gerektiği vurgulanmıştır(Koca ve Kavşat, ty: s. 332).

Yönergeye göre kendi ülkesine dönemeyecek şekilde kitlesel olarak gelenleri acilen geçici koruma şartlarıyla sağlama prosedürü, geçici koruma statüsü olarak tanımlanmaktadır. Geçici koruma süresi, Yönerge tarafından bir yıl olarak

belirlenmiştir. Geçici koruma hakkına sahip olanlar 6 aydan maksimum 3 seneye kadar sığınma süresini uzatabilmektedirler (Özel, 2018: s. 267). Geçici koruma statüsüne sahip olanlar iltica başvurusunda bulunabilirler. Ancak, onlara mülteci statüsü verilmediği sürece geçici koruma haklarından yararlanmayı sürdürebilmektedirler.

Yönergede geçici koruma statüsünün kimlere verilemeyeceği de açık bir şekilde belirtilmiştir. Yönergeye göre barışa ve insanlığa karşı suç işleyen, Birleşmiş Milletler'in prensiplerine aykırı davranışlarda bulunan ve ev sahibi olan ülkenin güvenliğine zarar verebilecek kimseler geçici koruma statüsüne sahip olma hakkından faydalanamazlar (UNHCR, 2012).

Türkiye'deki geçici korunmanın ilk örneği olarak ise 1990'lardaki Körfez Savaşından kaçan Iraklı sığınmacıların Türkiye tarafından geçici koruma hakkının verilmesi söylenebilir. Buna benzer geçici koruma politikaları 2011 yılında Suriye iç savaşının başlamasıyla kitlesel olarak Türkiye sınırlarına giren Suriyelilere de uygulanmıştır (Güçer, 2016: s. 66).

Özetlemek gerekirse, kitlesel olarak ülke sınırlarına gelenleri güvenli yerlere yerleştirmek, geri göndermemek, acil ve temel ihtiyaçlarını karşılamak üzere üç unsuru kapsayan geçici koruma, uluslararası koruma statüsünde geçerli olan şart ve hakları kapsamaktadır.

1.1.2.1.2.5.İkincil Koruma

İkincil koruma statüsü, 1951 yılında Cenevre Sözleşmesinde kabul edilen tamamlayıcı nitelikli koruma yöntemlerinden biri olarak bilinmektedir. Bu statü türü, mülteci statüsüne sahip olamayanlara verilmektedir (Özel, 2018: s.264). Bireylerin hangi durumlarda ikincil koruma statüsüne sahip olmaları gerektiği AB Vasıflandırma Yönergesi ve Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanununda (YUKK) açıklanmıştır. YUKK'nın 63. Maddesine göre ikincil koruma statüsündeki bir birey, mülteci ya da şartlı mülteci olarak görülmemektedir. Daha önce ikamet ettiği ülkesine gönderildiği zaman ölüm cezasına maruz kalacağı, cezaya çekileceği ve ciddi tehditlerle karşılaşacağı gibi korkulardan dolayı ikincil koruma statüsü düzenlenmiştir. Menşe ülkesinde her hangi bir korku ve tehdit nedeniyle kendisini

güvende hissedemeyen bir yabancı, bulunduğu ülkede ikincil koruma statüsüyle ikamet edebilmektedir (Topal, 2015: s. 12).

İkincil koruma, AB'nin Vasıflandırma Yönergesinde mülteci terimiyle aynı şekilde tanımlanmaktadır. Ancak, uluslararası korumanın bir kategorisi olarak 1951 Cenevre Sözleşmesini tamamlamak amacıyla geliştirilmiştir (Cığır, 2018: s. 221). Başvuruda bulunan birey, ilk olarak 1951 Sözleşmesindeki mültecilik şartlarının kapsamında değerlendirmeye alınır, fakat bireyin durumu mülteci şartlarıyla uyuşmuyorsa ikincil koruma kategorisi kapsamında değerlendirilir. AB'ye göre bir kişi ikincil koruma statüsüne sahip olabilmesi için AB ülkelerinin vatandaşı olmaması, mültecilik şartlara sahip olmaması gerekmektedir (Cığır, 2018: s. 221).

Süresi bir yıl olarak belirlenen ikincil koruma statüsü, üç türlü bireye verilmesi vurgulanmaktadır. Ülkesine dönemeyen, döndüğü durumda ölüm cezasına mahkum olacak kişiler birinci grubu oluştururken, menşe ülkesinde gönderildiği durumda işkence gibi onur kırıcı cezalara maruz kalanlar ikinci grup olmaktadır. Ulusal ve Uluslararası silahlı çatışmalarda ciddi tehditler altında kalan bireyler ise üçüncü grubu oluşturmaktadır (Karaca, 2018: s. 146).

1.2. GÖÇ TÜRLERİ

Göç, ekonomi, sosyoloji, demografi, coğrafya, psikoloji, tarih, siyaset gibi bilimsel disiplinlerde farklı görüşlerle değerlendirilmektedir. Sosyal bilimciler göçü kavramsal olarak tanımlarken zaman, aktör, coğrafi sınırlar gibi değişkenlerden hareket ederek açıklamaya çalışmışlardır. Kavramsal bir şekilde yapılan göç analizlerinde göç, belirli faktörlerden hareket edilerek bir kaç tür ile sınıflandırılmıştır.

Göç türleriyle ilgili ilk olarak çalışmalarını gerçekleştiren Petersen, göçü ilkel göç, zorlamayla yapılan göç, serbest göç, ve kitlesel göç olmak üzere dört tipe ayırmıştır (Erdoğan, 2019: s. 23). Özkalp ise göç türlerini göç edenlerin özelliklerine dayanarak grup göçü ve bireysel ya da aile göçü, sebep-sonuç ilişkilerine bakarak da iç-dış göçler, gönüllü-zorunlu göçler, kısıtlı-sürekli göçler şeklinde sınıflandırmıştır (Çağlar, 2018: s.33).

Bütün bu göçle ilgili yapılan kavramsal analizlerden hareketle göç olgusu, insan iradesine göre zorunlu-gönüllü, yoğunluğuna göre bireysel-kitlesel, yasal mevzuatına göre düzenli-düzensiz, ülke sınırlarına göre iç-dış göç, yerleşme sürelerine göre geçici- süreli olmak üzere beş tipte sınıflandırılabilir.

1.2.1.Gönüllü ve Zorunlu Göçler

Göç, iradeye göre zorunlu ve gönüllü olarak ikiye ayrılmaktadır. Bireyin kendi iradesi etkisinde gerçekleşen hareket, gönüllü göç olarak değerlendirilmektedir. Diğer bir ifadeyle gönüllü göç, kişilerin kendi isteklerine bağlı olarak ikamet ettikleri bölgeden yaşam koşullarını iyileştirmek amacıyla başka bir yere göç etmesidir (Öztaş ve Zengin, 2005: s.66). Bu tür göçün temel nedenleri, bireyin daha iyi iş, eğitim ve yaşam şartlarına erişme isteğidir. Bunun içinde yasal olmayan göç, uluslararası göç ve işçi göçü yer almaktadır (Çağlar, 2018: s. 34).

Gönüllü göçün karşısında savaş, çatışma, doğal afetler ve baskılar gibi faktörlerin etkisi altında kalan zorunlu göç gelmektedir. Bu göç türünde kişiler devletlerin ekonomik, sosyal, siyasal yaptırımları yüzünden yaşadıkları çevreden başka bir bölgeye göç etmek zorunda kalırlar (Erdoğan, 2019: s.27-28). Yapılan tanımlara göre zorunlu göç bireylerin savaş, işgal, sürgün ve etnik anlaşmazlıklar gibi sebeplerden dolayı zorlu bir şekilde yaşadıkları alandan ayrılmaları olarak açıklanmaktadır (Öztaş ve Zengin, 2005: s. 66).

Gönüllü ve zorunlu göçlerin birbirinden farklı olduğunu söylemek kolay değildir. Çünkü göçün gönüllü olmasına rağmen temelinde bir zorlama faktörü yatmaktadır. Yani, bir birey zor ve kötü yaşam şartlarından kaçınmak için göç etmeye zorlanmaktadır. Fakat gönüllü göçte birey, kendi ülkesiyle bağlantısını sürdürebilir, hatta geri dönebilme imkanına sahiptir. Zorunlu göçte ise kişinin ata topraklarından, tarihinden ayrılması ve nesiller arasında bir kopukluk yaşanması söz konusu olabilir (Buz, 2004: s. 25).

1.2.2. Bireysel ve Kitlesel Göçler

Göç, yoğunluğuna göre bireysel ve kitlesel olarak sınıflandırılmaktadır. İnsanların bireysel ya da ailesiyle birlikte gerçekleştirdikleri göç, bireysel olarak

tanımlanmaktadır. Bireyin kendisi tarafından yapılan bireysel göç, örgütler ve devletler tarafından da desteklenmektedir (Kanar ve Doğan, 2020: s. 93).

Çok sayıdaki insan gruplarının bir ülke içindeki başka bir bölgeye ya da ülke dışına göç etmesi ise kitlesel göç olarak açıklanmaktadır. Bu göç türünde insanlar, kitlesel olarak aynı anda yer değiştirmek zorunda kalırlar. Aynı zamanda kitlesel göç, planlanmamış göç hareketi olarak da ifade edilebilir. Kitlesel göçün gerçekleşmesine neden olan etkenler, doğal felaketler, savaş, çatışma gibi beklenmedik anda ortaya çıkan olaylardır (Kanar ve Doğan, 2020: s. 93).

Kitlesel göçler, gönüllü göçün sonucu olarak da değerlendirilebilir. Bir ülkeye kendi iradesiyle giden bir göçmen, oradaki yaşam şartlarını akraba, dost gibi başka kişilere de anlatarak onların da göç etmesine neden olabilir. Böylece göç, yoğunlaşarak kitlesel hale dönüşebilir (Adıgüzel, 2016: s. 27).

1.2.3. İç ve Dış Göçler

Göç, ülke sınırlarına göre sınıflandırıldığında iç ve dış göçler olarak ortaya çıkmaktadır. İç göç, çeşitli sebeplerle ülke içinde yapılan ikamet değişikliğidir. Bir ülkede insanların kent, kasaba, köy gibi bölgelerin birinden ikincisine göç etmesi, iç göç olarak tanımlanmaktadır (Çağlar, 2018: s. 34). İç göç, genelde ülkedeki ekonomik ve sosyal yaşam koşulları nedeniyle bireylerin kırsal bölgelerden kasabalara, özellikle kentlere doğru göç hareketliliğinde bulunmalarıdır.

Göç, ülke içinde olduğu gibi ülke dışında da olabilir. Göç akımının ülke sınırlarını aşması, dış göç olarak algılanmaktadır. Dış göç, bir ülkenin sınırından çıkarak başka ülkeye doğru göç eden nüfus hareketlerini ifade etmek için kullanılan kavram olarak tanımlanmaktadır. Dış göçün “mültecî”, “sığınmacı” gibi farklı göç türlerinin ortaya çıkmasına öncüllük ettiği söylenebilir (Erdoğan, 2019: s. 24). Sonuç olarak iç göç, bir ülke sınırı içinde gerçekleşen nüfus hareketleriyken, dış göç, uluslararası düzeyde meydana gelen göç etkinlikleridir.

1.2.4. Geçici ve Sürekli Yerleşme Göçler

Göç, süresine göre sınıflandırıldığında geçici ve sürekli yerleşme olarak ikiye ayrılabilir. Geçici göç, adından belli olduğu gibi belirli bir süreliğine yapılan göç hareketliliğidir. Bu göç türünün içerisinde mevsim göçleri, eğitim için yapılan göçler

ve askeri hizmet için gerçekleşen yer değişimlerini içermektedir. Ekonomik koşullarını iyileştirmek isteğiyle bir mevsime uygun olan işlerde çalışmak için bölge değiştirmek, mevsim göçü olarak tanımlanmaktadır (Yalçın, 2004: s.20) .

Sürekli yerleşme göç türünde ise bireyin kendi ülkesine ne zaman döneceği belli olmaz. Burada kişilerin bir bölgede ya da ülkede kalma süresini sürekli uzatması söz konusudur. Geçici göçlerde gidileceği yerde ne kadar kalınacağı da planlanırken, sürekli yerleşme göçünde geri dönüş zamanı düşünülmez (Yalçın, 2004: s. 20-21).

1.2.5. Düzenli ve Düzensiz Göçler

Yasal mevzuatına göre sınıflandırılan düzenli göç, izin verilmiş, belli bir yasalara göre gerçekleşen göç hareketi olarak tanımlanmaktadır. Göç terimleri sözlüğünde düzenli göç, insanların menşe ülkelerinden ev sahibi yapacak ülkeye geçiş süzgecinin kanun ve yönetmeliklere uygun şekilde gerçekleşmesi olarak açıklanmaktadır (Perruchoud ve Redpath, 2013: s.26). Başka bir tanımla düzenli göç, bir kişinin ya da grubun vatandaşı oldukları ülke dışında başka bir ülkeye yasal yollarla giriş, kalış ve çıkış işlemlerini ifade eder (Adıgüzel, 2016: s.4).

Düzensiz göç ise göç edenleri kabul eden ülkenin yasa ve normları dışında gerçekleşen nüfus hareketleri olarak bilinmektedir. Bununla ilgili genel olarak kabul edilen tanım bulunmamaktadır. Ancak, düzensiz göç, izin ve gerekli belgeler olmaksızın bir ülkenin sınırına girmek, kalmak ve orada çalışmak olarak ifade edilmektedir (Perruchoud ve Redpath, 2013: s.26). Düzensiz göç, insan ticareti amaçlı yapılan hareketleri ve göçmen kaçaklıklarını da içerebilir.

1.3. GÖÇ HAREKETLERİNDE ÜLKE TÜRLERİ

Göç hareketlerinden her ülke etkilenecek kaynak, basamak ve hedef rollerinden birisini oynayabilir. Göç alma ve göç verme prosesinde ülkeler kaynak, transit ve hedef olarak üç şekilde incelenmektedir.

Bu kapsamda, kaynak ülke, göçün başladığı ülke olarak belirtilirken, transit, göçmenlerin hedef aldıkları ülkelere ulaşmasına aracılık sağlayan ülke olarak tanımlanabilir. Hedef ülke ise kişilerin asıl yaşamak istedikleri ülke olarak açıklanabilir.

1.3.1. Kaynak ülke

Kaynak ülke, göçün başladığı, yani göç eden kişilerin ilk çıktığı ülkedir. Göç terimleri sözlüğünde menşe ve gönderen ülke olarak ifade edilmektedir. Kaynak ülke, düzenli ve düzensiz olarak meydana gelen göç hareketlerinde göçmenin bırakıp çıktığı ülke ya da devlettir (Adıgüzel, 2016: s.7). Savaş, çatışma gibi beklenmedik anlarda ortaya çıkan ciddi durumlarda bireyler kaynak ülkelerini terk etmek zorunda kalırlar. Buna örnek olarak Suriye, Afganistan, Ukrayna gibi savaş ve siyasi çatışmaların olduğu ülkeler söylenebilir.

2018 yılında BMMYK Suriye, Afganistan, Güney Sudan, Myanmar ve Somali ülkelerini, savaş yüzünden vatandaşları tarafından terk edilen kaynak ülkelerin önünde gelen devlet olarak açıklamıştır (World Migration Report, 2020: s.39).

Bunun dışında ekonomik krizlerin yaşandığı ülkelerde vatandaşlar kaynak ülkesinin ekonomik durumu daha iyi olan ülkelerle yaptığı anlaşmalarla çalışmak için göç edebilirler. Uluslararası iş göçü olarak bilinen bu tür göç hareketi, kaynak ülke için işsizlik ve ekonomik sorunların çözüm yolu olarak kabul edilmektedir. Buna örnek olarak 1960’larda Türkiye’nin Almanya ile imzaladığı anlaşmayla başlattığı Türk işçilerinin göç hareketi söylenebilir (Yılmaz, 2014: s. 1692). Aynı şekilde Kırgızistan’da ülkenin egemenliğe kavuştuğu yıllardan itibaren vatandaşların ekonomik gelirlerini arttırmak amacıyla hem anlaşmalı hem de düzensiz olarak kaynak ülkelerinden çıkışları artmaya başlamıştır (Sulaymanova, 2017: s. 304).

1.3.2. Transit Ülke

Göç Terimleri sözlüğünde transit ülke, genel anlamda bireyin hedef ülkeye doğru giderken geçtiği bir ülke olarak tanımlanmaktadır. Diğer bir ifadeyle düzenli ya da düzensiz olarak gerçekleşen göç akınlarda göçmenlerin geçtiği ülkedir (Perruchoud ve Redpath, 2013: s.85-86). Daha genişletilmiş şekilde göç eden kişinin hedef ülkesine giderken ya da daha önce ikamet ettiği menşe ülkesine dönerken içinden geçtiği ve orada bir süreliğine kaldığı devlet ya da ülke olarak tanımlanabilir (Adıgüzel, 2016: s.7).

Transit ülke, Birleşmiş Milletler İnsan Hakları Komiserliği tarafından göç eden bireyin hedef ülkesine erişene kadar geçici olarak konakladığı bir ve birden

fazla ülke şeklinde açıklanmaktadır. 1990’larda Avrupa Birliğine girmeyen ülkelere Avrupa sınırlarına gelmeye çalışan, “istenmeyen” göçmenleri tanımlamak için transit göç kavramı kullanılmaya başlanmış ve Türkiye gibi ülkeler transit ülke rolüne geçerek transit göçmenlerin sorumluluğunu almışlardır (Şişman ve Balun, 2020: s.94). AB üyesi ülkelere komşu olan Türkiye, Ukrayna gibi ülkeler Avrupa’yı hedef ülke olarak gören göçmenleri geçici şekilde sınırlarına alan transit ülke olarak tanımlanmaktadır. Fakat Fransa, İtalya gibi AB’nin kendi içindeki ülkeler Avrupa’daki başka ülkeleri hedef alan göçmenleri geçici olarak barındırmasına rağmen transit ülke olarak kabul edilmemektedir (Şişman ve Balun, ty: s.64). 2018 yılında yapılan BMMYK’nın raporuna göre Türkiye, savaştan dolayı göç edenleri en yüksek oranda kabul eden dünyadaki ilk transit ülke olmuştur. Bundan sonraki sıralarda Pakistan, Uganda, Sudan ve Almanya’nın yer aldığı raporda belirtilmiştir (World Migration Report, 2020: s.40).

Transit ülkeyi tanımlayan açıklamalara bakıldığında göç hareketlerinde bulunanların hedef ülkelere ulaşması söz konusu olmaktadır. Ancak bazı durumlarda transit rolündeki ülke göçmenlerin varış noktasına da dönüşebilir. Buna göç eden kişinin hedef ülkesine ulaşma sürecinde harcanacak paranın olmaması, iklim şartları ve yasadışı geçişte güvensizlik korkuları etkili olabilir. Transit ülkenin hedef ülkeye dönüşmesi, göç eden bireyin niyet ve fikrine bağlı olabilir (Şişman ve Balun, 2020: s.65).

1.3.3. Hedef Ülke

Hedef ülke, Göç Terimleri Sözlüğünde düzenli ve düzensiz göç hareketlerinde göç eden kişilerin gitmek istediği hedef konumundaki ülke olarak tanımlanmaktadır (Perruchoud ve Redpath, 2013: s.41). Amerika ve Avrupa ülkeleri her zaman hem savaş nedenleri hem de iyi bir yaşam şartlarına erişmek için göç hareketinde bulunanların hedef ülkesi olmuştur.

BMMYK’nın raporunda ABD’nin göçmenlerin en çok gitmek istedikleri hedef ülke olduğunu görmek mümkündür. 2005-2018 yıllar arasında Amerika mülteci, sığınmacı ve iyi yaşam koşullarına kavuşmak isteyenlerin en çok gittiği ülke olmuştur. Sonraki sıralarda ise Kanada ve Avusturalya gelmektedir (World Migration Report, 2020: s.40). Göç edenlerin çoğunluğu kaynak ülkelere transit

ülke aracılığıyla geçmektedirler ve bu tür göç hareketleri genellikle yasadışı yollarla gerçekleştirilmektedir.

Bu bağlamda, Türkiye, yasa dışı yollarla transit ülke olarak kullanılan ülkeler arasındadır. Türkiye'deki düzensiz göçmenleri hedeflerine göre üç grupta sınıflandırmak mümkündür: birincisi, Türkiye'yi hedef ülke olarak görüp yerleşme amacıyla gelenler; ikincisi, çalışmak ve kendi ülkelerine geri dönmek planıyla gelenler; üçüncü grup, Türkiye'yi transit ülke olarak düşünerek Avrupa, Amerika gibi hedef ülkelerine ulaşmak için gelen göçmenlerdir.

1.4. SURİYE VE GÖÇ

Arap baharı olarak bilinen protestolar, 18 Aralık 2010 tarihinde Tunus'ta başlayarak Mısır, Libya ülkelerinde devam etmiştir. Söz konusu üç devletin hükümetinin değişimiyle protestolar sona ermiştir. Bu olaylardan hemen sonra Suriye'nin Dera kentinde reform talebiyle sokaklara çıkan protestoculara karşı hükümet rejimine bağlı olan güvenlik güçlerinin kaba davranışları, eylemlerin ülkenin diğer büyük şehirlerine yayılmasına sebep olmuştur (Özaslan,2023: s.127). Dolayısıyla diğer kardeş ülkelerinde olduğu gibi Suriye'de de bir siyasal değişimin yaşanacağı hedeflenmiştir. Ancak, ülkenin dini ve etnik açıdan parçalı yapısı ve diğer dış güçlerin karışmasıyla gösteri eylemi iç savaşa dönüşmüş ve şiddetli bir şekilde devam etmiştir.

1970'li yıllardan beri ülkeyi yöneten Esad rejiminin yıkılmasını isteyen eylem amacına ulaşamamıştır. Kazanan tarafın hangisi olduğu hala belirsiz olan bu olayda en çok kaybeden de Suriye toplumu olmuştur. 2011 yılında Suriye'de rejime karşı düzenlenen toplumsal hareketlerin iç savaşa dönüşmesi, milyonlarca insanın bulundukları yeri terk etmelerine sebep olmuştur. Bir kısmı Suriye içindeki farklı kentlere ya da bölgelere göç etmişken, milyonlarcası diğer ülkelere sığınmak zorunda kalmıştır. Suriyelilerin ülkelerinden göç etmesinin ana nedeni, iç savaş olması ile birlikte siyasi bir çözüm umudunun kalmaması, rejim ve diğer muhalifler tarafından, özellikle erkeklerin askerliğe ya da silahlı mücadelelere zorla çağırılması, güvenli yaşam beklentisi ve diğer ülkelerin göçmenlere sağladığı kolaylıklar önemli faktörlerdendir (Neccar ve Erkut, 2017: s. 189).

1.4.1. Savaş Öncesi Suriye

Birinci Dünya savaşına kadar 400 yıl boyunca Osmanlı İmparatorluğunun egemenliğinde olan Arap toprakları, birinci dünya savaşının sona ermesiyle İngiliz ve Fransızların yönetimleri altında kalmıştır. 1916 yılında Suriye, Irak, Lübnan ve Filistin olarak bölünen Arab bölgesi, Syces-Picot Antlaşması temelinde Fransa ve İngiltere arasında paylaşılmıştır. Bu anlaşmaya göre günümüzdeki Suriye sınırları çizilmiş, 25 Temmuz 1920 tarihinde tamamen Fransız askerlerinin eline geçmiştir (Akbulat, 2018: s. 7–8). Böylece Osmanlı döneminin sona ermesinin ardından Suriye’de otokratik yönetimlerin birbirini izlediği bir süreçle modern bir dönem başlayarak Suriye bugünlere gelmiştir. Bir başka ifadeyle Suriye’de Osmanlı sonrası otokratik yönetimlerin sürekli değişmesi, Suriye’nin günümüzdeki durumda olmasını sağlamıştır. (Özdemir, 2016: s. 84).

Emir Faysal’ın çok kısa süren krallığından sonra Suriye’yi ele geçiren Fransa, yönetimini İkinci Dünya Savaşı sona erene kadar yaklaşık 26 yıl sürdürmüştür. Fransız mandası olarak bilinen bu dönemde Suriye Kralı Faysal, Fransızlar tarafından sürgüne gönderilmiştir. Bu yıllar Suriyeliler için kaosu başlangıcı olmuştur. Suriye nüfusunun çoğunluğunu oluşturan Sünni Arap milliyetçileri Fransız yönetimi için tehlikeler yaratmıştır. Dolayısıyla, Fransa, Suriye halkını üç parçaya bölerek bölgede önemli azınlık gruplar olarak bilinen Dürzüler ve Alevileri desteklemiştir. Onların Sünniler tarafından aşağılandıkları propagandasıyla Sünniler ve diğer azınlık gruplar arasındaki çatışmaları güçlendirerek bu fırsattan yararlanmak istemiştir (Gökçe, 2021: s. 28). Fransızların yönettiği dönem boyunca günümüzdeki Suriye toprakları Damasc Devleti, Aleppo Devleti, Alavi Devleti, Jalal-al Duruz Devleti olarak dört devlete ayrılmıştır. Fransız mandasının Suriye’yi ekonomik sıkıntılara ve kaosa uğrattığı halk tarafından fark edilince Suriye’deki Müslüman ve Hristiyanlar ve başka azınlık grupları her şeye rağmen birleşerek Fransa’ya karşılık göstermeye başlamışlardır (Nikolaos, 2017: s.11). Ancak, 1925 yıllarından itibaren başlayan Fransa yönetimine karşı direnişler şiddetle bastırılmıştır. Fakat bu ayaklanmaların sonucunda Fransa’ya karşı ciddi ve güçlü bir muhalefet hareketi meydana gelmiştir. Ayaklanmaların devam etmesi ve İkinci Dünya Savaşı sonrasında Fransa’nın gücünün azalması nedeniyle Fransızlar Suriye topraklarını

tamamen terk etmek zorunda kalmışlardır. Böylece, Suriye kendi egemenliğine kavuşmuştur (Özdemir, 2016: s.85).

Bağımsızlığın kazanılması, Suriye'ye huzur getirmek yerine büyük bir istikrarsızlık ortamının oluşmasına sebep olmuştur. En etkili sebeplerden biri olarak her yıl üç defadan fazla askeri darbelerin gerçekleştirilmesi söylenebilir. 1949 yılındaki darbelerin birinde ordu subayı olarak bilinen Adib Al-Shishahkli yönetime geçmiştir ve kendi otoriter gücüyle ülkeyi yönetmeye başlamıştır. Örneğin 1952 yılında ülkedeki bütün politik partilerin kapatılmasına emir vermiştir. 1954 yılında yine bir askeri darbe sonucunda Adib Al-Shishahkli'nin yönetimi devredilmiştir. Otokratik yönetinden kurtulamayan Suriye, 1958 yılında Mısır ile birleşerek Arap Birleşik Cumhuriyeti'ni kurmuştur. Başkan olarak yönetimi eline alan Mısır Cumhurbaşkanı Cemal Abdul Nasır, Adib Al-Shishahkli'nin yolunu izleyerek Suriye'de en güçlü denilen Baas Partisi dahil tüm siyasi partileri kapatmıştır. 1961 yılında Nasır'a karşı ayaklamaların başlamasıyla yine bir askeri darbe gerçekleşmiş ve Nasır'ın yönetimi sona ermiştir (Özdemir, 2016: s.86). 1961'in Aralık ayında genel seçimler yapılarak parlamento kurulmuştur. Bütün bunlara rağmen ordunun siyasete karışması ve yönetime el koyma hareketleri sonlanmamıştır (Gökçe, 2021: s. 31).

Nüfusunun Aleviler, Dürzüler, Türkmenler, Asuriler ve Hristiyanlar gibi azınlıkların karşısında çoğunluk olarak bilinen Sünnilerden oluşan Suriye, bağımsızlık yıllarının başlarında Sünniler tarafından yönetilmiştir. Fakat 1970'te iktidar, kökeni Alevilerden gelen Hafız Esad'ın eline geçmiştir. Hem ülke yönetiminin başına geçen hem de Baas Partisinin lideri olarak Hafız Esad'ın cumhurbaşkanlığıyla Suriye'de yeni bir dönem başlamıştır. Esad Cumhurbaşkanı olarak Suriyelilere ülkedeki ekonomik ve eğitim şartlarını iyileştirmek gibi bir sürü vaatleri vermiştir (Khan, 2017: s.560). Ancak, onun yönetimi de katı ve otokratik tarzda devam etmiştir.

Hafız Esad, 1982 yılında çoğunluğu Sünni grubundan oluşan Müslüman Kardeşler partisini kapatmıştır. Bu olay Suriyelilerin Hafız Esad'ın yönetimine karşı protesto etmelerini gerçekleştirmelerine sebep olmuştur. Esad protestoculara karşı sert bir şekilde müdahale etmesiyle iktidarda kalmaya devam etmiş ve bu çatışmalar 10 binden fazla insanın ölümüne neden olmuştur. Ancak baskıyla yönetilen halk her

şeye rağmen yönetime karşı tepkilerini sosyal alanlarda göstermeye başlamıştır. 2000 yılında Hafız Esad'ın ölümünden sonra iktidara gelecek en büyük oğlu Basil'in ölümüyle Suriye Cumhurbaşkanlığı Hafız Esad'ın ikinci oğlu Beşar Esad'ın eline geçmiştir (Aksoy, 2012: s.106). Londra'da eğitim gören Beşar Esad, yönetiminin ilk yıllarında Suriyelilerin güvenini kazanarak halkın tek umudu olmuştur. Yoksullukla mücadele edileceği, siyasal ve ekonomik reformların yapılacağı gibi vaatlerde bulunan Beşar Esad, daha sonra tıpkı babasına benzeyerek katı ve otokratik yönetime geçmiştir. Sivil toplum kuruluşlarına karşı yasakların koyulmasıyla toplumun ve muhalif grupların Beşar Esad'ın yönetimine karşı inançları ortadan kalkmaya başlamıştır ve bu süreçte muhaliflerden oluşan gruplar iktidardan kendi haklarını talep etmeye devam etmişlerdir. Ancak her şeye rağmen bir başarıya ulaşamamışlardır (Örki, 2015: s.78).

1.4.2. Suriye'de İç Savaşın Başlaması ve Gelişmesi

Suriye iç savaşının başlangıcı, 2010 yılında Tunus, Mısır, Yemen, Libya gibi Arap ülkelerinde gerçekleşen “Arap Baharı” hareketi olmuştur. “Arap Baharı” olarak bilinen toplumsal hareket sürecinde protestocular ülkelerindeki kötüleşen siyasi ve ekonomik şartlara karşı tepkilerini göstermek amacıyla sokaklara atılmışlardır. Yönetim güçlerinin protestoculara karşı silahları kullanması, durumu iç savaşa dönüştürmüştür. Bütün bunların sonucunda Oman, Fas ve Ürdün gibi ülkelerin liderleri halkın taleplerini yerine getirecekleri sözünü vererek hareketi durdurmaya çalışırken, Tunus, Mısır, Yemen ve Libya'da yönetimin devrilmesiyle hareket sona ermiştir (Sorenson, 2016: s.4). Arap Baharının son durağı olan Suriye'de hükümete karşı ayaklanmalar, Ürdün sınırlarında yer alan ve daha çok Sünnilerin yaşadığı bölge olarak bilinen Dera şehrinde başlamıştır. 2011 yılının Mart ayında protestocularla güvenlik güçlerinin ortasında ilk çatışmalar meydana gelmiştir. Ülkedeki durum giderek kötüleşmiş ve huzursuzluk gün geçtikçe artmaya başlamıştır. Ayaklananları bastırmak için silah kullanarak sert davranan Esad rejimi, tam tersine halkı kendisine karşı güçlendirmiştir (Şahiner ve Özbuğday, 2022: s.55).

ABD savunma bakanı Robert Gates, Suriye ile ilgili yaptığı konuşmasında Suriye yönetiminden Mısır'da uygulanan modelden yararlanarak ordunun protestoculara karşı ateş çıkarmayı durdurmasını istemiş ve cumhurbaşkanının görevi bırakması gerektiğini söylemiştir. AB ülkeleri de iktidarın muhaliflerle diyalog

kurarak, onların talep ettikleri reformları yerine getirmesi gerektiğini önermiştir (Gökçe, 2021: s.37) Arap Baharından etkilenerek sokaklara çıkan protestoculara Esad ilk başlarda reform fikirlerini ortaya koyarak anlaşmalı şekilde hareketi durdurmaya çabalamıştır. Fakat çok geçmeden şiddetle cevap vererek protestocuları “teröristler” olarak ilan etmiştir. Protestocularla güvenlik güçlerinin ortasındaki çatışma, 100’den fazla kişinin ölümüne sebep olmuştur ve ayaklanma Suriye’nin başka bölgelerinde de başlamıştır (Sorenson, 2016: s.4). Siyasi özgürlük gibi bir çok taleplerde bulunan muhalifler, Esad’ın iktidara geçerken verdiği vaatlerinin yerine getirilmesini istemişlerdir. Ancak, Esad rejiminin şiddetli mücadelesiyle karşılaşan muhalifler, ayaklanmanın hedeflerini ve niteliklerini değiştirmişlerdir. Böylece, sadece sokak gösterileriyle başlayan toplumsal hareket, iç savaşa dönüşmüştür (Canyurt, 2018: s.1105).

Suriye’de meydana gelen ayaklanmalar, aynı Tunus, Mısır gibi Arap ülkelerinde gerçekleşen olayların şeklini almıştır. İç savaşın başlamasının hemen ardından çatışmayı sona erdirmeye yönelik çalışmalar yapılmıştır. 2012 yılında Arap Birliği tarafından ilk çalışma olarak Suriye’de Arap Birliği İzleme Grubu kurulmuştur. Fakat izleme grubu başarı sağlayamamış, muhalif ve yönetimin arasındaki çatışmalar şiddetle devam etmiştir. El- Kaide terör örgütünün Suriye’deki kolu olarak bilinen El- Nusra ve DEAŞ, PYD/ YPG gibi diğer terör örgütlerinin de savaşa katılarak Esad rejimine karşı saldırılarda bulunması, iç savaşı daha karmaşık hale getirmiştir (Kadioğlu, 2020: s.2183). Suriye’deki otoritenin yokluğundan yararlanmak isteyen PYD/ YPG ve El-Nusra terör örgütleri, ülke topraklarını ele geçirmek amacıyla 2013 yılında birbirleriyle savaşmışlardır. Suriye’deki iç savaşın gelişme sürecinde muhalif gruplar ve terör örgütleri farklı devletlerden destek almışlardır. Örneğin ABD, DEAŞ’ a karşı durmak ve istediği amaçlarına ulaşabilmek için PYD/ YPG terör örgütünü silah ve askeri eğitim alanlarında desteklemiştir. Rusya, Esad rejimini desteklerken, Türkiye, PYD/ YPG örgütünün devlet kurmasına karşı mücadele etmiştir. Aynı zamanda ABD ile anlaşma yaparak DEAŞ terör örgütünü ortadan kaldırmaya çalışmıştır (Aytaç Kadioğlu, 2020: s.2184). Böylece, Suriye, dış aktörlerin de aktif rol oynadığı karmaşık ve çok yönlü çıkar amaçlı çatışmaların yaşandığı bir ortama dönüşmüştür.

1.4.3. Suriye’de Nüfus Hareketliliği

2011 yılının bahar aylarında başlayan Suriye hükümetiyle muhalif ve başka güçlerin arasındaki çatışmanın iç savaşa dönüşerek devam etmesi, milyonlarca Suriyelinin hem ülke içinde hem de ülke dışında yer değiştirmelerine sebep olmuştur. 11 yıldır sona ermeyen iç savaş nedeniyle Suriye dünyadaki en büyük mülteci krizi yaşanan ülke olmuştur. BMMYK’nın 2022 yılındaki raporuna göre iç savaşın başladığı yıldan beri 6.7 milyondan fazla Suriyeli kendi ülkesini bırakmak zorunda kalmıştır. Bunların 5.2 milyonu Suriye’nin komşu ülkeleri Türkiye, Ürdün ve Lübnan’a geçici olarak yerleşmiştir. Bunun dışında 6.7 milyon Suriyeli Suriye içinde yer değiştirmiştir (UNHCR, 2022.). Suriye’nin komşu ülkeleri Türkiye, Ürdün, Lübnan, Irak ve Mısır iç savaşın başladığından beri Suriyelileri kendi sınırlarına kabul ederek önemli olan maddi ve manevi ihtiyaçlardan yararlanmasına olanak sağlamaktadır (Ostrand, 2015: s.262). Ülkelerinde meydana gelen iç savaş nedeniyle komşu ülkelere sığınmak için gelen Suriyelilerin %92’si kırsal ve kentsel bölgelerde yaşarken, sadece %5’i mülteciler için hazırlanmış kamplarda hayat geçirmektedir (UNHCR, 2022). İç savaşın sonucunda yaklaşık 22 milyon Suriye halkının yarısından fazlası yer değiştirmek zorunda kalmıştır.

Ülkelerini bırakmak zorunda kalan Suriyeliler 130 ülkede sığınmaktadırlar. Ancak, büyük bir kısmı, Türkiye, Lübnan, Ürdün, Mısır gibi Suriye’ye coğrafi olarak yakın ülkelere yaşamlarına devam etmektedir. Türkiye 3.6 milyondan fazla Suriyeliye ev sahipliği yaparak, şu anda dünyadaki en çok sayıda mültecileri kabul eden ülkelerin başında gelmektedir. Suriye vatandaşlarının Türkiye’ye ilk olarak kitlesel şekilde girişi 29 Nisan 2011 yılında Cilvegözü (Hatay) sınır kapısı aracılığıyla gerçekleşmiştir. Suriye’deki olayların devam etmesiyle birlikte Suriyelilerin kitlesel nüfus hareketleri hızlı bir şekilde artmaya başlamıştır (Poyraz, 2012: s.56). Türkiye, Suriyeliler için Adana, Malatya, Adıyaman, Hatay, Osmaniye, Kahramanmaraş, Gaziantep, Mardin, Kilis, Şanlıurfa illerinde konteynerkent ve çadırkentlerden oluşan 26 barınma merkezi kurmuştur (Teyyare ve Sayaner, 2017: s. 441). Bu kamplarda temel ihtiyaçların sağlanmasına rağmen Suriyeliler kamp dışında yaşamayı tercih etmektedirler. Bunun sonucunda da eğitim, sağlık hizmetlerinden yararlanamıyor ve yoksulluk şartlarıyla yaşamaktadırlar (Ostrand, 2015: s.262).Türkiye’de geçici koruma şartında yaklaşık 3.7 milyon Suriyeli hayatlarına

devam ederken, 320.000'den fazla Suriye vatandaşı uluslararası koruma altında Türkiye'de barınmaktadır (UNHCR, 2022).

Dünyada en çok mülteci barındıran ülkelerin arasında Türkiye'den sonra Lübnan gelmektedir. 1.5 milyon Suriyeliyi barındıran Lübnan, son 10 yıldır sosyo-ekonomik krizle karşı karşıya kalmıştır. Bunun dışında COVID-19 salgınının ve 2020'de meydana gelen Beyrut patlamasının etkisiyle ülkedeki yoksulluk artmıştır. Bundan dolayı hem Lübnanlılar hem de Suriye'den sığınmak için gelen göçmenler sağlık, eğitim gibi temel hizmetlerden yararlanmakta zorlanmaktadır. Lübnan'da hayatlarına devam eden Suriyelilerin %90'ı aşırı yoksulluk içinde yaşadığı tahmin edilmektedir (UNHCR, 2022).

Aynı şekilde Ürdün'de de Suriyelilerin yaşam şartlarının pek iyi olmadığı, kayıtlı olanların %84'ünün ülkenin hazırladığı kamplarda yaşamayı tercih etmedikleri söylenmektedir. Kamp dışında yaşayan Suriyelilerin %46'sı ışıksız ve temizliğin olmadığı şartlarda yaşadığı söylenmektedir (Ostrand, 2015: s.262). Ancak, Ürdün hükümeti, Uluslararası toplumun Suriye'den gelen göçmenlerin eğitim almasını ve yasal olarak çalışmasını iyileştirmeye yönelik Ürdün sözleşmesi kapsamında Suriyelilerin birkaç sektörlerde çalışmasına 2016 yılından beri izin vermektedir. 670.000 Suriyeliye ev sahipliği yapan Ürdün, 2021 yılında 62.000 Suriyeliye çalışma izni vermiştir. Önceleri Suriyeliler sadece tarım ve inşaat alanlarında çalışmaya yetkileri varken, son yıllarda sağlık gibi sektörlerde de çalışmalarına izin verilmeye başlamıştır. Örneğin COVID-19 döneminde sağlık alanında eğitimi olan Suriyeliler işe kabul edilmiştir (UNHCR, 2022).

Sığınma arayan Suriyelilerin 260.000'i yaşamlarını Irak'ta devam ettirmektedir. Onların 95.745'i mülteciler için hazırlanmış kamplarda yaşamakta ve eğitim, sağlık gibi temel hizmetlerden yararlanmaktadır (UNHCR, 2022). 133.568 Suriyelinin ev sahipliği edildiği Mısır, ilk başlarda Suriye'den gelenlere Mısırlılarla eşit şekilde eğitim ve sağlık gibi temel ihtiyaçların sağlanacağını söylemiştir. Ancak, Temmuz 2013'te Mısır hükümeti mültecilere yönelik politikasını değiştirerek Suriyelilere vize zorunluluğunu getirmiştir. Böylece, Suriyelilerin Mısır'a girişi sınırlandırılmıştır (Ostrand, 2015: s. 262).

Avrupa ülkeleri toplamda bir milyondan fazla Suriyeliye ev sahipliği yapmaktadır. Onların %70'i Almanya ve İsveç'e yerleştirilmiştir. Almanya 560.000 Suriyeliyi barındırarak en çok mülteci kabul eden Avrupa ülkesi olarak bilinmektedir. AB ülkelerinde yaşayan Suriyelilere uluslararası koruma statüleri verilmiştir. Onların çoğunluğu mülteci ve ikinci koruma statüsüne sahipken, bu statülere sahip olmayanlar da diğer uluslararası koruma koşullarından yararlanmaktadırlar. Suriye iç savaşının başladığı andan beri Avrupa ülkelerinde Suriyelilere ilişkin bir milyondan fazla uluslararası koruma kararı alınmıştır (UNHCR, 2022).

1.5. UKRAYNA VE GÖÇ

21 Şubat 2022 tarihinde Ukrayna'nın doğusunda yer alan Luhank ve Donetsk bölgelerinin Rusya Cumhurbaşkanı Vladimir Putin tarafından bağımsız devlet olarak tanınmasıyla Rusya ile Ukrayna arasında siyasi çatışma başlamıştır. 24 Şubat'ta Rus askerleri Kiev olmak üzere Ukrayna'nın önemli bölgelerini işgal etmiştir (Balçılar, Karataş ve Pak Güre, 2022. s. 796).

Rus saldırısının getirdiği en önemli sonuç, Ukrayna'da başlayan kitlesel göçtür. Bu kapsamda, Avrupa Birliği (AB) hızlı bir biçimde tepki göstererek geçici koruma statüsünü onaylamış ve bu şekilde Ukrayna vatandaşlarını koruma altına almıştır (Lloyd ve Sirkeci, 2022: s.266). Bu sebeple birçok kaynak bu göç hareketliliğini Batı ülkelerinde yaşanan İkinci Dünya savaşından sonraki en büyük göç krizi ve göçmenlere yönelik daha önce hiç uygulanmamış en hızlı mültecilik kararı olarak değerlendirmektedir (Özaslan, 2023: s. 118).

1.5.1. Ukrayna- Rusya Krizinin Tarihsel Arka Planı

Ukrayna, Avrupa'nın doğusunda bulunan, Rusya'dan sonra gelen ikinci büyük Avrupa ülkesi olarak bilinmektedir. Doğu ve kuzeydoğusunda Rusya, kuzeyinde Belarus, batısında Polonya, Slovakya ve Macaristan, güneybatısında Romanya ve Moldova ülkeleriyle sınır paylaşan Ukrayna, Karadeniz ve Azov denizleri boylarında yer almaktadır. Nüfusu 41.5 milyondur ve bunun 3 milyonu ülkenin başkenti Kiev'de yaşamaktadır (Shushkevich, 2022: s. 686). Ukrayna'nın tarihi, Rus İmparatorluğunun tarihi kadar eskilere dayanmaktadır. Başkenti Kiev olan Ukrayna, ilk olarak 882 yılında ortaya çıkmıştır ve yıllar boyunca Rus devletleri hakimiyeti altında kalmıştır.

Ukraynalıların 16. yüzyıllardan itibaren kendilerini etnik olarak tanımlamaya başladıkları tarih kaynaklarında yazılmaktadır. Ancak, günümüzdeki Ukrayna sınırları Ukraynalılar dışında Ruslar, Almanlar, Çekler, Yahudiler, Müslümanlar gibi dini ve etnik azınlıkların da anavatanıdır (Yıldız, 2022: s. 155).

Birinci Dünya Savaşından sonra Ekim Devriminin yaşanması ve Avusturya-Maceristan İmparatorluğunun dağılmasıyla Habsburg çevrelerinde kısa bir dönemliğine Batı Ukrayna Halk Cumhuriyeti kurulmuştur. Ancak, buna rekabet olarak Rus İmparatorluğu tarafından Ukrayna Halk Cumhuriyeti de ortaya çıkmıştır. Sovyetlerin kurulduğu yılların başlarında Ukrayna Polonya, Romanya ve Cechoslovakya ülkelerinin baskısı altında kalmıştır. 1922 yılında günümüzdeki Ukrayna sınırlarının büyük bir kısmı Sovyetler Birliğine girmiştir. 1939 yılında Hitler ile Stalin'in anlaşmasıyla Batı Ukrayna da Sovyetler Birliği'ne geçmiştir. Ancak İkinci Dünya Savaşında Ukrayna'nın büyük bir kısmı Almanya'nın kontrolü altında kalmıştır. Savaş sonrasında da Sovyetler'in Ukrayna'nın batı bölgelerini ele geçirmesiyle Ukrayna tamamen Sovyetler Birliği'ne ait olmuştur (Yıldız, 2022: s.155). Rusya ile köklü tarihi bağlarla bu günlere gelen Ukrayna, 1991 yılında Sovyetler Birliği'nin dağılmasıyla bağımsızlığına kavuşmuştur.

Ukrayna ve Rusya arasındaki siyasi çatışma, 1990'ların başlarına dayanmaktadır. İki ülke ortasındaki kriz zaman zaman uluslararası arenada gündem olmuştur. 2013 yılına kadar Ukrayna Rusya'nın askeri değil ekonomik engeller ve sınırlamalarıyla karşılaşmıştır. Rus Federasyonu elektrik, doğal gaz, kömür gibi Ukrayna'nın ihtiyaç duyduğu ürünleri kısıtlayarak ekonomik silahıyla baskı yapmaya devam etmiştir. Ukrayna Cumhurbaşkanı Victor Yanukoviç'in 2013 yılında AB ile olan Ortak Anlaşmadan vaz geçmesi ve Rusya ile ilişkisini iyileştirmeye yönelik yaptığı işler, ülkedeki karışık bir durumun meydana gelmesine sebep olmuştur. Ortaya çıkan tartışmaların sonucunda Yanukoviç görevinden istifa etmek zorunda kalmıştır. Bu sırada Ukrayna'ya ait Kırım bölgesi Rusya tarafından ele geçirilmiştir. Bu olayların ardından da AB'ye katılma fikrini destekleyen Petro Poroşenko Ukrayna yönetimine geçmiştir (Tam ve Kurtuluş, 2022: s. 26).

Petro Poroşenko politikasını batıya yönelik yürüterek AB üyeliği yanında vizesiz rejimi uygulamasını öngörmüştür. Bu uygulama 2017 yılında gerçekleşerek yürürlüğe girmiştir. Poroşenko'nun döneminde Ukrayna ve Rusya arasındaki ilişki

soğuk bir şekilde devam etmiştir. Poroşenko yeni yasalara imza atarak Sovyetler dönemindeki propaganda aracı olan sembolleri yasaklamış ve ülkedeki yer ve sokaklara verilen Rus isimlerini yeniden adlandırmayı gündeme getirmiştir. Ukrayna dili resmi dil olarak yürürlüğe girmiş ve ülkede yaşayan herkesin Ukraynaca bilmesi zorunluluğu istenmiştir. Bunun gibi işler, Ukrayna'nın Rusya ile olan ilişkisinin soğumasını daha da güçlendirmiştir. Poroşenko'nun siyaseti ekonomik yönden halkın beklentilerini karşılayamamıştır. Dolayısıyla, Ukraynalılar taleplerini koyarak sokak gösterilerine çıkmaya başlamışlardır. 2019 yılında gerçekleşen Cumhurbaşkanı seçiminde en çok oyu Volodimir Zelenskiy kazanarak Ukrayna yönetimine geçmiştir (Yıldız, 2022: s. 155). Batı yanlısı siyasi tutumlara sahip olan Volodimir Zelenskiy, Ukrayna'yı NATO'ya üye yapma çabasına devam etmiştir. Zelenskiy'in politikası, Ukrayna'nın Rusya tarafından tehdit edilmesine sebep olmuştur. Bütün bunların sonucunda 24 Şubat 2022 tarihinde Ukrayna'ya Rusya tarafından askeri hareket yapılmıştır (Tam ve Kurtuluş, 2022: s.26). İki ülke arasında meydana gelen kriz yüzünden Ukrayna'da büyük bir nüfus hareketi gerçekleşmiştir. Ne zaman biteceği belli olmayan bu çatışma, sadece Rusya ve Ukrayna ile sınırlı kalmayıp, global bir şekilde bütün dünyayı ekonomik olarak etkilemektedir.

1.5.2.Ukrayna'da Nüfus Hareketliliği

Kırım'ın 2014 yılında Rusya tarafından ele geçirilmesiyle devam eden Ukrayna-Rusya arasındaki askeri gerilimler, 24 Şubat 2022 tarihinde Rus asker güçlerinin Ukrayna'ya girişiyle savaşa dönüşmüştür. Bu iki ülke ortasındaki çatışmanın sonucu, kitlesel göç hareketliliğini meydana getirmiştir. İşgalin başlangıcında Rusya'nın amacının Ukrayna'nın doğusundaki sahip olmak istediği yerleri ele geçirmek ya da Ukrayna hükmetini devirmek olduğunu ayırt etmek zor olmuştur. Fakat 2022 yılının başında Ukraynalı milyarderlerin savaş çıkacağı korkusuyla ülkelerini bırakıp, yurt dışına çıktıklarıyla ilgili bilginin doğruluğu kanıtlanmazsa da medyada konusu geçmiştir. Daha sonra çatışma alanında gerçekleşen araştırma ve insani yardım kuruluşları, Ukrayna'daki Rus işgali nedeniyle meydana gelen göç hareketi ilk olarak finansal yönde durumları iyi olan gruplar tarafından gerçekleştirildiğini gözlemlemişlerdir (Lloyd ve Sirkeci, 2022: s. 528).

21 Şubat 2022 tarihinde Ukrayna'nın doğusundaki Luhansk ve Donetsk bölgelerinin Rus Cumhurbaşkanı Vladimir Putin tarafından bağımsız devlet olarak

tanınmasının ardından Rusya'nın Kiev dahil olmak üzere Ukrayna'nın bir çok bölgelerinde patlamalar yapması, milyonlarca Ukraynalının ülkelerini bırakıp kaçmasına neden olmuştur. Meydana gelen olayların üzerine Avrupa Birliği Ukraynalılar için Avrupa sınırları açık olduğunu bildirmiştir. İşgalin ikinci gününde ülkelerini terk eden Ukraynalıların sayısı 50.000 olmuşken, savaşın dördüncü gününde yarım milyondan fazla Ukrayna vatandaşı ülkelerinden ayrılmıştır (Başçılar, 2022: s. 769). Devam eden Rus işgali sırasında Avrupa Birliği, 2 Mart 2022 tarihinde Ukraynalı göçmenler için geçici koruma statüsünü aktif hale getirerek Ukraynalıların sorumluluğunu kendine almıştır. Böyle bir olgu daha önce AB tarihinde yaşanmadığı için bazı tepkileri ortaya çıkarmıştır. Çünkü Ukraynalılara gösterilen misafirperverlik Suriye iç savaşından ülkelerini terk edenlere yapılmamıştır. Örneğin Macaristan, Yunanistan, Slovakya ve Polonya Ukraynalılara sıcak bir tavırla sınırlarını açarken, Suriyelilere katı bir şekilde sınır politikalarını uygulayan ülkelerden olmuştur (Lloyd & Sirkeci, 2022: s. 528). 2001 yılında AB tarafından sadece acil durumlarda kullanılacağı amacıyla kabul edilen Geçici Koruma Yönergesi ilk defa uygulanmıştır. Yönergeye göre bir yıl süreliğine verilen statü duruma göre uzatılabilmektedir (Karataştıba Sabsar, 2022: s.30).

Rusya'nın Ukrayna'yı işgal etmesi ile Avrupa İkinci Dünya savaşından sonra ilk kez büyük bir mülteci göçüyle karşılaşmıştır. BMMYK'nın raporuna göre Ukrayna-Rusya arasındaki çatışmanın başlamasından iki ay sonra Polonya sınırlarına giren 3 milyon mültecinin %95'i Ukrayna vatandaşı olduğu tespit edilmiştir (Duszczyk ve Kaczmarczyk, 2022: s. 5). BMMYK'nın Kasım ayının sonunda yayınladığı raporunda ise Avrupa ülkelerine giren Ukraynalıların toplam sayısı 7.891.977 olduğu yazılmıştır . Bunun 4. 776. 606'sı Geçici Koruma ve bunun gibi koruma programlarına resmi olarak kayıt olmuştur (UNHCR, 2022). Ülkelerinden kaçan Ukraynalıların çoğunluğunu kadınlar ve çocuklar oluşturmaktadır. 18 ve 60 yaş arasındaki erkeklere Ukrayna'dan çıkmaya izin verilmemiştir. Çatışma başladığında Ukraynalılar komşu ülkelere doğru göç etmeye başlamışlardır. Ancak, çoğunluğu Avrupa ülkelerine yerleşmek istemişlerdir. Komşu ülkeler olarak Belarus'da 16.000, Rusya'da 2.9 milyon, Moldova'da 94.000, Romanya'da 82.000, Macaristan'da 30.000, Slovakya'da 97.000, Polonya'da 1.4 milyon Ukraynalı sığınmacı bulunmaktadır. Aynı zamanda Polonya en çok Ukrayna vatandaşlarını

kabul eden Avrupa ülkesi olarak bilinmektedir. Ukraynalılar Avrupa'nın çeşitli ülkelerini hedef ülke olarak görmüşlerdir. Rus işgali başladığından beri Almanya 1 milyon, Çek Cumhuriyet'i 440.000, İtalya 170.000, İspanya 150.000, Fransa 105.000, Bulgaristan 53.000, Avusturya 83.000, Portekiz 53.000 Ukraynalıyı sınırlarına almıştır. Almanya Ukraynalılar için hedef ülke olmuştur. Orada iş imkanları olduğu için çatışma öncesinde de Almanya'ya göç etmek ve çalışmak için giden Ukraynalıların sayısı yüksek olmuştur. İşgal sırasında da Ukrayna'yı terk etmek zorunda kalanların çoğunluğu İtalya, İspanya ve Portekiz gibi ülkelerde yakın arkadaşları ya da akrabaları olduğu için bu ülkelerde sığınmayı tercih etmişlerdir (Rush, 2022: s. 3).

4 Mart 2022 tarihinde Avrupa Komisyonu, Rusya işgali sebebiyle ülkelerinden kaçan Ukrayna vatandaşlarına geçici koruma statüsü verme kararı almıştır. Bu oturma izni, çalışma izni, barınma, sağlık, eğitim gibi hizmetleri de içermektedir. Avrupa Komisyonunun bildirisine göre geçici koruma statüsüne sahip olan Ukraynalılar, 2024 yılına kadar uzatma yapabilmektedirler. Türkiye, Rusya, Moldova, Belarus gibi Avrupa Birliği üyesi olmayan ülkelere sığınan Ukraynalılara geçici koruma statüsü verilmez (Rush, 2022: s. 3). Ukraynalıları sınırlarına kabul eden Avrupa ülkeleri, işgal yüzünden ülkelerini terk etmek zorunda kalanlara kendi vatandaşlarının sahip olan hizmetlerden yararlanmasına izin vermişlerdir. Örneğin, en çok Ukrayna vatandaşlarına ev sahipliği yapan Polanya, Ukraynalıların ülkede rahat şekilde kalabilmesi için barınma, taşıma, eğitim, sağlık, çalışma imkanı gibi bir sürü hizmetleri ayarlamıştır. Hatta Ukraynalılar Polanya sınırlarına Ukrayna pasaportuyla girebilme hakkına sahip olmuşlardır. Aynı zamanda Polanya hükümeti, toplu taşıma hizmetlerinden bedava yararlanmaya, çocukların devlet okullarında bedava eğitim almaya, üniversite öğrencilerinin de eğitimlerini devam ettirmesine yönelik kararlar almıştır ve çocuklu ailelere finansal olarak destek olmuştur (Gerlach ve Rindzak, 2022: s.22).

1.6. ANALİZ KAPSAMINDA DAHİL EDİLEN ÜLKELERİN GÖÇ POLİTİKALARI

Küreselleşme süreci ile ticaret, sermaye, ulusal ötesine geçmiş, ulusal hükümetlerinin kontrolünü aşmıştır. Bireyler iyi bir yaşam şartlarına ulaşmak için çeşitli sebepler ile bir ülkeden ikinci ülkeye göç ederek uluslararası göç olgusunu

oluşturmaktadır. Kitlesele nüfus hareketlerini teşvik eden temel sebeplerden biri ekonomik koşullar olduğu için, göçler daha çok gelişmekte olan ülkelerden gelişmiş olan ülkelere doğru gerçekleşmektedir. Göçler hem gönderen hem de alıcı ülke için bir yandan fayda sağlarken, diğer yandan zarar getirebilmektedir. Dolayısıyla, göç hareketlerinde karşılaşılan sorunlara çözüm için ulusal hükümetler, göç politikalarını geliştirmişlerdir (Aktel ve Kaygısız, 2018: s.583).

Günümüzde dünyada yaşanan savaş, siyasi çatışmalar, yoksulluk, doğal afetler nedeniyle milyonlarca insan kendi vatandaşı oldukları ülkelerini terk ederek daha güvenli ülkelere sığınma aramaktadır. Göçmenler, gittikleri ülkelerin ekonomisini, kültürünü, sosyal yaşamını etkilemektedirler. Genellikle göçmenlerin alıcı ülkelerdeki etkileri, olumsuz ve bir tehdit unsuru olarak kabul edilmektedir. Bu nedenle, göç üzerine bir siyasi idarenin ve bir politikanın üretilmesi önemlidir. Göç politikalarının üretiminde, ülkelerin siyasi anlayışı ve izledikleri göç politikaları belirleyici rol oynamaktadır (ORSAM, 2012: s.8).

1.6.1. Türkiye ve Göç Politikası

Türkiye, tarih boyunca çok önemli göç hareketlerine tanıklık etmiş ve kapısını göçmenlere açarak barınma ve temel ihtiyaçlarını sağlamıştır. Türkiye'nin göç politikası, tarihsel boyutta Osmanlı Devleti ve Cumhuriyet dönemi olarak ele alınabilir. Osmanlı İmparatorluğu döneminde bireysel ve kitlesele göç hareketleri devamlı yaşanmıştır. 19. yüzyılının ilk yıllarında Osmanlı topraklarına doğru gelen göç akını, dönemin sosyo- ekonomik yapısını etkilemiştir. Özellikle Balkan, Kırım, Kafkasya, Türkistan ve diğer Türk devletlerinde çeşitli sebepler ile Osmanlı topraklarına göç eden göçmenler, İmparatorluğun yıkılış yıllarında önemli problemler yaratmıştır (Arı, 1960: s.5). 18. yüzyılın sonları ve 19. yüzyılın başlarında Rus topraklarında yaşayan Kırım ve Nogay tatarları ve Kafkasya'daki Çerkez halkları, Rus yıldırma politikası nedeniyle Anadolu'ya doğru göç etmişlerdir. Bu göç hareketi, tarihte Rus topraklarından gelen ilk göç dalgası olarak bilinmektedir (Abacı, 2004: s.62). Sonrasında Azerbaycan, Yunanistan, Romanya, Yugoslavya, Doğu Türkistan, Kıbrıs'tan Anadolu'ya göç edenler olmuş ve çeşitli bölgelere yerleştirilmişlerdir.

Yaşanan bu göç hareketleri, Anadolu'da nüfusun artması ve ekonomik sorunların dışında göçmenlerin hukuklarının yeterince işlenmemesi, yerliler ile ilişkilerindeki gerilimler gibi birçok toplumsal sorunu beraberinde getirmiştir (Aktel ve Kaygısız, 2018: s.588). Osmanlı devleti tarafından topraklarına göç eden göçmenlere iyi şartlar sağlamak amacı ile Kırım Savaşından sonra 1860 yılında Muhacirin Komisyonu kurulmuştur. Komisyon, 1864 yılına kadar göçmenleri yerleştirme ve temel ihtiyaçlarını karşılama gibi faaliyetlerini çok etkili bir şekilde sürdürmüştür (Demirtaş, 2009: s.217). Bunun dışında göçmenlerin yerleşim işlevlerini yerine getirmek amacıyla İstanbul'da Şehremanetti 1859 tarihine kadar aktif çalışmıştır (Eren, 1966: s.55–56).

Türkiye, konum olarak Ortadoğu, Asya ve Avrupa ülkelerinin arasında yer almaktadır. Cumhuriyet döneminden sonra da birçok göç hareketlerine maruz kalmaya devam eden Türkiye, milyonlarca göçmene ev sahipliği yaparak bir göç ülkesi halini almış durumdadır. Cumhuriyet'in kuruluş sürecinde yaşanan ilk göç akını, 1923 yılında başlamış olup, 1922–1938 yıllar arasında Yunanistan'dan 395 bin göçmen Türkiye'ye göç etmiştir. Yugoslavya'dan gelen göçmenler, en büyük göç dalgasına örnek olabilir. 1979 yılında İran'da yaşanan İslam Devriminden sonra yaklaşık 1 milyon göçmenin Türkiye'ye gelmesi, en büyük göç dalgalarından biri olarak üçüncü sırada gelebilir. Diğer büyük göç hareketlerinden biri, Bulgar göçmenlerinin Anadolu topraklarına göç etmesidir. Özellikle 1989 yılında Bulgaristan'dan 300 bin göçmen Türkiye'ye sığınmıştır. 1991 yılında Körfez Savaşı yüzünden yaklaşık yarım milyon göçmen Kuzey-Irak'tan Türkiye topraklarına sığınmak için gelmiştir. Ülkelerinde yaşanan iç savaş nedeniyle yerlerinden edilmek zorunda kalan Suriyelilerin 2011 yılından beri Türk topraklarına göç etmesiyle Türkiye tarihi boyunca en büyük göç krizine maruz kalmış ve bu durum, Suriye'deki siyasi istikrarsızlıktan dolayı hala da devam etmektedir (Akcan,2023: s.65).

1934 yılında yürürlüğe giren İskân Kanunu, Türkiye Cumhuriyeti'nin göçmenlere yönelik geliştirdiği ilk göç politikasıdır ve daha çok barınma ve geçiş şartlarını sağlamaya yöneliktir. Türkiye'nin göç politikası, 1961 yılında 1951 Cenevre Sözleşmesine katılmasıyla birlikte batının bireye odaklanan göç politika yaklaşımlarından etkilenmiştir. Bu kapsamda, Birleşmiş Milletler (BM) rehber olmuştur. Bu sırada AB, BM'nin yasalarına uygun olarak kendi göç politikasını

oluşturmuştur. Ancak, AB'ye üye olan ülkeler, ulusal düzeyde kendi uluslararası göç politikalarını düzenleme yetkisine sahip olmuşlardır. Başlangıçta BM'nin yasaları çevresinde hareket eden Türkiye, daha sonra özellikle 1990'larda AB'ye uyum sürecinde batı merkezli ve bireye odaklanan kendi uluslararası göç politikalarını şekillendirmiştir. 1961 tarihinde Türkiye, 1951 Cenevre Sözleşmesini coğrafi kısıtlamayla onaylamıştır. Bu coğrafi kısıtlamaya göre Türkiye'ye sadece Avrupa'dan gelenler mülteci statüsüne sahip olurken, Avrupa dışından gelenlerin Türkiye'de mülteci statüsüne sahip olma hakkı yoktur. Bu coğrafi kısıtlama, Türkiye'nin göç politikasını düzenleme sürecindeki en etkili ve önemli faktörlerden olmuştur. 1967'de kabul edilen Protokol Cenevre Sözleşmesinde "1951'den önce" ifadesi ile belirtilen zamansal sınırlama kaldırılarak zaman kısıtlaması olmaksızın mülteci tanımına uyan herkese bu statüye sahip olma hakkı verilmiştir. Bu Protokol, Türkiye tarafından 1968 yılında onaylanmıştır. Ancak zaman sınırlamasının kaldırılmasına rağmen coğrafi kısıtlama değişmeden olduğu gibi devam etmiştir. Bu uluslararası göç anlaşması sonucunda Türkiye, sadece Avrupa'dan gelenlere mülteci ve sığınmacı statüsü verirken, söz konusu bölge dışından gelenlere geçici sığınmacı statüsü ile sınırlandırmıştır (Akcan,2023: s.71).

Türkiye, 1979-1990'larda Bulgaristan dışında diğer ülkelerden gelen göçmenleri açık kapı politikası ile geçici sığınmacı olarak kabul etmiştir. Aynı zamanda İran'dan gelen göçmenlerin Avrupa'ya geçmesine olanak sağlayarak transit ülke rolünü yapmıştır. 2001-2004 yılları arasında yasadışı göç ve kaçakçılığın işgücü piyasasını olumsuz etkilediğini fark eden Türkiye, yasadışı göçmenlere karşı politikalarını düzenleyerek güçlendirmiştir. Bu kapsamda, 2001 tarihinde Türkiye, AB'ye üyelik sürecinin bir parçası olarak Katılım Ortaklık Belgesine imza atmıştır.

Türkiye, ülkelerini terk etmek zorunda kalan Suriyelilere açık kapı göç politikasını izlemiştir. Bu, Osmanlı döneminden kalmış ve 1930'lu, 50'li, 80'li ve 90'lı yıllarda kitlesel kullanılan politikanın yeniden uygulanmasıdır. 2011 yılında başlayan Suriye göç krizi, Türkiye'nin uluslararası göçmenlere yönelik yasalar ve kurumsal bir yönetim sistemi oluşturmasını teşvik etmiştir. 2013 yılında Türkiye ile AB düzensiz göçü önlem almak amacı ile Geri Kabul Anlaşmasına (GKA) imza atmışlardır. Böylece, yasadışı göçmenlere karşı sınırlarını koruma sorumluluğunu AB Türkiye'ye yüklemiştir (Akcan,2023: s.75). İlk başlarda Türkiye, Suriyeli

göçmenlerin durumunu bir afet olarak ele almış ve sorumluluğunu Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı'na (AFAD) yüklemiştir. Bu noktada Türkiye'nin kurumsal bir yapıya sahip göç sistemi olmadığı için, 4 Nisan 2013 tarihinde 6458 sayılı Yabancılar Uluslararası Koruma Kanununun yürürlüğe girmesiyle Göç İdaresi Genel Müdürlüğü kurulmuştur ve Suriyeli sığınmacılar, geçici koruma statüsü altında Türkiye'ye kabul edilmiştir (Göç İdaresi Başkanlığı, 2013). 2018 yılında AFAD'ın sorumluluğu altındaki Suriyeli göçmenlerin yaşadıkları barınma kampları tamamıyla Göç İdaresi Genel Müdürlüğü tarafına devredilmiştir.

Dünyada en çok sığınmacıyı barındıran ülkelerin en başında yer alan Türkiye, geçici koruma statüsüne sahip olan Suriye vatandaşlarının temel ihtiyaçlarını sağlayarak kaydoldukları ilde yaşamalarına hak vermiştir. Geçici koruma kimliğine hak kazanan sığınmacılar, 6 ay sonra çalışma iznine başvurma imkanına da sahiptirler. Geçici koruma statüsüne sahip olan bir Suriyeli, eğer kaydolduğu ilden başka bir bölgeye gitmek isterse Göç İdaresi Başkanlığından izin belgesi almak zorundadır. 2011-2013 yıllarında Suriyeli göçmenler için Türkiye'nin 10 kentinde 26 tane barınma kampları açılmıştır. Bu barınma merkezlerindeki kalabalık ve iş imkânlarının olmaması gibi olumsuz koşullar, özellikle de kentlerde sığınmacıları işe kabul etme kararlarının çekiciliği ve Suriyelilerin bağımsız olarak hayatlarına devam etme istekleri, sığınma kamplarından ayrılmalarına ve kalacak yer seçmelerine sebep olmuştur. Dolayısıyla, barınma merkezleri azalarak sayısı 2023 yılının Şubat ayında yediye düşmüştür. Suriyeli sığınmacılar, şu anda Türkiye'nin 81 ilinde bulunmaktadır. En yüksek oranda bulundukları bölgeler, Gaziantep, Şanlıurfa, Kahramanmaraş, Hatay, Kilis gibi Suriye sınırlarına yakın illerde kayıtlı olarak yaşamaktadırlar (Haliloğlu Karaman,2023: s.4).

1.6.2. Almanya ve Göç Politikası

Almanya'nın göç politikasına tarihsel boyutta bakıldığında, 1945 yılına kadar birleşme öncesi dönem, İkinci Dünya Savaşı sonrası dönem, Petrol Krizi sonrası 1990'da Almanya'nın birleşme ve AB süreçlerinin öne çıktığı dönem olarak üç kategoride ele alınabilir. Bu dönemlerde meydana gelen olaylar, Almanya'nın göç politikasının şekillenmesini etkilemiştir. Dolayısıyla, Almanya hükümeti ülkedeki ekonomik gelişme ve nüfus hareketlerin artmasına göre göç politikasına yeniden göz geçirerek yeni düzenlemeler yapmıştır.

16 ve 17. yüzyıllarda meydana Katolik Reformasyonu yüzünden Almanya'ya Avrupa'nın çeşitli bölgelerinden yüz bin civarında Protestanların göç etmesi, Almanya'daki göç dalgasının temelini oluşturmuştur. 1547 yılında Fransa'dan yaklaşık 40 bin göçmen Aziz Bartholomew katliamı nedeniyle Almanya topraklıklarına göç etmek zorunda kalmışlardır. Bu göçmenlerin bir kısmı, ilerleyen zamanlarda Fransa'ya geri dönmelerine rağmen meydana gelen yeni çatışmalardan dolayı İskoç ve Hollanda'dan gelenler ile Almanya'da göçmenlerin sayısı artmıştır (Coy, Poley ve Schunka, 2016: s.10).

İkinci Dünya Savaşı sonrası Heimatvertriebene (sürgün edilenler) olarak bilinen 12 milyon etnik Alman, ülkelerinden göç etmek zorunda kalmıştır. Ancak, 1949 yılında Alman anayasası olan Temel Yasa'nın kapsamında, zulüm görenler sığınma hakkına sahip olmuşlardır. 1938 yılında oluşturulan Yabancılar Polis Yönetmeliği, 1945 tarihinde yürürlüğe girmiş, daha sonra 1965 yılında Yabancılar Yasası temelinde yeniden düzenlenerek daha önce iltica yönetmeliğine göre işleyen iltica prosedürü de ona göre uygulanmaya başlamıştır. Bu düzenlemelerin temelinde başka ülkelere göç etmiş olan etnik Almanların ülkelere geri dönmelerini teşvik etmek amaçlanmıştır. Savaş döneminde aktif nüfusunun 7 milyondan fazlasını kaybeden Almanya, normal bir hayata dönebilmek için işgücüne ihtiyaç duymuştur. Dolayısıyla, 1950-1960'larda işsizlik sıkıntısı çeken İtalya, Yunanistan, Türkiye, Portekiz gibi ülkeler ile işgücü anlaşmalarını yaparak söz konusu ülkelere gelenleri misafir işçi olarak tanımlamıştır. Bu anlaşmalar, ilk başlarda iki yıllık süreyi kapsamışken, daha sonra uzatılmıştır (Acar,2023: s.46). Gelen işçilere oturma izni verilmiş ve yerel halkın yapması gereken işler yaptırılmıştır. Aynı zamanda misafir işçile, yerel halktan ayrı tutulmuşlardır.

1973 yılında Almanya'ya gelen işçi göçmenleri geçici ve emekli olduklarından ülkelere dönme şartıyla işe alım süreci gerçekleşmiştir. İlerleyen yıllarda iş göçü dışında 1980 yılında Türkiye'de yaşanan Askeri Darbe nedeniyle ve İran'da yaşanan devrim sebebiyle Almanya topraklarına gelen siyasi göçmenlerin sayısı artmıştır. AB ülkelerinin 1991 yılında ortak göç politikasını oluşturmak amacıyla imza attıkları AB Anlaşması, Almanya'nın dahilinde onaylanmıştır. AB'ye üye olmasına rağmen ulusal düzeyde kendi göç politikasını oluşturma hakkına sahip olan Almanya, 1991

yılında Yabancılar Yasasını reforme etmiştir. Ancak, 2005 yılında söz konusu yasayı İkamet yasası olarak değiştirmiştir (Altan ve Budak, 2023: s.1413).

Almanya’da göçmen sayısının artması, kültür ve entegrasyon konuları kapsamında ulusal bir düzeyde tartışılmaya başlamış ve 1995 yılında Schengen 2 anlaşması imzalanmıştır. Ardından, 1997 yılında Dublin Anlaşmasını onaylayarak artık Alman sınırlarında kalabilmek için yapılan iltica başvurularının AB’ye üye olan bütün ülkeler onayladıktan sonra kabul etme kararı alınmıştır. 2000’li yıllarda Opsiyon Modeli kapsamında 8 yıllık ikamet iznini tanımlayan ebeveynlerin çocukları Almanya vatandaşlığına doğuştan sahip olacağını amaçlayan yeni bir vatandaşlık yasasını kabul etmiştir. 2005 yılında Almanya, göçmenlere yönelik entegrasyon temelli politikaları izlemeye başlamıştır ve bu bağlamda, yabancıların ülkeye girişini, ikamet işlemlerini kapsayan Göçmenlik yasası yürürlüğe girmiştir. Daha çok entegrasyon odaklı göç politikalarını güçlendiren Almanya, 2007 yılında göçmenlerin çalışma, eğitim ve kültürel entegrasyonunu ön plana çıkaran Ulusal Entegrasyon Planını gerçekleştirmiştir (European Commission, 2023). Göçmenlere yönelik entegrasyon göç politikasını izleyen Almanya, 1990’lardan 2011 yılına kadar göç politikaları üzerinde düzenlemeler yaparken AB’nin genel politikasına uyarak diğer AB ülkeler ile ortak bir politika oluşturmayı amaçlamıştır.

2011 yılında Suriye’de iç savaşın başlaması ardından meydana gelen göç krizi, AB ülkeleri içinden en çok Almanya’yı etkilemiştir. Birçok karşı tepkilere rağmen yüz binlerce Suriyeliye kapısını açan Almanya, 2012 yılında Ulusal Entegrasyon Planını ikinci kez uygulamıştır ve Suriyeli sığınmacıların entegrasyon kurslarına katılımlarını zorunlu kılmıştır. 2015 yılında İltica Yasasını kabul eden Almanya, sığınmacıların yasal statüye sahip olma şartlarını gözden geçirerek kuralları daha güçlendirmiştir. Çünkü Suriye, Irak ve Afganistan’da yaşanan savaşlar sebebiyle ülkelerini terk etmek zorunda kalan sığınmacılar, yoğun olarak Alman sınırlarına giriş yapmıştır. Bu dönemlerde Almanya’daki sığınmacıların sayısı 1 milyonu aşmış ve onların neredeyse %79’unu Suriyeli ve Afganistanlılar oluşturmuştur. 2016 yılında yaşanan cinsel saldırılarla suçlananların daha çok Suriyeliler olduğu için Almanya sığınmacıları kabul etme oranını kısıtlamıştır. Sığınma başvurularında mülteci değil ikincil koruma statüsünü veren Almanya, ülkeye giren Suriyeli sığınmacıların zorunlu olarak entegrasyon kurslarına katılımlarını, Alman dilini

öğrenimini sağlayarak Almanca çok iyi konuşabilen sığınmacılara ikamet izin sürelerini uzatma konusunda şartları daha kolaylaştırmıştır (Altan ve Budak, 2023: s.1416–1417).

2022 yılında Ukrayna'nın Rusya tarafından işgal edilmesiyle meydana gelen göç dalgası, İkinci Dünya Savaşından sonra Avrupa'da yaşanan en büyük göç krizi olarak nitelendirilmektedir. Ülkelerini terk etmek zorunda kalan yaklaşık 8 milyon Ukraynalının 1 milyondan fazlası Almanya'ya yerleşmiştir (UNHCR, 2023). İkinci Dünya Savaşından sonra sürekli göçmenlere kapısını açan Almanya, Ukraynalıları daha sıcak karşılamış ve daha önceki göç dalgalarındaki gibi entegrasyona odaklı göç politikasını uygulamıştır. Alman hükümetinin sığınmacılara yönelik entegrasyon odaklı göç politikasını izlemesinin nedeni, Alman değerlerini koruma amaçlı olmasıyla açıklanmaktadır. AB'nin Ukrayna'dan gelen sığınmacılara uyguladığı politikaya göre Ukraynalıların AB'ye üye olan ülkelerde Almanya dahil vizesiz üç ay kalabilme haklarına sahiptir. Aynı zamanda AB' tarafından daha önce yaşanan göç krizlerinde uygulanmayan "Geçici Koruma Direktifi" kabul edilmiştir. Bu kapsamda, Almanya, Göçmenlik yasasının 24.maddesine göre hareket ederek Ukraynalılara otomatik olarak iki yıllık süreli geçici koruma statüsünü vermiştir (Sauer vd, 2023: s.264-266).

1.6.3. İngiltere ve Göç Politikası

İngiltere'nin göç ile ilişkisine bakıldığı zaman, tarihsel kökü uzun zamanlara gitmektedir. Yıllardır sömürmesine maruz kalan ülkelerin İkinci Dünya Savaşı sonrası kendi egemenliklerini elde etmeleriyle birlikte Birleşik Krallık (BK) İmparatorluğunu kaybetmiştir. Dolayısıyla, İngiltere, kendisini ulusal bir devlet olarak yeniden inşa etmeye kalkmıştır. Bu süreçte güçlü bir ulusal kimliğine sahip olan vatandaşlık eksikliği yaşamıştır ve ekonomisini geliştirmeye çalışan ülke, yoğun bir işgücüne ihtiyaç duymuştur. Buna çözüm olarak yabancı ülkelere işçi göçünü getirmek amacı ile Nüfus üzerine Kraliyet Komisyonu kurulmuştur. Bu Komisyonun işçi göçmenlere yönelik raporuna göre İngiltere'ye gelen işçiler, ülkenin vatandaşlarına verilen haklara sahip olacaktı. Ancak hiçbir zaman Krallık topraklarında işçi göçmenler, vatandaşları kadar iyi muameleye laik görülmemiştir ve her zaman ikinci sınıf olarak ayrımcılığa uğramışlardır. Bu dönemlerde İngiltere'ye getirilen işçilerin çoğunluğunu Polonyalılar ve Ukraynalılar oluşturmuştur. Bu işçi

göçmenlerin bir kısmı, uğradıkları hoşgörüsüzlük nedeniyle Amerika'ya göç etmişlerdir (Laciner, 2001: s.20).

İngiltere, işçi gücünü daha çok Pakistan, Hindistan, Bangladeş gibi önceleri sömürgesi altında olan ülkelere ve İngiliz Milletler Topluluğuna üye olan devletlerden getirmiştir. 1948 yılında İngiliz Milletler Topluluğu ülkelerinden gelen işçi göçmenleri kontrol altına almak amacıyla Vatandaşlık yasasına uygun şekilde vize zorunluluğunu uygulamaya başlamıştır (Şimşek,2011: s.63). 1950 yılında İngiltere'ye Hindistan, Pakistan ve Uganda, Kenya gibi Afrika ülkelerinden çalışmak için gelen göçmenlerin sayısı arttığı fark edilmiştir. Bunun sebebi de söz konusu ülkelerde bağımsızlıklarını aldıktan sonraki yaşam koşullarının kötüleşmesine bağlıdır. 1962 yılına kadar daha önce BK'nın sömürgesi altında kalan ve İngiliz Milletler Topluluğuna üye olan ülkelere işçi göçmenlerinin gelmesi İngiltere tarafından kısıtlanmamıştır. 1962 tarihinde İngiltere hükümeti, İngiliz Milletler topluluğu Göçmenleri yasasını yürürlüğe getirerek hem söz konusu topluluğa üye ülkelere hem de önceleri imparatorluğun sömürgesinde olan devletlerden göçmenlerin gelişine sınır koymuştur (Spenser, 1997: s.22).

1973 yılında AB'ye üye olan İngiltere, göçmenlere yönelik politikasını ulusal düzeyde yürütmeye devam etmiştir. 1988 yılında Göçmen Yasasına göre işçi göçmenlerin aile ve akrabalarının ülkeye girişini sınırlamıştır. 1996 yılında ise kabul sığınmacı sayısını kısıtlamıştır. 2004 yılında Doğu Avrupa ülkelerinin AB'ye üye olmasıyla başlayan ekonomik krizler ve göçmenlerin çoğalması, İngiltere'nin içinde AB'nin yürüttüğü politikalarına karşı gelen görüşlerin meydana gelmesine neden olmuştur. Göçmenlerin ülke sınırlarına girmesini kısıtlamasına rağmen bu konuda çok sıkıntılar yaşayan İngiltere, 2016 yılında AB üyeliğinden çıkmak için Brexit sürecini başlatmıştır (İşcan, 2021: s.490). İngiltere'nin AB'den çıkmak için Brexit sürecini başlatmasının en önemli sebeplerinden biri, göç olmuştur. İngiltere dahil diğer AB ülkelerinin yıllardır göçmenlere karşı açık kapı politikasını izlemeleri, savaş ve siyasi çatışmalar nedeniyle ülkelerini terk etmek zorunda kalanların hedef ülkeleri olmalarına sebep olmuştur. Ancak, İngiliz halkı kendi kimliklerini ön planda tutarak ülkedeki ekonomik ve sosyal sorunların kaynağını göçmen ve sığınmacılara bağlamıştır. Dolayısıyla, göçmenler, İngiltere halkı tarafından tehdit olarak algılanmışlardır (Square, 2015: s.19-24).

İngiltere, başlattığı Brexit sürecinde AB'nin göç sorununu çözemediğinden yüksek derecede rahatsız olduğunu belirtmiş ve AB ülkelerine onun içinde İngiltere'ye gelen göçmen sayısının artmasında göçmenlere kapısını açan Almanya'yı suçlamıştır. 2020 yılında, İngiltere'nin kültürel değerler ve ulusal kimliğini koruma amacını ön plana koyan Brexit süreci sona ererek İngiltere AB üyeliğinden çıkmıştır (İşcan, 2021: s.491).

2011 yılında Suriye iç savaşıyla başlayan göç krizinde İngiltere, AB'nin göç politikasına ve kendi ulusal politikasına göre hareket etmiştir. Göçmenlere kapısını açma konusunda direnç gösteren İngiltere, ülkelerini terk etmek zorunda kalan Suriyeli sığınmacılar için 2014 yılında Savunmasız Kişiler Yerleştirme Programını (Vulnerable Persons Resettlement Scheme) başlatmıştır. İngiltere'nin modern çağda başlattığı en büyük resmi yerleştirme olarak nitelendirilen program, 2020 yılına kadar faaliyet göstererek 20 bin Suriyeliye sığınmacı statüsü vererek kalıcı ikamet hakkını vermiştir. Savunmasız Kişiler Yerleştirme Programının yanı sıra, İngiltere hükümeti, 2016 yılından bu yana Toplum Sponsorluğu Programını yürütmektedir. Bu program, Suriyeli sığınmacıların İngiltere'ye geldiği ilk zamanlarda onların İngiliz toplumuna adapte olması için yardımcı olmak isteyen gönüllülerin Suriyeli sığınmacılara manevi maddi açıdan yardımda bulunmalarını amaçlamıştır (UNHCR, 2021).

24 Şubat 2022 tarihinde Rusya'nın Ukrayna'yı işgal etmesiyle meydana gelen göç dalgası, Avrupa'da İkinci Dünya Savaşından sonra yaşanan en büyük göç krizi olarak bilinmektedir. Bu durumdan etkilenen İngiltere, Rusya-Ukrayna savaşının başlamasından iki hafta geçmeden Ukraynalı sığınmacılar için iki program geliştirerek Ukrayna vatandaşlarını kabul etmeye başlamıştır. Programlardan biri Ukrayna Aile Programı, 4 Mart 2022 tarihinde faaliyet göstermeye başlamıştır. Bu programa göre Ukrayna vatandaşları İngiltere'de yaşayan ailelerini ziyaret ederek, onlarla birlikte kalma süresini uzatabilirler. Aile Programı ile gelen Ukraynalılara İngiltere, üç yıllık süreyi kapsayan ikamet izni vermekte ve iş, eğitim gibi diğer kamusal masraflarını karşılamaktadır. 18 Mart 2022 tarihinde kabul edilen ikinci program, Ukrayna Sponsorluk Programıdır. Bu programla İngiltere'ye gelmek isteyen Ukraynalı sığınmacıların İngiltere vatandaşı olan bir sponsoru olmalıdır. Sponsorluk Programıyla gelen Ukraynalılar, İngiltere'de üç yıllık süresi dolana kadar kalabilmekte, çalışabilmekte ve diğer kamu hizmetlerinden yararlanabilmektedirler.

Bu programlara ek olarak İngiltere hükümeti, 3 Mayıs 2022 tarihinde daha önce ikamet izni ile kalan, ancak, izin sürelerinin 1 Ocak 2022 tarihinden sonra bitenlere Uzatma Programı uygulamıştır. Rus-Ukrayna savaşı başladıktan bu yana İngiltere'ye giriş yapan Ukraynalıların sayısı 210.800'dür (UNHCR, 2022).

İKİNCİ BÖLÜM

2.HABER SEÇİMLERİNİN TEORİK TEMELLERİ GÜNDEM OLUŞTURMA VE ÇERÇEVELEME YAKLAŞIMI

İletişim alanında birçok gelişme, bilimsel araştırmaların yapılmasını sağlamıştır. Bununla birlikte kitle iletişim araçlarının toplum üzerindeki etkisine odaklanan farklı kuramlar geliştirilmiştir. Bunlardan biri, 1922 yılında ilk kez Lippman tarafından ortaya koyulan, daha sonra Maxell McCombs ve Donald Shaw'ın çalışmalarında geliştirilen gündem belirleme (Agenda Setting) kuramıdır (Chen, vd, 2019: s. 690). İlk dönemlerde gündem belirleme yaklaşımı, medya gündeminin alıcı kitle üzerindeki etkisine odaklanırken, daha sonraları medya gündeminin kim tarafından belirlendiğine yönelik araştırmalar yapılmıştır (Geçer ve Şimşek, 2017: s.336).

Kitle iletişim araçlarının etkisini araştıran diğer bir teori, çerçeveleme yaklaşımıdır. 1980'lerden bu yana medya araştırmalarında önemli rol oynayan çerçeveleme kuramı, ilk kez Goffman tarafından kullanılmış ve medyanın haberleri nasıl sunduğuna odaklanmıştır (Durur, 2011: s.24). Çerçeveleme kuramına göre medya, bir olayı kendi perspektifinden olumlu ya da olumsuz şekilde çerçeveleyerek izleyicinin konuya ilişkin tutumlarını oluşturabilir.

Dolayısıyla, gündem belirleme ve çerçeveleme yaklaşımlarının her zaman etkileşimde olan kuramlar olduğu söylenebilir. Kitle iletişim araçları, bir konuya odaklanarak aynı zamanda olayı belli bir bakış açısı ile ele alabilme kabiliyetine sahiptir.

2.1.HABER DEĞER TEORİSİ ARAŞTIRMALARI

Haberin etkisini değerlendirme sürecinde başvuru alan teorilerden biri, haber değeridir. Haber değeri, bir kavram olarak üzerine genel bir değer katılarak şekillendirilen ve yayınlanan haber metinleri şeklinde açıklanmaktadır (Yüce, 2022: s. 85). Haber değeri kavramı, literatürde ilk olarak Walter Lippman tarafından kullanılmıştır. “Kamuoyu” isimli eserinde haber üreticilerin haber yapma sürecinde olaylara nasıl baktıklarını analiz ederken haber değeri, yani, haberdeki belirleyici

unsurlara değinmiştir. Ona göre açıklık, sürpriz etkisi, coğrafi yakınlık, ilgi ve anlaşmazlık gibi unsurlar, haberin değerini ve önemini belirleyici olarak hizmet etmektedir (Küçüközyiğit, 2016: s. 87).

Haber değeri kavramını derinden araştırarak teori haline getiren araştırmacılar ise Johan Galtung ve Mari Hombøe Ruge'dir. Haber ve bilgi verme, medyanın en temel özelliği olarak bilinmektedir. Kitle iletişim araçları aracılığıyla sunulan haberler, bireyleri aydınlatmaktan ziyade kamunun gündemini belirlemektedir (Yurdakul, 2018: s. 73). Haber değeri kavramı, gazetecilik literatüründe ise gazetecilerin kişisel nitelikleri ve değerlerine, mesleki rutinlerine göre üretilen haber seçimiyle ilgili karar verme sürecinin temeli olan kriteri düzen ya da ideolojik enstrüman olarak ele alınmaktadır. Başka bir ifadeyle haber değeri, haber kararının alınması ve yayınlanma olasılığının belirlenmesi sürecinde önemli rol oynayan kavram olarak bilinmekte ve haberlerde bazı unsurların ön plana geçmesini sağlamaktadır. Kısacası, haber değeri kavramı, gazetecilik mesleği ile ideolojisinin ortak olarak paylaştıkları bir çekirdek olarak tanımlanabilir (Küçüközyiğit, 2016: s. 88).

Daha önce yapılmış araştırmalarda haber değeri teorisi, görgül ve kuramsal olarak ele alınmıştır. Bu çalışmaların sonucunda haber değerleri farklı şekilde sınıflandırılmıştır. Örnek olarak Caple ve Bednarek'in haber değerlerini üç boyuta ayırması söylenebilir. Araştırmacılara göre haber değerleri, haber yazma hedefine, haber seçmeye ve olay, konu ve bireylere dayalı olarak ele alınabilmektedir (Caple ve Bednarek, 2016: s. 438). Aynı zamanda haber değerleri, üç temel yaklaşımdan etkilenmektedir. Pratik yaklaşım, haber değeri ve pratiğini etkilerken, haberlerin sosyal ve söylemsel boyutlarına bilişsel yaklaşım odaklanmaktadır. Söylemsel yaklaşım ise haberde kullanılan dil, görüntü ve başka semiyotik unsurların haber değerindeki rolünü etkilemektedir (Caple ve Bednarek, 2013: s.10-13).

2.1.1.Walter Lippman ve Haber Değeri

Medya üzerinde yapılan çalışmaların sonucunda kitle iletişim araçlarında yer alan haberlerin seçiminde sistematik bir yaklaşım ve kurallar bütünlüğünün olduğu fark edilmiştir. Bunlar, günümüzde haber değeri ve haber değerlerini oluşturan faktörler olarak görülmektedir. Aynı zamanda haber değerleri, gazetecilik pratiğinin

merkezinde yer almaktadır. Haber değerlerinin bilgi seçim süreci üzerindeki etkilerini anlamaya çalışan araştırmacılar, çok sayıda tipoloji ve tanım geliştirmişlerdir (García-Perdomo, vd., 2018: s.1181).

Haber değeri kavramının kökeni, Walter Lippman'a kadar uzamaktadır. Lippman, 1922 yılında yayınladığı "Kamuoyu" adlı eserinde haber değeri kavramından bahsetmiştir. Bu andan itibaren kavram, medya alanında önemini artırmış, hatta zamanla teorileştirilmiştir. Haber değeri kavramının öncülerinden olarak bilinen Lippman, gazetecilerin haber seçim sürecinde belirli bir değer ve kriterler ile değerlendirilen faktörlere dayandıklarını vurgulamıştır (Lippman, 1922: s. 348).

Lippman, eserinde haber değeri kavramını ele alırken medyada yayınlanmaya değer olan ve olmayan haberlerin arasındaki farkın ne olduğu sorusundan yola çıkarak haber değeri ve haber kriterlilerini ortaya koymayı amaçlamıştır. Araştırmanın sonucunda olay ve olguların basın kararıyla yayınlanmaya değer olarak görülmesini haber değeri olarak tanımlamıştır. Lippman, haber değeri kavramı üzerinde yaptığı görüşleri somut olarak da geliştirmeye çalışmıştır. Ona göre bir olay, sansasyonel olduğunda, tasarlandığında, belli bir süreyle sınırlandırıldığında, basit bir yapıya, mantığa ve anlama sahip olduğunda, bir olaya ünlü kişilerin katılması durumunda ve olayın gerçekleştiği yer okura yakın olduğunda haber değerine sahip olma hakkını kazanmaktadır (Alver, 2011: s. 109).

Lippman, "Kamuoyu" eserinde gündem oluşturma yaklaşımı üzerinde de görüşlerini paylaşarak bireylerin dünyada olup biten olaylarla ilgili zihinlerinde yarattıkları imajlar kitle iletişim araçları tarafından oluşturulmaktadır. Yani, ona göre kurgu yapılar yoluyla çevresine uyum sağlamaktadır (Atabek, 1997: s.23). Lippman'ın bütün bu görüşlerinden hareket ederek özetlemek gerekirse, haberlerin seçimiyle gündem belirlenmektedir ve haberler de belli bir haber değerlerine göre seçilmektedir.

2.1.2.Galtung ve Ruge'un Haber Değeri

Haber değeri, haber üretim sürecinin bir yönü olarak gazetecilerin ve eşik bekçilerin hangi haberlerin sunulmaya değer olduğunu belirlemede etkili rol oynamaktadır. Her gün dünyanın farklı yerlerinde çeşitli olaylar yaşanmakta ve

onların sadece birkaçı eşik bekçilerin elinden geçtikten sonra bir haber olarak yayınlanabilmektedir. Haber faktörleri ya da haber kriterlileri olarak da ifade edilen haber değeri kavramının teorik olarak gelişmesi, 1965 yılında Galtung ve Ruge'un Norveç'te yayın yapan gazetelerin haber seçim süreci üzerinde yaptıkları çalışmalarıyla başlamıştır. Çalışmada dört günlük gazetede uluslararası sorunlar olarak bilinen Kango, Küba ve Kıbrıs konularını içeren haberlerin seçilme süreci analiz edilmiştir. Norveçli araştırmacılar olayların haber olarak yayınlanıp yayınlanmayacağı eşik bekçileri tarafından seçilmesini inceleme sürecinde haber değeri olarak 12 haber faktörünü listelemişlerdir. Galtung ve Ruge'in listesinde yer alan haber değerini belirleyen faktörler, şimdiye kadar birçok çalışmalarda uygulanmıştır ve günümüzde de haber değerleri onlardan hareket edilerek belirlenmektedir (Kairabadi ve Aghagolzadeh, 2012: s. 989).

Galtung ve Ruge' e göre olayların haber olarak yayınlamasını etkileyen faktörler aşağıdakilerdir (Alver, 2011: s.114):

Ritim (frekans): Haber olacak olayların güncel olması ve gün içinde olup bitmesi öncelikli şekilde değerli olmaktadır.

Yoğunluk: Burada haberin büyüklüğü etkili rol oynamaktadır. Bir konunun haber değerine sahip olabilmesi için geniş bir coğrafi alanda meydana gelmesi ve çok kişinin ilgisinin çekebilmesi gerekmektedir.

Netlik/ Açıklık: Kitle iletişim araçları üzerinde yayınlanan haberler izleyiciler için anlayışlı ve açık bir dilde sunulması önemlidir.

Anlamlılık: Haber olan konu, izleyiciler için hem kültürel hem de coğrafik açıdan anlamlı olması gerekmektedir.

Uyumluluk: İzleyicilerin beklentilerinin ve meydana gelecek olayların dikkate alınması önemlidir.

Beklenmedik: Önceden hiç kestirilmemiş, aniden ortaya çıkan olaylar her zaman haber değeri taşımaktadır.

Devamlılık: Bir olayın haber olarak yayınlanmasından sonra da kişi ve toplumun ilgisini çekmesi de bir haber değeri olabilmektedir.

Kompozisyon: Haberler arasında belli bir bütünlük dengenin sağlanması için haberlerin bir kompozisyon içinde sunulması önemlidir.

Elit uluslarla ilişkili olmak: Egemen/ belirleyici ülkelerin olaylar içinde geçmesi haber değeri taşımaktadır.

Elit kişilerle ilişkili olmak: Bir olay içinde ulusal ya da uluslararası düzeyde tanınan bir kişinin olması haberin yayınlanma değerini belirlemektedir.

Kişiselleştirme: Olay ve olguların kişiselleştirilmesi olayı daha anlaşılır kılmaktadır.

Olumsuzluk: Meydana gelen olumsuz olayların özünden daha dramatikleştirilerek sunulması haber değeri taşımaktadır.

Galtung ve Ruge çalışmalarının sonucunda psikolojik algısına dayanarak 12 haber faktörünün sekiz tanesinin tüm ülkelerde, geride kalan dört tanesinin de gelişmiş kuzey ülkelerinde daha çok geçerli olduğunu vurgulamışlardır. Bununla birlikte Seçici Kanal Tutma modelini geliştirerek haber değeri kavramları daha genellenebilir fikirleri ile araştırmalarını sonuçlandırmışlardır.

2.2. GÜNDEM OLUŞTURMA YAKLAŞIMI

İnsanoğlu, tabiatı gereği çevresinde olup biten olay ve olguları öğrenme merakına sahiptir. Bu öğrenim ihtiyaçlarını kitle iletişim araçlarının yardımıyla doldurur. Kitle iletişim araçlarına, yani, medyaya sahip olanlar ise bireylerin öğrenim gereksinimlerini dikkate almaktan ziyade gündem olması gereken belirli bir konuları sunmayı ön görürler. Bu süreçte siyasi ve ticari güçleri ellerinde bulunduranlar, toplumda etkileyici bir rol oynamaktadırlar (Güngör, 2011: s. 117).

Gündem belirleme yaklaşımı, toplumdaki bir sürü konuların içinden hangilerine daha çok önem verilmesi gerektiğini kitle iletişim araçlarının konulara verdiği önemine göre değerlendirme varsayımına dayanmaktadır (Wanta, 1997: s. 2). Aynı zamanda medyanın haberdar etme ve bilgilendirme görevini ön planda tutarak daha çok öğrenmeye teşvik eder ve kitle iletişim araçlarının güçlü ve uzun dönemli etkisine önem vermektedir (Rogers, 1997: s.227). Bunun dışında toplumda meydana gelen olayların asıl durumlarıyla medyadaki görünüşleri arasındaki ilişkiyi ortaya

atan gündem belirleme, insanların toplumsal gerçek hakkındaki algılarını nasıl inşa ettiklerini de incelemeye çalışan bir yaklaşım olarak bilinmektedir (Gökçe, 2002: s. 207). Gündem belirleme, bir teori olarak medyadaki haberlerin kamuoyu üzerindeki etkilerine odaklanır. Yaklaşım, medyayı toplumun ne düşüneceğini değil ne hakkında düşünmesi gerektiğini söyleyen bir araç olarak görmektedir (Chen, Shi, Guo, Wang ve Li, 2019: s. 689).

Gündem belirleme, medya etkileri araştırmalarında en önemli teorilerden biridir. Gündem belirleme, kitle iletişim araçları tarafından sıralanan haberlerin daha sonra okuyucu, izleyiciler tarafından da önemli olarak kabul edildiğini savunmaktadır. Diğer bir ifadeyle toplumda gerçekleşen olay ve olgular medyaya ne kadar önem verilerek yansır, okuyucular da bu tür olay ve olguları o kadar önemli bulurlar. Kitle iletişim araçlarının haberlerde yaptığı vurguyla okuyucuların algıladığı önemlilik arasında koparılmaz bir ilişki vardır (Atabek, 1997: s.36).

Gündem belirleme kuramı, ilk kez Walter Lippmann'ın "Kamuoyu" adlı çalışmasında yer almıştır. Lippman'a göre medyanın sunduğu imge ve gerçeklik örüntüler, bireylerin gerçek olarak kabul ettikleri ve kendilerine ait olduğunu düşündükleri fikir ve düşünceleri büyük bir ölçüde etkilemektedir. Daha sonra Bernard Cohen, "Basın ve Dış Politika" adlı çalışmasında Lippman'ın dediklerinden yola çıkarak kitle iletişim araçlarının bireylerin ne düşündükleri değil ne hakkında düşünecekleri konusunda çok önemli bir rol oynadığını vurgulamıştır (İrvan, 2001: s.70).

Maxwell E. McCombs ve Donald L. Shaw, gündem belirleme yaklaşımının öncül temsilcilerindendir. 1940'lardaki etki araştırmalarının tutum ve davranış değişikliğine odaklandığını söyleyen kuramcılar, medyanın bir zincir şeklinde gerçekleştiğini iddia eden görüşlerini ortaya atmışlardır. Onlara göre medyanın etkisi, ilk aşamada "haberdar etme" ya da "farkındalık yaratma" şeklindeyken, ikinci aşama, "bilgi" düzeyinde gerçekleşip, burada insanlar haberdar oldukları sorunlarla ilgili daha çok bilgi edinme isteğine sahip olurlar. Medya etkisinin üçüncü aşamasında tutum değişikliği gerçekleşir ve son aşamasında da davranış değişikliği ortaya çıkar (İrvan, 2001: s.69). Böylece, bireyler, medyayı takip etme sürecinde toplumda olup biten olayların hangilerinin önemli ya da önemsiz olduğunu algılayabilirler. Mesela, medyada konuşulan "kadın cinayetleri", "çevre" ve

“yaşlılık” gibi konuların hangisinin önemli olduğu, bunlar hakkında üretilen medya içeriklerinin çok ya da az olmasına göre belirlenir (Özçetin, 2018: s.118).

Medyanın önem vererek ön plana çıkardığı konuların kamunun algısında da öncelik kazanarak önemine göre sıralanmasını açıklayan gündem belirleme kuramı, tıpkı bireylerin günlük işlerini sıralaması gibi toplumdaki olay ve olguların da kendi önemine göre sıralandığına vurgu yapmaktadır. Bu sıralamanın da medya tarafından gerçekleştirildiğini belirterek medyanın kamu ve siyaset gündemleri üzerindeki etkilerini araştırmaktadır. Bundan yola çıkarak gündem belirleme kuramı, medya aracılığıyla öne çıkarttığı konular ile sadece kamu algısını etkilemekle kalmayıp, siyasi otoritelerin de dikkatini çekmeyi amaçladığı söylenebilir (Yüksel, 2007: s. 578). Kitle iletişim araçlarının olaylara verdiği önem ile medya okuyucularının konuları ne kadar önemli olarak kabul ettikleri arasındaki ilişkilere odaklanan gündem belirleme kuramı, medyanın izleyicileri etkileyerek kamuoyu yarattığını vurgulamaktadır (Littlejohn ve Foss, 2009: s.31). Kitle iletişim araçları, editörlerin seçtikleri haberler ile okuyucuların dikkatini çekerek günün en önemli konularının hangileri olduğuyla ilgili algılarını etkilemektedir (McCombs, 2004: s.1). Rogers ve Dearing gündem belirleme sürecinin medya gündemi, kamuoyu gündemi ve siyasal gündem olarak üç temel çeşidi içerdiğini söyleyerek, bu üçü arasındaki ilişkiyi incelemişlerdir. (Dearing, ve Rogers 1996: s.5).

2.2.1. Medya Gündeminin Oluşturulması

İnsan ve toplum üzerinde en çok etkisi olan medya, en temel gündem belirleyici olarak bilinmektedir. Gündem belirleme sürecinde en önemli rol oynayan medya gündemi, Rogers ve Dearing tarafından “belirli bir zaman içerisinde medyada yer alan olay ve sorunların listesi” olarak tanımlanmıştır (Rogers ve Dearing, 1988: s. 565). Bu zamana kadar yapılmış araştırmalar medyanın toplumdaki birtakım olayları gündeme getirerek hangilerinin daha önemli olduğuna karar verdiğini tespit etmiştir. Medya kurumlarının örgüt yapısı, kurum içi ve dışı faktörler, meydana gelen gerçek olaylar, kitle iletişim araçlarının birbirlerini etkilemesi medya gündemini şekillendiren en temel etkenler olarak bilinmektedir (Terkan, 2007. s.563–564).

Medya gündemi, kitle iletişim araçlarıyla kitlelere iletilen olay ve haberlere medya üzerinde verilen süre ve yer olarak tanımlanmaktadır. Bu bağlamda, basın kuruluşları toplumda gerçekleşen olaylar ve kendileri üreten haberlerin arasından seçim yapmak zorunda oldukları söylenebilir. Bunun nedeni de medyadaki süre ve yer kısıtlamasına uyum sağlama olarak açıklanabilir. Her gerçekleşen sayısız olay ve haberleri seçerek ön plana çıkarma süreci, kitle iletişim araçlarının niteliğine göre değişiklik gösterir ve bu süreç, politik, ideolojik, kültürel ve ekonomik şartlar üzerinde gerçekleşmektedir. Gündem oluşturma gücünü elinde tutan medyanın bazı haberleri görmezden gelmesi, aynı zamanda bazılarını da toplumun dikkatini çekmek amacıyla aşırı derecede önem vermesi söz konusu olabilmektedir (Güngör, 2021: s.78). Örneğin bir gazete ya da televizyon olay ve olgularla ilgili şekillendirdikleri haberlerin hangisi kurum için önemliyse onu manşete koyarak toplum üzerinde önemini artırır. Medya kurumu için o kadar önemli olmayan haberlere de az yer verilerek gazetenin arka sayfalarına yerleştirilir. Bütün bunlar, medya gündeminin göstergesi olarak değerlendirilebilir (Yüksel, 2007: s. 578).

Medya içeriğinin belirlenmesi, bireysel, medya rutinleri, kurum içi, kurum dışı ve ideolojik olmak üzere 5 düzey temelinde gerçekleştiği söylenebilir (Shoemaker ve Reese, 2002: 130). Bireysel düzeyde medya çalışanlarının etkisi vardır. Buna haberleri üreten gazetecilerin kişisel özellikleri, profesyonellik algıları, mesleki tecrübeleri örnek olabilir. Medya rutinleri düzeyi ise medya kurumunun çalışma düzeninden kaynaklanmaktadır. Burada haber içerikleri belirlenirken zaman kısıtlama ve yer sınırlılığı, haber yazım kuralları, tarafsızlık etkileri gibi faktörler etkili rol oynamaktadır. Kurum içi düzeyde kurumsal amaçlar etkili olmaktadır. Burada medyanın sahiplik yapısı, politikası söz konusudur. Her medya kurumunun asıl amacı para kazanmaktır ve haber içeriğini oluştururken mutlaka kurum sahibine zarar vermekten kaçmaya çalışırlar. Kurum dışı düzeyde kendileriyle ilgili haber yaptırmak isteyen çıkar amaçlı gruplar, hükümet ve iktidar gibi medya kurumunun dışındaki faktörler haber içeriklerinin belirlenme sürecinde etkili rol oynamaktadır. Haber içerikleri belirlenirken ideolojik eğilimlerin etkili olduğu ideolojik düzeyde medya kurumunun ideolojik yapısı etkili olmaktadır.

Bütün bunların dışında, eşik bekçileri de medya gündemini etkileyen en önemli unsurların başında gelmektedir. Eşik bekçileri, haber içeriklerinin oluşmasından

yayınlanmasına kadar karar vererek haberlerin tümünü süzgeçten geçirmektedir. Medya gündemini etkileyen diğer bir unsurun başka medya kurumlarının olduğu da söz konusu olmaktadır. Örneğin bir medya kuruluşunun gündemini oluşturan haber başka bir medyada yayınlarak gündemde tutabilir. Aynı zamanda geleneksel medya sosyal medya gündemini oluştururken, bunun tam tersi de olabilir (Ergen, 2018: s. 505).

2.2.2.Kamu Gündeminin Oluşturulması

Gündem belirleme araştırmalarının odak noktası olan kamu gündemi, medya ve siyasetin kendi gündemlerine göre belirledikleri bir olgu olarak tanımlanmaktadır. Diğer bir ifadeyle medya tarafından öne çıkartılan olayların kamuyu etkileyerek bireylerin ne hakkında düşünmesi gerektiğini şekillendirmesiyle meydana gelen haberlerin listesi, kamu gündemi olarak açıklanabilir. Bir olayla ilgili haberlere kitle iletişim araçlarında aldığı yer ve sıklığına göre önem veren kamu, sadece o olaydan haberdar olmakla sınırlanmayıp, onun ne kadar önemli olduğuna bağlı bir kanaate de sahip olur (Güngör, 2021: s. 78).

Bireyler toplumda hangi konuların daha önemli olduğunu medyadan öğrenirler ve ona göre kamu gündemi belirlenir (Terkan, 2005: s.64). Yani, kitle iletişim araçlarının vurgu yaptığı konular üzerinden izleyicilerin gündemlerinin şekillenmesi, kamu gündemi belirleme süreci olarak açıklanabilir (Atabek, 1997: s. 74). Kamunun sorun ve konuları öncelikli olarak algılaması şeklinde ifade edilen (Rogers ve Dearing, 1996: 32) kamu gündemi daha dar çerçevede şekillenir. Burada insanlar kendilerine yakın ve içinde yaşadıkları olayları daha önemli olarak kabul ederler (Güz, Nazar ve Torbaş, 2018: s.5).

Olay ve olgulara dikkat çekmeye çalışan medya, kamu gündemini oluşturmakta ve kamuoyunu, yetkileri ve seçkinleri etkilemektedir (Andrews ve Caren, 2010: s. 842). Ancak yapılan çalışmalar kamu gündeminin oluşum sürecinde en temel etkili olan unsurun medya olduğunu kanıtlamalarına rağmen yeni iletişim teknolojilerinin sağladığı imkanlarıyla artık kamunun da kendi gündemini şekillendirebilmesi söz konusu olabilmektedir. Hatta tam tersine medya gündemi kamu gündeminden etkilenebilmektedir (Güngör, 2021: s. 78). Fakat konuların medya gündeminden kamu gündemine, kamudan medya gündemine geçmesi zaman alıcı bir süreçtir.

Gündem şekillendirme zaman içinde uzanan bir süreç olduğu için kamu ve medya arasındaki geçişler ancak iki ya da dört aylık zaman içerisinde gerçekleşebilir (Erdoğan ve Alemdar, 1990: s. 146).

Gündem belirleme çalışmalarının çoğunluğu kamu üzerinde yapılarak medya gündemi ile ne kadar örtüştüğünü ortaya koymaya çalışmaktadır. Genellikle anket yoluyla toplumdaki olaylarla ilgili sorular sorularak kamu gündemi ölçülmüştür. Araştırmaların sonucunda medyanın kamu gündemi üzerinde etkili olması ve etkisinin çoğalıp azalması bazı koşullar üzerinde gerçekleşmektedir (İrvan, 1997: s. 93):

İnsanların kendi yaşam pratik deneyimleriyle ilgili günlük yaşamlarını etkileyen konular, kamu gündeminde medya gündemine göre daha çok konuşulan sorunların nitelikleridir. Burada bireylerin yaşadıkları dolaysız bir şekilde medya tarafından gündem olarak belirlense bile kamu gündemini etkileyemediği söylenmektedir. Bireyler bilgi edinirken doğrudan ve dolaylı olarak iki kaynaktan yararlanabilmektedirler. Birinci kaynak, bireylerin kendileri gözlemledikleri çevreyken, ikincisi, medyadır. Kişiler kendi deneyimleri doğrultusunda sahip olan kanaatlerinde medyaya bağımlı değilken, bunun dışındaki dolaylı gözlemlerde her zaman medyaya bağımlı kalmaktadırlar (Noelle-Neumann, 1998: s. 275).

İkinci koşul, izleyicilerin kişisel özellikleri olarak bilinmektedir. Burada medyayı takip edenlerin yaş, cinsiyet, eğitim, ekonomi, sosyal, mesleki durumları etkili rol oynamaktadır. Yani izleyicilerin kadın ya da erkek, yaşlı ya da genç, yaşam gelirlerinin yüksek ya da düşük olması onların ilgi alanlarını ve gündemde olan konulara bakış açılarını etkilemektedir. Bireylerin eğitim durumlarının yüksek olması medyanın etkisine maruz kalmasını önlediği söylenebilir. İzleyicinin eğitim düzeyi ne kadar yüksekse medyanın sundukları bilgilerden etkilenmesi o kadar düşük olmaktadır. Dolayısıyla, kamu gündeminin oluşum sürecinde bireylerin kişisel nitelikleri ve deneyimleri etkileyici bir faktör olmaktadır (Yüksel, 2001: s. 12).

Kamu gündeminin oluşumunda etkili olan üçüncü koşul ise kişilerarası iletişimidir. Burada kişiler arasında konuşulan konular kamu gündemini aktif şekilde belirlemektedir. Böylece kişilerarası iletişim, medyanın kamu gündemi üzerindeki etkisini azaltmaktadır. Ancak kamu gündeminde tartışılan konular medyada

bulunuyorsa kitle iletişim araçlarının kamu üzerindeki etkisini arttırdığı kolayca söylenebilir (İrvan, 1997: s.101).

Medya türleri de kamu gündemini etkileyen koşullardan biri olarak bilinmektedir. Yapılan çalışmalar bireylerin tekrar okuyabilme şansları olduğu için televizyon ve radyoya göre daha çok gazeteleri okumayı tercih ettikleri gözlemlenmiştir. Teknolojinin gelişmesiyle ortaya çıkan sosyal medya son zamanlardaki kamu gündemini en çok etkileyen medya türü olarak bilinmektedir.

Medya gündeminin kamu gündemine geçmesi zaman almaktadır. Dolayısıyla kamu gündeminin oluşumunda zaman çerçevesi de önemli rol oynamaktadır. Geçiş süreci ne kadar zaman alacağı hala tartışılmaktadır. Ancak, medyada yer alan bireylerin günlük hayatlarıyla, yakın çevrelerinde gerçekleşen olaylarla ilgili haberler daha hızlı bir şekilde kamu gündemine geçebilmektedir. Bazı konuların medyadan kamu gündemine geçmesi de haftalar, aylar hatta yıllar alabilmektedir.

Kamu gündemi, medya kurumlarının konuları nasıl sunduklarından da etkilenmektedir. Medya, kendi gündemini mülkiyet yapısı, ekonomik politikası, iktidarla olan ilişkilerine göre belirleyerek konuları kamu ve siyasilerin dikkatini çekmek için çerçevelendirir. Bütün bu koşulların dışında kamu gündemini belirleyen diğer unsurlar da bulunmaktadır. Onlar, mesajların tekrarlanması, medyaya maruz bırakılması, kaynağın güvenilirliği olarak belirtilebilir (Yüksel, 2001: s. 112-123).

2.2.3.Siyaset Gündeminin Oluşturulması

Siyaset gündemi, klasik bir şekilde siyasi aktörlerin dikkatini çeken olay ve olguların listesi olarak tanımlanmaktadır (Walgrave, Soroka ve Nuytemens, 2008: s.815). Başka bir ifadeyle hükümet ve politik aktörlerin tartıştıkları ve toplumun ilgisini çeken konular olarak da açıklanmaktadır. Demokratik toplumlarda kamuyla politika arasında doğrudan ilişki olduğu söylenmektedir. Politika gündeminin oluşumu üzerinde çalışmalarını gerçekleştiren Rogers ve Dearing, araştırmalarında politikacıların seçkin insanların ilgisini çeken sorunlarla medyanın şekillendirdiği içerik arasında bağlantı olup olmadığını ortaya koymaya çalışmışlardır (Atabek, 1997: s. 59). Siyasal gündem, tıpkı kamu gündemi gibi medya gündeminden güçlü bir şekilde etkilenmektedir. Toplumda meydana gelen olaylarla ilgili konuları gündemde tutan medya politikacıların dikkatini çekme yoluyla siyasal gündem

üzerinde etkisini sürdürebilmektedir. Dolayısıyla, politik aktörler medya ile sıkı ilişki kurarak kitle iletişim araçlarının kamu üzerindeki etkisinden yararlanmayı amaçlamaktadır (Terkan, 2007: s.566).

Siyasal gündem ile ilgili çalışmaları yapanların başında Bernard Cohen, Roger Cobb, Charles Elder, John Kingdon gelmektedir. Bir konunun siyasi gündemi etkileyebilmesi için hangi unsurlara sahip olması gerektiğini gözlemlemek amacıyla yürütülen araştırmalar, siyasi alanın çok karmaşık bir yapıya sahip olduğu görüşünü ortaya atmıştır. Kaynağın statüsü, konunun kriz ve kriz belirtilerini kapsamaması, değerlerin önemli olması ve olayın yeniliği gibi faktörler bir konunun siyasi gündemini oluşturmasında olması gereken unsurlar olarak bilinmektedir (Gökçe, 1996: s. 217-219). Aynı zamanda çıkar grupları, kitle iletişim araçları, bilimsel veriler, ekonomik krizler gibi unsurların etkisinde olan siyasi konuların dikkat çekici olacağı da Cook ve arkadaşları tarafından belirtilmiştir (Terkan, 2007. s. 565-566).

Medya, siyasi gündemi etkileyen en güçlü unsur olarak bilinmektedir. Siyasal gündemle yakından ilişkisi olan medya, gündeminde bulundurduğu konularla önce kamuyu sonra da politikayı etkileyebilme gücüne sahiptir. Aynı zamanda kamuoyunda tartışılmakta olan sorunları gündeme getirerek siyasi gündem de yaratabilir. Medya gündeminden siyasi gündeme geçiş yapan konular üç aşamada gerçekleşmektedir (Atabek, 1997: s.60).

Haber medyada yer alır.

Bu haberler ele alınan konuların izleyiciler üzerinde önemliliğini etkiler.

Bu önemlilikler de hükümetlerin politika tercihlerini etkiler.

Siyasal gündemi etkileyen önemli faktörlerden biri de kamu gündemi olmaktadır. Politikacılar, kendilerinin gücünü gösterebilmek için karar alma süreçlerinde kamu da tartışılan konuları dikkate almak zorundalar ve kamuoyunu hiçbir şekilde göz ardı edemezler. Kendi başına siyasi gündemini oluşturma yetkisine sahip olmazsa da büyük rol oynayan kamu gündemi, siyasetçilerin karar alma süreçlerinde etkili olmaktadır (Hazar ve Sbough, 2020: s. 459).

Siyasi partiler, siyasi süreçte önemli rol üstlendiği gibi siyasi gündem üzerinde de büyük bir etki yaratmaktadır. Bunun dışında hükümet ve yetkilileri

etkilemeyi amaçlayan baskı grupları da kamuoyundan güçlenerek siyasi gündemi etkilemektedirler. Bu süreçte kitle iletişim araçlarından faydalanmaktadır (Terkan, 2007: s. 566). Siyasi gündeminin oluşmasını sağlayan bir diğer etken ise siyasi liderlerdir. Siyasal aktörlerin temeli olarak bilinen liderler, herhangi bir sorunu dile getirerek siyasi gündemi oluşturabilme gücüne sahiptir. Liderlerin ele aldıkları konular, kitle iletişim araçları aracılığıyla kamuya aktarılmaktadır. Ancak, günümüzde sosyal medyanın gücüyle siyasi liderler ve siyasetçiler kendi hesapları üzerinden kamuya seslenerek siyasi gündemin oluşmasını güçlü bir şekilde etkileyebilmektedirler.

2.3. ÇERÇEVELEME YAKLAŞIMI

Gündem belirleme kuramı, kitle iletişim araçlarının bireylere ne düşüncesi gerektiğini söylemekten ziyade ne hakkında düşünceleri gerektiğinin belirlendiğini savunurken, çerçeveleme kuramı, medyanın insanlara belirli bir konuda ne şekilde düşünceleri gerektiğini söylediğini vurgulamaktadır. Yani, gündem belirlemenin amacı, dikkat çekmeye yönelirken, çerçeveleme, bir konunun sunulma biçimiyle ilgilenmektedir. Belirli olaylar arasında ilişkiler oluşturarak onları birbirlerine bağlamak, çerçeveleme kuramının en temel işlevlerinden biri olarak bilinmektedir. 1980'lerden beri medya araştırmalarında dikkat çeken çerçeveleme kuramının temeli, Heider ve Simmel'in psikolojik, Goffman'ın da sosyolojik çalışmalarına dayanmaktadır. Heider ve Simmel'in araştırmalarının sonucu, bireylerin gündelik hayatlarında karşılaştıkları karmaşık bilgileri anlaşılır hale getirmek için belirli bir yüklemelerde bulundukları ortaya çıkmıştır. Goffan ise insanların günlük hayatlarında karşılaştıkları bilgileri anlamlandırmak ve sınıflandırmak için toplumsal olarak paylaşılan kategori sistemleri olarak ifade edilen birincil çerçevelere başvurduklarını söylemiştir (Özçetin, 2018: s.121).

Çerçeveleme kavramı, Entman tarafından klasik ve açık bir şekilde, gerçekliğin belli bir kısmının seçilmesi ve çerçevelenen haber metinleriyle önemli ve dikkat çekici hale getirilmesi olarak tanımlanmaktadır. Entman'a göre seçme ve önem verme eylemlerini kendisinde barındıran çerçeveleme, iletişimci, metin, izleyici ve kültür olmak üzere dört hatta oluşturulmaktadır (Entman, 1993: s. 52). Burada iletişimcilerin bilinçli ya da bilinçsiz olarak çerçeveleri üretmesi söz konusuysa, metin, kapsadığı anahtar sözcük ve belirli söz öbekleri, imgeleri ile birtakım yargıları

tematik olarak güçlendirmektedir. İzleyiciler ise iletişimcilerin metinler aracılığıyla sunduğu çerçeveleri kendi kişisel çerçevelerine göre algılamakta ve yorumlamaktayken, kültürün çoğunluk çerçevelerden oluşturulduğu iddia edilmektedir (Durur, 2011: s. 25).

Belli bir ideolojinin taşıyıcısı olarak bilinen çerçeveleme, bir haber içinde alternatif çerçeveleri öne çıkarmaktadır. Dolayısıyla, baskın ideolojiye hizmet eden haber çerçeveleri, taşıdıkları ideolojiyi yeniden üretmekte ve onun meşrulaşmasını sağlamaktadır. Haber üreticileri bazı bilgilere dikkat çekerken, bazılarını görmezden gelebilmektedirler. Aynı zamanda toplum için daha önce önemli olmayan olayları haberlerde çerçeveleştirerek görünür halini oluşturabilmektedirler. Böylece haberlerde konu olan olayların nasıl bir şekilde algılanması gerektiği perspektifini kurmaktadır. Bütün bunlar, medyanın sahiplik, ekonomi politik yapısından kaynaklı olduğu da söylenebilir.

Kitle iletişim araçları üzerinde yapılan araştırmalarda medyanın temel işlevlerinden biri, olaylarla ilgili yapılan haberlerde konunun bazı yönlerini seçmek ve vurgulamak olduğu ortaya çıkmıştır. Dolayısıyla, çerçeveleme medya alanında önemli bir teorik kavram olarak kabul edilmektedir. Medya, olayları çerçeveleme yoluyla toplumun tutumlarını etkileyebilmekte ve belirli siyasi eylemler hakkında kamuoyunun beklentilerini oluşturabilmektedir (Ödmark, 2021: s. 1543). Aynı zamanda, çerçeveleme, izleyicilerin insanlar, olaylar ve bunun gibi karmaşık meseleler hakkındaki algılarının şekillenmesinde güçlü bir rol oynamaktadır ve insanların olayları yargılamasını, ahlaki değerlendirme yapmasını etkilemektedir (Yang ve Wang, 2021: s.3). Daha önce yapılmış çalışmalardan yola çıkarak yapılan araştırma sonucunda insani ilgisi, sorumluluk yükleme, çatışma, sonuçlar ve ahlak olmak üzere beş çerçevenin haberlerde sürekli kullanıldığı tespit edilmiştir (Semetko ve Volkenburg, 2000: s.95). Bu beş çerçeve, medyada yaygın olarak kullanılmakla birlikte bütün çerçeveleri temsil edebilmektedir.

Medya üzerinde yapılan çalışmalarda gazetecilerin kazayla ilgili olarları rutin olarak gördükleri, oluştururken seçici davrandıkları ve olayları sansasyonel, taraflı sundukları belli olmuştur. Örneğin, araştırmalara göre Amerika gazeteleri yerel felaketlere daha çok önem vererek küçük kaza olaylarına göre büyük felaketleri

haber yapmayı tercih etmektedirler. Medyanın seçiciliği, medya ve sahiplik gücüne hizmet ettiğini kabul etmemek mümkün değildir (Yang ve Wang, 2021: s.3).

Çerçeveleme çalışmaları, haber metninin nasıl sözcükler, anlamlarla yapılandırıldığı üzerine odaklanmaktadır. Daha çok metinlerde kullanılan sözcüklerin yapısı ve anlamını açıklamaya yönelmektedir. Haber metnini çerçeveleme bağlamında analiz eden Tuchman, iletişimcilerin haber metnini hazırlarken örgütsel rutinlere dayandıklarını vurgulamıştır. Daha önce var olan çerçevelere adapte olarak çalışan örgütsel rutinler bazı görüşleri yeniden üretirken, bazılarını tamamen çıkartabilmektedir (Tuchman, 1978: s. 193-196).

Scheafele ve Tewksbury, çerçevelemenin gündem belirleme ve öne çıkarma teorilerinden ayrı bir kuram olduğunu vurgulayarak çerçevelemenin gündem kurmayla aynı düzeyde değerlendirilmesini yargılamışlardır. Onlara göre bu durum, çerçevelemenin gücünü pasifleştirir (Scheafele ve Tewksbury, 2007: s.111-112). Ancak gündem belirleme ile öne çıkarmanın birbirlerine yakın süreçlere sahip olduğunu belirten Weaver, çerçevelemenin gündem belirlemeye göre daha derin ve zihinsel süreçlerden geçtiğini vurgulamaktadır (Weaver, 2007: s. 145- 146).

2.3.1. Medya ve Bireysel Çerçeveler

Kitle iletişim araçları, kamusal olayların yorumlanması ve tartışılması için izleyicilerin çerçevelerini belirlemektedir. Okuyucular, medyadan edindikleri bilgiler üzerinde düşünürler ya da kitle iletişim araçlarından öğrendiklerini daha iyi anlamak için onlar hakkında başkalarıyla tartışırlar. Bütün bunların sonucunda kitle iletişim araçları, daha çok bireyin kendisiyle ilgili bilgileri aramak için kullanılır. İzleyici, ilgisini çekmeyen ve kendisiyle alakalı olmayan medya içeriklerini gözden geçirir ya da yok sayar. Özetle, izleyici ve okuyucular, kişisel deneyimlerinden oluşan ve kitle iletişim araçları tarafından seçilen gerçekliklere inanmaktadırlar (Scheafele, 1999: s.105).

Haberlerin hem sunulması hem de anlaşılması açısından medya ve bireysel olarak bilinen iki türlü çerçeve kavramına değinmek gerekmektedir. Terminolojik ve kavramsal şeklinde yapılan bu ayrım, Kinder ve Sinders'in geliştirdikleri hem medya çerçeve kavramına eş değer olan "siyasi söylemlerle gömülen cihazlar" hem de bireysel çerçeveye eşdeğer "zihnin içki yapıları" olarak bilinen önerilerine

dayanmaktadır (Kinder ve Sanders, 1990: s. 74). Entman' a göre bireylerin bilgi işleme eylemleri, bireysel çerçeveler olarak bilinirken, haber nitelikleri de medya çerçeveleri olarak tanımlanabilir (Entman, 1991: s.7). Çerçeveleme üzerine çalışan bütün araştırmacılar, çerçevelemeyi medya ve izleyici çerçeveleri olarak ayırarak bu iki çerçeve arasındaki bağlantıları ortaya koymaya çalışmışlardır. Friedland ve Zhong, bütün çalışmalardan yola çıkarak medya ve bireysel çerçevelerin daha geniş ve kültürel alanlarla sosyal etkileşim anlayışları arasında bir köprü olarak hizmet ettiği sonucuna varmışlardır (Friedland ve Mengbai, 1996: s.13). Sonuç olarak çerçeveleme kuramı, medya ve bireysel çerçevelerin her ikisini de dikkate alarak tutarlı bir şekilde birbirine bağlamayı amaçladığı söylenebilir.

2.3.1.1. Medya Çerçeveleri

Gansom ve Modigliani, medya çerçevesini, tartışılmakta olan bir olay akışını anlamlandıran merkezi bir fikir olarak tanımlamışlardır. Yani, medya çerçevesi tartışılan konunun ne hakkında olduğunu, daha doğrusu konunun özünü belirtmektedir (Gansom ve Modigliani, 1987: s.143). Medya çerçevesinin gerçekliği belli bir düzene soktuğunu vurgulayan Tuchman ise medya çerçevesini gerçekliğin bir parçası ve haberin vazgeçilmez özelliği olarak tanımlamıştır (Tuchman, 1978: s.193). Özellikle medya çerçeveleri, gazeteciler için de bir çalışma rutini olarak haber üreticilerin olaylarla ilgili bilgileri hızlı bir şekilde tanımlayıp, sınıflandırmasına ve izleyicilere aktarmak için paketlemesine hizmet etmektedir.

Medyanın izleyicilere olayları yorumlamak için nasıl şemalar sunduğuyla ilgili ayrıntılı açıklamalarda bulunan Entman, çerçevelemede en temel faktörlerin seçmek ve öne çıkarmak olduğunu söylemektedir. Ona göre çerçeveleme, gerçekliğin bazı yönlerinin seçilmesi, yorumlanması, ahlaki değerlendirmelerin yapılması ve haber metinleriyle önemli hale getirilmesidir. Medyada haberlerin çerçevelenmesi ve sunulması, haber alıcılarının da nasıl anlamaları gerektiğini sistematik bir şekilde etkileyebilmektedir (Schefuele, 1999: s. 108). Kısaca özetlemek gerekirse, temelinde konularla ilgili belli bir anlayış yaratmayı amaçlayan medya çerçeveleri, öne çıkarılan anahtar kelimeler, semboller, mezhahlar, kavramlardan oluşturulmaktadır.

2.3.1.2.Bireysel Çerçeveler

Bireysel çerçeveler, Entman tarafından bireylerin medyanın sunduğu bilgileri işlemelerine ve anlamlandırmalarına rehberlik yapan zihinsel olarak depolanmış fikir kümeleri şeklinde tanımlanmıştır (Entman, 1993: s. 53). Burada bilgilerin yorumlanması ve işlenmesi için evrensel ve uzun vadeli siyasi görüşler ve kısa vadeli konularla ilgili olan iki referans kullanılmaktadır. Küresel siyasi görüşler, insanların belirli bir karakterlerinin sonucu olarak açıklanmaktadır. Bu referans, siyasi sorunların algılanması ve yorumlanmasında sınırlı bir etkiye sahip olmaktadır (Kinder, 1983: s. 414). Kısa vadeli konulara ilişkin referans ise bilgilerin yorumlanması, algılanması ve düzenlenmesini önemli bir şekilde etkilemektedir (Pan ve Kosicki, 1993: s.56).

Bireysel çerçeveleri, Mcleod ve arkadaşları tarafından bireylerin siyasal haberleri nasıl anlamlandırdıklarını öğrenmek için kullanılmıştır. Aynı zamanda bireysel çerçeveleri, gelecekte yayınlanacak haber içeriğinin sınıflandırılacağı ana başlık şekilleri olarak hizmet eden ama hiyerarşik olmayan kategoriler olarak görev yapan cihazlar biçiminde tanımlanmışlardır (Schefuele, 1999: s. 108). Bireyler, medyadan gönderilen mesajları anlamlandırırken, bilgiler insanların kişisel değer, inanç ve başka niteliklerine uymayabilir ve sonuçta mesaj alıcı bilişsel bir çelişkiye uğramaktadır. Bu durumda birey, kendi kişisel değerlerine uymayan medya mesajlarını görmezden gelebilir ya da medyanın aktardığı bilgilerin etkisiyle kişisel inanç ve değerlerinden vazgeçebilir.

2.3.2. Medyada Çerçeveleme Süreci

Medyada çerçeveleme süreci, Schefuele tarafından dört modelle açıklanmaya çalışılmıştır. Bu model süreçleri, “Çerçeve Kurma”, “Çerçeve Belirleme”, “Bireysel Düzey Çerçeveleme Etkileri” ve “İzleyici Olarak Gazeteciler” şeklinde başlıklarla toplanmıştır (Schefuele, 1999: s.114-115).

2.3.2.1.Çerçevenin Kurulması

Çerçeveleme kuramı bağlamında örgütsel kısıtlamalar, gazetecilerin mesleki değerleri ve izleyicilerden beklentileri gibi faktörlerin haber içeriklerini etkilemekte olduğunu açıklamaya çalışan birçok araştırmalar yapılmıştır. Haber içeriğinin çerçevelenmesi örgütsel, yapısal faktörler ve gazetecilerin kişisel nitelikleri olarak

bilinen medya sistemlerinin hangisinden etkileneceği çerçeve kurma modelini açıklamanın anahtar sorusu olabilir.

Bir olayın nasıl çerçeveleneceği ve haberlerin ne şekilde çerçelenmesi gerektiğini anlamaya çalışan çerçeve kurma süreci, seçkinler ve farklı haber üreticiler tarafından üretilen çerçevelerin yeniden seçilmesi ve değiştirilmesi şeklinde tanımlanabilir. Bu gazetecilerin farklı medya kurumlarında çalışan meslektaşlarının belirledikleri çerçeveleri kendi bakış açılarına göre tekrardan belirleyebilmesi, dönüştürebilmesi ve oluşturabilmesinden kaynaklanmaktadır. Dolayısıyla, çerçeve kurma sürecinde gazeteciler, aktif bir aktör olarak rol oynamaktadırlar. Aynı zamanda bu süreç, medya kuruluşunun sahiplik yapısı ve ekonomik politikası gibi iç güçlerin ve toplumsal hareketler, siyasi seçkinler, çıkar grupları gibi dış güçlerin etkisi altında kalmaktadır. Dış güçlerin etkisi daha çok siyasi konularda belirginleşirken, iç güçlerin etkisi haberin biçiminde fark edilebilmektedir (Lecheler ve De Vreese, 2019: s.12-13).

Çerçeve kurma sürecinde çerçevenin oluşturulması, üç başlık altında nitelendirilen etki çeşitlerinden etkilenmektedir. Birincisi, “gazetecilik normlar” olarak adlandırılır ve burada gazeteci merkezli etkiler söz konusudur. Yani, daha derin bir şekilde açıklamak gerekirse, çerçevelerin oluşturulması gazetecinin ideolojik inanç ve değerleri, tutumları, profesyonel normları gibi değişkenler tarafından yönetilir. “Siyasi aktörler” olarak isimlendirilen ikinci etkide siyasi aktörler çıkar grupları gibi dış kaynaklar söz konusudur. Burada gazeteciler siyasi aktörler ve çıkar gruplarının önerdikleri çerçeveleri benimseyerek haberlere dahil ederler. Bu çerçevelerin oluşturulmasında iç faktörlerden dış faktörlerin etkisi daha çok olduğu söylenebilir (Scheffele, 1999: s.115-116). Üçüncü etki kaynağı ise “kültürel bağlamlar olarak bilinmektedir. Bu, bir çerçevenin temelinde kültürel köklerin olduğu görüşünü savunmaktadır. Oluşturulan çerçevelerin politikacılar ve seçkinler tarafından gazeteciler aracılığıyla yaşanan toplumun kültürüne uyum sağlaması amaçlanmaktadır (Tewksbury ve Scheffele, 2020: s. 57).

2.3.2.2.Çerçevenin Belirlenmesi

Çerçeve belirleme, haber çerçevelemeyle izleyicilerin ön bilgileri ve eğilimleri arasındaki etkileşimi anlamaya çalışmaktadır. Haberdeki çerçeveler, konu ve olayların öğrenilmesini, yorumlanmasını ve değerlendirilmesini etkileyebilmektedir. Çerçeveleme sürecinin bu kısmında izleyicilerin haberlerde sunulan çerçeveleri hangi koşullar altında ve ne ölçüde algıladıklarını ortaya çıkarmak amaçlanmaktadır. Çerçevelemenin sonuçları, bireysel ve toplumsal düzeylerde olabilmektedir. Bireysel düzeyde izleyicinin belirli bir çerçevelere maruz kalması ve sonucunda o konu hakkındaki tutumlarını değiştirmesi söz konusudur. Toplumsal düzeyde ise çerçeveler, “siyasal sosyalleşme”, “karar alma” ve “kollektif eylemler” gibi toplumsal düzeydeki süreçlerin şekillenmesini sağlamaktadır (Lecheler ve De Vreese, 2019: s.13). Çerçeveler, siyasal söyleme gömülü yorumlayıcı yapılar olduğu için retorik silah olarak da ifade edilebilmektedir. Aynı zamanda vatandaşların sorunları anlamlandırabilmelerine yardımcı olan ve zihin içinde yaşayan bilişsel yapı olarak da tanımlanabilir.

Çerçeve belirleme ile gündem belirleme temelde aynı süreçleri izlediği söylenmektedir. Gündem belirleme, konularının belirginliğiyle ilgilenirken, çerçeve belirleme, konu niteliklerinin belirginliğiyle uğraşmaktadır. Tewksbury ve Schuefele göre çerçeve belirleme süreci, dört madde üzerinde gerçekleşebilmektedir (Tewksbury ve Schuefele, 2020: 58-60):

Uygulanabilirlik etkiler: bu maddede konular ve anlamların arasındaki bağlantılar belirlenerek geliştirilmesi söz konusudur.

Etkilerin Düzeyi: bir nesnede olan tavrılar ve hedefler arasındaki ilişkileri ortaya çıkarmak gerekmektedir.

Çerçevelere maruz kalmanın yapısı: çerçevelerin uzun süreli etkilerini ölçmek lazımdır.

Çerçeveleme etkilerinin kalıcılığı: burada çerçevelerin etkilerinin aktif olması ne kadar sürdüğünü belirlemek önemlidir.

2.3.2.3.Bireysel Düzey Çerçeveleme Etkileri

Çerçevelemenin bireysel düzeydeki etkileri sürecinde medya çerçeveleriyle bireysel düzeydeki sonuçlar arasında doğrudan bir bağlantı olduğu birçok araştırmacılar tarafından varsayılmıştır. Mesela, Iyeangar, medya çerçevelerinin kişisel ve toplumsal çerçeveleri üzerinde çalışmalar yapmıştır. Ancak bu araştırmanın sonuçlarını Schuefele haber çerçeveleri ve izleyiciler arasındaki etkilerin daha ayrıntılı şekilde incelenmesi gerektiğini vurgulayarak eleştirmiştir. Ona göre medya, çerçevelemenin davranışsal, tutumsal ve bilişsel etkilerini tanımlarken, bu iki değişkenin neden ve nasıl birbiriyle bağlantılı olduğuna yeterince dikkat edilmemiştir (Schuefele, 1999: s. 118).

2.3.2.4.İzleyici Olarak Gazeteciler

Gazeteciler, haberleri çerçeveleyerek izleyicileri etkilediği şekilde kendileri de çerçevelerden etkilenmektedirler. Çerçevelerin gazeteciler tarafından oluşturulmasına rağmen çerçeve oluşumunun bu süreçte birbirlerinden farklı olan iki öge devreye girebilir. Birincisinde, haber çerçeveleri gazetecilik normlardan ve medya kurumlarındaki içki faktörler tarafından yapılan baskılardan etkilenerek oluşturulduğu söz konusu olmaktadır. Diğerinde ise çerçevelerin sürekli üretildiği savunulmaktadır. Çerçevelemenin bu süreçte gazeteciler daha önceden var olan çerçeveleri kullanarak yeniden oluşturmaktadır. Bu şekilde, çerçeveler yeniden üretilerek döngüsel bir biçime dönüştürülmektedir (Schuefele, 1999: s. 118).

2.4.HABER ÇERÇEVELEME TÜRLERİ

Haber üreticiler, bir konuyu birbirinden farklı olan birçok çerçeveye şekillendirirken, akademisyenler hikâyenin anlatılması ve inşa edilmesi konusunda ayırt edici özelliklere sahip olduğunu vurgulamaktadırlar. Çerçevelerin doğasına ve içeriğine atıfta bulunarak önceki araştırmalarda önerilen farklı haber çerçevelerini sentezleyen Vreese, genel bir tipoloji ve ayırım önermiştir. Ona göre haber çerçeveleri, spesifik ve genel haber çerçeveleri olarak iki türe ayrılmaktadır.

Belirli çerçeveler, sadece belirli konular ve olayları şekillendirmek için kullanılıp, bu tür haber çerçeveleri spesifik olarak tanımlanmaktadır. Tematik sınırları aşan ve farklı konuları içeren çerçeveler ise genel haber çerçeveleri olarak ifade edilmektedir. Haber çerçevelemenin bu iki türü “çerçeveleme” teriminin

kullanımını açıklamaya yönelmektedir ve daha önce yapılmış çerçeve araştırmalarının eksikliklerini tamamlamayı amaçlamaktadır (De Vreese, 2005: s. 54-55).

2.4.1.Spesifik Haber Çerçeveleme

Spesifik haber çerçeveleri, konuya odaklı haber çerçeveleri olarak ifade edilmektedir. Bu tür haber çerçeveleri, belirli bir konuların tartışılması sonucunda somut yorum şemaları şeklinde meydana gelmektedir (Bruggeman, 2014. S.63). Burada ilk önce sorunun ne olduğu tanımlanmaktadır. Sonraki aşamalarda sorunun nedenleri açıklanarak onunla ilgili ahlaki değerlendirmeler yapılmaktadır. En sonunda da birkaç önerilere yer verilmektedir. Bütün bu süreçler uygulandıktan sonra tematik bir konuya odaklı somut bir haber çerçeveleri üretilmektedir (Entman, 1993: 52).

Vreese, çalışmalarında spesifik haber çerçeveleri üzerinde daha önce yapılmış çalışmaları analiz etmiştir. Jespersion ve arkadaşları tarafından ABD ulusal bütçesiyle ilgili kamuoyu algısı üzerinde yapılmış bir çalışmada Amerika gazetelerinin çoğunluğunda dört tane haber çerçevesi yoğun olarak yer aldığı ortaya çıkmıştır. Konuya odaklı haber çerçeveleri olarak sınıflandırılan bu çerçeveler, “konuşma”, “mücadele”, “çıkılmaz” ve “kriz” olarak ifade edilmiştir. Shah ve arkadaşları tarafından Clinton Başkanlığının son aşamaları sürecinde yapılan diğer bir çalışmada üç tane spesifik haber çerçevesi yoğun şekilde kullanılmıştır. Onlar, “Clinton davranış skandalı”, “Muhafazakâr saldırı skandalı” ve “Liberal tepki skandalı” olarak tanımlanmıştır (De Vreese, 2005: s. 55).

2.4.2.Genel Haber Çerçeveleme

“Tematik sınırları aşan çerçeveler” olarak da ifade edilen genel haber çerçeveleri, birbirinden farklı kültürel bağlamları içeren farklı konuların şekillenmesinde kullanılmaktadır. Böylece, spesifik haber çerçevelerinden farklılık göstermektedir. Yani, bu tür haber çerçeveleri geneldir ve belirli bir konuyla sınırlanamaz. Genel haber çerçevelerinin diğer çerçeve türüyle karşılaştırıldığında haberleri analiz ederken belirli bir konuya özgü ayrıntıları yakalamanın zor olması, genel haber çerçevelerinin en büyük dezavantajı olarak söylenebilir. Ancak, spesifik sorunların genel özelliklerini anlamak için yararlı olabilmektedir (De Vreese, 2003:

s. 30). Iyengar'a göre genel haber çerçeveleri, kendi içinde olaya dayalı ve tematik olarak ikiye ayrılmaktadır. Olaya dayalı haber çerçeveleri, olaylara ve kişileri ön planda tutarak somut bir şekilde sunmaktadır. Ön plana çıkarttığı meselenin çözülmesi için bir kişiye sorumluluk yüklemektedir. Tematik haber çerçeveleri ise siyasi ve sosyal sorunlara daha geniş bakış açısıyla odaklanarak soyut bir biçimde ele almaktadır. Sorunların çözüm sorumluluğunu da bütün topluma yüklemektedir (Iyengar, 1991: s. 13-14).

Genel haber çerçeveler üzerinde yapılan çalışmalar temelinde iki kategoriye ayrılmaktadır. İlk çalışma grubu, siyasi haberle özellikle de seçim kampanyaları üzerine odaklanırken, ikinci grup yapısal ve gazetecilik gelenekleriyle ilişkili olan genel haber çerçevelerini incelemektedir. Cappella ve Jamieson, birinci grup olarak stratejik biçimde çerçevelenmiş haberlerin siyasi bencilliğini analiz etmişlerdir. Çalışma sonucunda stratejik haberler kazanma ve kaybetmeye odaklanma, savaş, oyun ve rekabet dilini içermeye, oyuncu, eleştirmen ve izleyicileri kapsama, aday ve aday algılarına önem verme ve seçim anketlerine yer verme olmak üzere beş özellikle tanımlanmıştır. Araştırmacılara göre stratejik haberler, Amerikan medyalarında sadece seçim kampanyaları değil siyasi meselelere de hâkim olabilmektedir (De Vreese, 2005: s. 55-56).

İkinci çalışma grubu ise haber çerçevelerini gazetecilik gelenekleri, normları ve haber değerleri gibi haber kapsamının daha genel özelliklerine bağlayarak incelemektedir. Bu alanda çalışmalarını yapan Semetko ve Valkenburg, Avrupa'nın medya haberlerini örneklem aldıkları araştırmalarında çatışma, insani ilgi, ekonomik sonuçlar, ahlak ve sorumluluk olmak üzere beş haber çerçevelerinin yoğun olarak kullanıldığını ortaya çıkarmışlardır (Semetko ve Valkenburg, 2000: s.95-96). Çatışma çerçevesi, bireyler, gruplar, ya da ülkeler arasındaki çatışmaları vurgulamaktadır. İnsani ilgi çerçevesi, bir konunun sunumunda bireyin bakış açısını ön planda tutmaktadır. Ekonomik sonuçlar çerçevesinde ekonomik sonuçların getirdiği problemler, sorunlar olmaktadır ve bu birey, grup, bölge ya da ülke bazında olabilmektedir. Ahlak çerçevesinde ise olay ve sorunlar dini ya da ahlaki normlar perspektifinden yorumlanırken, sorumluluk çerçevesinde olay ve sorunların sorumluluğu bireye ya da devlete yüklenerek sunulmaktadır.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

3. ULUSLARARASI MEDYADA GÖÇMENLERE İLİŞKİN HABER ÇERÇEVELERİ: SURİYELİ VE UKRAYNALI SİĞİNMACILARIN MEDYADA TEMSİLİ

Bu bölümde, uluslararası medyada göçmenlere ilişkin haber çerçeveleri Suriyeli ve Ukraynalı sığınmacılar örneğinde ele alınmaktadır. Bu bağlamda, Türkiye, Almanya ve İngiltere araştırma evreni olarak belirlenmiştir. Söz konusu üç ülkenin basınında Suriyeli ve Ukraynalı sığınmacılar ile ilgili haberlerde kullanılan haber çerçevelerinin ideolojik farklılıkları ve bağlı oldukları ülkelerin resmi göç politikası ekseninde kamuoyu üzerinde belirleyici güce sahip olup olmadığı ortaya konulmaya çalışılmıştır.

Bu kapsamda, Türkiye, Almanya ve İngiltere'ye bağlı ve farklı ideolojik bakış açılara sahip olan gazeteler örneklem olarak seçilmiş ve bu gazetelerin internet haber sitelerindeki Suriyeli ve Ukraynalı sığınmacılar ile ilgili haberler çerçeveleme kuramı bağlamında içerik analiz tekniğiyle incelenmiştir.

3.1.ARAŞTIRMANIN METODOLOJİSİ

3.1.1.Araştırmanın Amacı ve Önemi

2011 yılında Mısır ve Tunus'u etkileyen "Arap Baharı" kısa sürede Suriye'de de etkisini göstermiş, Suriye Hükümeti, ordu ve iç isyancılar arasında başlayan çatışma, ateş çemberine dönüşmüştür. İç savaş nedeniyle ülkelerini terk etmek zorunda kalan ve çoğu kadınlarla çocuklardan oluşan Suriyeliler, Lübnan, Mısır, Irak, Ürdün ve Türkiye gibi komşu ülkelere sığınmak zorunda kalmıştır. Halen sürmekte olan Suriye iç savaşı nedeniyle 6.7 milyon Suriyeli ülke içinde yer değiştirirken, 6.6 milyonu ise topraklarını terk etmek zorunda kalmıştır (UNHCR, 2022). Türkiye'nin izlemiş olduğu açık kapı politikası nedeniyle milyonlarca Suriyeli geçici sığınmacı olarak Türkiye'nin çeşitli illerinde misafir edilmiştir.

Rusya'nın 2014 yılında Kırım'ı ele geçirmesiyle devam eden Ukrayna-Rusya arasındaki gerilim, 24 Şubat 2022 tarihinde Rus ordusunun Kiev başta olmak üzere Ukrayna'nın önemli şehirlerini işgal etmesiyle birlikte savaşa dönüşmüştür. Savaşın

ardından Ukraynalılar, ülkelerini terk etmek zorunda kalmış, Suriyeli göçmenlere kapılarını çok da açmak istemeyen ve Ege denizinin serin sularında sığınmacıları ölüme terk eden Avrupalılar, Ukrayna vatandaşlarını ülkelerinde geçici koruma statüsü ile ağırlamayı severek kabul etmişlerdir. Avrupa Birliği'nin Geçici Koruma Statüsünü aktif hale getirerek Ukraynalıların sorumluluğunu üstlenmesi ve Ukraynalılara gösterilen misafirperverliğin Suriyelilerden esirgenmesi tepkilere yol açmıştır. Macaristan, Yunanistan, Slovakya ve Polonya gibi ülkeler Hristiyan Ukraynalıları sıcak bir şekilde karşılarken, Suriyelileri ülkelerinde istememişlerdir. Avrupa ülkeleri içinde hem Suriyeli hem de Ukraynalı sığınmacıları en fazla kabul eden ülke Almanya'dır. Suriye iç savaşı başladığından beri 12 binden fazla Suriyeliyi barındıran İngiltere ise 160 binden fazla Ukraynalıyı kabul ederek tercihini batılı sığınmacılardan yana kullanmıştır.

Göç, bugünün çatışmacı dünyasında en önemli uluslararası gündem maddelerinden bir tanesidir ve medyada geniş şekilde yer bulmaktadır. Medyada göçe ilişkin haberler, kamuoyunu etkileme ve politikaları şekillendirme gücüne sahiptir. Bu tez çalışmasının amacı, ulusal ve uluslararası alanda medyanın göçmenlerle ilgili yaklaşımının ne olduğunu haber çerçeveleri üzerinden tartışmaya açmaktır. Bu amaçla araştırmanın nesnesi olarak belirlenen Suriyeli ve Ukraynalı sığınmacılar konusunda Türkiye, Almanya ve İngiltere basınında kullanılan haber çerçevelerinin ideolojik farklılıkları ve bağlı oldukları ülkelerin resmi göç politikası ekseninde kamuoyu üzerinde belirleyici bir etki yaratıp yaratmadığının analiz edilmesi önem arz etmektedir.

3.1.2.Araştırma Evreni ve Örneklemi

Araştırmanın evrenini Türkiye, Almanya ve İngiltere'de yayın yapan günlük gazeteler oluşturmaktadır. Çalışmanın evreninin belirlenmesinde Türkiye'nin dünyada sığınmacıları en yoğun şekilde barındıran ülke olması, AB'ye üye ülkeler içinde Almanya'nın sığınmacılara kapısını diğer ülkelere oranla daha fazla açması, İngiltere'nin ise tam tersine sınırlarını açmama konusunda direnç göstermesi belirleyici olmuştur. Gazetelerin seçiminde ideolojik yaklaşımları baz alınmıştır. Türkiye'den muhafazakâr sağ ideolojiyi temsil eden Sabah ve sol olarak nitelendirilebilecek Sözcü gazeteleri ile Almanya'dan sağ ideolojiyi temsil eden Bild ve sol ideolojiyi savunan Zeit gazeteleri, İngiltere'den ise sağ görüşü savunan

Express ve sol ideolojiyi temsil eden The Guardian gazetelerinin internet haber siteleri örneklem olarak seçilmiştir.

3.1.3.Araştırmanın Sınırlılıkları

Araştırma, amaçlı örneklem yöntemiyle Türkiye’de ulusal gazete olarak faaliyet gösteren Sabah ve Sözcü gazeteleri ile Almanya’da Bild ve Zeit, İngiltere’de ise Express ve The Guardian gazetelerinde Suriyeli, Ukraynalı geçici sığınmacılarla ilgili yayınlanan haberleri içerik analizi yöntemi ile analiz etmektedir. Araştırmanın zaman çerçevesi, Suriyeli sığınmacılar için iç savaşın başladığı tarih olan 2011 ile 2020 yılları arasını kapsamakta, söz konusu tarih aralığında yer alan kritik gelişmelerin yaşandığı aylarla sınırlandırılmaktadır. 2020’den itibaren Covid-19 Pandemisi nedeniyle tüm dünyada insan hareketliliğinin kısıtlanması bu tarihin üst sınır olarak değerlendirilmesinde etkili olmuştur. Ukrayna sığınmacılarla ilgili haberler ise Mart 2022- Şubat 2023 tarihleri arasını kapsamaktadır.

Suriyeli sığınmacılarla ilgili haberlerin zamansal olarak sınırlandırıldığı yıllar ve aylar.

İncelenen yıllar	Kritik olaylar
2011 / Ekim	Suriyeli göçmenler için “Geçici Koruma” rejimi uygulanmaya başlamıştır.
2012/ Haziran	BM destekli Suriye Eylem Grubu öncülüğünde ilk Cenevre görüşmesi yapılmıştır.
2013/ Aralık	Türkiye ile Avrupa Birliği Arasında düzensiz göçmenlere ilişkin Geri Kabul Anlaşması imzalanmıştır.
2014/ Ekim	Berlinde Konferans düzenlenmiştir.
2015/ Eylül	Suriyelilerin deniz yoluyla Avrupa’ya geçmesi artmıştır. Aylan Kurdi’nin ölümü
2016/ Ocak	Cenevre’de konferans düzenlenmiştir.
2017/Ocak	Suriye Konulu Astana Toplantısı yapılmıştır
2018/Ocak	Zeytin Dalı Hareketi Başlatılmıştır

2019/Temmuz	İstanbul valiliği kayıtsız ve başka illerdeki kayıtlı Suriyelilerin il dışına çıkışı için yazılı karar almıştır.
2020/Mart	Covid-19 Pandemisi nedeniyle nüfus hareketliliği durdurulmuştur.

3.1.4.Araştırma Soruları ve Hipotezleri

Sorular

1. Araştırma kapsamında analiz edilen gazetelerin sığınmacılarla ilgili baskın çerçeveleri nelerdir? Söz konusu çerçeveler gazetelerin yayınlanmış oldukları ülkelerin dinine, ulusal kimliklerine ve hükümetlerin resmi göç politikalarının yanı sıra ideolojik yaklaşımlarına bağlı olarak farklılaşmakta mıdır?

2. Örneklem olarak belirlenen gazetelerin Suriyeli ve Ukraynalı sığınmacılara yaklaşımı nasıldır?

3. Haberlerin sunumunda nasıl bir dil kullanılmaktadır?

4. Batı ve Türk basını sığınmacılarla ilgili haber fotoğraflarında ağırlıklı olarak hangi görsel çerçeveleri kullanmıştır?

Hipotezler

H1: Türkiye, Almanya ve İngiltere’de yayınlanan ve analiz kapsamında değerlendirilen gazetelerin Suriyeli ve Ukraynalı sığınmacılarla ilgili baskın haber çerçeveleri bağlı oldukları ülkelerin dini inançları, kültürel yapıları, göç ve krizinden etkilenme derecesi ile ülkenin resmi göç politikasına ve ayrıca gazetelerin ideolojik yaklaşımına bağlı olarak farklılıklar göstermektedir.

H2: Türkiye’de ulusal yayın yapan Sabah gazetesi ideolojisine bağlı olarak Suriyeli sığınmacılarla ilgili hükümetin politikasını destekleyen bir habercilik anlayışını benimserken, sol görüşü temsil eden Sözcü gazetesi ise ulusal kimlik, güvenlik, hükümetin resmi göç politikasının yanı sıra sığınmacıların ülke ekonomisine getirmiş olduğu artı yük nedeniyle eleştirel bir bakış açısıyla haberlerini üretmektedir.

H3: Türkiye'deki gazeteler Ukraynalı sığınmacıları savaş mağduru olarak yansıtmakta, Ukrayna'nın yanında ve barışçıl bir politika izleyen hükümetin resmi dış politikasına paralel olarak onların haklılığını kamuoyuna duyurmaktadır.

H4: İngiliz ve Alman gazeteleri Ukraynalı sığınmacılarla ilgili pozitif bir habercilik anlayışını benimserken, Suriyeli sığınmacıları ise Avrupa başta olmak üzere kendi ülkelerini de tehdit eden kültürel, ekonomik ve politik bir problem olarak tanımlamakta, ötekileştirmektedir.

H5: Gazeteler sığınmacılarla ilgili toplumsal kutuplaşmayı artırıcı negatif bir dil kullanmaktadır.

H6: Suriyeli ve Ukraynalı sığınmacılarla ilgili haberlerde kullanılan görsel çerçeveler ülkelere göre önemli farklılıklar göstermektedir. Batı medyası genellikle göçmenleri olumsuz ve önyargılı bir şekilde tasvir etmektedir. Avrupa basını tarafından yayılan sığınmacıların çağrışımsal görsel çerçeveleri, referans ülkenin göç krizinden etkilenme derecesine göre farklılıklar göstermektedir. Alman ve İngiliz gazeteleri Suriyeli sığınmacıları olası bir yük ve tehdit olarak temsil eden fotoğrafları Türk basınına oranla çok daha fazla kullanma eğilimindedir. Ukraynalı sığınmacıları olumlu ve savaştan kaçan mağdurlar olarak tasvir ederken, Suriyelilerle ilgili bu tarz fotoğraf çerçevelerini daha az servis etmektedir.

H7: Suriyeli ve Ukraynalı sığınmacıların yaşam koşulları açısından tasvir edilme biçimleri de görsel çerçevelerde farklılıklar göstermektedir. Kendi ülkelerindeki şiddet ve zulümden kaçan Suriyeli sığınmacılar mülteci kamplarında aşırı kalabalık bir biçimde, zor şartlarda, yemek kuyruklarında yaşarken veya güvenli ülkelere/bölgelere ulaşmak için çetin yolculuklar yaparken, direnç gösterirken tasvir edilmektedir.

Ukraynalı sığınmacılar ise tankların gölgesinde ve yıkılan evlerin, yaralı sivillerin, yas tutan ailelerin görüntüleri eşliğinde savaş mağduru olarak tasvir edilmekte, genellikle Batılı ülkeler tarafından yerleştirildikleri oteller veya geçici konutlar gibi daha insani ortamlarda resmedilmektedir.

3.1.5.Araştırma Yöntemi

Bu çalışmada, Suriyeli ve Ukraynalı sığınmacılarla ilgili Türkiye, Almanya ve İngiltere basınında yer alan haberler çerçeveleme kuramı bağlamında değerlendirilmekte ve içerik analizi yöntemi ile analiz edilmektedir.

Haber metnlerinin çerçevelendirilmesi ile ilgili Literatürde birçok çalışma yer almaktadır. Daha önce yapılmış araştırmalarda bir konunun medyada nasıl sunulduğunu, çerçevelendiğini anlamak için çerçeveleme kuramına başvurulmuştur. Literatürde çerçeveleme, bir kavram olarak gerçekliğin bir kısmının seçilmesi ve dikkat çekici hale getirilmesi olarak tanımlanmaktadır (Entman, 1993: 52). Çerçeveleme, bir kuram olarak bir konunun sunumuyla ilgilenmektedir. Yani, belli bir olaylar arasında ilişkiler kurarak onları birbirlerine bağlamak, çerçeveleme kuramının temel işlevlerindendir. Daha önce yapılmış araştırmalarda önerilen farklı haber çerçevelerini sentezleyen Vreese, haber çerçevelerini spesifik ve genel olarak ikiye ayırmıştır. Ona göre spesifik haber çerçeveleri, belirli konular ve olayları şekillendirmekte kullanılırken, tematik sınırları aşan farklı konuları içeren haberlerde kullanılan çerçeveler de genel olarak sınıflandırılmaktadır (DeVreese, 2005: 54-55).

Çerçeveleme teorisinin temelinde daha önce Neuman (1992) ve Özarslan'ın (2007) yapmış oldukları araştırmaları dikkate alarak çalışmada çerçeveler şu şekilde belirlenmiştir:

Sorumluluk çerçevesi, bir problemin ortaya çıkması ve çözümü gibi sorumlulukların hükümete, gruba ya da bir bireye yüklenmesidir. Göç hareketinin ortaya çıkması ve sığınmacılarla ilgili sorumlulukların kime aktarıldığını temsil eden çerçevedir.

İnsani ilgi çerçevesi, İnsanın duygusallığını, hikayelerini ilk plana koyar. Sığınmacıların yerleştikleri ülke ve toplum üzerindeki etkilerine vurgu yapan çerçevedir.

Çatışma çerçevesi, Bireyler, gruplar, kurumlar ve devletler arasındaki çatışmaları anlatır. Sığınmacılarla ilgili konularda görüş ayrılıklarını ve zıtlıklarını ön plana çıkaran çerçevedir.

Dini tehdit çerçevesi, sığınmacıların dini inançlarına vurgu yaparak onların ülke ve toplum üzerindeki etkilerine değinmektedir.

Ekonomik tehdit çerçevesi, Sığınmacıların yerleştikleri ülkelerin ekonomisine olan etkilerini ve ekonomiye getirdikleri tehditleri, onların bir ekonomik yük olduğunu ön plana çıkarmaktadır.

Siyasal tehdit çerçevesi, Sığınmacıların gittikleri ülkelerin politikası üzerindeki etkilerine vurgu yapmaktadır.

Ayrımcılık çerçevesi, Birey ya da grupları dini inanç, kültür, renk vb. farklılıklarına göre sunmak. Sığınmacıların dini inanç, kültür, geldikleri yerlerine vurgu yaparak ayrımcı bir tarzda aktaran çerçevedir.

Sosyal güvenlik tehdit çerçevesi, sığınmacılarla ilgili suç işlerine vurgu yaparak onların sağlık, eğitim, toplumsal güvenlik alandaki etkilerini öne çıkaran çerçevedir.

Mağduriyet çerçevesi, göç krizinin sığınmacılar üzerindeki etkisi, onların mağdur olduğunu ön plana çıkaran çerçevedir.

Yerleşim çerçevesi, sığınmacıların yerleştirildikleri ülke tarafından sığınmak, eğitim ve başka gereksinimlerle sağlandıklarını ön plana çıkaran çerçevedir.

Uluslararası tepki çerçevesi, Uluslararası örgütlerin ve siyasilerin sığınmacılara yönelik yaptıkları açıklamalara, uyguladıkları işlemlere vurgu yapan çerçevedir.

Demografik çerçevesi, sığınmacıların kadın, erkek, çocuk, yaşlı olduklarına vurgu yapan çerçevedir.

Bu çalışma, haber çerçevelerinin yanı sıra, Suriyeli ve Ukraynalı sığınmacılarla ilgili haberlerde yer alan fotoğrafları da görsel çerçeveler bağlamında analiz etmektedir. İkonik ve sembolik olarak bir şey ifade edici görseller, özellikle de fotoğraflar, medyada çerçeveleme amaçlı verimli bir şekilde kullanılmaktadır. Fotoğraflar, haberleri destekleyerek oradaki bilgileri kanıtlamaktadır. Fotoğraflarla yayınlanan haberler, okuyucuları daha derin şekilde etkileyerek inandırabilme gücüne sahiptir. Bu çalışmada kullanılan görsel çerçeveler, Amores ve arkadaşlarının

“Göçmen ve mültecilerin Batı Avrupa ana mediasındaki görsel çerçeveleri” başlıklı makalesi dikkate alınarak dizayn edilmiştir. (Amores, Calderon ve Stanek, 2019:156). Çalışmada kullanılan görsel çerçeve unsurları:

Pozitif çerçevesi, sığınmacıların sığınmak, eğitim, sağlık gibi ihtiyaçlarına erişen olumlu ve pozitif temsil eden fotoğrafların kullanımı.

Mağdur çerçevesi, sığınmacıların tanıkların gölgesinde ve yıkılan evlerin, yaralı sivillerin, yas tutan görüntüleriyle mağduriyet çağırışını temsil eden fotoğrafların kullanımı.

Yük çerçevesi, sığınmacıların ülkenin ekonomisini, kültürünü ters yönde etkilediği ve onların sahiplik yaptığı ülkelere hem ekonomik hem de sosyal yaşam açısından yük olduğu çağırışını uyandıran fotoğrafların kullanımı.

Tehdit çerçevesi, sığınmacıların suç işlediği, tutuklandığı, terör işlerine karıştığı vd. tehdit içeren fotoğrafların kullanımı.

Çalışmada, araştırma yöntemi olarak içerik analizi kullanılmaktadır. Verilerin sistematik, tarafsız ve niceliksel olarak tanımlanmasını sağlayan içerik çözümlemesi, iletişim alanında yapılan araştırmalarda çok tercih edilen yöntemlerden biridir. İçerik analizinin en önemli ve başka yöntemlerden farklı kılan özelliği, esnek olmasıdır. İkinci Dünya Savaşında Hitler’in radyoyu propaganda amacıyla kullanmaya başlaması, içerik analizinin kitle iletişim araçlarının üzerinde yapılan çalışmalarda kullanımını arttırmıştır. Çünkü bu yöntem, radyoda yayınlanan propaganda içerikli haberleri çözümlemeye uygun olarak kabul görülmüştür. İçerik analizi, sadece araştırma sürecinde erişilen istatistiki verilerle sınırlı kalmayıp, araştırmacıya o istatistiklerden yola çıkarak elde edilen bulguları yorumlamasına da imkân sağlamaktadır. Görüşme, gözlem ve dokümanlar aracılığıyla elde edilen veriler içerik analizinde verilerin kodlanması, kod, kategori ve temaların bulunması şeklinde dört aşamada analiz edilerek sistematik hale getirilmektedir (Baltacı, 2019:378).

Bu çalışmada elde edilen veriler, içerik analizinin bir türü olarak bilinen kategorisel içerik analiz tekniğiyle değerlendirilecektir. Kategorisel analiz tekniği, verilerin oluşturulan kategorilere dağıtılarak analiz edilmesini sağlamaktadır. Çalışma kapsamında, Suriyeli ve Ukraynalı sığınmacılarla ilgili veriler hem nicel

hem de nitel analiz yoluyla elde edilmiştir. Nicel veriler, haber sayısı; haberlerin toplam sayısı; haberlerin yıl ve aylara göre dağılımı; haberlerin üretildiği organizasyon; haberlerde ana başlıkların özellikleri; ana başlıkların haber metniyle ilişkisi; Ana başlıkların sığınmacılarla ilişkisi; haberlerin iletileri; haberlerde fotoğraf kullanımı olarak kategorilendirilirken, haber konularının içerikleri; haber kaynakları; haber aktörleri; sığınmacılara yönelik sık kullanılan tanımlama terimleri; haberlerde sığınmacılara vurgulanan özellikler; haberlerde kullanılan çerçeveler; haberlerde yer alan fotoğraflardaki aktörler; fotoğraflardaki görsel çerçeveler şeklinde nitel verilerden hareket edilerek kategorize edilmiştir. Bu kategoriler izlenerek araştırma örneklemini olan www.sabah.com.tr; www.sozcu.com.tr; (Türkiye) www.bild.de; www.zeit.de; (Anmanya) www.express.co.uk; www.theguardian.com; (İngiltere) gazetelerin internet sitelerinde yer alan Suriyeli ve Ukraynalı sığınmacılarla ilgili haberler niceliksel ve niteliksel olarak çözümlenmektedir. Suriye göç hareketi yıllar kapsadığı için 2011 yılından 2020 yılına kadar her yıldaki Suriyeli göçmenlerle ilgili kritik olayların gerçekleştiği aylarla sınırlandırılarak gazetelerin internet sitelerindeki “arama” butonuna “Suriye” ve “Suriyeli sığınmacılar ” anahtar kelimeleri yazılarak haberlere erişilmiştir. Ukraynalı göçmenlerle ilgili haberler ise Mart 2022’den Şubat 2023 tarihleri arasında yayınlanan haberlerle sınırlandırılarak aynı şekilde “Ukrayna” ve “Ukraynalı sığınmacılar” anahtar kelimeleriyle haberlere ulaşılmıştır.

3.1.6.Elde Edilen Bulgular

3.1.6.1.Haberlerin Kantitatif (Niceliksel) Analizi

Burada, Türkiye, Almanya ve İngiltere basınında yayınlanan Suriyeli ve Ukraynalı Sığınmacılar ile ilgili haberlerin niceliksel analizi yer almaktadır.

Haberlerin toplam sayısı ve internet haber sitelerine göre dağılımı	Suriyeli Sığınmacılar		Ukraynalı Sığınmacılar		Toplam	
	Sayı	Yüzde%	Sayı	Yüzde%	Sayı	Yüzde%
sabah.com.tr	451	33	25	3	476	21
sozcu.com.tr	165	12	74	9	239	11
bild.de	79	6	77	9	156	7
zeit.de	155	11	92	11	247	11
express.com.uk	304	22	334	40	638	29
theguardian.com	230	17	233	28	463	21
Toplam	1384	100	835	100	2219	100

Tablo 1: Sığınmacılarla İlgili Haberlerin Toplam Sayısı

Tablo 1’de çalışmanın konusunu oluşturan Suriyeli ve Ukraynalı sığınmacılar ile ilgili haberlerin toplam sayısının örneklem olarak seçilen haber sitelerine göre dağılımı yer almaktadır. Haberler, örneklem haber sitelerinin arama butonlarına “Suriyeli”, “Suriyeli sığınmacılar” ve “Ukraynalı”, “Ukraynalı sığınmacılar” anahtar kelimeleri yazılarak araştırmanın zaman sınırlılığı doğrultusunda toplanmıştır. Suriyeli sığınmacılar ile ilgili toplam 1384 haber bulunmuştur. %33’ü sabah.com.tr, %22’si İngiltere basını temsilcisi express.com.uk, %17’si theguardian.com, %12’si sozcu.com.tr, %11’i Alman medya temsilcisi zeit.de, %6’sı bild.de haber sitelerine aittir. Tam bir yıllık süre ile sınırlandırılan Ukraynalı sığınmacılarla ilgili haberlerin toplam sayısı 835’tir. Ukraynalı sığınmacılar ile ilgili haberlere en çok yer veren haber sitesi olarak İngiltere medyasını temsil eden express.com.uk toplam haber sayısının %40’ını ve theguardian.com %33’ünü oluşturarak ilk sıralarda yer almaktadır. Ardından Alman medyasının temsilcileri %11 oran ile zeit.de, %9 oran ile bild.de haber siteleri gelirken, Ukraynalı göçmenler ile ilgili en az yayında bulunan haber siteleri, Türk medyasını temsil eden sozcu.com.tr (%9) ve sabah.com.tr’dir (%3). sabah.com.tr’nin Suriyeliler ile ilgili haberlere daha fazla yer vermesinin sebebi, Türkiye’nin Suriyeli sığınmacıları en çok kabul eden ülke olması ve Türkiye’de sağ ideolojiyi savunan bir medya kurumu olarak hükümetin göç politikasını desteklemesi şeklinde açıklanabilir. Ukraynalılarla ilgili sadece 25 tane haberin bulunması, Türkiye hükümetinin Ukraynalılara karşı nötr, barışçıl bir

politikayı izlemesinden kaynaklanabilir. İngiltere medyasını temsil eden express.com.uk ve theguardian.com, hem Suriyeliler hem de Ukraynalılar ile ilgili haberlere nerdeyse aynı oranda yer verdiği görülmektedir. Alman medyası temsilcisi olarak seçilen muhafazakâr ideolojiyi savunan bild.de hem Suriyeli (77) hem de Ukraynalı (79) göçmenler ile ilgili heberlere neredeyse aynı oranda yer vermiştir.

Tablo 2: Haberlerin Aylara ve Yıllara Göre Dağılımı

Haberlerin Yayınlandığı Aylar ve Yıllar	Türkiye				Almanya				İngiltere			
	sabah.com.tr		sozcu.com.tr		bild.de		zeit.de		express.com.uk		theguardian.com	
	Sayı	Yüzde%	Sayı	Yüzde%	Sayı	Yüzde %	Sayı	Yüzde %	Sayı	Yüzde %	Sayı	Yüzde %
2011/Ekim	2	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
2012/Haziran	7	2	2	1	1	1	6	4	1	0	1	0
2013/Aralık	12	3	4	2	2	3	8	5	6	2	9	4
2014/Ekim	10	2	12	7	4	5	6	4	1	0	5	2
2015/Eylül	117	26	41	25	28	35	66	43	128	42	141	61
2016/Ocak	97	22	27	16	17	22	27	17	77	25	41	18
2017/Ocak	55	12	27	16	12	15	7	5	65	21	14	6
2018/Ocak	48	11	18	11	4	5	9	6	5	5	2	1
2019/Temmuz	45	10	26	16	-	-	3	2	1	0	4	2
2020/Mart	58	13	8	5	11	14	23	15	20	7	13	6
Toplam	451	100	165	100	79	100	155	100	304	100	230	100

Tablo 2. 1: Suriyeli Sığınmacılar ile İlgili Haberlerin Aylara ve Yıllara Göre Dağılımı

Haberlerin Yayınlandığı Aylar ve Yıllar	Türkiye				Almanya				İngiltere			
	sabah.com.tr		sozcu.com.tr		bild.de		zeit.de		express.com.uk		theguardian.com	
	Sayı	Yüzde %	Sayı	Yüzde %	Sayı	Yüzde %	sayı	Yüzde %	Sayı	Yüzde %	Sayı	Yüzde %
2022/Mart	12	48	4	54	30	39	51	55	150	45	134	58
2022/Nisan	2	8	11	15	11	14	8	9	34	10	26	11
2022/Mayıs	1	4	5	7	7	9	5	5	42	13	25	11
2022/Haziran	1	4	2	3	1	1	3	3	18	5	12	5
2022/Temmuz	-	-	2	3	5	6	2	2	19	6	5	2
2022/Ağustos	1	4	1	1	1	1	-	-	6	2	8	3
2022/Eylül	-	-	1	1	3	4	7	8	6	2	4	2
2022/Ekim	-	-	3	4	3	4	5	5	18	5	3	1
2022/Kasım	-	-	3	4	4	5	1	1	14	4	5	2
2022/Aralık	5	20	1	1	2	3	5	5	10	3	4	2
2023/Ocak	1	4	1	1	2	3	-	-	-	-	1	0
2023/Şubat	2	8	-	-	5	6	4	4	11	3	6	3
Toplam	25	100	74	100	77	100	92	100	334	100	233	100

Tablo 2. 2: Ukraynalı Sığınmacılar ile İlgili Haberlerin Aylara ve Yıllara Göre Dağılımı

Tablo 2 (2.1. ve 2.2.) de Suriyeli ve Ukraynalı sığınmacılar ile ilgili haberlerin aylara ve yıllara göre dağılımı yer almaktadır. Tabloda görüldüğü gibi araştırma örneklemini olan haber sitelerinin Suriyeliler ile ilgili haberlere Suriyelilerin deniz yoluyla Avrupa'ya geçmesinin arttığı ve Yunanistan sınırlarına geçmeye çalışırken hayatını kaybeden 3 yaşındaki Suriyeli çocuk Aylan Kurdi'nin ölümünün gerçekleştiği 2015 yılının Eylül ayında en çok yer verdikleri tespit edilmiştir. Tabloda theguardian.com haber sitesinde toplam 230 haberin %61'inin Suriyeli göçmenlerin en kritik dönemi olarak belirlenen 2015'in Eylül ayında yayınlandığı görülmektedir. Bundan sonra toplam 155 haberin %43'üne söz konusu olan kritik dönemde yer veren haber sitesi olarak zeit.de gelmektedir. express.com.uk 304 tane haberin %42'sini 2015 Eylül tarihlerinde yayınlamışken, bild.de toplam 79 haberin %35'ine bu tarihte yer vermiştir. Araştırmanın zamansal sınırlılığını belirleyen aylarda Suriyeliler ile ilgili haberlere en çok yer veren haber sitesi olarak öne çıkan sabah.com.tr toplam 451 haberin %26'sını ve sozcu.com.tr toplam 165 haberin %25'ini 2015 Eylül ayında yayınlamıştır. Örneklem haber sitelerinin Suriyeli

sığınmacılar ile ilgili haberlere en çok yer verilen kritik dönem olarak Cenevre Konferansının düzenlendiği 2016 Ocak tarihi ikinci sırada gelmektedir. Bu tarihte yayınlanan haberler sabah.com.tr'nin toplam haber sayısının %22'sini, sözcü.com.tr'nin %16'sını, bild.de'nin %22'sini, zeit.de'nin %17'sini, express.com.uk'un %25'ini ve theguardian.com'un %18'ini oluşturmaktadır. Suriyelileri konu alan Astana Toplantısının yapıldığı 2017 Ocak ayı da örneklem medyaların Suriyeliler ile ilgili haberlere en çok yer verdikleri dönemlerin arasında üçüncü sırada yer almaktadır. Bu ayda sabah.com.tr'de %12, sozcü.com.tr'de %16, bild.de'de %7, zeit.de'de %5, express.com.uk'da %21 ve theguardian.com'da %6 oranında haber yayını yapıldığı ortaya çıkmıştır. Türkiye tarafından Zeytin Dalı Harekatının başlatıldığı dönemi temsil eden 2018 Ocak, Suriyelilerin il dışına çıkışına ilişkin yazılı kararın alındığı 2019 Temmuz tarihlerinde sabah.com.tr ve sozcü.com.tr %11 ve %16 oranı arasında haberlere yer verirken, bild.de, zeit.de, express.com.uk ve theguardian.com haber sitelerinde Suriyeli göçmenler ile ilgili haberlere yer verme oranının düştüğü fark edilmiştir. Fakat Covid-19 Pandemisi nedeniyle nüfus hareketliliği durdurulduğu 2020 Mart ayında Suriyelilerin örneklem haber sitelerinin gündemini tekrardan oluşturmaya başladığı söylenebilir. Bu dönemde Suriye ile ilgili haberler sabah.com.tr'de %13, sozcü.com.tr'de %15, bild.de'de %14, zeit.de'de %15, express.com.uk'da %7 ve theguardian.com'da %6 oranında haber bulunmuştur. İlk Cenevre görüşmesinin yapıldığı 2012 Haziran, Türkiye ile Avrupa Birliği arasında düzensiz göçmenlere ilişkin Geri Kabul Anlaşmasının imzalandığı 2013 Aralık ve Suriyelilerin durumunu konu alan Berlin'de düzenlenen Konferansın gerçekleştiği 2014 Ekim tarihlerinde örneklem haber sitelerinin tümünün Suriyeliler ile ilgili haberlere çok az yer verdikleri görülmektedir. Suriyeli sığınmacılar için "Geçici Koruma" rejimi uygulanmaya başladığı 2011 Ekim ayında sadece sabah.com.tr'de 2 tane haber ile karşılaşmıştır. Diğer örneklem haber sitelerinde Suriyeliler ile ilgili hiç bir haber bulunmamıştır. Analiz edilen internet haber siteleri Ukraynalı sığınmacılar ile ilgili haberlere en çok 2022 yılının Mart ayında yer vermişlerdir. Bu ayda yayınlanan Ukraynalı sığınmacılar ile ilgili haberler theguardian.com'un toplam haber sayısının %58, express.com.uk'un %45, sabah.com.tr'nin %48, sozcü.com.tr'nin %54, bild.de'nin %39, zeit.de'nin %55'ini oluşturmaktadır. Araştırmanın zamansal sınırını kapsayan süre boyunca İngiltere medyasını temsil eden theguardian.com, express.com.uk ve

Alman medyasını temsil eden bild.de, zeit.de internet haber sitelerinin Ukraynalı sığınmacılar ile ilgili haberlere neredeyse aynı oranda yer vererek konuyu gündemde tuttuklarını tablodaki verilere dayanarak söylemek mümkündür. Türk medyasını temsil eden sozcu.com.tr’de her ayda Ukraynalı sığınmacılarla ilgili en az iki tane haber yayınlanmışken, sabah.com.tr’de Temmuz, Eylül, Ekim, Kasım aylarında hiçbir haber bulunmamıştır.

Tablo 3: Sığınmacılar ile İlgili Haberlerin Üretildiği Organizasyon

Haberlerin Üretildiği Organizasyon	Türkiye				Almanya				İngiltere			
	sabah.com.tr		sozcu.com.tr		bild.de		zeit.de		express.com.uk		theguardian.com	
	Sayı	Yüzde %	Sayı	Yüzde %	Sayı	Yüzde %	Sayı	Yüzde %	Sayı	Yüzde %	Sayı	Yüzde %
Kendi Üretimi	215	48	94	57	37	47	66	43	92	30	49	21
Haber Ajanslarının Üretimi	111	25	38	23	23	29	46	30	112	37	78	34
Karma Üretim	52	12	12	7	8	10	18	12	51	17	-	-
Sosyal medya	16	4	14	8	7	9	15	10	30	10	23	10
Belirlenmedi	34	8	7	4	1	1	5	3	5	2	2	1
Toplam	451	100	165	100	79	100	155	100	304	100	230	100

Tablo 3.1: Suriyeli Sığınmacılar ile İlgili Haberlerin Üretildiği Organizasyon

Haberlerin Üretildiği Organizasyon	Türkiye				Almanya				İngiltere			
	sabah.com.tr		sozcu.com.tr		bild.de		zeit.de		express.com.uk		theguardian.com	
	Sayı	Yüzde %	Sayı	Yüzde %	Sayı	Yüzde %	Sayı	Yüzde %	Sayı	Yüzde %	Sayı	Yüzde %
Kendi Üretimi	5	20	17	23	39	51	42	46	140	42	115	49
Haber Ajanslarının Üretimi	14	56	43	58	19	25	24	26	71	21	66	28
Karma Üretim	3	12	11	15	11	14	12	13	39	12	31	13
Sosyal medya	2	8	2	3	4	5	7	8	34	10	17	7
Belirlenmedi	1	4	2	3	0	0	5	5	-	-	-	-
Toplam	25	100	74	100	77	100	92	100	334	100	233	100

Tablo 3 2: Ukraynalı Sığınmacılar ile İlgili Haberlerin Üretildiği Organizasyon

Tablo 3 (3.1. ve 3.2.)’te Suriyeli ve Ukraynalı sığınmacılar ile haberlerin üretildiği organizasyonlara ilişkin veriler yer almaktadır. Elde edilen bilgilere göre sabah.com.tr’de Suriyeliler ile ilgili haberlerin %48’i, sozcu.com.tr’de %57’si, bild.de’de %47’si, zeit.de’de %43’ü, express.com.uk’da %30’u, theguardian.com’da %21’i haber sitelerinin kendi üretimleriyken sabah.com.tr, yayınladığı haberlerin %25’ini, sozcu.com.tr %23’ünü, bild.de %29’unu, zeit.de %30’unu, express.com.uk %37’sini, theguardian.com %34’ünü çeşitli ulusal ve uluslararası haber ajanslarından almıştır. Burada Türk ve Alman medyasını temsil eden internet haber sitelerine kıyasla İngiltere medyasını teslim eden express.com.uk ve theguardian.com Suriyeliler ile ilgili haberlerde kendi ürettiği değil, daha çok haber ajanslarının ürettikleri haberlere yer verdiği fark edilmektedir. Ukraynalı sığınmacılar ile ilgili haberlere bakıldığı zaman sabah.com.tr’de haberlerin %20’si, sozcu.com.tr’de %23’ü, bild.de’de %51’i, zeit.de’de %46’sı, express.com.uk’da %42’si, theguardian.com’da %49’u haber sitelerinin kendi üretimi olarak belirtilmişken, sabah.com.tr yayınladığı haberlerin %56’sını, sozcu.com.tr %58’ini, bild.de %25’ini, zeit.de %26’sını, express.com.uk %21’ini, theguardian.com %28’ini çeşitli ulusal ve uluslararası haber ajanslarından aldığı tespit edilmiştir. Burada tam tersine Türk

medyasını temsil eden sabah.com.tr ve sozcucu.com.tr’de kendilerine ait haberlerin diğer Alman ve İngiltere internet haber sitelerine göre daha az olduğu görülmektedir. sabah.com.tr’de haberlerin %12’si, sozcucu.com.tr’de %15’i, bild.de’de %14’ü, zeit.de’de %13’ü, express.com.uk’da %12’si, theguardian.com’da %13’ü karma üretimi olarak tespit edilmişken, sabah.com.tr ve sözcü.com.tr’nin her ikisinde iki tane haber, bild.de’de 5 haber, zeit.de’de 7 tane, express.com.uk’ta 34 tane ve theguardian.com’da 17 tane haber sosyal medyadan alındığı belli olmuştur. Çalışmanın örneklemini olan internet haber sitelerinin kendileri ügrettikleri haberlerin içeriklerine bakıldığında, Suriyeliler ile ilgili haberler Suriyeli sığınmacıları kimsesiz, gideceği yeri yok, mağdur, eğitimsiz anlayışını içeren röportaj tarzındaki haberlerdir. Ukraynalılar ile ilgili haberlerde ise Ukraynalı sığınmacıların daha çok pozitif, eğitilmiş, kültürlü olarak gösterilen röportaj türündeki haberlere ağırlık verilmiştir. Bu tür haberler Alman ve İngiltere medyasını temsil eden internet haber sitelerinde daha baskın görülmektedir.

Tablo 4: Haberde Ana Başlığın Özellikleri

Haberde Ana Başlığın Özellikleri	Türkiye				Almanya				İngiltere			
	sabah.com.tr		sozcucu.com.tr		bild.de		zeit.de		express.com.uk		theguardian.com	
	Sayı	Yüzde %	Sayı	Yüzde %	Sayı	Yüzde %	Sayı	Yüzde %	Sayı	Yüzde %	Sayı	Yüzde %
Yalnızca Ana Başlığa Sahip	240	53	78	47	20	25	56	36	138	45	110	48
Bir Ana Başlık ve Üst Başlığa Sahip	-	-	-	-	13	16	17	11	54	18	24	10
Bir Ana Başlık ve Alt Başlığa Sahip	22	5	5	3	9	11	7	5	27	9	7	3

Bir Ana Başlık ve Ara Başlıkları Sahip	166	37	79	48	23	29	67	43	66	22	22	10
Bir Ana Başlık, Üst Başlık ve Alt Başlığa Sahip	1	0	-	-	11	14	4	3	24	8	5	2
Toplam	451	100	165	100	79	100	155	100	304	100	230	100

Tablo 4. 1. Suriyeli Sığınmacılar ile İlgili Haberde Ana Başlığın Özellikleri

Haberde Ana Başlığın Özellikleri	Türkiye				Almanya				İngiltere			
	sabah.com.tr		sozcu.com.tr		bild.de		zeit.de		express.com.uk		theguardian.com	
	Sayı	Yüzde%	Sayı	Yüzde%	Sayı	Yüzde%	Sayı	Yüzde%	Sayı	Yüzde%	Sayı	Yüzde%
Yalnızca Ana Başlığa Sahip	16	64	42	57	15	19	29	32	149	45	183	79
Bir Ana Başlık ve Üst Başlığa Sahip	0	0	0	0	20	26	13	14	37	11	13	6
Bir Ana Başlık ve Alt Başlığa Sahip	2	8	2	3	0	0	10	11	46	14	23	10
Bir Ana Başlık ve Ara Başlıkları Sahip	8	32	29	39	19	25	28	30	75	22	12	5
Bir Ana Başlık, Üst Başlık ve Alt Başlığa Sahip	-	-	-	-	17	22	5	5	5	1	-	-
Toplam	25	100	74	100	77	100	92	100	334	100	233	100

Tablo 4. 2: Ukraynalı Sığınmacılar ile İlgili Haberde Ana Başlığın Özellikleri

Tablo 4 (4.1. ve 4.2.)’te analiz edilen haberlerin ana başlıkları değerlendirilmeye alınmıştır. Elde edilen verilere göre sabah.com.tr’de yer alan Suriyeli sığınmacılar ile ilgili haberlerin %53’ü yalnızca ana başlığa, %37’si bir ana başlık ve ara başlıklara, %5’i bir ana başlık ve alt başlığa sahiptir. sozcu.com.tr’de ise haberlerin %48’i bir ana başlık ve ara başlıklara, %47’si yalnızca ana başlığa, %3’ü bir ana başlık ve alt başlığa sahip olduğu görülmektedir. Türk medyasını temsil eden haber sitelerinin ikisinde de bir ana başlık, üst başlık ve bir ana başlık, üst başlık ve alt başlığa sahip haberler ile karşılaşılmamıştır. Alman medyasının temsilcisi bild.de Suriyeli sığınmacılar ile ilgili haberlerin %29’unu bir ana başlık ve ara başlıklar, %25’ini yalnızca ana başlık, %16’sını bir ana başlık ve üst başlık, %14’ünü bir ana başlık, üst başlık ve alt başlık, %11’ini bir ana başlık ve alt başlık ile yayınlamışken, zeit.de’nin yayınladığı haberlerin %43’ü bir ana başlık ve ara başlıklara, %36’sı yalnızca ana başlığa, %11 bir ana başlık ve üst başlığa, %7’si bir ana başlık ve alt başlığa sahiptir. zeit.de haber sitesinde bir ana başlık, üst başlık ve alt başlığa sahip olan haberler bulunmamıştır. İngiltere’ye bağlı olan express.com.uk’ta bulunan Suriyeliler ile ilgili haberlerin %47’si yalnızca ana başlık, %26’sı bir ana başlık ve ara başlıklar, %18’i bir ana başlık ve üst başlık, %11 bir ana başlık ve alt başlık ile yayınlanmışken theguardian.com’daki haberlerin %48’i yalnızca ana başlığa, %12’si bir ana başlık ve ara başlıklara, %10’u bir ana başlık ve üst başlığa, %3’ü bir ana başlık ve alt başlığa sahip olduğu tespit edilmiştir. Bu iki haber sitelerinde de bir ana başlık, üst başlık ve alt başlığa sahip olan haberler ile karşılaşılmamıştır. Ukraynalı sığınmacılar ile ilgili haberlerin analizinde ise sabah.com.tr’de yer alan haberlerin % 64’ü yalnızca ana başlığa, %32’si bir ana başlık ve ara başlıklara, %8’i bir ana başlık ve alt başlığa sahip olduğu, sozcu.com.tr’de haberlerin %57’si yalnızca ana başlık, %39’u bir ana başlık ve ara başlıklar, %3’ü bir ana başlık ve alt başlık ile yayımlandığı belli olmuştur. bild.de’ye ait haberlerin %32’si yalnızca ana başlık, %26’sı bir ana başlık ve üst başlık, %22’si bir ana başlık, üst başlık ve alt başlık, %12’si bir ana başlık ve ara başlıklar ile yayınlanmışken, zeit.de’nin yayınladığı Ukraynalılar ile ilgili haberlerinin %32’si yalnızca ana başlığa, %30’u bir ana başlık ve ara başlıklara, %14’ü bir ana başlık ve üst başlığa, %11’i bir ana başlık ve alt başlığa, %5’i bir ana başlık, üst başlık ve alt

başlığa sahiptir. express.com.uk'ta yer alan haberlerin %45'i yalnızca ana başlık, %22'si bir ana başlık ve ara başlıklar, %14'ü bir ana başlık ve alt başlık, %11 bir ana başlık ve üst başlık, %1'i bir ana başlık, üst başlık ve alt başlık ile yayınlanmışken, theguardian.com'daki haberlerin %79'u yalnızca ana başlığa, %10'u bir ana başlık ve alt başlığa, %6'sı bir ana başlık ve üst başlığa, %5'i bir ana başlık ve alt başlığa sahip olduğu görülmektedir. Bu veriler araştırmanın örneklemini olan internet haber sitelerine ve çalışmanın hedef aldığı konusuna göre değerlendirildiğinde hem Türk hem Alman hem de İngiltere medyasını temsil eden internet haber sitelerinin Suriyeli ve Ukraynalı sığınmacılar ile ilgili haberlerin çoğunluğunu yalnızca ana başlıkla yayınladıkları ortaya çıkmıştır. Ana başlık ile beraber ara başlık, alt başlık ve üst başlık ile sunulan haberlerin oranı incelenen haber sitelerine göre pek çok fark göstermemektedir. Bu tabloda tek fark edilen kısım, sabah.com.tr ve sozcu.com.tr'de hem Suriyeli hem de Ukraynalı sığınmacılar ile ilgili haberlerde bir ana başlık ve üst başlık ve bir ana başlık, üst başlık ve alt başlığa sahip olan haberlerin bulunmamış olmasıdır.

Tablo 5: Haberde Ana Başlığın Metinle İlişkisi

Haberde Ana Başlığın Metinle İlişkisi	Türkiye				Almanya				İngiltere			
	sabah.com.tr		sozcu.com.tr		bild.de		zeit.de		express.com.uk		theguardian.com	
	Sayı	Yüzde %	Sayı	Yüzde %	Sayı	Yüzde %	Sayı	Yüzde %	Sayı	Yüzde %	Sayı	Yüzde %
Ana Başlık Metin İçeriğiyle Uyumlu	335	74	117	71	60	76	113	73	199	65	129	56
Ana Başlık Metin İçeriğiyle Bir Ölçüde Uyumlu	91	20	42	25	16	20	34	22	88	29	25	11

Ana Başlık Metin İçeriğiyle Uyumsuz	1	0	-	-	-	-	6	4	2	1	5	2
Toplam	451	100	165	100	79	100	155	100	304	100	230	100

Tablo 5. 1: Suriyeli Sığınmacılar ile İlgili Haberde Ana Başlığın Metinle İlişkisi

Haberde Ana Başlığın Metinle İlişkisi	Türkiye				Almanya				İngiltere			
	sabah.com.tr		sozcu.com.tr		bild.de		zeit.de		express.com.uk		theguardian.com	
	Sayı	Yüzde%	Sayı	Yüzde%	Sayı	Yüzde%	Sayı	Yüzde %	Sayı	Yüzde %	sayı	Yüzde %
Ana Başlık Metin İçeriğiyle Uyumlu	18	72	59	80	60	78	65	71	217	65	182	78
Ana Başlık Metin İçeriğiyle Bir Ölçüde Uyumlu	8	32	16	22	12	16	27	29	73	22	37	16
Ana Başlık Metin İçeriğiyle Uyumsuz	-	-	-	-	-	-	-	-	6	2	2	1
Toplam	25	100	74	100	77	100	92	100	334	100	233	100

Tablo 5. 2: Ukraynalı Sığınmacılar ile İlgili Haberde Ana Başlığın Metinle İlişkisi

Suriyeli ve Ukraynalı sığınmacıları konu alan haberlerin ana başlıklarının haber metniyle uyuşup uyuşmadığı tablo 5 (5.1. ve 5.2.)’te yer almaktadır. Tablodaki veriler, sabah.com.tr’deki Suriyeliler ile ilgili haberlerin %74’ünde ana başlık ve metin uyumunun sağlandığını, %20 sinde haber başlığının metni ile bir ölçüde uyumlu olduğunu ortaya çıkarmıştır. sozcu.com.tr’ de ise haber başlık ve metin uyumu %71 oranı oluştururken, haberlerin %25’inin ana başlığı haber metniyle bir ölçüde uyumlu olmaktadır. Analiz sürecinde sabah.com.tr haber sitesinde bulunan

Suriyeliler ile ilgili haberlerin bir tanesinin ana başlığının haber metin içeriğiyle hiçbir şekilde örtüşmediği ortaya çıkmışken, sozcu.com.tr’ de ana başlığın haber metin içeriğiyle uyuşmayan haber ile hiç karşılaşılmamıştır. Alman medyasının temsilcisi olarak incelenen bild.de haber sitesindeki Suriyeliler ile ilgili haberlerin %76’sında haber başlıkları ve haber metin içerikleri birbiriyle uyumluyken, %20’sinin haber başlıkları haber metin içerikleriyle bir ölçüde uyumlu olduğu, haber başlığı ile metin içeriğinin örtüşmediği haberler ile karşılaşılmadığı görülmektedir. zeit.de internet haber sitesinde ise %73 orandaki haberin ana başlığı haber metin içeriği ile uyumlu olduğunu, %22’sinin de ana başlığı metin içeriği ile bir ölçüde örtüştüğünü, %4’ünün de ana başlığın haber metin içeriğiyle hiç uyuşmadığını gösteren veriler elde edilmiştir. İngiltere’ye ait express.com.uk’ta haberlerin %65’inin ana başlığı ve haber metin içeriği birbiriyle uyumlu, %29’unun ana başlığı metin içeriği ile bir ölçüde örtüşürken, bir tane haber başlığının haber metin içeriği ile hiçbir şekilde örtüşmediği belli olmuştur. theguardian.com’daki haberlerin %56’sının ana başlığı haber metin içeriği ile uyumlu, %11’inin ana başlığı metin içeriği ile bir ölçüde uyumlu, %2’sinin ana başlığıyla haber metin içeriğinin birbirinden alakasız olduğu görülmektedir. Ukraynalı sığınmacılar ile ilgili haberler ana başlık ve haber metin uyumu üzerinden değerlendirildiğinde sabah.com.tr’de yer alan haberlerin %72’sinin ana başlığının metin içeriğiyle uyumlu, %22’sinin de bir ölçüde uyumlu olduğu tespit edilmiştir. sozcu.com.tr haber sitesindeki haberlerin %80’inin ana başlığı metin içeriğiyle uyumluyken, %32’sinin ana başlığı haber metin içeriğiyle bir ölçüde örtüşmektedir. Tabloda görüldüğü gibi Türk medyasını teslim eden haber sitelerinin ikisinde de haberlerin ana başlığıyla metin içeriğiyle uyuşmadığına karşılaşılmamıştır. bild.de internet haber sitesinde %78 oranında ana başlık ve metin içeriği uyumlu, %16 oranında ana başlık ve metin içeriği bir ölçüde uyumlu olan haberler ile karşılaşılmışken, zeit.de’de incelenen haberlerin %79’unun haber başlıklarının metin içeriğiyle uyumlu, %29’nun ana başlığının metin içeriği ile bir ölçüde uyumlu olduğu ortaya çıkmıştır. Analiz sürecinde bu iki haber sitesinden de ana başlık ve metin içeriğinin örtüşmediği haberler bulunmamıştır. express.com.uk’ta %65 oranda ana başlık ile metin içeriği uyumlu, %22 oranda ana başlık ile metin içeriği bir ölçüde uyumlu, %2 oranda ana başlık ile metin içeriği alakasız olan haberler bulunmuştur. theguardian.com internet haber sitesinde haberlerin %78’inin ana başlığı ile metin içeriği uyumlu, %16’sının ana başlık ile

metin içeriği bir ölçüde uyumlu, %1'inin ana başlığı metin içeriğiyle uyumsuz olduğu tespit edilmiştir.

Tablo 6: Haber Ana Başlığının Sığınmacılarla İlişkisi

Haber Ana Başlığının Sığınmacılarla İlişkisi	Türkiye				Almanya				İngiltere			
	sabah.com.tr		sozcu.com.tr		bild.de		zeit.de		express.com.uk		theguardian.com	
	Sayı	Yüzde%	Sayı	Yüzde%	Sayı	Yüzde %	Sayı	Yüzde %	Sayı	Yüzde %	Sayı	Yüzde %
Pozitif	151	33	20	12	10	13	7	5	33	11	35	15
Negatif	120	27	51	31	10	13	42	27	90	30	28	12
Nötr	116	26	79	48	38	48	71	46	135	44	110	48
Sığınmacıyla İlgili Değil	50	1	11	7	17	22	31	20	40	13	13	6
Toplam	451	100	165	100	79	100	155	100	304	100	230	100

Tablo 6. 1: Suriyeli Sığınmacılar ile İlgili Haber Ana Başlığının Sığınmacılarla İlişkisi

Haber Ana Başlığının Sığınmacılarla İlişkisi	Türkiye				Almanya				İngiltere			
	sabah.com.tr		sozcu.com.tr		bild.de		zeit.de		express.com.uk		theguardian.com	
	Sayı	Yüzde%	Sayı	Yüzde%	Sayı	Yüzde %	Sayı	Yüzde %	Sayı	Yüzde %	Sayı	Yüzde %
Pozitif	10	4	17	23	29	38	26	28	64	19	42	18
Negatif	-	-	3	4	-	-	-	-	5	1	-	-
Nötr	12	48	50	68	33	43	41	45	198	59	154	66
Sığınmacıyla İlgili Değil	2	8	2	3	11	14	16	17	15	4	27	12
Toplam	25	100	74	100	77	100	92	100	334	100	233	100

Tablo 6. 2: Ukraynalı Sığınmacılar ile İlgili Haber Ana Başlığının Sığınmacılarla İlişkisi

Tablo 6 (6.1. ve 6.2.)’da Suriyeli ve Ukraynalı sığınmacılar ile ilgili haberlerin ana başlıklarının sığınmacılar ile olan ilişkisi yer almaktadır. Analizin bu kısmında sabah.com.tr’ de yayınlanan Suriyeliler ile ilgili haberlerin %33’ünün ana başlıkları sığınmacılara karşı pozitif, %27’sinin negatif, %26’sının nötr, %11’inin Suriyeli sığınmacılar ile ilgili olmadığı görülmektedir. sozcu.com.tr’nin haberlerine bakıldığında haber ana başlıklarının %48’i sığınmacılara karşı nötr, %31’i negatif, %12’si pozitif anlamdayken, %7’sinin ana başlıkları Suriyeli sığınmacılar ile ilgili değildir. bild.de sitesinde yer alan haberlerin ana başlıklarının Suriyelilere karşı nötr olanları %48, pozitif ve negatif olanlar aynı oranda %13, hiç ilişkisi olmayanları %22 orandadır. express.com.uk’ta incelenen haberlerin ana başlıklarının %44’ünün sığınmacılar ile ilişkisi nötr, %30’unun negatif, %13’ünün sığınmacılar ile ilgili olmadığı, %11’inin pozitif olduğu görülmektedir. theguardian.com’da ana başlıklarının Suriyeli sığınmacılar ile ilişkisi nötr olan haberler %48, pozitif olanlar %15, negatif olanlar %12, hiç ilişkisi olmayanlar da %6 oranı oluşturmaktadır. Elde edilen verilere dayanarak Suriyeli sığınmacılar ile ilgili haberlerin örneklem haber sitelerinin bağlı oldukları ülkelerin politikasına ve teslim ettikleri ideolojik görüşlerine göre şekillenerek sunulduğu söylenebilir. Araştırmanın örneklemini oluşturan haber sitelerinin Suriyeliler ile ilgili haberlerde gazetecilik standartlarına uyum sağlamaya çalıştıkları, ancak, yine de teslim ettikleri ideolojilerin özellikle de ülke politikalarının baskıları altında kaldıkları haber başlıklarının tonlarından belli olmaktadır. Örneğin, tabloda görüldüğü gibi muhafazakâr ideolojiyi savunan sabah.com.tr, Suriyeliler ile ilgili haberlerde pozitif tondaki başlıklara ağırlık vererek Türk hükümetinin göç politikasını desteklerken, aynı şekilde sağ görüşlü bild.de haber sitesi de Suriyeliler ile ilgili pozitif haberlere daha fazla yer vererek Alman hükümetinin taraftarı olduğu niyetini belli ettiği görülmektedir. Kendisini muhalif olarak nitelendiren Türk haber sitesi sozcu.com.tr’de negatif başlıklı haberlerin baskın olduğu görülmektedir. Bu sonuç, sol görüşü temsil eden Alman haber sitesi zeit.de’ye de aittir. Adı geçen haber sitelerinde baskın olan negatif ana başlıklar Türkiye ve Alman hükümetlerinin ülke sınırlarını Suriyeli sığınmacılara açtıklarını eleştiren niteliktedir. İngiltere medyasına bakıldığında sağ görüşe sahip olan express.com.uk, Suriyeliler ile ilgili daha çok negatif başlıklı haberlere yer verirken, muhalif olarak nitelendirilen theguardian.com’daki Suriyeliler ile ilgili haberlerin ana başlıkları daha çok pozitifdir. Ukraynalı sığınmacılar ile ilgili haberler, ana

başlıklarının sığınmacılar ile olan ilişkisine göre değerlendirildiğinde Suriyeli sığınmacılar ile ilgili haberlerden farklı sonuç ortaya çıkmıştır. sabah.com.tr’de yer alan Ukraynalılar ile ilgili haberlerin ana başlıklarının %48’i nötr, %40’ı pozitif, %8 sığınmacılar ile ilgili değilken, negatif başlıklı haberler ile karşılaşılmamıştır. sozcu.com.tr’de haberlerin ana başlıkları, %68 oranda nötr, %23 oranda pozitif, %4 oranda negatif ve %3 oranda ana başlıklar Ukraynalı sığınmacılar ile ilgili değildir. bild.de’nin yayınladığı haberlerin ana başlıklarının %43’ü nötr, %38’i pozitif, %14’ü Ukraynalı sığınmacılar ile ilgili değildir. zeit.de’de yer alan haberlerin ana başlıklarının %45’i nötr, %28’i pozitif, %17’si Ukraynalı sığınmacılar ile ilişkisi yoktur. Alman medyasının temsilcileri olan haber sitelerin ikisinde de negatif ana başlıklı olan haberlere karşılaşılmamıştır. express.com.uk’ta yer alan haberlerin ana başlıkları %69 oranda nötr, %19 oranda pozitif anlamdayken, %4’ü Ukraynalı sığınmacılar ile ilgili değildir. theguardian.com haber sitesinde haberlerin ana başlıklarının %66’sı nötr, %18 pozitif, %12’si sığınmacılar ile ilgili değildir. İngiltere basını express.com.uk’ta Ukraynalılar ile ilgili negatif başlığa sahip olan sadece bir tane haber bulunmuşken, theguardian.com’ da hiç karşılaşılmamıştır. Araştırma sürecinde elde edilen bilgiler Ukraynalı sığınmacılar söz konusu olunca haber başlıklarının sığınmacılar ile ilişkisi tamamen değiştiğini göstermektedir. Ukraynalılar ile ilgili haberlerde sol görüşlü olan haber sitelerinde bile negatif tonlu ana başlıkların baskın olmadığı, hatta tabloda görüldüğü gibi çoğunluğunda hiç bulunmadığı tespit edilmiştir. Ukraynalı sığınmacılara Alman ve İngiltere hükümetinin ülke sınırlarını açmalarına rağmen muhalif ideolojiyi savunan zeit.de (Alman) ve theguardian.com (İngiltere) internet haber sitelerinin Ukraynalı sığınmacılarla ilgili haberlerde negatif, eleştireci anlamdaki başlık kullanmadığı görülmektedir. Oysaki adı geçen sol görüşlü haber sitelerinde Suriyeliler ile ilgili haberlerin ana başlıklarında negatif, eleştiri içeren mesajların daha baskın olduğu fark edilmiştir.

Tablo 7: Haberde Fotoğraf Kullanımı

Haber-de Fotoğraf Kullanımı	Türkiye				Almanya				İngiltere			
	sabah.com.tr		sozcu.com.tr		bild.de		zeit.de		express.com.uk		theguardian.com	
	Sayı	Yüzde %	Sayı	Yüzde %	Sayı	Yüzde %	Sayı	Yüzde %	Sayı	Yüzde %	Sayı	Yüzde %
Fotoğraflı	355	79	129	78	41	52	114	74	253	83	164	71
Fotoğrafsız	79	18	18	11	28	35	41	26	34	11	13	6
Toplam	451	100	165	100	79	100	155	100	304	100	230	100

Tablo 7.1. Suriyeli Sığınmacılar ile İlgili Haberde Fotoğraf Kullanımı

Haberde Fotoğraf Kullanımı	Türkiye				Almanya				İngiltere			
	sabah.com.tr		sozcu.com.tr		bild.de		zeit.de		express.com.uk		theguardian.com	
	Sayı	Yüzde %	Sayı	Yüzde %	Sayı	Yüzde %	Sayı	Yüzde %	Sayı	Yüzde %	Sayı	Yüzde %
Fotoğraflı	22	88	70	95	60	78	62	67	282	84	185	79
Fotoğrafsız	3	3	4	5	17	22	30	33	48	14	48	21
Toplam	25	100	74	100	77	100	92	100	334	100	233	100

Tablo 7.2. Ukraynalı Sığınmacılar ile İlgili Haberde Fotoğraf Kullanımı

Tablo 7 (7.1. ve 7.2.)’de Suriyeli ve Ukraynalı sığınmacılar ile ilgili haberlerde fotoğraf kullanılıp kullanılmadığına bakılmıştır. Suriyeliler ile ilgili haberlerde sabah.com.tr’de fotoğraflı haberlerin oranı %79, sozcu.com.tr’de %78, bild.de’de %52, zeit.de’de %74, express.com.uk’ta %83, theguardian.com’da %71’dir. sabah.com.tr’deki Ukraynalılar ile ilgili haberlerin %88’inde fotoğraf kullanılmışken, sozcu.com.tr’de %95, bild.de’de %78, zeit.de’de %67, express.com.uk’ta %84, theguardian.com’da %79 oranda fotoğraf kullanıldığı tespit edilmiştir.

Tablo 8: Fotoğrafların İçeriği

Fotoğrafların İçeriği	Türkiye				Almanya				İngiltere			
	sabah.com.tr		sozcu.com.tr		bild.de		zeit.de		express.com.uk		theguardian.com	
	Sayı	Yüzde %	Sayı	Yüzde %	Sayı	Yüzde %	Sayı	Yüzde %	Sayı	Yüzde %	Sayı	Yüzde %
Politikacı	7	2	7	5	1	2	5	4	24	9	38	23
Hükümet temsilcileri	24	7	11	9	4	10	4	4	41	16	15	9
Cumhurbaşkanı	15	4	6	5	7	17	13	11	30	12	1	1
Akademisyenler	3	1	3	2	-	-	-	-	-	-	-	-
Sığınmacı (çocuk, kadınlar)	124	35	33	26	8	20	22	19	20	8	48	29
Sığınmacılara yönelik pozitif davranışlar ve yardımlar	20	6	6	5	2	5	5	4	-	-	1	1
Sığınmacılara Yönelik Şiddet ve kaza	25	7	3	2	4	10	4	4	22	9	7	4
Sığınmacıların Uyguladığı Şiddet ve suç	36	10	15	12	6	15	10	9	34	13	13	8
Yasadışı Göçmen	52	15	32	25	13	32	29	25	36	14	41	25
Terör örgütlerinin üyesi	4	1	7	5	-	-	10	9	31	12	-	-
Savaş Mağduru	40	11	13	10	2	5	2	2	5	2	8	5
Diğer	23	6	8	6	2	5	3	3	7	3	1	1
Toplam	355	100	129	100	41	100	114	100	253	100	164	100

Tablo 8. 1. Suriyeli Sığınmacılar ile İlgili Fotoğrafların İçeriği

Fotoğrafın İçeriği	Türkiye				Almanya				İngiltere			
	sabah.com.tr		sozcu.com.tr		bild.de		zeit.de		express.com.uk		theguardian.com	
	Sayı	Yüzde %	Sayı	Yüzde %	Sayı	Yüzde %	Sayı	Yüzde %	Sayı	Yüzde %	Sayı	Yüzde %
Politikacı	-	-	3	4	4	7	4	6	14	5	13	7
Hükümet temsilcileri	1	5	20	29	5	8	9	15	36	13	29	16
Cumhurbaşkanı	-	-	3	4	2	3	6	10	15	5	-	-
Akademisyenler	-	-	-	-	-	-	-	-	15	5	-	-
Sığınmacı (çocuk, kadınlar)	7	32	33	47	15	25	23	37	63	22	72	39
Sığınmacılara yönelik pozitif davranışlar ve yardımlar	2	9	9	13	16	27	6	10	49	17	31	17
Sığınmacılara Yönelik Şiddet ve kaza	-	-	8	11	1	2	5	8	29	10	-	-
Sığınmacıların Uyguladığı Şiddet ve suç	-	-	-	-	-	-	5	8	-	-	-	-
Yasadışı Göçmen	-	-	-	-	-	-	5	8	-	-	-	-
Terör örgütlerinin üyesi	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Savaş Mağduru	10	45	16	23	17	28	17	27	66	23	48	26
Diğer	-	-	-	-	2	3	1	2	8	3	4	2
Toplam	22	100	70	100	60	100	62	100	282	100	185	253

Tablo 8. 2: Ukraynalı Sığınmacılar ile İlgili Fotoğrafların İçeriği

Fotoğrafların içeriği ile ilgili bilgileri kapsayan Tablo 8 (8.1. ve 8.2.)'e göre Suriyeli sığınmacılar ile ilgili haberlerde en çok yer alan fotoğraflar sığınmacıları (çocukları ve kadın), yasadışı göçmenleri, sığınmacılar tarafından uygulanan şiddet ve suç içeren görüntüleri içermektedir. sabah.com.tr'de en çok yer verilen fotoğraf sığınmacıları (çocuklar ve kadın) içermiş olup, %35 oranı oluşturmaktadır. Bundan sonraki sırada %15 oranıyla yasadışı göçmenleri içeren görüntüler gelmektedir. Savaş mağduru içerikli fotoğraflar %11, sığınmacılar tarafından uygulanan şiddet ve suç içeren %10, sığınmacılara yönelik şiddet ve kaza içeren ve hükümet temsilcilerini içeren görüntüler aynı oranda %7, sığınmacılara yönelik pozitif davranışları ve yardımları içeren görüntüler %6 oranı oluşturmaktadır. Haberlerin

%4'ünde cumhurbaşkanlarının fotoğrafları yer alırken, %2'sinde politikacıların fotoğrafları bulunmaktadır. Suriyeli sığınmacılar ile ilgili haberlerde terör örgütlerinin üyesi olarak gösteren 4 tane fotoğraf ile karşılaşmıştır. sozcu.com.tr'deki haberlerde en baskın kullanılan fotoğraf içeriklerinin %26'sı sığınmacılar (çocuklar ve kadın) %25'i yasadışı göçmenler ile ilgilidir. Sığınmacılar tarafından uygulanan şiddet ve suçları içeren fotoğrafların oranı %12, savaş mağduru içerikli görüntülerin oranı %10, hükümet temsilcilerini içerenlerin oranı %9'u oluştururken, politikacı, cumhurbaşkanları, terör örgüt üyelerini, sığınmacılara yönelik pozitif davranışlar ve yardımları içeren fotoğraflar aynı oranda %5 olarak gözükmektedir. bild.de haber sitesinde kullanılan fotoğrafların %32'si yasadışı göçmenleri, %20'si sığınmacıları (çocuk ve kadın), %17'si cumhurbaşkanlarını, %15'i sığınmacılar tarafından uygulanan şiddet ve suçları, %10'u sığınmacılara yönelik şiddet ve kazaları ve hükümet temsilcilerini içermektedir. zeit.de'de kullanılan fotoğrafların çoğunluğu yasadışı göçmenleri içermekte ve %25 oranı oluşturmaktadır. Sonraki sırada %19 oranı ile sığınmacıları (çocuk ve kadın) içeren fotoğraflar gelmekteyken, %11 oranda cumhurbaşkanlarını içeren görüntülere %11 oranda yer verilmiştir. Sığınmacıları terör örgütlerinin üyesi olarak gösteren içerikler ve sığınmacılar tarafından uygulanan şiddet ve suçları içeren fotoğraflar aynı oranda %9 olarak gözükmektedir. express.com.uk'ta hükmet temsilcilerini içeren görüntülere %16 oranda yer verilmişken, diğer görüntülerin %14'ü yasadışı göçmenleri, %13'ü sığınmacılar tarafından uygulanan şiddet ve suçları, %12'si sığınmacıları terör örgütlerinin üyesi olarak gösteren görüntüleri, %9'u politikacıları ve sığınmacılara yönelik şiddet ve kazaları (aynı oran), %8'i sığınmacıları (çocuk ve kadın) içermektedir. theguardian.com'da en baskın kullanılan fotoğrafların %29'u sığınmacılar (çocuk ve kadın), %25'i yasadışı göçmenler, %23'ü politikacılar, %9'u hükmet temsilcileri, %8'i sığınmacılar tarafından uygulanan şiddet ve suçlar ile ilgilidir.

Ukraynalılar ile ilgili haberlerde kullanılan fotoğrafların içerikleri değerlendirildiğinde en çok kullanılan görüntüler, sığınmacılar (çocuk ve kadın), savaş mağduru, sığınmacılara yönelik pozitif davranışlar, hükümet temsilcileri, politikacılar içeriklidir. Haberlerde sabah.com.tr haber sitesindeki Ukraynalılar ile ilgili haberlerde kullanılan fotoğrafların %45'i Ukraynalı sığınmacıları savaş

mağduru olarak gösteren görüntülerken, %32'si sığınmacıları (çocuk ve kadın), %9'u sığınmacılara yönelik pozitif davranışları ve yardımları, %5'i hükümet temsilcilerini içermektedir. sozcu.com.tr'de %47 oranda sığınmacı (çocuk ve kadın) içerikli fotoğraflara yer verilirken, diğer fotoğrafların %29'u hükümet temsilcilerini, %23'ü savaş mağdurlarını %13'si sığınmacılara yönelik pozitif davranışlar ve yardımları, %11'i sığınmacılara yönelik şiddet ve kazaları, %4'ü politikacılar ve cumhurbaşkanlarını içerdiği görülmektedir. bild.de haber sitesinin Ukraynalılar ile ilgili haberlerde kullandığı fotoğraflara bakıldığında en sık kullanılanların %28' i Ukraynalılar savaş mağduru olarak gösteren içerikler olduğu tespit edilmiştir. Sığınmacılara yönelik pozitif davranışlar ve yardımları içeren fotoğraflar %27'yi oluşturarak ikinci sırada gelmektedir. Bunun dışında sığınmacıları (çocuk ve kadın) içeren fotoğraflar %25 orandayken, hükümet temsilcilerini içeren fotoğraflar %8, politikacıları içeren görüntüler %7'yi oluşturmaktadır. Tabloda görüldüğü gibi express.com.uk internet sitesi de Ukraynalılar ile ilgili haberlerde en çok sığınmacıları savaş mağduru olarak gösteren görüntülere yer vermiştir ve bu tür içerikli fotoğraflar %23 orandayken, sığınmacıları (çocuk ve kadın) içeren görüntüler %22, sığınmacılara yönelik pozitif davranışlar ve yardımları içerenler %17, hükümet temsilcilerini içerenler %13, sığınmacılara yönelik şiddet ve kaza içerikli görüntüler %10, politikacıları, cumhurbaşkanlarını ve akademisyenleri içeren fotoğraflar aynı oranda %5'i oluşturmaktadır. theguardian.com haber sitesi en çok sığınmacıları (çocuk ve kadın) içeren fotoğraflara yer vermiş olup, bu tür görüntüler %29'u oluşturmaktadır. Geride kalan fotoğrafların %26'sı savaş mağduru olarak gösteren içerikleri, %17'si sığınmacılara yönelik pozitif davranışlar ve yardımları, %16'sı hükümet temsilcilerini, %7'si politikacıları içermektedir.

Elde edilen veriler örneklem internet haber sitelerinin ideolojik yapısı ve ülkelerin politikaları temeli altında değerlendirildiğinde Suriyeli ve Ukraynalı sığınmacılar ile ilgili haberlerde kullanılan fotoğrafların içeriklerinde büyük bir fark ortaya çıkmaktadır. Suriyeliler ile ilgili haberlerde yasadışı göçmenler, sığınmacılar tarafından uygulanan şiddet ve suçlar, terör örgütlerinin üyeleri içerikli görüntülere baskın şekilde yer verildiğini ve bu fotoğrafların alıcı kitlelerin algısında Suriyeli sığınmacılara karşı negatif çağrışım oluşturduğu söylenebilir. Ukraynalı sığınmacılar ile ilgili haberlerde ise daha çok sığınmacılar (çocuk ve kadın), savaş mağduru,

sığınmacılara yönelik pozitif davranışları içeren görüntülere yer verilerek okuyuculara Ukraynalılara yönelik daha çok pozitif bakış açısı sunduğu sonucuna varılabilir. Tabloda görüldüğü gibi Türk medyasının temsilcileri olan sabah.com.tr ve sozcu.com.tr Suriyeli sığınmacılar ile ilgili haberlerde sığınmacılar (çocuk ve kadın) ve yasa dışı göçmenleri içeren görüntülere yer verirken, Ukraynalılar ile ilgili haberlerde sığınmacıları mağdur olarak gösteren fotoğraf içerikleri baskın kullanmışlardır. Fotoğraf içerikleri haber sitelerinin ideolojik yapılarına göre değerlendirildiğinde, benzer sonuçların ortaya çıktığı tespit edilmiştir. Alman medyasından örneklem olarak seçilen bild.de Suriyeliler ile ilgili haberlerde sığınmacılar ve yasadışı göçmenlerin dışında sığınmacılar tarafından uygulanan şiddet ve suç içeren görüntüleri daha çok kullanırken, Ukraynalılara gelince savaş mağduru çağırışını uyandıran ve sığınmacılara yönelik pozitif davranışlar ve yardımları içeren fotoğrafları baskın kullandığı görülmektedir. zeit.de haber sitesi ise bild.de'den farklı olarak Suriyelileri terör örgütü üyesi olarak gösteren görüntülere yer vermiştir. İngiltere medyasını temsil eden express.com.uk ise Suriyeliler ile ilgili haberlerde sığınmacılar tarafından uygulanan şiddet ve suç içerikli ve terör örgütlerinin üyesi çağırışını yansıtan görüntülere daha fazla yer veren haber sitesi olarak ön plana çıkmaktadır. theguardian.com diğer örneklem haber sitelerine kıyasla Suriyeliler ile ilgili haberlerde hükümet temsilcilerinin fotoğraflarını daha çok kullanmıştır. Ukraynalılarla ilgili görüntülerin içerikleri değerlendirildiğinde adı geçen haber sitelerinin ikisi arasında büyük bir farkın olmadığı, ikisinin de Ukraynalı sığınmacıları savaş mağduru olarak gösteren ve onlara karşı yapılan pozitif davranış ve yardımları içeren fotoğraflara daha fazla yer verdikleri ortaya çıkmıştır.

3.1.6.2.Haberlerin Kalitatif (Niteliksel) Analizi

Burada, Türkiye, Almanya ve İngiltere basınında yer alan Suriyeli ve Ukraynalı sığınmacılar ile ilgili haberlerin niteliksel analizi yer almaktadır.

Tablo 9: Haberlerin İleti Analizi

Haber İletilerinin Niteliği	Türkiye				Almanya				İngiltere			
	sabah.com.tr		sozcu.com.tr		bild.de		zeit.de		express.com.uk		theguardian.com	
	Sayı	Yüzde %	Sayı	Yüzde %	Sayı	Yüzde %	Sayı	Yüzde %	Sayı	Yüzde %	Sayı	Yüzde %
Yanlı	44	10	5	3	22	28	11	7	21	7	23	10
Nesnel	350	78	83	50	35	44	41	26	182	60	102	44
Karşıt	5	1	45	27	4	5	65	42	27	9	32	14
Birkaçı bir arada	52	12	32	19	18	23	38	25	74	24	13	6
Toplam	451	100	165	100	79	100	155	100	304	100	230	100

Tablo 9. 1: Suriyeli Sığınmacılar ile İlgili Haberlerin İleti Analizi

Haber İletilerinin Niteliği	Türkiye				Almanya				İngiltere			
	sabah.com.tr		sozcu.com.tr		bild.de		zeit.de		express.com.uk		theguardian.com	
	Sayı	Yüzde %	Sayı	Yüzde %	Sayı	Yüzde %	Sayı	Yüzde %	Sayı	Yüzde %	Sayı	Yüzde %
Yanlı	4	16	6	8	9	12	25	27	62	19	12	5
Nesnel	19	76	52	70	42	55	33	36	238	71	157	67
Karşıt	-	-	-	-	-	-	18	20	-	-	-	-
Birkaçı bir arada	2	8	14	19	26	34	16	17	27	8	24	10
Toplam	25	100	74	100	77	100	92	100	334	100	233	100

Tablo 9. 2: Ukraynalı Sığınmacılar ile İlgili Haberlerin İleti Analizi

Tablo 9 (9.1. ve 9.2.)’da Suriyeli ve Ukraynalı sığınmacılar ile ilgili haberler ileti niteliklerine göre değerlendirilmektedir. Yanlı olan haberler, sığınmacıları destekleyen, onları savunan nitelikteyken, nesnel haberler her konuda sığınmacılara karşı objektif anlayışındaki haberlerdir. Karşıt ise sığınmacılara karşı eleştireci niteliğindeki haberlerdir. Analiz sırasında birkaçı bir arada olan haberler ile de

karşılaşmıştır. Elde edilen veriler sabah.com.tr internet haber sitesindeki Suriyeli sığınmacılar ile ilgili haberlerin %78'inin nesnel, %12'sinin birkaçı bir arada, %10'unun yanlış ve %1'inin karşıt nitelikte olduğunu göstermektedir. sozcu.com.tr'de ise nesnel haberlerin oranı %50'yi oluştururken, karşıt nitelikteki haberler %27, birkaçı bir arada olanlar %19, yanlış olanlar %3 orandadır. bild.de internet haber sitesinde haberlerin iletilerinin %44'ü nesnel, %28'i yanlış, %23'ü birkaçı bir arada ve %5'i karşıt nitelikliken, zeit.de'de tam tersine haberlerin %42'si karşıt, %26'sı nesnel, %25'i birkaçı bir arada, %7'si de yanlış niteliğini taşımaktadır. express.com.uk'taki Suriyeliler ile ilgili haberler incelendiğinde, iletilerin %60'ı nesnel, %24'ü birkaçı bir arada, %9'u karşıt, %7'si yanlış nitelikli olduğu ortaya çıkmıştır. theguardian.com'da ise haberlerin %44'si nesnel, %14'ü karşıt, %10'u da yanlış ve %6'sı birkaçı bir arada niteliğine sahiptir. Örneklem haber sitelerinde bulunan Ukraynalı sığınmacılar ile ilgili haberlere bakıldığında, sabah.com.tr'de yer alan haberlerin %76'sı nesnel, %16'sı yanlış ve %8'i birkaçı bir arada niteliğinde olduğu görülmektedir. Haberlerinin %70'ini nesnel nitelikte yayınlayan sozcu.com.tr, %19'unu birkaçı bir arada, %8'ini yanlış nitelikte yayınlamıştır. bild.de haber sitesinde nesnel %55, birkaçı bir arada %34, yanlış nitelikte olanlar ise %12 oranı oluşturduğu tespit edilmiştir. zeit.de'nin yayınladığı haberlerin niteliklerinin %36'sı nesnel ve %27'si yanlış, %20'si karşıt, %17'si birkaçı bir arada olduğu gözükmektedir. express.com.uk yayınladığı haberlerinin %71'ini nesnel, %19'unu yanlış, %8'sini birkaçı bir arada niteliğinde iletirken, theguardian.com %67 oranda yanlış, %5 oranda yanlış ve %10 oranda birkaçı bir arada nitelikli haberlere yer vermiştir. Bu kısımda çalışmanın örneklemini olan internet haber sitelerinin tümü gazetecilik standartlarına uyum sağlamak için hem Suriyeli hem de Ukraynalı sığınmacılar ile ilgili haberlerde iletilerini nesnel nitelikte sunmaya çalıştıkları değerlendirme sonuçlarına dayanarak söylenebilir. Ancak, Suriyeliler ile ilgili haberlerde karşıt nitelikli haberlerin daha fazla yer aldığı fark edilmektedir. Bu tür nitelik taşıyan haberler, sol görüşlü olarak nitelendirilen sozcu.com.tr, zeit.de ve theguardian.com internet haber sitelerinde yüksek oranda gözükmektedir. Muhafazakâr ideolojik görüşü teslim eden express.com.uk hariç sabah.com.tr ve bild.de internet haber sitelerinde Suriyeliler ile ilgili yanlış nitelikli haberler daha baskın olmaktadır. Söz konusu Ukraynalılar ile ilgili haberlerin ileti niteliklerine gelince örneklem haber sitelerinin ideolojik yapıları fark etmeksizin karşıt nitelikli

haberlerin az ve tam tersine yanlış nitelikli haber iletilerinin daha fazla yer aldığı tespit edilmiştir. Bu bilgiler internet haber sitelerinin ideolojik ve ülke politik anlayışlarının farklı olmalarına rağmen Ukraynalı sığınmacılara daha çok destek olduklarının kanıtıdır.

Tablo 10: Haberlerin Konu İçerikleri

Haberin Konu İçeriği	Türkiye				Almanya				İngiltere			
	sabah.com.tr		sozcu.com.tr		bild.de		zeit.de		express.com.uk		theguardian.com	
	Sayı	Yüzde %	Sayı	Yüzde %	Sayı	Yüzde %	Sayı	Yüzde %	Sayı	Yüzde %	Sayı	Yüzde %
Politika (Vatandaşlık verilmesi, seçmen olabilmeleri)	69	15	49	30	32	41	54	35	82	27	66	29
Ekonomi	10	2	9	5	5	6	19	12	37	12	-	-
Göç (Nedenleri, yasadışı göçmenler vb.)	124	27	30	18	17	22	34	22	68	22	71	31
Sosyal ve Kültürel Sorunlar (barınma, sağlık, eğitim, kültürel çatışma/ entegrasyon)	140	31	24	15	12	15	17	11	45	15	29	13
Şiddet, Suç ve Kaza olayları (sığınmacıların katıldığı ölümle sonuçlanan kavga, uyuşturucu, dolandırıcılık vb)	89	20	43	26	10	13	27	17	49	16	12	5
Toplam	451	100	165	100	79	100	155	100	304	100	230	100

Tablo 10. 1: Suriyeli Sığınmacılar ile İlgili Haberlerin Konu İçerikleri

Haberin Konu İçeriği	Türkiye				Almanya				İngiltere			
	sabah.com.tr		sozcu.com.tr		bild.de		zeit.de		express.com.uk		theguardian.com	
	Sayı	Yüzde%	Sayı	Yüzde%	Sayı	Yüzde%	Sayı	Yüzde%	Sayı	Yüzde%	Sayı	Yüzde%
Politika (sığınmacılara vatandaşlık hakkı verilmesi seçimlere katılması vb. sığınmacılarla ilgili genel politika)	4	16	18	24	16	21	20	22	92	28	95	41
Ekonomi	3	12	7	9	7	9	3	3	21	6	5	2
Göç (göçün nedenleri, yasadışı göçmenler vb.)	6	24	25	34	14	18	27	29	73	22	56	24
Sosyal ve Kültürel Sorunlar (barınma, sağlık, eğitim, kültürel çatışma/ entegrasyon)	9	36	20	27	31	40	32	35	96	29	77	33
Şiddet, Suç ve Kaza olayları (sığınmacıların katıldığı ölümle sonuçlanan kavga, uyuşturucu, dolandırıcılık vb)	2	8	4	5	5	6	7	8	29	9	-	-
Toplam	25	100	74	100	77	100	92	100	334	100	233	100

Tablo 10. 2: Ukraynalı Sığınmacılar ile İlgili Haberlerin Konu İçerikleri

Tablo 10 (10.1. ve 10.2.)’da Suriyeli ve Ukraynalı sığınmacılar ile ilgili haberlerin konu içerikleri yer almaktadır. Tabloda görüldüğü gibi sabah.com.tr internet haber sitesi Suriyeliler ile ilgili sosyal ve kültürel sorunları konu alan haberlere daha fazla yer vermiştir ve bu tür konuları içeren haberler %31 oranı

göstermektedir. Bundan sonraki sırada %27 oranda göçün nedenlerini ön plana çıkaran göç konusu ve %20 oranda şiddet, suç ve kazaları konu alan haberler gelmektedir. Sığınmacılara vatandaşlık hakkı verilmesi; seçimlere katılması gibi içerikleri barındıran politika konulu haberler %15 oranı oluşturmaktadır. sabah.com.tr’de en az yer verilen konu ekonomik haberlerdir ve %2 oranı oluşturmaktadır. sozcu.com.tr’de farklı olarak %30 oranda politika konulu haberlerin yer aldığı, ikinci sırada da %26 olarak Suriyeli sığınmacıların katıldıkları şiddet, suç ve kaza olaylarını konu alan haberlerin olduğu tespit edilmiştir. Diğer haberlerin %18’i göç, %15’i sosyal ve kültürel sorunlar, %5’i ekonomik sorunları konu almaktadır. bild.de internet haber sitesi Suriyeli sığınmacılar ile ilgili haberlerde politika konularını %41 oranda ele alırken, diğer haberlerin %22’si göç hareketlerini, %15’i sosyal ve kültürel sorunları, %13’ü şiddet, suç ve kaza olaylarını, %6’sı ekonomik sorunları içermektedir. zeit.de’de aynı şekilde politika içerikli konular baskın olup, %35 oranı oluşturmaktadır. Bunun dışında %22 göç, %17 şiddet, suç ve kaza olayları, %12 ekonomik sorunlar, %11 oranda sosyal ve kültürel sorunları konu alan içerikler yer almaktadır. express.com.uk’ta yer alan haberlerin %27’si politika, %22’si göç, %16 şiddet, suç ve kaza olayları, %15’i sosyal ve kültürel sorunları ön plana çıkaran konulardır. Göç ve yasadışı göç nedenlerini içeren konuları daha çok ele alan theguardian.com göç konularına %31, politika sorunlarına %29, sosyal ve kültürel sorunlara %13, şiddet, suç ve kaza olaylarına %5 oranda yer vermiştir. Ukraynalı sığınmacılar ile ilgili haberler değerlendirildiğinde, sabah.com.tr’deki haberlerin %36’sı sosyal ve kültürel sorunlar, %24’ü göç, %16’sı politika, %12’si ekonomi, %8’i şiddet, suç ve kaza olaylarını konu almaktadır. sozcu.com.tr internet haber sitesinde ise %34 oranda göç, %27 sosyal ve kültürel sorunlar, %24 politika, %9 ekonomi, %5 şiddet, suç ve kaza olayları içeren haberlerdir. bild.de internet haber sitesinde yer alan haberlerin %40’ı sosyal ve kültürel sorunları ele almış olup, daha fazla yer verilen konu olarak ilk sırada gelmektedir. Budan sonra %21 oran ile politika içerikli konular gelirken, %18 göç, %9 ekonomi ve %6 oranında şiddet, suç ve kaza sorunlarını konu alan haberler olduğu tespit edilmiştir. zeit.de’de yayınlanan Ukraynalı haberlerin %35’i sosyal ve kültürel sorunları, %29’u göç, %21’i politika, %8’i şiddet, suç ve kaza olaylarını ele alırken, %3’ü ekonomi konusunu ön plana çıkartmıştır. express.com.uk haber sitesinin yayınladığı Ukraynalılar ile ilgili haberlerde en çok değinilen konuların %29’u sosyal ve kültürel sorunlar, %28’i

politika, %22'si göç, %9'u şiddet, suç ve kaza olayları ve %6'sı ekonomik konularken, theguardian.com'daki haberlerin %41'i politika, %33'ü sosyal ve kültürel sorunları, %24'ü göç, %2'si ekonomik sorunları öne çıkarmaktadır. Elde edilen verilerde Suriyeliler ile ilgili haberlerde şiddet, suç ve kaza olaylarını içeren konuların daha baskın olduğu ve Ukraynalı sığınmacılar ile ilgili haberlerde ise sosyal ve kültürel sorunları konu olan haberlere daha fazla yer verildiği fark edilmektedir.

Tablo 11: Haber Kaynakları

Haber Kaynakları	Türkiye				Almanya				İngiltere			
	sabah.com.tr		sozcu.com.tr		bild.de		zeit.de		express.com.uk		theguardian.com	
	Sayı	Yüzde %	Sayı	Yüzde %	Sayı	Yüzde %	Sayı	Yüzde %	Sayı	Yüzde %	Sayı	Yüzde %
Cumhurbaşkanı	28	6	4	2	11	14	12	8	31	10	17	7
Hükümet Temsilcileri	68	15	27	16	10	13	6	4	50	16	33	14
Siyasi Partilerin Temsilcileri	6	1	13	8	4	5	13	8	25	8	12	5
Sığınmacılar	39	9	7	4	4	5	7	5	15	5	30	13
Ekonomik Elitler	-	-	7	4	-	-	8	5	13	4	-	-
Dış İşleri Bakanları	37	8	15	9	-	-	7	5	18	6	26	11
İçişleri Bakanları	6	1	5	3	4	5	8	5	13	4	4	2
Asker/ Güvenlik Güçleri/Polis	90	20	50	30	6	8	9	6	32	11	7	3
Uluslararası Örgütler	15	3	2	1	1	1	7	5	14	5	11	5
Birleşmiş Milletler	33	7	2	1	9	11	18	12	14	5	35	15
Sivil Toplum Örgütleri	20	4	3	2	2	3	4	3	9	3	1	0
Batı ve Avrupa Birliği Üyesi Ülkeler	14	3	4	2	6	8	18	12	9	3	23	10
Sığınmacılara Ev Sahipliği Yapan Ülkeler	14	3	6	4	6	8	17	11	27	9	10	4
Gazeteci / Fotoğrafçı	10	2	-	-	12	15	11	7	20	7	27	12
Akademisyenler	21	5	4	2	-	-	4	3	2	1	3	1
Doktorlar	9	2	2	1	-	-	6	4	2	1	3	1
Belirtilmemiş	17	4	3	2	-	-	-	-	4	1	-	-
Diğerleri	14	3	4	2	-	-	1	1	-	-	1	0
Toplam	451	100	165	100	79	100	155	100	304	100	230	100

Tablo 11. 1: Suriyeli Sığınmacılar ile İlgili Haberlerde Haber Kaynakları

Haber Kaynakları	Türkiye				Almanya				İngiltere			
	sabah.com.tr		sozcu.com.tr		bild.de		zeit.de		express.com.uk		theguardian.com	
	Sayı	Yüzde%	Sayı	Yüzde%	Sayı	Yüzde%	Sayı	Yüzde%	Sayı	Yüzde%	Sayı	Yüzde%
Cumhurbaşkanı	-	-	8	11	2	3	6	7	30	9	7	3
Hükümet Temsilcileri	4	16	10	14	10	13	9	10	38	11	33	14
Siyasi Partilerin Temsilcileri	1	4	7	9	5	6	8	9	-	-	19	8
Sığınmacılar	4	16	5	7	4	5	7	8	35	10	47	20
Ekonomik Elitler	-	-	-	-	4	5	3	3	5	1	-	-
Dış İşleri Bakanları	1	4	-	-	1	1	4	4	23	7	3	1
İçişleri Bakanları	1	4	4	5	5	6	6	7	21	6	2	1
Asker/ Güvenlik Güçleri/Polis	-	-	3	4	4	5	5	5	17	5	-	-
Uluslararası Örgütler	-	-	5	7	1	1	8	9	12	4	13	6
Birleşmiş Milletler	3	12	16	22	14	18	10	11	14	4	31	13
Sivil Toplum Örgütleri	5	20	5	7	11	14	2	2	13	4	-	-
Batı ve Avrupa Birliği Üyesi Ülkeler	1	4	3	4	3	4	3	3	17	5	9	4
Sığınmacılara Ev Sahipliği Yapan Ülkeler	2	8	9	12	9	12	5	5	35	10	43	18
Gazeteci / Fotoğrafçı	-	-	2	2	12	16	11	12	37	11	28	12
Akademisyenler	-	-	-	-	1	1	2	2	7	2	5	2
Doktorlar	1	4	0	0	3	4	0	0%	0	0%	2	1
Belirtilmemiş	1	4	2	3	-	-	-	-	8	2	2	1
Diğerleri	2	8	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-
Toplam	25	100	74	100	77	100	92	100	334	100	233	100

Tablo 11. 2: Ukraynalı Sığınmacılar ile İlgili Haberlerde Haber Kaynakları

Tablo 11 (11.1. ve 11.2.)’de Suriyeli ve Ukraynalı sığınmacılar ile ilgili haberlerin kaynaklarına bakılmıştır. Elde edilen verilere göre Suriyelileri konu alan haberlerde sabah.com.tr %20 oranda asker, polis ve güvenlik güçlerini, %15 oranda hükümet temsilcilerini, %9 oranda sığınmacıların kendilerini, %8 oranda dış işler bakanları, %7 oranda Birleşmiş Milletleri, %6 oranda cumhurbaşkanlarını, %5

oranda akademisyenleri kaynak olarak belirtmişken, sozcu.com.tr haber sitesinde yer alan haberlerin %30'unda asker, polis güvenlik güçleri, %16'sında hükümet temsilcileri, %9'unda dış işler bakanları, %8'inde siyasi partilerin temsilcileri, %4'ünde ekonomik elitler, sığınmacılar, sığınmacılara ev sahipliği yapan ülkeler, %3'ünde iç işler bakanlıkları kaynak olarak gösterilmiştir. bild.de internet haber sitesi Suriyeli sığınmacılar ile ilgili haberlerde gazeteci/fotoğrafçıları %15, cumhurbaşkanlarını %14, hükümet temsilcilerini %13, BM'yi %11, Batı ve AB üyesi ülkeler, sığınmacılara ev sahipliği yapan ülkeler ve asker, polis ve güvenlik güçlerini (aynı oranda) %8, sığınmacılar, iç işleri bakanları ve siyasi partilerin üyelerini (aynı oranda) %5 oranda haber kaynağı olarak belirtmiştir. zeit.de en çok %12 oranda BM, Batı ve AB üyesi ülkeleri aynı oranda haber kaynağı olarak göstermişken, diğer kaynakların %11'i sığınmacılara ev sahipliği yapan ülkeler, %8'i cumhurbaşkanları ve aynı yüzdede siyasi partilerin temsilcileri, %7'si gazeteci/fotoğrafçı, %6'sı asker, polis, güvenlik güçler ve %5'i (aynı orandakiler) uluslararası örgütler, dış işleri bakanları, iç işleri bakanları, sığınmacılar, ekonomik elitlerdir. express.com.uk'ta yayınlanan haberler incelendiğinde, belirtilen haber kaynakları olarak hükümet temsilcileri %16, asker, polis ve güvenlik temsilcileri %11, cumhurbaşkanları %10, sığınmacılara ev sahipliği yapan ülkeler %9, siyasi partilerin temsilcileri %8, gazeteci/fotoğrafçılar %7, dış işleri bakanları %6, BM, uluslararası örgütler ve sığınmacılar aynı oranda %5 oranda kaynak gösterilmiştir. theguardian.com, BM'yi %15, hükümet temsilcilerini %14, Suriyeli sığınmacıları %13, gazeteci/fotoğrafçıları %12, dış işleri bakanları %11, Batı ve AB üyesi ülkeleri %10, cumhurbaşkanları %7, Uluslararası örgütleri ve siyasi partilerin temsilcilerini aynı olarak %5, sığınmacılara ev sahipliği yapan ülkeleri %4 oranda haber kaynağı olarak belirtmiştir. Ukraynalı sığınmacılar ile ilgili haberlerde sabah.com.tr en çok sivil toplum örgütlerini %20, hükümet temsilcilerini ve sivil toplum örgütlerini aynı olarak %16, BM'yi %12, sığınmacılara ev sahipliği yapan ülkeleri %8 oranda kaynak olarak göstermiştir. sozcu.com.tr'de ise haber kaynaklarının %22'sini BM, %14'ünü hükümet temsilcileri %12'si sığınmacılara ev sahipliği yapan ülkeler, %11'ini cumhurbaşkanları, %9'unu siyasi partilerin temsilcileri, %7'sini uluslararası örgütler ve sığınmacıların kendileri oluşturmaktadır. bild.de en çok BM'yi %18, gazeteci/fotoğrafçıları %16, hükümet temsilcileri %13, sığınmacılara ev sahipliği yapan ülkeleri %12 oranda haber kaynağı olarak belirtmişken, zeit.de'de gösterilen

haber kaynakları %12 gazeteci/fotoğrafçılar, %11 BM, %10 hükümet temsilcileri, %9 uluslararası örgütler ve siyasi partilerin temsilcileri, %8 sığınmacılar, %7 oranda cumhurbaşkanları olarak karşıya çıkmaktadır. express.com.uk ise haberlerin %11’inde gazeteci/fotoğrafçıları ve hükümet temsilcilerini, %10’unda sığınmacılar ve sığınmacılara ev sahipliği yapan ülkeleri, %9’unda cumhurbaşkanlarını, %7’sinde dış işler bakanlarını kaynak olarak göstermişken, theguardian.com sığınmacıları %20, sığınmacılara ev sahipliği yapan ülkeleri %18, hükümet temsilcilerini %14, BM’yi %13, gazeteci/fotoğrafçıları %12, siyasi partilerin temsilcilerini %8 oranda kaynak olarak belirtmiştir. Bütün bu elde edilen verilerden yola çıkarak hem Suriyeli hem de Ukraynalı sığınmacılar ile ilgili haberlerde en çok gösterilen kaynakların BM, sığınmacılara ev sahipliği yapan ülkeler ve hükümet temsilcilerinin olduğu tespit edilmiştir. Alman ve İngiltere medyasını temsil eden haber siteleri Türk medyasının temsilcilerinden farklı olarak her iki olayda da gazeteciler/ fotoğrafçılar ve sığınmacıların kendilerini asıl haber kaynağı olarak göstermişlerdir. Bunun dışında Suriyeliler ile ilgili haberlerde Türk medyasından sabah.com.tr ve sözcü.com.tr haber sitelerinin asker, polis ve güvenlik güçlerini diğer örneklem sitelere göre daha çok kaynak olarak belirtmesi dikkat çekmiştir.

Tablo 12: Haber Aktörleri ve İleti Analizi

Haber Aktörleri	Türkiye				Almanya				İngiltere			
	sabah.com.tr		sozcu.com.tr		bild.de		zeit.de		express.com.uk		theguardian.com	
	Sayı	Yüzde %	Sayı	Yüzde %	Sayı	Yüzde %	Sayı	Yüzde %	Sayı	Yüzde %	Sayı	Yüzde %
Devlet Başkanları	30	7	5	3	8	10	19	12	36	12	6	3
Meclis/ Parlamento Başkanları	1	0	-	-	-	-	-	-	7	2	5	2
Hükümet Temsilcileri	29	6	12	7	4	5	10	6	36	12	15	7
Muhalefet Parti Başkan Ve Temsilcileri	-	-	-	-	-	-	-	-	8	3	-	-

Siyasi Aktörler	8	2	14	8	5	6	20	13	26	9	25	11
Ekonomik Elitler	-	-	2	1	-	-	6	4	9	3	-	-
Suriyeliler	192	43	70	42	26	33	32	21	24	8	47	20
Ukraynalılar	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Yasadışı Göçmenler	80	18	41	25	23	29	29	19	24	8	19	8
Sığınmacılara şiddette bulunanlar	16	4	2	1	1	1	3	2	6	2	-	-
Avrupa Parlamentosu Temsilcileri	-	-	-	-	0	-	5	3	10	3	7	3
Avrupa Birliği Konseyi Temsilcileri	10	2	-	-	2	3	8	3	7	2	4	2
Birleşmiş Milletler Temsilcileri	13	3	2	1	2	3	12	8	15	5	14	6
Uluslararası İnsan Hakları Örgütü Temsilcileri	-	-	-	-	-	-	3	2	10	3	9	4
Uluslararası Örgütler ve Üyeleri	6	1	2	1	1	1	3	2	11	4	6	3
Akademisyenler	14	3	4	2	-	-	1	1	2	1	2	1
Sığınmacılara yardımda bulunan gönüllüler	14	3	2	2	1	1	2	1	14	5	7	3
STK'lar	16	4	3	2	5	6	2	1	3	1	2	1
Askerler	6	1	-	-	-	-	-	-	3	1	4	2
Diğer Aktörler	10	2	-	-	-	-	-	-	4	1	-	-
Toplam	451	100	165	100	79	100	155	100	304	100	230	100

Tablo 12. 1: Suriyeli Sığınmacılar ile İlgili Haberlerde Haber Aktörleri ve İletişim Analizi

Haber Aktörleri	Türkiye				Almanya				İngiltere			
	sabah.com.tr		sozcu.com.tr		bild.de		zeit.de		express.com.uk		theguardian.com	
	Sayı	Yüzde%	Sayı	Yüzde%	Sayı	Yüzde%	Sayı	Yüzde%	Sayı	Yüzde%	Sayı	Yüzde%
Devlet Başkanları	-	-	5	7	1	1	3	3	21	6	7	3
Meclis/Parlamento Başkanları	-	-	-	-	-	-	4	4	25	7	2	1

Hükümet Temsilcileri	-	-	10	14	2	3	18	20	37	11	31	13
Muhalefet Parti Başkan ve Temsilcileri	-	-	-	-	-	-	5	5	-	-	3	1
Siyasi Aktörler	-	-	5	7	5	6	8	9	2	1	14	6
Ekonomik Elitler	-	-	-	-	1	1	5	5	18	5	-	-
Suriyeliler	-	-	-	-	-	-	6	7	-	-	-	-
Ukraynalılar	17	68	28	38	42	55	22	24	55	16	66	28
Yasadışı Göçmenler	-	-	-	-	-	-	1	1	-	-	-	-
Sığınmacılara şiddette bulunanlar	-	-	3	4	3	4	2	2	20	6	6	3
Avrupa Parlamentosu Temsilcileri	-	-	-	-	-	-	2	2	18	5	-	-
Avrupa Birliği Konseyi Temsilcileri	2	8	-	-	2	3	-	-	17	5	18	8
Birleşmiş Milletler Temsilcileri	-	-	9	12	2	3	9	10	14	4	20	9
Uluslararası İnsan Hakları Örgütü Temsilcileri	-	-	2	3	-	-	-	-	-	-	-	-
Uluslararası Örgütler ve Üyeleri	-	-	2	3	-	-	-	-	15	4	16	7
Akademisyenler	-	-	-	-	1	1	1	1	-	-	5	2
Sığınmacılara yardımda bulunan gönüllüler	4	16	10	14	15	19	16	17	47	14	40	17
STK'lar	2	8	-	-	3	4	1	1	-	-	-	-
Askerler	-	-	-	-	-	-	-	-	5	1	-	-
Diğer Aktörler	-	-	-	-	1	1	-	-	6	2	-	-
Toplam	25	100	74	100	77	100	92	100	334	100	233	100

Tablo 12. 2: Ukraynalı Sığınmacılar ile İlgili Haberlerde Haber Aktörleri ve İleti Analizi

Tablo 12 (12.1. ve 12.2.)’de Suriyeli ve Ukraynalı sığınmacılar ile ilgili haberlerdeki haber aktörleri yer almaktadır. Elde edilen verilere göre Suriyeliler ile ilgili haberlerde örneklem olan bütün haber sitelerinde en sık rastlanan haber aktörleri Suriyelilerin kendileri ve yasa dışı göçmen olarak nitelendirilenlerdir. Ukraynalılar ile ilgili haberlerindeki en çok kullanılan haber aktörleri ise Ukraynalılar, sığınmacılara yardımda bulunanlar ve hükümet temsilcileri olarak görülmektedir. Tabloda görüldüğü gibi sabah.com.tr’de haberlerin %43’ünde Suriyelileri aktör olarak kullanmışken, geride kalanların %18’i yasadışı göçmenleri haber aktörü olarak hedef almıştır. sozcu.com.tr haber sitesinde de aynı şekilde Suriyeli aktörlere %42, yasadışı göçmen olarak nitelenen aktörlere %25 oranda yer verildiği görülmektedir. bild.de haberlerin %33’ünde Suriyelileri, %29’unda yasadışı göçmenleri, %10’unda devlet başkanlarını haber aktörü olarak almışken, zeit.de

benzer şekilde Suriyeli akrörlere %21, yasadışı göçmenlere %19, siyasi aktörlere %13, devlet başkanlarına %12 oranda aktör olarak yer vermiştir. express.com.uk diğer örneklem haber sitelerine göre devlet başkanlarını daha fazla haber aktörü olarak göstermiş olup, %12 oranı oluşturmaktadır. İncelenen örneklem haber sitelerinin diğerleri ile karşılaştırıldığında express.com.uk'un Suriyeliler ve yasa dışı göçmen olarak nitelenen aktörlere %8 şeklinde daha az oranda yer verdiği görülmektedir. theguardian.com ise Suriyeli aktörlere %20 ve siyasi aktörlere %11 oranda yer vermiştir. Ukraynalılar ile ilgili haberler değerlendirildiğinde, sabah.com.tr'nin Ukraynalı sığınmacıları haberlerinin %68'inde, sığınmacılara yardımda bulunanları %16'sında haber aktörü olarak kullanmıştır. sozcu.com.tr'de bu oran Ukraynalılar %33, sığınmacılara yardımda bulunanlar %14 olarak değişmekte ve bundan sonra en çok kullanılan haber aktörleri arasına %14 hükümet temsilcileri ve %12 oranda BM temsilcileri de eklenmektedir. bild.de haber sitesinde yer alan haberlerde Ukraynalılar %33, sığınmacılara yardımda bulunanlar %19 orandayken, zeit.de haber sitesinde Ukraynalılar %24, hükümet temsilcileri %20 ve sığınmacılara yardım edenler %19 oranda aktör olarak kullanılmıştır. express.com.uk'taki haberlerde en çok yer verilen aktörler Ukraynalılar %16, sığınmacılara yardımda bulunanlar %14, hükümet temsilcileri %11 orandayken, theguardian.com'da da en baskın kullanılan haber aktörleri aynı, ancak, oran olarak Ukraynalılar %28, sığınmacılara yardımda bulunanlar %17, hükümet temsilcileri %13 olarak değişmektedir. Elde edilen verilerden yola çıkarak araştırma örneklemini olan bütün internet haber sitelerinin alıcı kitleleri için Ukraynalılara karşı daha pozitif ve sempatik bakış açısı uyandırmaya çalıştığı söylenebilir. Bunu sığınmacılara yardımda bulunanları Suriyeli haberlerden daha çok Ukraynalı haberlerde haber aktörü olarak göstermeleri kanıtlamaktadır. Suriyeliler ile ilgili haberlerde ise tam tersine yasadışı göçmenler ve şiddet, suç işleyen Suriyeliler haber aktörü olarak gösterildiği ve bunların alıcı kitlenin algısında Suriyeli sığınmacılara karşı daha negatif çağırışımın oluşmasına neden olduğu sonucuna varılabilir.

Tablo 13: Sığınmacılara Yönelik Sık Kullanılan Tanımlama Terimleri

Sığınmacılara Yönelik Sık kullanılan Tanımlama Terimleri	Türkiye				Almanya				İngiltere			
	sabah.com.tr		sozcu.com.tr		bild.de		zeit.de		express.com.uk		theguardian.com	
	Sayı	Yüzde %	Sayı	Yüzde %	Sayı	Yüzde %	Sayı	Yüzde %	Sayı	Yüzde %	Sayı	Yüzde %
Sığınmacı	59	13	37	22	11	14	23	15	36	12	22	10
Mülteci	133	29	10	6	32	41	55	35	65	21	63	27
Kaçak	20	4	17	10	7	9	3	2	7	2	-	-
Göçmen/ Yasadışı Göçmen	41	9	19	12	13	16	34	22	51	17	30	13
Geçici Koruma Statüsü ile Gelenler	3	1	1	1	-	-	8	5	11	4	-	-
Saldırgan	4	1	-	-	-	-	-	-	9	3	-	-
Katil	2	-	-	-	-	-	-	-	10	3	-	-
Terör örgütlerinin üyeleri	6	1	8	5	1	1	9	6	38	13	5	2
Savaş Mağduru	11	2	3	2	-	-	-	-	11	4	1	0
Suriyeli	170	38	65	39	10	13	21	14	68	22	44	19
Diğer	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Toplam	451	100	165	100	79	100	155	100	304	100	230	100

Tablo 13. 1: Suriyeli Sığınmacılara Yönelik Sık Kullanılan Tanımlama Terimleri

Sığınmacılara Yönelik Sık kullanılan Tanımlama Terimleri	Türkiye				Almanya				İngiltere			
	sabah.com.tr		sozcu.com.tr		bild.de		zeit.de		express.com.uk		theguardian.com	
	Sayı	Yüzde%	Sayı	Yüzde%	Sayı	Yüzde%	Sayı	Yüzde%	Sayı	Yüzde%	Sayı	Yüzde%
Sığınmacı	4	16	14	19	14	18	16	17	78	23	17	7
Mülteci	7	28	36	49	36	47	33	36	84	25	109	47
Kaçak	1	4	2	3	-	-	-	-	-	-	-	-
Göçmen/ Yasadışı Göçmen	-	-	-	-	-	-	-	-	32	10	5	2
Geçici Koruma Statüsü ile Gelenler	-	-	-	-	-	-	4	4	-	-	-	-
Saldırgan	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Katil	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Terör örgütlerinin üyeleri	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Savaş Mağduru	6	24	3	4	11	14	20	22	39	12	5	2
Ukraynalı	8	32	22	30	12	16	15	16	77	23	89	38
Diğer	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Toplam	25	100	74	100	77	100	92	100	334	100	233	100

Tablo 13. 2: Ukraynalı Sığınmacılara Yönelik Sık Kullanılan Tanımlama Terimleri

Tablo 13 (13.1. ve 13.2.)’de Suriyeli ve Ukraynalı sığınmacılar ile ilgili haberlerde sığınmacılara yönelik sık kullanılan tanımlama terimleri yer almaktadır. Elde edilen veriler Suriyeliler ile ilgili haberlerde sığınmacılara yönelik en sık kullanılan tanımlama terimlerinin Suriyeli, mülteci, sığınmacı ve yasadışı göçmen kelimelerinin olduğunu göstermektedir. Ancak, bu tanımlama terimlerinin sık kullanım oranları örneklem haber sitelerine göre değişiklik göstermektedir. sabah.com.tr’de Suriyeli tanımlama terimi %38, mülteci %29, sığınmacı %13 orandayken, sozcu.com.tr haber sitesinde Suriyeli %39, sığınmacı %22, yasadışı göçmen %12, kaçak %10 oranda gözükmektedir. Alman medyasını temsil eden haber sitelerindeki haberlerinde Suriyeli sığınmacılara karşı tanımlama terimlerinin kullanmanın oranları sabah.com.tr ve sozcu.com.tr’ye göre tamamen değiştiği dikkat

çekmektedir. bild.de en çok %41 oranda mülteci, %16 yasadışı göçmen, %14 sığınmacı, %13 Suriyeli, %9 oranda kaçak tanımlama terimlerini kullanılmıştır. zeit.de haber sitesindeki haberler incelendiğinde, mülteci %35, yasadışı göçmen %22, sığınmacı %15, Suriyeli terimi %14 oranda kullanıldığı ortaya çıkmıştır. express.com.uk haberlerin %22'sinde Suriyeli, %21'inde mülteci, %17'sinde yasadışı göçmen, %13'ünde terör örgütlerinin üyeleri, %12 sığınmacı tanımlama kelimelerini kullanırken, theguardian.com'da mülteci %27, Suriyeli %19, yasadışı göçmen %13, sığınmacı %10 oranında yer almaktadır. Ukraynalılar ile ilgili haberler incelendiğinde, sığınmacılara karşı en sık kullanılan tanımlama terimlerinin mülteci, savaş mağduru, sığınmacı ve Ukraynalı kelimelerinin olduğu ortaya çıkmıştır. sabah.com.tr internet haber sitesi Ukraynalı sığınmacılara yönelik tanımlama terimi olarak %32 Ukraynalı, %28 mülteci, %24 savaş mağduru, 16% oranda sığınmacı kelimelerini kullanmıştır. sozcu.com.tr haber sitesi baskın şekilde mülteci %49, Ukraynalı %30 ve sığınmacı kelimesine %19 oranında yer vermiştir. bild.de mülteci tanımlama terimini %47 oranında kullanmışken, haberlerde sık yer veren diğer terimler %18 sığınmacı, %16 Ukraynalı, %14 oranda savaş mağduru kelimeleridir. Ukraynalı sığınmacılara karşı mülteci tanımlamasının %36, savaş mağduru terimini %22 zeit.de sığınmacı terimini haberlerin %17'sinde, Ukraynalı tanımlamasını %16'sında kullanmıştır. express.com.uk'ta en sık kullanılan mülteci terimi %25, Ukraynalı ve sığınmacı tanımlamaları %23 (aynı oran) orandayken, theguardian.com haber sitesinde yer alan haberlerin %47'sinde mülteci, %38'inde Ukraynalı, %7'sinde sığınmacı tanımlama kelimeleri yer almaktadır. Elde edilen verilerde fark edildiği gibi Ukraynalılar ile ilgili haberlerde genelde mülteci, sığınmacı, Ukraynalı tanımlama kelimeleri kullanılırken, Suriyeliler ile ilgili haberlerde çok sık olmazsa da kaçak, terör örgütlerinin üyeleri şeklindeki tanımlama terimlerine de yer verildiği görülmektedir. Bu terimler Alman ve İngiltere medyasını temsil eden internet haber sitelerinde daha çok rastlanmıştır.

Tablo 14: Haberlerde Sığınmacıların Vurgulanan Özellikleri

Haberlerde Sığınmacıların vurgulanan Özellikleri	Türkiye				Almanya				İngiltere			
	sabah.com.tr		sozcu.com.tr		bild.de		zeit.de		express.com.uk		theguardian.com	
	Sayı	Yüzde%	Sayı	Yüzde%	Sayı	Yüzde%	Sayı	Yüzde%	Sayı	Yüzde%	Sayı	Yüzde%
Adı/Soyadı	112	25	44	27	20	25	14	9	14	5	44	19
Milliyeti/Geldiği Ülke	65	14	7	7	6	8	15	10	56	18	5	2
Dini	17	4	-	-	7	9	17	11	32	11	6	3
Cinsiyeti	51	11	29	18	9	11	20	13	19	6	44	19
Yaşı	78	17	23	14	10	13	26	17	24	8	48	21
Statüsü/Mesleği	19	4	16	10	6	8	8	5	8	3	10	4
Diğerleri	3	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Toplam	451	100	165	100	79	100	155	100	304	100	230	100

Tablo 14. 1: Suriyeli Sığınmacılar ile İlgili Haberlerde Sığınmacıların Vurgulanan Özellikleri

Haberlerde Sığınmacıların vurgulanan Özellikleri	Türkiye				Almanya				İngiltere			
	sabah.com.tr		sozcu.com.tr		bild.de		zeit.de		express.com.uk		theguardian.com	
	Sayı	Yüzde%	Sayı	Yüzde %	Sayı	Yüzde %	Sayı	Yüzde %	Sayı	Yüzde %	Sayı	Yüzde %
Adı/Soyadı	3	12	15	20	11	14	17	18	177	53	79	34
Milliyeti/Geldiği Ülke	-	-	5	7	1	1	8	9	-	-	17	7
Dini	1	4	-	-	3	4	5	5	19	6	15	6
Cinsiyeti	3	12	18	24	12	16	8	9	177	53	76	33
Yaşı	4	16	18	24	14	18	5	5	173	52	78	33
Statüsü/Mesleği	1	4	2	3	5	6	8	9	44	13	33	14
Diğerleri	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Toplam	25	100	74	100	77	100	92	100	334	100	233	100

Tablo 14. 2: Ukraynalı Sığınmacılar ile İlgili Haberlerde Sığınmacıların Vurgulanan Özellikleri

Tablo 14 (14.1. ve 14.2.)’te Suriyeli ve Ukraynalı olarak vurgulanan sığınmacıların özellikleri yer almaktadır. Elde edilen veriler, sabah.com.tr haber sitesinin %25 oranda sığınmacının soy adına, %17 oranda yaşına, %14 oranda milliyeti/geldiği ülkesine, %11 oranda cinsiyetine vurgu yapmaktayken, sozcu.com.tr’nin sığınmacının ad/soyadına %27, cinsiyetine %18, yaşına %14, statüsü/mesleği %10 ve milliyeti/geldiği ülkeye %7 oranda değindiği görülmektedir. bild.de haber sitesinin en çok vurguladığı özellikler ise ad/soyad %25, yaşı %13, cinsiyeti %11, dini %9 şeklindeyken, zeit.de’nin değindiği özelliklerin %17’si sığınmacının yaşı, %13’ü cinsiyeti, %11’i dini, %10’u milliyeti/geldiği ülkesi, %9’u ad/soyadı ve %5’i statüsü/mesleğidir. express.com.uk haber sitesindeki haberler değerlendirildiğinde, en çok vurgulanan özellikler olarak %18 oranda sığınmacının milliyeti/ geldiği ülkesi, %11 dini, %8 yaşı, %6 oranda cinsiyeti olarak ortaya çıkmıştır. theguardian.com haber sitesinde en sık değinilen sığınmacıların özellikleri olarak yaş %21, ad/soyad ve cinsiyeti %19 oranda olduğu tespit edilmiştir. İncelenen internet haber sitelerinde yer alan Ukraynalı sığınmacılar ile ilgili haberler değerlendirildiğinde, sabah.com.tr’nin sığınmacıların %16 oranda yaş, %12 oranda ad/soyad ve cinsiyet özelliklerine sık sık vurgu yaptığı ortaya çıkmıştır. sozcu.com.tr haber sitesinde vurgulanan özelliklerin %24’ü sığınmacının cinsiyeti ve yaşı, %20’si adı/soyadı ve %7’si milleti/geldiği ülkedir. bild.de haber sitesi %18 Ukraynalı sığınmacıların yaşına, %16 cinsiyetine, %14 oranda adı/soyadına vurgu yaparken, zeit.de’nin değindiği özellikler olarak ad/soyad %18, milliyet/geldiği ülke, cinsiyeti ve statüsü/mesleği, %9 (aynı oran) oranında öne çıkmaktadır. express.com.uk’ta en çok vurgulanan özellikler ad/soyad ve cinsiyet %53, yaş %52, statüsü/ mesleği %13 orandayken, theguardian.com haber sitesinin en sık vurguladığı özelliklerin %34’ü ad/soyad, %33’ü yaş ve cinsiyet, %14 statüsü/mesleği olarak ortaya çıkmaktadır. Elde edilen veriler hem Suriyeli hem de Ukraynalılar ile ilgili haberlerde sığınmacıların adı/soyadı, yaşı, cinsiyeti örneklem olarak analiz edilen bütün haber sitelerinde en çok vurgulanan ortak özellikler olduğunu kanıtlamaktadır. Bunun dışında, Türk medyasının temsilcileri olan sabah.com.tr ve sozcu.com.tr sığınmacıların dini özelliklerine çok değinmemişken, Alman ve İngiltere medyasının temsilcileri olarak seçilen örneklem haber siteleri hem Suriyeli hem de Ukraynalılar ile ilgili haberlerde sığınmacıların dini özelliklerine daha fazla vurgu yaptıkları fark edilmekte ve bu durumun Suriyeli sığınmacılar ile ilgili haberlerde daha sık

rastlandığı dikkat çekmektedir. Aynı zamanda Ukraynalılar ile ilgili haberlerde express.com.uk ve theguardian.com internet haber sitelerinin sığınmacıların statüsü ve mesleğine diğer örneklem haber sitelerine ve Suriyeli sığınmacılara göre daha fazla vurgu yaptığı tespit edilmiştir.

Tablo 15: Haberde Kullanılan Haber Çerçeveleri

Haberde Kullanılan Haber Çerçeveleri	Türkiye				Almanya				İngiltere			
	sabah.com.tr		sozcu.com.tr		bild.de		zeit.de		express.com.uk		theguardian.com	
	Sayı	Yüzde %	Sayı	Yüzde %	Sayı	Yüzde %	Sayı	Yüzde %	Sayı	Yüzde %	Sayı	Yüzde %
Sorumluluk	63	14	20	12	10	13	11	7	38	13	39	17
İnsani İlgı	61	14	11	7	17	22	16	10	20	7	51	22
Çatışma	7	2	2	1	-	-	-	-	7	2	-	-
Dini Tehdit	3	1	-	-	3	4	15	10	35	12	5	2
Ekonomik Tehdit	13	3	23	14	6	8	13	8	17	6	-	-
Siyasal Tehdit	37	8	21	13	7	9	27	17	58	19	41	18
Sosyal Güvenlik Tehdidi	50	11	30	18	6	8	32	21	49	16	28	12
Ayrımcılık	7	2	-	-	1	1	2	1	5	2	-	-
Mağduriyet	121	27	33	20	11	14	21	14	51	17	46	20
Yerleşim	67	15	18	11	8	10	7	5	10	3	11	5
Uluslararası Tepki	20	4	7	4	8	10	12	8	14	5	9	4
Demografik	2	0	2	1	2	0	-	-	-	-	-	-
Toplam	451	100	165	100	79	100	155	100	304	100	230	100

Tablo 15. 1: Suriyeli Sığınmacılar ile İlgili Haberde Kullanılan Haber Çerçeveleri

Haberde Kullanılan Haber Çerçeveleri	Türkiye				Almanya				İngiltere			
	sabah.com.tr		sozcu.com.tr		bild.de		zeit.de		express.com.uk		theguardian.com	
	Sayı	Yüzde %	Sayı	Yüzde %	Sayı	Yüzde %	Sayı	Yüzde %	Sayı	Yüzde %	Sayı	Yüzde %
Sorumluluk	3	12	18	24	24	31	23	25	98	29	53	23
İnsani İlgisi	5	20	11	15	16	21	21	23	55	16	63	27
Çatışma	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Dini Tehdit	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Ekonomik Tehdit	-	-	2	3%	-	-	4	4	5	1	-	-
Siyasal Tehdit	-	-	2	3	8	10	6	7	19	6	-	-
Sosyal Güvenlik Tehdidi	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Ayrımcılık	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Mağduriyet	8	32	27	36	14	18	17	18	78	23	47	20
Yerleşim	4	16	5	7	10	13	12	13	45	13	38	16
Uluslararası Tepki	5	20	8	11	4	5	9	10	34	10	22	9
Demografik	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Toplam	25	100	74	100	77	100	92	100	334	100	233	100

Tablo 15. 2: Ukraynalı Sığınmacılar ile İlgili Haberde Kullanılan Haber Çerçeveleri

Tablo 15 (15.1. ve 15.2.)’te Suriyeli ve Ukraynalı sığınmacılar ile ilgili haberlerde kullanılan haber çerçeveleri yer almaktadır. Tabloda görüldüğü gibi neredeyse aynı ama iki farklı zamanlarda ortaya çıkan olayların ikisinde de en çok kullanılan haber çerçevelerinin mağduriyet, sorumluluk, insani ilgi, yerleşim, siyasal tehdit ve uluslararası tepki olduğu gözükmemektedir. Bunun dışında, olaylara göre ayrı, birbirinden farklı çerçevelerin baskın olduğu fark edilmektedir. Örneğin dini tehdit çerçevesi ve sosyal güvenlik çerçevesi, Ukraynalı sığınmacılar ile ilgili haberlerde neredeyse hiç bulunmamışken, Suriyeliler ile ilgili haberlerde sık rastlanan haber çerçeveleri olarak ortaya çıkmaktadır. Aynı zamanda ekonomik tehdit ve siyasal tehdit çerçevelerinin Ukraynalı sığınmacılar ile ilgili haberlerde daha az kullanıldığı tespit edilmiştir. Mağduriyet çerçevesi, Türk medyasını temsil eden sabah.com.tr ve sozcu.com.tr internet haber sitelerinde hem Suriyeli hem de Ukraynalı haberlerde sık

kullanılan çerçeve olarak ilk sıraya çıkmaktadır. Suriyeliler ile ilgili haberlerde %27 oranda mağduriyet çerçevesini kullanan sabah.com.tr, muhalif tarafı savunan sozcu.com.tr'ye göre sığınmacıların daha saf olduğu, onların bir suçu olmadığı ve gerçekten bir desteğe ihtiyacı olduğunu belirterek Suriyelilere daha sempatik yaklaşırken, sozcu.com.tr haber sitesi haberlerinde %20 oranda mağduriyet çerçevesini kullanarak daha negatif ton ile Suriyeli sığınmacıları istenmeyen birileri olarak aktarmaktadır. Söz konusu Ukraynalı sığınmacılara gelince de adı geçen internet haber sitelerinin ikisinin de ideolojik bakış açılarının farklı olmasına rağmen Ukraynalı sığınmacıların gerçekten mağdur, onların her alanda desteğe ihtiyacı olduğunu ve böyle bir kaostan kurtarılması gerektiğini vurguladıkları görülmektedir. Bu sonuç, mağduriyet çerçevesinin kullanımında Alman medyasının temsilcileri olarak seçilen bild.de ve zeit.de internet haber siteleri için de geçerli olduğu söylenebilir. Ancak, İngiltere medyasında bu sonuç tam tersine değişmektedir. Sağ görüşlü olarak nitelendirilen express.com.uk, Suriyeliler ile ilgili haberlerde %17 oranda mağduriyet çerçevesini kullanarak sığınmacılara daha az sempati gösterirken, sol görüşü savunan theguardian.com haberlerin %20'sinde mağduriyet çerçevesine yer vererek sığınmacılara daha pozitif, destekçi bakış açıyla yaklaştığı tespit edilmiştir. Ukraynalılar ile ilgili haberlerde mağduriyet çerçevesini %23 oranda kullanan express.com.uk ve haberlerinin %20'sinde yer veren theguardian.com ikisi de sığınmacılara yönelik pozitif çağrışım uyandıran haber içeriklerini üretmişlerdir.

Örneklem internet haber sitelerinin tümünde hem Suriyeli hem de Ukraynalı sığınmacılar için en çok kullanılan sorumluluk çerçevesi, iki farklı zamanda ortaya çıkan olaylara ve haber sitelerinin ait oldukları ülkelerin göç politikasına göre değişiklik gösterdiği söylenebilir. Bu çerçevenin Ukraynalılar ile ilgili haberlerde daha fazla kullanıldığı görülmektedir. Suriyeli sığınmacılar ile ilgili haberlerin %14'ünde sorumluluk çerçevesi temelinde haber içeriği üreten sabah.com.tr, sığınmacıların sorumluluğu olarak Türk devletini ve diğer sığınmacılara kapısını açan Suriye'nin komşu ülkelerine vurgu yaparken, %12 oranda sorumluluk çerçevesini kullanan sozcu.com.tr, daha çok eleştirel bakış açıyla Avrupa ülkelerine ve BM komisyonuna sorumluluk yüklemektedir. Ukraynalılar ile ilgili haberlerde ise adı geçen haber sitelerinin ikisi de nötr bir yaklaşım ile sığınmacıların sorumlusu olarak daha çok Avrupa ülkelerini göstermektedir. Ukraynalı sığınmacılar ile ilgili

haberlerde sorumluluk çerçevesi, sabah.com.tr'de %18 oranda yer alırken, sozcu.com.tr'de %24 olarak görülmektedir. Alman medyası bild.de haber sitesi Suriyeliler ile ilgili haberlerin %13'ünü sorumluluk çerçevesiyle oluşturarak Suriyeli sığınmacıların sorumluluğunu Alman hükümeti ve diğer Türkiye gibi Suriye'nin komşu ülkelerine, %7 oranda sorumluluk çerçevesini kullanan zeit.de ise Birleşmiş Milletler ve Suriye'nin komşu ülkelerine yüklemektedir. Ukraynalılar ile ilgili haberlerde ise bild.de %30, zeit.de %25 oranda sorumluluk çerçevesini kullanarak ortaya çıkan mülteci krizine Rusya'nın Cumhurbaşkanı Putin'i suçlayarak bundan sonraki sığınmacıların sorumluluğunu Alman hükümetine ve diğer Avrupa ülkelerine yüklediğini, Ukraynalı sığınmacıların yalnız olmadığını hissettiren pozitif iletileri aktarmaktadır. Böyle bir sonuç, Suriyeliler ile ilgili haberlerin çerçevelendirilmesinde %13, Ukraynalılar ile ilgili haberlerde %29 oranda başvuran express.com.uk ve Suriyeli sığınmacılar ile ilgili haberlerde %17, Ukraynalılar ile ilgili haberlerde ise %23 oranda kullanan theguardian.com için de geçerli olduğu söylenebilir. Ancak theguardian.com Suriyeliler ile ilgili haberlerde Avrupa ülkeleri ve İngiltere hükümetine Suriyeli sığınmacıların sorumluluğunu almaları gerektiğine vurgu yapan eleştirel tarzındaki haberlere biraz da olsa yer verdiği fark edilmiştir.

İncelen internet haber siteleri tarafından hem Suriyeli hem de Ukraynalı sığınmacılar ile ilgili haberlerde yoğun olarak başvuru alan haber çerçevelerinde biri, insani ilgi çerçevesidir. Bu çerçeve türünü Suriyeliler ile ilgili haberlerin %14'ünde kullanan sabah.com.tr sığınmacılar ile röportajlar yaparak Suriyeli sığınmacıların daha pozitif yaşam hikayelerini aktarmaya çalışırken, haberlerin %7'sinde insani ilgi çerçevesine başvuran sozcu.com.tr haberlerde sığınmacıların yaşamını daha dramatizelemiştir. Bu sonuç, Suriyeliler ile ilgili haberlerde diğer bild.de (%22), zeit.de (%10), express.com.uk (%7), theguardian.com (%22) internet haber siteleri için de geçerli olduğu söylenebilir. İnsani ilgi haber çerçevesi temelinde oluşturulan haberler, adı geçen haber sitelerinde aldığı yerin oranına göre farklılık göstermesine rağmen haber içeriklerin dramatizelemesi ve Suriyeli sığınmacıları eğitenden, kültürden geri kalmış birileri olarak gösterilmesi açısından benzerdir. Söz konusu Ukraynalılara gelince incelenen internet haber sitelerinin tümünde insani ilgi çerçevesi temelinde oluşturulan haber içerikleri daha pozitif yöne kaydırıldığı fark edilmektedir. Ukraynalı sığınmacılar ile ilgili haberler sabah.com.tr'de %20,

sozcu.com.tr'de %15, bild.de'de %21, zeit.de'de %23, express.com.uk'da %16, theguardian.com'da %27 oranda insani ilgi çerçevesiyle oluşturularak haberlerde sığınmacıların eğitilmiş, kültürlü, başarılı taraflarına daha fazla vurgu yapılmıştır. Elde edilen bu verilere dayanarak insani ilgi çerçevesi Suriyelilere göre Ukraynalı sığınmacılar ile ilgili haberlerde daha çok tercih edildiği ve Suriyeli sığınmacılara karşı negatif algı oluşturan içeriklere daha ağırlık verildiği sonucuna varılabilir.

İncelenen iki olay için yoğun olarak kullanılan haber çerçevesi olarak sırada yerleşim çerçevesi gelmektedir. Bu kısımda analiz edilen haber sitelerin ideolojisine ve temsil ettikleri ülkelerin politikalarına göre pek çok fark bulunmadığı ancak, iki farklı zamanda ortaya çıkan göç krizlerine göre farklılık gösterdiği söylenebilir. Yerleşim çerçevesini Suriyeliler ile ilgili haberlerde sabah.com.tr %15, sozcu.com.tr %11 oranda kullanırken, bild.de %10, zeit.de %5, express.com.uk %3, theguardian.com %5 oranda daha az tercih etmiştir. Bu çerçeve ile oluşturulan haberler Suriyeli sığınmacıların daha çok mülteci kamplarına yerleşmesini, yerleştikleri ülke tarafından belli bir süreliğine ikamet verilmesi, çocuklar için mülteci kamplarında eğitim vermeye başlaması, Birleşmiş Milletleri tarafından temel ihtiyaçlarının sağlanması gibi içerikleri kapsamaktadır. Ukraynalılar ile ilgili haberlerde ise yerleşim çerçevesi, sabah.com.tr'de %16, sozcu.com.tr'de %7, bild.de, zeit.de ve express.com.uk'ta aynı şekilde %13, theguardian.com'da %16 oranda kullanılarak sığınmacılar için devlet tarafından ayarlanan iş imkanlarını, eğitim programlarını, daha iyi yaşam şartları ve Ukraynalıların sığınmak için gittikleri ülkelerin halkının sığınmacılara olan sıcak davranışlarına daha çok vurgu yapılmıştır. Sığınmacılara ev sahipliği yapan ülkelerin vatandaşlarının Ukraynalılara karşı yardımsever davranışları, misafirperverliklerine diğer haber sitelerine göre İngiltere medyasını temsil eden express.com.uk ve theguardian.com internet haber sitelerinde daha fazla yer verildiği dikkat çekmiştir.

Siyasal tehdit, olayların ikisinde de sık tercih edilen ancak, Suriyeliler ile ilgili haberlerde daha fazla kullanılan bir haber çerçevesi olarak görülmektedir. Suriyeli sığınmacılar ile ilgili haberlerde sabah.com.tr %8 oranda siyasal tehdit çerçevesine yer verirken, %13 sıklığında kullanan sozcu.com.tr haber sitesi sabah.com.tr'ye göre negatif, eleştirel tonda sunmuştur. Bu değerlendirme siyasal tehdit çerçevesini %9 oranında kullanan bild.de ve %17 oranda tercih eden zeit.de için de benzerlik

göstermektedir. İngiltere medyası olarak express.com.uk %19, theguardian.com %18 oranda siyasal tehdit çerçevesini kullanmış olmasına rağmen theguardian.com haber sitesinin haber içerikleri daha pozitif, yatıştırıcı bir tarzda oluşturulmuştur. Ukraynalı sığınmacılar ile ilgili haberlerde ise haber içeriklerinin tonlarının bütün örneklem haber sitelerinde değiştiği fark edilmiştir. Türk medyasından sabah.com.tr ve İngiltere medyasından theguardian.com'da siyasal tehdit çerçevesini içeren haberler ile karşılaşılmamıştır. sozcu.com.tr %3, bild.de %10, zeit.de %7, express.com.uk %6 oranda kullanarak okuyucu kitlesinde göç krizi ve sığınmacıların ülkelere gelmesi siyasal açıdan tehdit getirebilir, fakat bütün bunlara rağmen Ukraynalı sığınmacılarının korunmaya, iyi karşılanmaya laik olduğu algısını yaratmaktadır.

Uluslararası tepki çerçevesi Suriyeliler ile ilgili haberlerde sabah.com.tr ve sozcu.com.tr tarafından aynı oranda %4, bild.de'de %10, zeit.de'de %8, express.com.uk'ta %5, theguardian.com'da %4 oranda kullanılmıştır. Haber içeriklerinde sığınmacılara ev sahipliği yapan ülkelerdeki halkın, sivil toplumların Suriyelileri istemedikleri niyetlerini bildiren iletilerin baskın olduğu tespit edilmiştir. Özellikle Avrupa ülkeleri vatandaşlarının sığınmacıları ülkelerine almasına olan tepkileri zeit.de, express.com.uk haber sitelerinde daha yoğun olduğu görülmektedir. theguardian.com'da ise uluslararası örgütlerin ve Avrupa ülkelerinin vatandaşlarının Suriyeli sığınmacılara yönelik görüş ve davranışlarının daha merhametli olarak aktarıldığı, diğer internet haber sitelerine göre farklılık yaratmaktadır. Ukraynalı sığınmacılar ile ilgili haberlerde ise Uluslararası tepki çerçevesinin daha yoğun kullanıldığı ve Uluslararası örgüt, siyasiler ve daha çok Avrupa ülkelerinin vatandaşlarının Ukraynalılara destek amaçlı çeşitli organizasyonlar düzenlemeleri gibi bilgileri kapsamaktadır. Bu çerçeve sabah.com.tr'de %20, sozcu.com.tr'de %11, bild.de'de %5, zeit.de'de %10, express.com.uk'ta %10, theguardian.com'da %9 oranda yer almaktadır.

Ekonomik tehdit çerçevesi, Suriyeli sığınmacılar ile ilgili haberlerde çok yer aldığı görülmektedir. sabah.com.tr Suriyeliler ile ilgili haberlerde %3 oranda kullanırken, sozcu.com.tr %14 oranda tercih ederek Suriyeli sığınmacıların ülke ekonomisi için büyük zarar olacağını vurgulayan eleştiri tarzındaki haberleri üretmiştir. bild.de haberlerin %9'unu ekonomik tehdit çerçevesi ile oluştururken, zeit.de %17 oranda kullanarak Suriyeli sığınmacılara yönelik ekonomik yıkıcısı gibi

bir çağrışım uyandırmaktadır. express.com.uk haberlerin %6 sında ekonomik çerçevesinde yer vererek Suriyelilerin ekonomik tehdit yaratabileceğinden dolayı sığınmacıları ülkeye kabul etmemeli tarzındaki iletileri içermektedir. theguardian.com'da ekonomik tehdit çerçeveli haber bulunmamıştır. Ukraynalılar ile ilgili haberlerde ise sabah.com.tr haber sitesindeki haberlerde ekonomik tehdit çerçevesi bulunmamışken, sozcu.com.tr de ekonomik tehdit çerçevesi sadece 2 tane haberde karşılaşılmıştır. bild.de internet haber sitesinde bu tür haber çerçevesi bulunmamışken, zeit.de'de 4 haber, express.com.uk 5 tane haber bulunmuştur. theguardian.com'da ise hiç rastlanmamıştır. Haberlerde Ukraynalı sığınmacılara karşı daha sıcak görüşlere yer verilerek, ekonomiden de insan ömrünün daha önemli olduğu vurgusu yapılmaktadır.

Sosyal güvenlik tehdit ve dini tehdit çerçeveleri Ukraynalılar ile haberlerde neredeyse hiç bulunmamışken, Suriyeli sığınmacılar ile ilgili haberlerde en sık kullanılan haber çerçeveleri olarak gözükmektedir. Özellikle sosyal güvenlik tehdit çerçevesi, incelenen internet haber sitelerinin tümünde yoğun bir şekilde yer verildiği tespit edilmiştir. Bu noktada, daha önce de karşıya çıktığı gibi Türk ve Alman medyalarını temsil eden internet haber siteleri arasında benzerlik bulunmaktadır. Muhafazakâr olarak nitelendirilen sabah.com.tr, haberlerinin %11'inde, bild.de ise %8'inde kullanırken, sol görüşlü olan sozcu.com.tr %18, zeit.de %21 olarak sağ görüşlü diğer ikisine göre Suriyelilerin katıldığı suç, şiddet gibi olaylara daha fazla yer verilmişlerdir. Farklı olarak Alman haber sitelerinde Suriyeli erkeklerin kadınlara olan cinsel saldırıları, Türk medyası temsilcilerine göre daha çok yer aldığı fark edilmiştir. Söz konusu İngiltere medyasına geldiğinde sağ görüşlü olan express.com.uk sosyal güvenlik çerçevesine %16 oranda yer verirken, sol ideolojiyi teslim eden theguardian.com Suriyeliler ile ilgili haberlerin %12'sinde kullanmıştır. Adı geçen haber sitelerinin ikisinde de sosyal tehdit çerçeveli haberlerin çoğunluğu Suriyelilerin cinsel saldırılarını içermekte olduğu gözlemlenmiştir. Suriyeliler ile ilgili haberlerde dini tehdit çerçevesi Alman ve İngiltere medyalarını temsil eden haber sitelerinde daha fazla rastlandığı görülmektedir. Bu konuda sabah.com.tr'de sadece üç tane haber bulunmuşken, sozcu.com.tr haber sitesinde hiç karşılaşılmamıştır. Ancak bild.de'de %4, zeit.de'de %10, express.com.uk'ta %12 ve theguardian.com'da %2 oranda yer verilmiş olup, Suriyeli sığınmacıların dini

inançlarına vurgu yapılarak tehdit uyandırıcı bir algı yaratmıştır. Bu tarz içerikli haberler, daha çok zeit.de ve express.com.uk haber sitelerinde yoğunluk gösterdiği ortaya çıkmaktadır. Elde edilen verilerden yola çıkarak incelenen haber sitelerinin tümünde Suriyeli sığınmacılara yönelik daha negatif, zorunluluk hissi uyandıran bir çağrışımın baskın olduğu fark edilirken, Ukraynalılar ile ilgili haberlerde tam tersine daha pozitif, gönüllülük hissini çağrıştıran iletilerin yoğun olduğu tespit edilmiştir.

Tablo 16: Haber Fotoğraflarında Kullanılan Görsel Çerçeveler

Haber Fotoğraflarında Kullanılan Görsel Çerçeveler	Türkiye				Almanya				İngiltere			
	sabah.com.tr		sozcu.com.tr		bild.de		zeit.de		express.com.uk		theguardian.com	
	Sayı	Yüzde %	Sayı	Yüzde %	Sayı	Yüzde %	Sayı	Yüzde %	Sayı	Yüzde %	Sayı	Yüzde %
Pozitif	97	27	15	12	7	17	9	8	13	5	22	13
Mağdur	165	46	34	26	23	56	33	29	66	26	94	57
Yük	16	5	25	19	4	10	7	6	23	9	-	-
Tehdit	55	15	41	32	4	10	29	25	83	33	15	9
Toplam	355	100	129	100	41	100	114	100	253	100	164	100

Tablo 16. 1: Suriyeli Sığınmacılar ile İlgili Haber Fotoğraflarında Kullanılan Görsel Çerçeveler

Haber Fotoğraflarında Kullanılan Görsel Çerçeveler	Türkiye				Almanya				İngiltere			
	sabah.com.tr		sozcu.com.tr		bild.de		zeit.de		express.com.uk		theguardian.com	
	Sayı	Yüzde %	Sayı	Yüzde %	Sayı	Yüzde %	Sayı	Yüzde %	Sayı	Yüzde %	Sayı	Yüzde %
Pozitif	5	23	17	24	25	42	15	24	75	27	49	26
Mağdur	17	77	51	73	22	37	37	60	139	49	132	71
Yük	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Tehdit	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Toplam	22	100	70	100	60	100	62	100	282	100	185	100

Tablo 16. 2: Ukraynalı Sığınmacılar ile İlgili Haber Fotoğraflarında Kullanılan Görsel Çerçeveler

Tablo 16 (16.1. ve 16.2.)’da Suriyeli ve Ukraynalı sığınmacılar ile ilgili haberlerde kullanılan fotoğraflar görsel çerçeveler üzerinden değerlendirilmiştir. Elde edilen verilere göre mağdur çerçevesi, göç dalgalarının ikisinde de fazla kullanılan bir görsel çerçeveyken, yük ve tehdit çerçeveleri sadece Suriyeliler ile ilgili haber fotoğraflarında yer alan çerçevelerdir. Mağdur çerçevesi Suriyeliler ile ilgili görsellerde sabah.com.tr’de %46, sozcu.com.tr’de %26, bild.de’de %56, zeit.de’de %29, express.com.uk’ta %26 ve theguardian.com’da %56 oranda kullanılırken, Ukraynalılar ile ilgili haberlerde sabah.com.tr’de %77, sozcu.com.tr’de %73, bild.de’de %37, zeit.de’de %60, express.com.uk’ta %49 ve theguardian.com’da %71 olarak mağdur görsel çerçevesinin daha fazla tercih edildiği görülmektedir. Bu tür çerçeveli görsellerin içerikleri, Suriyeliler ile ilgili haberlerde sığınmacıların ev eşyaları ile beraber sınırlara doğru geldiği, yemek yediği, küçük bir kenarlarda uyudukları anları, sığınmacı kamplarındaki yaşamlarını gösterirken, Ukraynalılar ile ilgili haberlerde mağdur görsel çerçevesi, daha farklı bir bakış açısı sunmaktadır. Fotoğraflar Ukraynalı sığınmacıların özellikle kadın, çocuk ve yaşlıların ülke sınırlarında bekledikleri, yıkıntılar altında kaldığı, zor durumda olmalarına rağmen yanlarında köpek, kedi gibi ev hayvanlarını taşıdıkları anları içererek daha pozitif bir algı yaratmaktadır. Tabloda görüldüğü gibi sabah.com.tr, bild.de yani, muhafazakâr tarafı olarak hem Suriyeli hem de Ukraynalı sığınmacılar ile ilgili haberlerde diğer sol görüşlü haber sitelerine göre mağdur çerçevesini daha çok kullanırken express.com.uk tam tersine diğer muhalif haber sitelerine göre az yer vermiştir. Hem Suriyeli hem de Ukraynalı sığınmacılar ile ilgili haber fotoğraflarında en çok kullanılan görsel çerçeve pozitif çerçevesidir. Bu tür çerçeve Suriyeli sığınmacıların sığınak, sağlık ve eğitim gibi ihtiyaçlarının karşılandığı ve bir başarıya ulaştığı anları içererek sabah.com.tr’de %27, sozcu.com.tr’de %12, bild.de’de %17, zeit.de’de %8, express.com.uk’ta %5 ve theguardian.com’da %13 oranda yer almıştır. sozcu.com.tr, sol görüşü temsil eden bir haber sitesi olarak Suriyeliler ile ilgili haberlerde pozitif çerçeveli fotoğrafları sabah.com.tr’ye göre daha az kullandığı fark edilmekte ve aynı şekilde zeit.de haber sitesi de sağ ideolojiyi temsil eden bild.de’ye göre daha az yer verdiği dikkat çekmektedir. Farklı olarak İngiltere medyasında muhafazakâr olarak nitelendirilen express.com.uk sol görüşlü olan theguardian.com’a göre daha az

kullandığı görülmektedir. Söz konusu Ukraynalı sığınmacılara gelince pozitif çerçevesinin daha fazla tercih edildiği söylenebilir. sabah.com.tr %23, sozcu.com.tr %24, bil.de. %42, zeit.de %24, express.com.uk'ta %27 ve theguardian.com %27 oranda kullanarak Suriyelilere göre Ukraynalıların sığınmacı olmalarına rağmen eğitim, iş dünyası, gönüllü olma gibi alanlardaki başarılarını içeren görüntülere daha çok yer vermişlerdir. Bunun dışında Suriyeliler ile ilgili haberlerde özellikle sozcu.com.tr (%32), zeit.de (%25) ve sağ görüşlü express.com.uk (%33) haber siteleri tarafından daha çok tercih edilerek sığınmacıların suç işledikleri, herhangi bir terör örgütüne üye olduklarını ve herhangi bir şiddette bulunduklarını içeren görseller aracılığıyla Suriyelilere karşı tehdit uyandırıcı bir bakış açısı oluşturulmuş olduğu sonucuna varılabilir. Muhafazakâr ideolojiyi benimseyen sabah.com.tr (%15), zeit.de (%10) ve sol görüşlü theguardian.com (%9) haber siteleri diğerlerine göre tehdit görsel çerçevesini daha az kullandığı tespit edilmiştir. Yük görsel çerçevesi de Suriyeli sığınmacılar ile ilgili haberlerde theguardian.com haber sitesi hariç diğer örneklem seçilen haber siteleri sabah.com.tr'de %5, sozcu.com.tr'de %19, bil.de'de %10, zeit.com.tr'de %6 ve express.com.uk'ta %9 oranda tercih edilerek sığınmacıların hem ekonomik hem de sosyal yaşam açısından sahiplik yapan ülkelere yük olduğu çağırışının uyanmasını sağladığı sonucuna varılabilir. Sonuç olarak haber fotoğraflarında kullanılan görsel çerçeveler, Suriyeli sığınmacılara karşı daha negatif, tehdit, yük, onların ötekilerden olduğu algısını uyandırırken, Ukraynalılara karşı daha pozitif, samimi, sığınmacıların daha aydın, eğitimli, güçlü olduğu, onların 'bizimkilerden' olduğu çağırısını oluşturmaktadır. Araştırma konusuyla ilgili haberlerde görsel çerçevelerin kullanımında Türk ve Alman haber sitelerinde benzerlik olduğu söylenebilir. Örneğin sabah.com.tr ve bild.de haber siteleri muhalif ideolojiye sahip sozcu.com.tr ve zeit.de, haber sitelerine göre Suriyeliler ile ilgili negatif algı yaratıcı iletilere daha az yer vermeye çalışarak hükümetin göç politikasına göre hareket ettikleri, hükümetin kararlarını destekledikleri fark edilmektedir. express.com.uk haber sitesinin İngiltere Hükümetinin Suriyeli sığınmacılara karşı yürüttüğü politikaya destek atarak, sığınmacılara yönelik öteki algısını yaratmaya çalışırken, muhalif olan theguardian.com'un Suriyeli sığınmacılara karşı daha objektif olmaya çalıştığı görülmektedir. Ukraynalılar ile ilgili haberlerde ise haber sitelerinin ideolojik görüşlerinin farklı olmalarına rağmen

sığınmacılara karşı pozitif çağırışım uyandıran görsellerin daha fazla yer aldığı dikkat çekmektedir.

SONUÇ

Göç, birey ve bireylerden oluşan grupların coğrafik, sosyo-politik, ekonomik ve demografik nedenlerden dolayı oturdukları yerden başka bir yere göç etmesi şeklinde tanımlanabilir. Köken olarak insanlık tarihi kadar eskilere dayanan göç olgusunun oluşmasında en önemli etken güvenlik ve ekonomik faktörleridir. Yer yüzünde yaşanan iç ve dış savaşlar ve etnik çatışmalar insanların güvenli bir yere taşınmalarını zorunlu kılmaktadır. Diğer yandan bireyler daha iyi yaşam koşullarına erişebilmek, ekonomik özgürlüklerini sağlayabilmek için gönüllü olarak göç edebilmektedirler (Çelik, Şen, Usta, 2018: s. 297). Kısaca tanımlamak gerekirse insanların güvenli bir yaşam sürmek veya çalışmak için bir yerden bir yere taşınma eylemleri göç olarak adlandırılmaktadır.

Göç, ülke sınırlarına göre iç ve dış olarak belirlenmektedir. İnsanların kendi ülkeleri içinde çeşitli sebeplerden dolayı köyden kasabaya, kasabadan şehre ya da tam tersi şeklinde göç eyleminde bulunmaları iç göç olarak tanımlanır. Dış göç ise ülke sınırlarını aşarak uluslararası düzeyde meydana gelen bir nüfus hareketliliğidir (Erdoğan, 2019: s. 24). Dünyada yaşanan savaş ve siyasi çatışmalar nedeniyle şu anda dış göç olarak belirlenen uluslararası göç, karmaşık etkileri geniş ölçüde hissedilen küresel bir olgu hâline gelmektedir. BM'nin raporuna göre yer yüzünde 281 milyon yani dünya nüfusunun yüzde 3,6'sı kendi ülke sınırları dışında yaşamak zorunda kalmaktadır (UN, 2023).

Jennissen, göç alanında yaptığı çalışmasında uluslararası göçü etkilendiği faktörlere göre iş göçü, geri dönüş göçü, zincir göçü ve sığınma göçü olarak dört ana kategoriye ayırmıştır. İş göçünde bireyler çalışmak ve iyi bir maaş kazanmak amacıyla kendi ülkesinden başka bir ülkeye göç eder. Eğer bir göçmen bir süreliğine yabancı bir ülkede yaşadıkten sonra vatandaşı olduğu ülkeye dönme niyetinde olursa geri dönüş göçmen olarak tanımlanabilir. Bir ülkeden aile ya da akrabalarına kavuşmak amacıyla göç edenler zincir göçmenler olarak belirtilirken, vatandaşı olduğu ülkedeki siyasi çatışmalardan dolayı ve can güvenliğini korumak amacıyla yabancı ülkelere barınma talebinde bulunanlar sığınmacı göçmenler olarak tanımlanmaktadır (Jennissen, 2004: s.8).

Literatürde çok yaygın olan diğer göç kategorisi zorunlu ve gönüllü göçtür. Gönüllü göç, bireylerin kendi istekleri ile yaşam şartlarını iyileştirmek gibi amaçlar ile oturdukları ülkeden başka bir ülkeye göç etmesi şeklinde açıklanırken, insanların savaş, çatışma, doğal afetler gibi faktörlerin etkisi altında yer değiştirmeleri zorunlu göç olarak tanımlanmaktadır. Yani gönüllü göçte etken faktör, kişisel ihtiyaç ve isteklerin karşılanmasıyken, zorunlu göçte insanların ülkelerinde yaşanan çatışma ve zorluklar nedeniyle farklı bir ülkeye göç etmekten başka seçeneklerinin olmamasıdır. Göç türlerini ayırt etmek için literatürde en çok kullanılan terimlerden biri ekonomik göçtür. Bu bireyin yaşam standartlarını iyileştirmek amacı ile daha iyi ekonomik koşullara sahip olan ülkelere taşınmayı tercih etmesi olarak tanımlanmakta ve geleneksel iş göçü kavramına benzemektedir. Literatürdeki diğer bir terim ise siyasi göçmenlerdir. Vatandaşı oldukları ülkelerde yaşanan iç savaş ve siyasi çatışma, ayrımcılık gibi nedenler yüzünden farklı ülkelere göç etmek zorunda kalanlar için kullanılmaktadır (Wickramasinghe ve Wimalaratana, 2016: s.17). Günümüzde birçok ülkede yaşanan iç ve dış savaşlar, siyasi çatışmalar milyonlarca insanın yerinden edilmesine sebep olarak küresel bir sorun haline gelmiştir. Buna Afganistan, Suriye, Ukrayna gibi ülkelerde yaşanan göç krizleri çok iyi örnek olabilir.

Uluslararası göç, iş gücünün eksiklerinin tamamlanması açısından alıcı ülke için avantaj sağlarken, yoğun iş gücünün ülkeden çıkması nedeniyle gönderen ülkeye zarar verebilir. Bunun yanı sıra sığınmak için gelen göçmenler alıcı ülke için dezavantajlı olabilir ve istenmeyen göçmenler olarak ötekileştirilebilir. Alıcı ülkelerde sığınmacı göçmenlere yönelik tutumların oluşumunda medyanın etkisi çok büyüktür. Medya haber üretiminde çeşitli haber çerçevelerini kullanarak etkin ve baskın olan ideolojilerin devamını sağlamakta ve yeniden üretmektedir (Gitlin, 1980). Medyada bir konu, haber çerçeveleme teorisine göre belli bilgilere vurgu yapılarak ya da o bilgiler göz ardı edilerek sunulabilir ve konunun alıcı kitle tarafından nasıl yorumlanması gerektiğini belirler (Entman, 1993: s.52). Kitle iletişim araçları üzerinde yapılan araştırmalarda medyanın temel işlevlerinden birinin olaylarla ilgili yapılan haberlerde konunun bazı yönlerini seçmek ve vurgulamak olduğu ortaya çıkmıştır. Dolayısıyla çerçeveleme, medya alanında önemli bir teorik kavram olarak kabul edilmektedir. Medya olayları çerçeveleme yoluyla toplumun tutumunu etkileyebilir ve belirli siyasi eylemler hakkında kamuoyunun beklentilerini

oluşturabilir (Ödmark, 2021: s. 1543). Bütün bunların medyanın sahiplik, ekonomi politik yapısından kaynaklı olduğu da söylenebilir.

Savaş ve siyasi çatışmaların sonucunda meydana gelen göç krizleri global bir sorun haline gelmiştir. Medya bu konuda kendi ideolojik bakış açısına ve bağlı olduğu ülkenin göç politikasına göre haberleri çerçeveleyerek toplumun sığınmacılara yönelik tutumlarını şekillendirmektedir. Daha önce yapılan araştırmalara göre medyada sığınmacılar ile ilgili haberlerde baskın olan haber çerçevelerinin genel olarak ekonomik yük, sosyal kültürel tehdit gibi daha çok negatif çağrışım uyandıran çerçeveler olduğu tespit edilmiştir. Jakob-Moritz Eberl ve arkadaşlarının Batı medyasında göç söylemi ve etkileri üzerinde yaptıkları çalışmalarında Batı medyasında göçmen ve sığınmacı grupların temsiline yeterli olmadığını ve sığınmacıların medyada yer aldıkları zaman genellikle ekonomik, kültürel tehdit ve suç olarak çerçevelendiğini fark etmişlerdir. Ayrıca ülkelerini terk etmek zorunda kalan sığınmacıların medyada olumsuz olarak ele alındığının altını çizmişlerdir. Ancak Batı medyasının göçmenler ile ilgili haberlerde kullandıkları çerçevelerin ülkelere, medyaya, göç ve göçmen türlerine (kültürel yakınlık ya da uzaklık) göre değiştiğini söylemişlerdir. Aynı zamanda medya kuruluşlarının izledikleri bakış açılarının ve siyasi eğilimlerinin Avrupa medyasındaki göçmen söyleminin şekillenmesinde en güçlü faktörlerden olduğu sonucuna varmışlardır (Eberl ve arkadaşları, 2018: s.217). Sığınmacıların Batı medyasındaki görsel çerçevelerini analiz eden Amores, Calderon ve Stanek göçmen ve sığınmacıların Batı medyasında genellikle yük ve tehdit görsel çerçeveleriyle sunulduğunu bunun Alman medyasında daha fazla görüldüğünü fark etmişlerdir (Amores, Calderon ve Stanek, 2019: s.11).

2011 yılından bu yana sonu hâlâ belli olmayan Suriye iç savaşı 7 milyon Suriyelinin ülke dışında sığınak aramasına ve 7 milyon kişinin de ülke içinde yer değiştirmesine neden olmuştur. Ülkelerini terk etmek zorunda kalan Suriyelilere Türkiye, Lübnan gibi komşu ülkeler kapısını açmışken, Batı ülkelerinin çoğunluğu Suriyelileri ülkelere alma konusunda direnç göstermişlerdir. 24 Şubat 2022 tarihinde Rusya'nın Ukrayna'yı işgal etmesiyle batıya doğru giden göç akını Avrupa ülkelerinde İkinci Dünya Savaşından sonraki en büyük göç krizini yaşatmıştır. 6,6 milyondan fazla Ukraynalı sığınmacıya kapılarını açan AB'ye üye olan ülkeler,

4,2'sine geçici koruma ya da buna benzer ulusal koruma statülerine sahip olma hakkını vermişlerdir. Medya bu iki farklı ülkede ve farklı zamanlarda meydana gelen göç dalgalarını ürettikleri haberlerde çerçeveleyerek kamuoyu oluşturmuş ve ev sahipliği yapan ülkelerin vatandaşlarının algısında sığınmacılara yönelik izlenim ve tutumların oluşumunda etkili rol oynamıştır.

Bu tez çalışmasında, Türkiye, Almanya ve İngiltere merkezli yayın yapan günlük gazetelerin internet haber sitelerinde yer alan Suriyeli ve Ukraynalı sığınmacılar ile ilgili haberler, haber çerçeveleme teorisi temelinde içerik analizi tekniği ile incelenmiştir. Bu kapsamda Türkiye'nin dünyadaki sığınmacılara en çok ev sahipliği yapan ülke olması, Almanya'nın diğer AB'ye üye ülkelere göre sığınmacıları daha fazla kabul etmesi, İngiltere'nin de sığınmacılara kapısını açma konusunda direnç göstermesi araştırma evreni seçiminde belirleyici rol oynamıştır. Örneklem seçiminde ise gazetelerin ideolojik yaklaşımları baz alınarak Türkiye'den muhafazakâr sağ ideolojiyi temsil eden Sabah ve sol ideolojiyi savunan Sözcü gazeteleri, Almanya'dan sağ ideolojiyi temsil eden Bild ve sol ideolojiyi savunan Zeit gazeteleri, İngiltere'den ise sağ görüşü savunan Express ve sol ideolojiyi temsil eden The Guardian gazetelerinin internet siteleri tercih edilmiştir. Bu gazetelerin internet sitelerinde Suriyeli sığınmacılar ile ilgili Suriye'de iç savaşın başladığı 2011 ile 2020 tarih aralığında yer alan kritik gelişmelerin yaşandığı aylarda yayımlanan toplam 1384 haber, Ukraynalılar ile ilgili Mart 2022 ve Şubat 2023 tarihleri arasında yayınlanan 835 haber hem niceliksel hem de niteliksel olarak değerlendirilmiştir. Haberlere örneklem gazetelerin internet sitelerindeki arama butonlarına “Suriye” ve “Suriyeli sığınmacılar”, “Ukrayna” ve “Ukraynalı sığınmacılar” anahtar kelimeleri yazılarak ulaşılmıştır. Çalışmada söz konusu internet haber sitelerinde Suriyeli ve Ukraynalı sığınmacılar ile ilgili haberlerde kullanılan haber çerçevelerinin gazetelerin ideolojik farklılıkları ve bağlı oldukları ülkelerin göç politikası ekseninde kamuoyu üzerinde belirleyici etki yaratıp yaratmadığını ortaya koymak amaçlanmıştır.

Türk medyasının temsilcilerinden biri sabah.com.tr, Suriyeli sığınmacılar ile ilgili haberlere en çok yer veren örneklem haber sitesi olarak görülmektedir. Söz konusu haber sitesinde Suriyeliler ile ilgili toplam 451 haber bulunmuştur. Bunların en çoğu Suriyelilerin deniz yoluyla Avrupa'ya geçme oranının arttığı zamanlarda ve

bu sırada hayatını kaybeden Aylan Kurdi'nin olayı ortaya çıktığı 2015 yılının Eylül ayında yayımlanmıştır. Bu haber sitesinde yer alan Ukraynalı sığınmacılar ile ilgili haberlerin toplam sayısı ise 25 tane olup konu ile ilgili haberlere Ukrayna göç krizinin başladığı ilk zamanlar olan 2022 yılının mart ayında daha fazla yer verilmiştir. Sol ideolojiyi temsil eden sozcu.com.tr haber sitesinde ise Suriyeli sığınmacılar ile ilgili 165 haber toplanmış olup, aynı sabah.com.tr'deki gibi haberler diğer tarihlere göre en çok 2015 Eylül tarihinde yayımlandığı görülmektedir. sozcu.com.tr sitesinin Ukraynalılar ile ilgili haberlere sabah.com.tr'ye göre daha fazla yer verdiği tespit edilerek konu ile ilgili toplam 74 tane haber bulunmuştur. Bu haberlerin en büyük kısmı 2022 yılının mart ayında yayımlanmıştır.

Alman basınından muhafazakâr nitelikli örneklem olarak seçilen bild.de internet haber sitesinde Suriyeliler ile ilgili 79 haber bulunmuştur. Türk haber sitelerindeki gibi haberlerin çoğunluğu 2015 yılının eylül ayında yayımlanmıştır. Söz konusu Ukraynalı sığınmacılara gelince toplam 77 haberin en çoğu yani 30 tanesi 2022 yılının mart ayında yer almıştır. Muhafif ideolojiyi savunan zeit.de haber sitesinde Suriyeliler ile ilgili 155 haber toplanmıştır. Bu haberlerin 66'sı 2015 yılının Eylül ayna aittir. Sitede Ukraynalılar ile ilgili 92 haberin çoğunluğunun 2022 yılının mart ayında yayımlandığı görülmektedir.

İngiltere medyasından analiz edilen express.uk.com haber sitesinden Suriyeliler ile ilgili 304, Ukraynalılar ile ilgili 334 haber toplanmıştır. Sol görüşlü olarak bilinen theguardian.com'da ise Suriyeli sığınmacılar ile ilgili 230, Ukraynalılar ile ilgili 233 tane haber bulunduğu görülmektedir. Bu haber sitelerinin ikisinde de Türk ve Alman medyasını temsil eden gazetelerdeki gibi Suriyeliler ile ilgili haberlerin en çoğu 2015 yılının Eylül ayında, Ukraynalı sığınmacılar ile ilgili 2022 yılının mart ayında yayımlanmıştır. Bu ikisinin diğer örneklem haber sitelerine göre araştırma nesnesini oluşturan göç dalgalarının ikisine de en çok yer verdikleri; ancak Ukraynalı sığınmacılara daha çok ağırlık verdikleri fark edilmektedir.

Suriyeli ve Ukraynalı sığınmacılar ile ilgili haberlerin ana başlıklarının sığınmacılar ile ilişkisi değerlendirildiğinde sabah.com.tr'de yer alan haberlerin ana başlıklarının Suriyeli sığınmacılar ile ilgili ilişkisinin daha çok pozitif olduğu, sozcu.com.tr haber sitesindeki haberlerin ana başlıklarının Suriyeli sığınmacılar ile ilişkisinin daha negatif olduğu tespit edilmiştir. Ukraynalı sığınmacılar ile ilgili

haberlerde ise ana başlıklar ile sığınmacıların ilişkisi söz konusu haber sitelerinin her ikisinde de neredeyse tümünün pozitif olduğu görülmektedir.

Alman medyasından bild.de, haber başlıklarında Suriyeli sığınmacılar ile ilişkisini nötr olarak dengeli tutmaya çalışırken zeit.de’de yer alan haberlerin ana başlıklarının çoğunluğunun Suriyeli sığınmacılar ile ilişkisi negatif olduğu, söz konusu Ukraynalı sığınmacılara gelince her ikisinde de Ukraynalılar ile ilişkili negatif başlıklı haber ile karşılaşılmadığı dikkat çekmektedir.

İngiltere’de sağ görüşlü gazete olarak bilinen express.uk.com’da Suriyeliler ile ilgili haberlerde negatif başlıklı haberler daha fazlayken tam tersine muhalif ideolojiyi savunan theguardian.com’da haberlerin ana başlıklarının Suriyeli sığınmacılar ile ilişkisi daha çok pozitif tonda olduğu ortaya çıkmıştır. Ukraynalı sığınmacılar ile ilgili haberlerde ise express.uk.com’da sığınmacılar ile ilgili sadece 5 tane negatif tonlu ana başlık ile rastlanmıştır.

İncelenen internet haber sitelerinde yer alan sığınmacılar ile ilgili haberlerin ileti niteliklerine bakıldığında Suriyeliler ile ilgili haberlerde sozcu.com.tr’de Türk hükümetinin yürüttüğü açık kapı politikasını eleştiren karşıt nitelikli iletilerin daha fazla olduğunu ve sabah.com.tr haber sitesinde tam tersine hükümet yanlısı, Suriyelilere karşı destekleyici mesajların daha ağırlıklı olduğu tespit edilmiştir. Ukraynalılar ile ilgili haberlerde her ikisinde de nesnel nitelikli iletilere daha çok yer verildiği tespit edilmiştir. Bu sonucun Alman medyasını temsil eden bild.de ve zeit.de haber siteleri için de geçerli olduğu söylenebilir. Bu noktada muhafazakâr olan express.uk.com Suriyeli sığınmacılar ile ilgili haberlerde daha çok sığınmacılara kapıların açılması gerektiğini savunan muhalif tarafı eleştiren karşıt nitelikli iletilere yer verirken, Ukraynalı Sığınmacılar ile ilgili haberlerde İngiltere hükümetinin Ukraynalılar için yürüttüğü göç politikasını destekleyen yanlı nitelikli iletilere ağırlık verdiği ortaya çıkmıştır. Sol görüşlü theguardian.com haber sitesinin ise her iki konuda da nesnel nitelikli iletilere yer vererek olaylara objektif bakmaya çalıştığı söylenebilir.

Örnekleme internet haber sitelerinde yer alan araştırma konusu ile ilgili haberlerde sığınmacılara yönelik kullanılan tanımlama terimleri incelendiğinde sabah.com.tr Suriyeliler ile ilgili haberlerde sığınmacılara yönelik “Suriyeli”,

“mültecî”, “sığınmacı”, “göçmen/yasadışı göçmen” terimlerini sık kullanmışken, sozcu.com.tr daha çok “Suriyeli” ve “sığınmacı” tanımlama kelimelerini tercih etmiştir. Bu kapsamda Ukraynalı sığınmacılar ile ilgili haberlerde sabah.com.tr’nin “savaş mağduru” terimine sozcu.com.tr haber sitesinin de “mültecî” terimine daha sık yer verdiği dikkat çekmektedir.

bild.de Suriyeliler ile ilgili haberlerde aynı sabah.com.tr gibi “Suriyeli”, “mültecî”, “sığınmacı”, “göçmen/yasadışı göçmen” terimlerini sık kullanırken, zeit.de söz konusu tanımlayıcı terimlerin dışında sığınmacıları “terör örgütlerinin üyeleri” ve “geçici koruma statüsü ile gelenler” olarak da tanımlamıştır. Ukraynalı sığınmacılar ile ilgili haberler incelendiğinde adı geçen internet haber sitelerinin her ikisinde de sığınmacılar daha çok “Ukraynalı”, “mültecî” “sığınmacı” ve “savaş mağduru” olarak tanımlandığı sonucu ortaya çıkmaktadır.

Bu noktada İngiltere medyasını temsil eden internet haber sitelerinin her ikisinde de diğer örneklem haber siteleri gibi “Suriyeli”, “mültecî”, “sığınmacı”, “göçmen/yasadışı göçmen” terimleri sık kullanılmışken, Suriyelilerin “terör örgütlerinin üyeleri” olarak özellikle express.uk.com tarafından daha sıklıkla tanımlandığı tespit edilmiştir. Söz konusu Ukraynalı sığınmacılara gelince de “mültecî” kelimesinin tanımlayıcı terim olarak her iki haber sitelerinde de en sık kullanıldığı fark edilmiştir.

Sığınmacılar ile ilgili haberlerde kullanılan haber çerçeveleri araştırma kapsamında belirlenen hipotezler ile birlikte değerlendirildiğinde “Türkiye, Almanya ve İngiltere’de yayımlanan ve analiz kapsamında değerlendirilen gazetelerin Suriyeli ve Ukraynalı sığınmacılarla ilgili baskın haber çerçeveleri bağlı oldukları ülkelerin dini inançları, kültürel yapıları, göç ve krizden etkilenme derecesi ile ülkenin resmi göç politikasına ve ayrıca gazetelerin ideolojik yaklaşımına bağlı olarak farklılıklar göstermektedir” (H1) hipotezi doğrulandığı görülmektedir. sabah.com.tr internet haber sitesinin Suriyeliler ile ilgili haberlerde mağduriyet, yerleşim, sorumluluk, insani ilgi ve sosyal güvenlik tehdidi çerçevelerine ağırlıklı olarak yer vermiştir. Sığınmacıları mağdur göstererek barınma, yemek, gibi temel ihtiyaçların sağlandığını içeren yerleşim çerçevesine çok yer vererek hükümetin Suriyelilere sunduğu imkanları ön plana çıkarmakla beraber Türkiye’nin yürüttüğü açık kapı politikasını desteklediği görülmektedir. Sorumluluk çerçevesinde Suriyelilerin

yerinden edilmelerinde Başar Esad'ın başında olduğu Suriye hükümet rejimini, DEAŞ, YPG terör örgütlerini suçlayarak sığınmacıların bundan sonraki sorumluluğunu daha çok Türkiye ve Birleşmiş Milletlere yüklemektedir. İnsani ilgi çerçevesinde ise Suriyelilerin eğitim, iş gibi sosyal hayatın diğer alanlarındaki başarılı hikayelerine yer vererek sığınmacılara yönelik pozitif bir algı yaratmaya çalıştığı tespit edilmiştir. sabah.com.tr'nin sosyal güvenlik tehdit çerçevesinin sık kullanmasına rağmen yukarıda söz edilen haber çerçeveleri ile Suriyeliler ile ilgili daha çok pozitif haberlere ağırlık verdiği söylenebilir. Muhalif görüşlü bir gazete olarak incelenen sozcu.com.tr internet haber sitesindeki Suriyeliler ile ilgili haberler analiz edildiğinde mağduriyet, sosyal güvenlik tehdit, ekonomik tehdit, siyasal tehdit ve sorumluluk çerçevelerinin daha fazla kullanıldığı tespit edilmiştir. Haberlerdeki mağduriyet çerçevesi Suriyelilere karşı mağdur ama istenmeyen biri çağrışımını uyandırdığı dikkat çekmektedir. Sosyal tehdit çerçevesi ile üretilen haberlerde Suriyeli sığınmacıların katılımında meydana gelen daha çok suç, şiddet içerikli olaylarla sığınmacılara yönelik korkutucu, negatif bir izlenim öne çıkartılmıştır. Ekonomik ve siyasal çerçevelerin yer aldığı haberlerde daha çok hükümetin Suriyelilere yönelik yürüttüğü açık kapı politikasına karşı olan muhaliflerin görüşlerine yer verilerek sığınmacıların ülke ekonomisine getirdikleri zararları analiz eden ve eleştiren içeriklere dikkat çekilerek Suriyeliler bir yük, tehdit olarak sunulmuştur. Bu bağlamda çalışma esnasında “Türkiye’de ulusal yayın yapan Sabah gazetesi, ideolojisine bağlı olarak Suriyeli sığınmacılarla ilgili hükümetin politikasını destekleyen bir habercilik anlayışını benimserken, sol görüşü temsil eden Sözcü gazetesi ise ulusal kimlik, güvenlik, hükümetin resmi göç politikasının yanı sıra sığınmacıların ülke ekonomisine getirmiş olduğu artı yük nedeniyle eleştirel bir bakış açısıyla haberlerini üretmektedir” (H2) şeklinde belirlenen hipotez doğrulanmıştır.

Ukraynalı sığınmacılar ile ilgili haberlerde hem sabah.com.tr hem de sozcu.com.tr internet haber sitelerinde öne çıkan haber çerçeveleri mağduriyet, uluslararası tepki, sorumluluk, yerleşim, insanî ilgi şeklindedir. Mağduriyet çerçevesinde sığınmacılar, genellikle savaş mağduru olarak gösterilerek her açıdan korunma hakkına sahip oldukları ön plana çıkarılır. Suriyeli sığınmacılar ile ilgili haberlerde ise hiç tercih edilmeyen uluslararası tepki çerçevesinde dünyanın çeşitli ülkelerindeki insan haklarını savunan uluslararası örgütlerin Ukraynalı sığınmacılar

için destek amaçlı düzenledikleri faaliyetlere daha fazla yer vererek olumlu bir izlenim oluşturmıştır. Sorumluluk çerçevesinde sığınmacıların sorumluluğunun daha çok AB'ye üye olan ülkelere yükleyerek haberleri nötr bir şekilde sunmaya çalışmıştır. İnsanî ilgi çerçevesi ile üretilen haberler başarılı, eğitilmiş sığınmacıların hikayelerini kapsamaktadır. Söz konusu haber sitelerinin her ikisinde de Ukraynalı sığınmacılara karşı tehdit, yük çağırısını uyandıran haber çerçevelerinin kullanılmadığı tespit edilmiştir. Elde edilen bu bulgular çalışmanın “Türkiye’deki gazeteler Ukraynalı sığınmacıları savaş mağduru olarak yansıtmakta, Ukrayna’nın yanında ve barışçıl bir politika izleyen hükümetin resmi dış politikasına paralel olarak onların haklılığını kamuoyuna duyurmaktadır” (H3) hipotezini doğrulamıştır.

Alman gazetelerine gelince Suriyeliler ile ilgili baskın olarak kullanılan haber çerçevelerinin insanî ilgi, mağduriyet, sorumluluk, sosyal güvenlik tehdit, ekonomik tehdit, yerleşim, siyasal tehdit ve dini tehdit olarak görülmekteyken, söz konusu haber çerçevelerinin kullanım oranları her iki internet haber sitelerine göre değiştiği tespit edilmiştir. Bu durum gazetelerin izledikleri ideolojik bakış açılarının farklı olmasıyla açıklanabilir. Muhafazakâr olan bild.de insanî ilgi, mağduriyet, sorumluluk çerçevelerini diğer çerçevelere göre daha baskın kullanarak Alman hükümetinin Suriyelilere kapı açan olumlu göç politikasını destekleyerek sığınmacılara yönelik daha pozitif en azından objektif olarak dengeli bir izlenim oluşturmaya çalıştığı tespit edilmiştir. Suriyelilerin sorumluluğunu BM’ler, Türkiye ve Suriye’nin diğer komşu ülkeleri dışında Alman hükümetine de yüklemiştir. Muhafız olarak nitelendirilen zeit.de haber sitesi tam tersine sosyal güvenlik tehdidi, siyasal tehdit, dinî tehdit ve ekonomik tehdit çerçevelerine daha fazla ağırlık vererek Alman hükümetinin yürüttüğü göç politikasına karşı gelen ve Suriyeli sığınmacılara daha çok negatif bir bakış açısı ile yaklaşmıştır. Bu göç dalgasından ülke ekonomisinin ve toplumun olumsuz etkilendiğine vurgu yaparak Suriyelilerin bir yük olduğunu öne sürmekle ötekileştirici bir ton ile yaklaştığı tespit edilmiştir.

Ukraynalı sığınmacılar ile ilgili haberlerde baskın kullanılan çerçeveler sorumluluk, insanî ilgi, mağduriyet, yerleşim ve uluslararası tepki olduğu ortaya çıkmıştır. Bu kapsamda bild.de sığınmacıları savaş mağduru olarak göstererek onların korunmaya değer olduğunu savunmuştur. Bu göç krizinin yaşanmasında Rus hükümetini suçlayarak Ukraynalıların bundan sonraki sorumluluğunu Alman

hükümeti başta olmak üzere bütün AB'ye üye olan ülkelere ve BM'ye yüklemiştir. İnsanî ilgi çerçevesinde ise eğitim, iş gibi sosyal hayatta başarılı olan ve en kısa sürede ülkeye adapte olan Ukraynalı kadın ve çocuklar ile yapılan röportajlara yer vererek daha pozitif bir tutum sergileyerek “yabancı değil”, “bizden” algısıyla yaklaşmıştır. Yerleşim çerçevesinde sığınmacıları evlerine alan ve onlara maddî ve manevî olarak yardımda bulunanları ön plana çıkartarak alıcı kitlesinin üzerinde sığınmacılara yönelik pozitif bir etki yaratmıştır. Muhalif görüşü savunan zeit.de aynı haber çerçeveleri kullanmaktadır; ancak Ukraynalılara karşı yaklaşımının bild.de kadar pozitif olduğu söylenemez. Çünkü az oranda olsa da haberlerinde ekonomik ve siyasal tehdit çerçevelerini kullanarak sığınmacıların ülkeye getirdikleri zararlara değinmiş ve Alman hükümetinin yürüttüğü göç politikasını eleştirmiştir. Bütün bunlara rağmen yine de Ukraynalı sığınmacıları haklı çıkarmıştır. Verdikleri zarara rağmen Ukraynalıların korunmasının bir insanlık görev olduğunu öne süren pozitif bir yaklaşımın daha baskın olduğu görülmüştür.

İncelenen İngiliz gazetelerinden sağ ideolojiyi savunan express.uk.com'da Suriyeliler ile ilgili haberlerde yaygın olan haber çerçeveleri siyasal tehdit, mağduriyet, sosyal güvenlik tehdidi, sorumluluk ve dinî tehdittir. Siyasal tehdit çerçevesinde göç krizini siyasal boyutta eleştirerek hükümetin Suriyelilere sınır kapısını açmama direncini desteklediği tespit edilmiştir. Mağduriyet çerçevesi ile üretilen haberlerde Suriyelilerin gerçekten mağdur olduklarını, bir desteğe ihtiyaç duyduklarını vurgulamakta; ancak onların ülkeye artı bir yük olacağını belirterek sığınmacıların bundan sonraki sorumluluğunu Türkiye, BM'ye, yüklediği ortaya çıkmıştır. Daha çok Suriyelilerin sığındıkları ülkelerde yaptıkları cinsel şiddet gibi olumsuz hareketlerine yer vererek toplum algısında Suriyelilere karşı olumsuz, korku uyandırıcı bir tutum oluşturmaya çalışmıştır. Söz konusu internet haber sitesi diğer örneklemelere göre Suriyelilerin dinî inançlarını ön planda tutarak daha negatif bir yaklaşım oluşturmuştur. Ortaya çıkan bu , sonucun muhalif olan theguardian.com internet haber sitesi için geçerliliği söz konusu olmayabilir. Çünkü araştırma sırasında theguardian.com'un sosyal güvenlik ve siyasal tehdit haber çerçevelerinden ziyade insanî ilgi ve mağduriyet, sorumluluk çerçevelerini daha fazla kullanarak Suriyeli sığınmacılara yönelik pozitif bir tutum oluşturmaya çalıştığı görülmüştür. Diğer incelenen haber siteleri arasından insanî ilgi çerçevesini en çok kullanan

theguardian.com zor günleri atlutup hayal ve hedeflerine ulaşan sığınmacıların hikayelerine ağırlık vermiştir. Sorumluluk çerçevesinde ise İngiltere hükümetini eleştiren Suriyelilerin sorumluluklarını İngiltere olmak üzere diğer AB'ye üye olan ülkelerin de almaları gerektiğine vurgu yapan haberlere daha çok yer vererek Suriyeli sığınmacılara olan yaklaşımını daha çok pozitif yönde en azından dengeli tutmaya çalıştığı fark edilmiştir.

Ukraynalı sığınmacılar ile ilgili haberlerde İngiliz gazetelerinin her ikisinde de sorumluluk, mağduriyet, insanî ilgi ve yerleşim çerçevelerinin baskın kullanıldığı görülmüştür. Bu noktada express.uk.com sorumluluk çerçevesini yüksek oranda kullanarak Ukraynalıların yerlerinden edilmelerinde Rus hükümetini suçlamış ve sığınmacıları koruma sorumluluğunu İngiltere'ye yükleyerek hükümetin Ukraynalılara yönelik izlediği göç politikasını desteklemiştir. theguardian.com ise haberlerinde Ukraynalı sığınmacıların özellikle kadın ve çocukların hikayelerini ve İngiltere'de kurdukları yeni yaşamlarını pozitif bir şekilde yansıtmıştır. Yerleşim çerçevesi her iki sitede neredeyse aynı oranda kullanılarak haberlerin çoğunda hükümetin ve yerel halkın sığınmacılara ev sahipliği yaptıklarına dair içerikler tespit edilmiştir. Bu kapsamda söz konusu internet haber sitelerinin her ikisinin de Ukraynalı sığınmacılara pozitif bir bakış açısı ile yaklaştıkları ortaya çıkmıştır. Bu sonuçlardan yola çıkarak çalışmanın “İngiliz ve Alman gazeteleri Ukraynalı sığınmacılarla ilgili pozitif bir habercilik anlayışını benimserken, Suriyeli sığınmacıları ise Avrupa başta olmak üzere kendi ülkelerini de tehdit eden kültürel, ekonomik ve politik bir problem olarak tanımlamakta ötekileştirmektedir.” (H4) şeklinde belirlenen hipotez Alman medyasından muhalif olarak seçilen zeit.de ve muhafazakâr İngiliz gazetesi olarak nitelendirilen express.uk.com'da kısmen doğrulanmıştır. Ancak hükümet yanlısı olan bild.de ve muhalif görüşü savunan theguardian.com internet haber sitelerinde dördüncü hipotezin Ukraynalılar ile ilgili olan “İngiliz ve Alman gazeteleri Ukraynalı sığınmacılarla ilgili pozitif bir habercilik anlayışını benimser” kısmı doğrulanmışken, Suriyeliler ile ilgili olan “Suriyeli sığınmacıları ise Avrupa başta olmak üzere kendi ülkelerini de tehdit eden kültürel, ekonomik ve politik bir problem olarak tanımlamakta ötekileştirmektedir” bölümü doğrulanmamıştır.

Çalışma sırasında ortaya çıkan sonuçların araştırmanın “Gazeteler sığınmacılarla ilgili toplumsal kutuplaşmayı arttırıcı negatif bir dil kullanmaktadır.” (H5) hipotezi Suriyeli sığınmacılar ile ilgili haberlerde muhalif görüşlü sozcu.com.tr ve zeit.de ve sağ ideolojiyi savunan express.uk.com internet haber sitelerinde doğrulanmıştır. Araştırma esnasında söz konusu internet haber sitelerinin Suriyeli sığınmacılara yönelik daha çok toplumsal kutuplaştırmayı arttırıcı negatif bir dil kullanmaya eğilimli oldukları tespit edilmiştir. Ancak H5 hipotezi muhafazakâr olarak nitelendirilen sabah.com.tr, bild.de ve sol ideolojiyi savunan theguardian.com internet haber sitelerinde doğrulanmamıştır. Analiz sırasında bu internet haber sitelerinde Suriyelilere daha çok pozitif en azından objektif bir dil kullanmaya çalıştıkları görülmüştür. Ukraynalılar ile ilgili haberlerde gazetelerin savundukları ideolojileri ve bağlı oldukları ülkeler fark etmeksizin sığınmacılara yönelik daha çok pozitif bir dil kullanmaya eğilimli olduğu görülmüştür. Dolayısıyla H5 hipotezi Ukraynalı sığınmacılar konusunda doğrulanmamıştır.

Araştırma konusunun nesnesini oluşturan Suriyeli ve Ukraynalı sığınmacılar ile ilgili haberler görsel çerçeveler bağlamında değerlendirildiğinde sabah.com.tr internet haber sitesindeki Suriyeli sığınmacılar ile ilgili haberlerde sığınmacıların tankların gölgesinde ve yıkılan evlerin, yaralı sivillerin, yas tutan görüntüleri kapsayan mağduriyet ve sığınmacıların sığınmak, eğitim, sağlık gibi ihtiyaçlarına erişen görüntüleri içeren pozitif görsel çerçevelerine daha fazla yer vererek sığınmacılar ile ilgili daha çok olumlu çağırışım yaratmaya çalıştığı söylenebilir. Bunun tam tersine sozcu.com.tr sığınmacıların suç işlediği, tutuklandığı, terör işlerine karıştığı vb. olayları içeren tehdit görsel çerçevesine yer vererek daha çok olumsuz çağırışım uyandırmıştır. Ukraynalı sığınmacılar ile ilgili haberlerde ise söz konusu haber sitelerinin her ikisi de sadece mağdur ve pozitif görsel çerçevelerini kullanarak Ukraynalılara karşı olumlu bir tutum oluşturmuştur. Bu sonuç aynı şekilde Alman medyasını temsil eden bild.de ve zeit.de haber siteleri için de geçerlidir. Bu kapsamda express.uk.com Suriyeliler ilgili tehdit görsel çerçevesine ağırlık verirken, muhalif olan theguarthian.com’da yer alan fotoğrafların çoğunluğu mağduriyet ve pozitif görsel çerçeveleri içererek daha pozitif izlenim taşıdığı tespit edilmiştir. Ukraynalı sığınmacılar ile ilgili haberlerde ise her ikisinin de mağduriyet ve pozitif görsel çerçeveleri kullandıkları tespit edilmiştir.

Bu bağlamda “Suriyeli ve Ukraynalı sığınmacılarla ilgili haberlerde kullanılan görsel çerçeveler ülkelere göre önemli farklılıklar göstermektedir. Batı medyası genellikle göçmenleri olumsuz ve önyargılı bir şekilde tasvir etmektedir. Avrupa basını tarafından yayılan sığınmacıların çağrışımsal görsel çerçeveleri, referans ülkenin göç krizinden etkilenme derecesine göre farklılık göstermektedir. Alman ve İngiliz gazeteleri Suriyeli sığınmacıları olası bir yük ve tehdit olarak temsil eden fotoğrafları Türk basınına oranla çok daha fazla kullanma eğilimindedir. Ukraynalı sığınmacıları olumlu ve savaştan kaçan mağdurlar olarak tasvir ederken, Suriyelilerle ilgili bu tarz fotoğraf çerçevelerini daha az servis etmektedir.” (H6) hipotezi muhalif Alman internet haber sitesi zeit.de ve muhafazakâr İngiliz internet haber sitesi express.uk.com için kısmen doğrulanmışken, muhafazakâr bild.de ve muhalif görüşlü olan theguardian.com’da H6 hipotezinin “Alman ve İngiliz gazeteleri Suriyeli sığınmacıları olası bir yük ve tehdit olarak temsil eden fotoğrafları Türk basınına oranla çok daha fazla kullanma eğilimindedir” kısmı doğrulanmamıştır. Çalışma sırasında söz konusu haber sitelerinin Suriyeliler ile ilgili haberlerde tehdit, yük çağrışımını uyandıran görsellere Türk basınına temsil eden sabah.com.tr ve sozcu.com.tr’ye göre daha az yer verdikleri tespit edilmiştir.

Görsel çerçeve kapsamında sığınmacılar ile ilgili haberlerde kullanılan fotoğrafların içerikleri değerlendirildiğinde “Suriyeli ve Ukraynalı sığınmacıların yaşam koşulları açısından tasvir edilme biçimleri de görsel çerçevelerde farklılıklar göstermektedir. Kendi ülkelerindeki şiddet ve zulümden kaçan Suriyeli sığınmacılar mülteci kamplarında aşırı kalabalık bir biçimde, zor şartlarda, yemek kuyruklarında yaşarken veya güvenli ülkelere/bölgeler ulaşmak için çetin yolculuklar yaparken, direnç gösterirken tasvir edilmektedir. Ukraynalı sığınmacılar ise tankların gölgesinde ve yıkılan evlerin, yaralı sivillerin, yas tutan ailelerin görüntüleri eşliğinde savaş mağduru olarak tasvir edilmekte, genellikle Batılı ülkeler tarafından yerleştirildikleri oteller veya geçici konutlar gibi daha insani ortamlarda resmedilmektedir” (H7) hipotezi kısmen doğrulanmıştır.

Medyanın göçmen ve sığınmacı konusunda ülkelerin izledikleri göç politikalarına uygun ve temsil ettikleri ideolojik bakış açılarına göre habercilik anlayışını sürdürmesi araştırma kapsamında Suriyeli ve Ukraynalı sığınmacılar ile ilgili haberlerin çerçevelenmesi örneğinde yürütülen analizde net olarak

görülmektedir. Elde edilen bulgular daha önce yapılan Jakob-Moritz Eberl ve arkadaşlarının çalışmasındaki medyanın göçmenler ile ilgili haberlerde kullandıkları çerçevelerin ülkelere, medyaya, göç ve göçmen türlerine göre değiştiği sonucunu desteklemektedir. Bu kapsamda R.Nassar tarafından Suriyeli sığınmacıların medyada dinî çerçevelerle sunulmasının ABD üzerindeki etkisini araştıran çalışmada muhafazakar medyanın muhalif medyaya göre Suriyelilerin dinine daha vurgu yaparak tehdit çağırışını uyandırmaya eğilimli olduğu tespit edilmiştir. Bunun yanı sıra Suriyeliler özellikle Müslüman olarak çerçevelendiklerinde onların ABD sınırlarına kabul edilme olasılığının azaldığını tespit etmiştir. Sığınmacıların Batı medyasında daha çok yük ve tehdit görsel çerçeveleriyle sunulduğunu savunan Amores, Calderon ve Stanek'in bulguları bu tez çalışmasında Ukraynalı sığınmacılar ile ilgili haberlerin analizi sonucunda elde edilenler ile örtüşmediği söylenebilir.

Bu tez çalışmasında farklı ideolojik görüşlere sahip Türkiye'den sabah.com.tr ve sozcu.com.tr, Almanya'dan bild.de ve zeit.de ve İngiltere'den express.com.uk ve theguardian olmak üzere toplamda 6 tane gazetenin internet haber siteleri örneklem olarak seçilmiş ve Suriyeli ve Ukraynalı sığınmacılar ile ilgili haberler çerçeveleme teorisi temelinde içerik analizi tekniğiyle incelenmiştir. Bu noktada Suriye'deki çatışmaların iç savaşa dönüşmesi, Rusya'nın Ukrayna'ya saldırısı gibi siyasi çatışma ve savaşlardan dolayı bireylerin toplu olarak yerlerinden edilmeleri günümüzde çözülme olasılığının çok az olduğu göç krizini oluşturmaktadır. Bu kapsamda ev sahipliği yapan ülkelerin vatandaşlarının sığınmacılara yönelik tutumlarının oluşmasında medya etkili ve önemli rol oynamaktadır. Dolayısıyla gelecekte yapılacak çalışmalar alıcı kitlenin sığınmacılar ile ilgili tutumlarının ne olduğunu ortaya çıkarmayı hedef alarak medyanın toplum üzerindeki etkisine odaklanılabilir. Örneğin medyada vurgulanan dinî inançların alıcı toplumun sığınmacılara yönelik tutumlarını nasıl etkilediği derinden araştırılabilir.

KAYNAKÇA

Kitaplar

- Abacı, Z. (2004). Bursa'nın Zenginliği Göçmenler. Ankara.
- Adıgüzel, Y. (2016). Göç Sosyolojisi . Ankara: Nobel Yayınevi.
- Alver, F. (2011). Gazetecilik Bilimi ve Kuramları. Gazetecilik Kuram Tasarımlarını Türkiye'deki Gazetecilik Sistemi ve Uygulamalarıyla Sınama Denemesi . İstanbul: Kalkedon Yayınları.
- Arı, O. (1960). Bulgaristanlı Göçmenlerin İtibakı, 1950-51'de Bursa'da, İstanbul'da İskan Edilenlerin İtibakı ile İlgili Sosyolojik Araştırma. Ankara: Rekor Matbaası.
- Bohon, S., & Conley, M. (2015). Immigration ve Population. Cambridge: Polity Press.
- Buz, S. (2004). Zorunlu Çıkış Zorlu Kabul. Ankara: Sığınmacılar ve Göçmenlerle Dayanışma Derneği Yayınları.
- Coy, J., Poley, J., & Schunka, A. (2016). Migrations in the German Lands, 1500-200. New York: Berghahn Books
- Çiçekli, B. (2007). Yabancılar Hukuku. Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Dearing , J., & Rogers, E. (1996). Agenda –Setting. Sage Publications.
- Doğan, K. (2008). Göçmen Kaçakçılığı Suçu . Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Erdoğan, T. (2019). Kavramsal ve Kuramsal Açından Göç Olgusu. Konya: Konya Kitabı XVII.
- Eren, A. (1966). Türkiye'de Göç ve Göç Meseleleri:Tanzimat Devri, İlk Kurulan Göçmen Komisyonu, Çıkarılan Tüzükler. İstanbul: Nurgök Matbaası .
- Erdoğan, İ., & Alemdar, K. (1990). İletişim ve Toplum: Kitle İletişim Kuramları Tutucu Değişimci Yaklaşımları. Ankara: Bilgi Yayınevi.
- Gökçe, O. (2002). İletişime Giriş Turhan Kitapevi Yayınları. Ankara: Turhan Kitapevi Yayınları.
- Güngör, N. (2016). İletişim, Kuramlar- Yaklaşımlar. Ankara: Siyasal Kitapevi.
- Iyengar, S. (1991). Is anyone responsible: How television frames political issues. USA: The University of Chicago Press.
- Jennisen, R. (2004). Macro-Economic Determinants of International Migration in Europe. Dutch University Press.

- Kaya, İ., & Eren, E. Y. (2014). Türkiye'deki Suriyelilerin Hukuki Durumu:Arada Kalanların Hakları ve Yükümlülükleri. İstanbul: SETA Yayınları.
- Lecheler, S., & De Vreese, C. (2019). News Framing Effects. New York: Routledge. New York: Routledge.
- Leciner , S. (2001). From Open Door Policy to Xenophobia: Racism, Out Migration and Race Relations in UK. Ankara: Avrasya Araştırmalar Merkezi.
- Lippman, W. (1922). Public Opinion. New Jersey: Transaction Books.
- Littlejohn, S., & Foss, K. (2009). Encyclopedia of Communication Theory. Sage Publications. Washington DC: Sage Publications.
- McCombs, M. (2004). Setting the Agenda: The Mass Media and Public Opinion. Malden: Polity Press.
- Neuman,R. (1992). Common Knowledge: News and the Construction of Political Meaning. Chicago. The University of Chicago Press.
- Nikolaos , V. (2017). Destroying a Nation: The Civil War in Syria. London. New York: I.B. Tauris.
- Noelle-Neumann , E. (1998). Kamuoyu: Suskunluk Sarmalının Keşfi. Ankara: Dost Kitapevi Yayınları.
- ORSAM. (2012). Küresel Göç ve Avrupa Birliği ile Türkiye'nin Göç Politikalarının Gelişimi. Ankara: The Black Sea International Rapor.
- Özçetin, B. (2018). Kitle İletişim Kuramları. Kavramlar, Okullar,Modeller . İstanbul: İletişim Yayınları.
- Shoemaker , P., & Reese, S. (2002). İdeolojinin Medya Üzerindeki Etkisi. S. İrvan içinde, Medya Kültür Siyaset. Ankara: Parmakon Yayınevi.
- Sorenson, D. (2016). Syria in Ruins: The Dynamics of the Syrian Civil War. Bloomsbury Academic.
- Spencer, İ. (1997). British Immigration Policy Since 1939. London: Routledge.
- Terkan, B. (2005). Gündem Belirleme Medya ve Siyasal Gündem Üzerine Bir Çalışma. Konya: Tablet Kitabevi.
- Tuchman, G. (1978). Making News: A Study in the Construction of Reality. New York: Free Press.
- Wanta, W. (1997). The Public and National Agenda: How People Learn About Important Issues. New York: Routledge.
- Yalçın , C. (2004). Göç Sosyolojisi. Ankara: Anı Yayıncılık.
- IOM UN. (2020). World Migration Report. Switzerland: International Organization for Migration.

Başkanlığı, G. İ. (2015). "2013 Türkiye Göç Raporu". Ankara: T.C. İçişleri Bakanlığı Göç İdaresi Genel Müdürlüğü Yayınları.

Perruchoud, R., & Redpath, J. (2013). Göç Terimleri Sözlüğü. Uluslar Arası Göç Örgütü (IOM).

Makaleler, Bildiriler, Diğer Basılı Yayınlar

Acar, E. (2023). "1960-1965 Döneminde Türkiye'den Almanya'ya İşçi Göçleri". Troy Academy International Journal of Social Sciences, 8(1), 38-69.

Acar, Ü. (2019). "Şartlı Mülteciler ve Ulusal Güvenlik". Şartlı Mülteciler ve Ulusal Güvenlik. Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 23 (3), 1211-1225.

Akbulat, E. (2018). "Suriye Çerkesleri: Suriye İç Savaşı ve Mülteci Krizine Suriye Çerkesleri Perspektifinden Bir Bakış". Yıldız Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 2(2), 01-17.

Akcan, L. (2023). "The History of Türkiye's Migration Policies". International Review of Migration and Refugee Studies, 4(1), 64-80.

Aksoy, Z. (2012). "Uluslararası Göç Ve Kültürlerarası İletişim". Journal of International Social Research, 5(20), 292–303.

Aktaş, M., & Öztekin, S. (2017). "Göç ve Mültecilik ile İlgili Kavram Karışıklığı". Third Sarajevo International Conference on Social Science by FBA.

Aktel, M., & Kaygısız, Ü. (2018). "Türkiye'de Göç Yönetimi". Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi, 23(2), 579-604.

Altun, H., & Budak, M. (2023). "İkinci Dünya Savaşı Sonrasında Almanya Göç Politikalarının Dönüşümü". Gaziantep University Journal of Social Sciences, 22(4), 1409-1423.

Amores, J., Calderon, C., & Stanek, M. (2019). "Visual Frames of Migrants and Refugees in The Main Western European Media". Economics and Sociology, 12(3), 147-161.

Andrews, K., & Caren, N. (2010). "Making the News: Movement Organizations, Media, Attention and the Public Agenda". American Sociological Review, 75(6), 841-866.

Atabek, N. (1997). Gündem Belirleme Modeli ve Enflasyon, Trafik ve sosyal Güvenlik Konularındaki Gerçeklerle Medya ve Kamu Gündemlerinin Karşılaştırılması. Doktora tezi, Anadolu Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Aydın, G. (2022). "Suriye Savaşında Avrupa Birliği'nin Mülteci ve Sığınmacı Siyaseti". Liberal Düşünce Dergisi, 27(105), 107-134.

Aytaç Kadioğlu, İ. (2020). "Suriye İç Savaşı ve Türkiye: Çatışma, Güvenlik ve Sığınma". Uluslararası Toplum Araştırmaları Dergisi, 16 (29), 2179 - 2213.

- Balçılar, M., Karataş, M., & Pak Güre, M. D. (2022). "Rusya-Ukrayna Savaşı, Zorunlu Göç ve İnsani Koridorlar: Sosyal Hizmet Bağlamında Bir Değerlendirme". Gümüşhane Üniversitesi Sağlık Bilimler Dergisi, 11(2), 794-805.
- Baltacı, A. (2019). "Nitel Araştırma Süreci:Nitel Bir Araştırma Nasıl Yapılır". Ahi Evran Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 5(2), 368-388.
- Bastaki, J. (2018). "Temporary Protection Regimes and Refugees: What Works? Comparing the Kuwaiti, Bosnian, and Syrian Refugee". Refuge (Canada's Journal on Refugees), 34(2), 73-84.
- Başçılar, M., Karataş, M., & Pak Güre, M. (2022). "Rusya-Ukrayna Savaşı, Zorunlu Göç ve İnsani Koridorlar: Sosyal Hizmet Bağlamında Bir Değerlendirme". Gümüşhane Üniversitesi Sağlık Bilimleri Dergisi, 11(2), 794 - 805.
- Bruggeman, M. (2014). "Between Frame Setting and Frame Sending: How Journalists Contribute to News Frames". Communication Theory, 24(1), 61-82.
- Canyurt, D. (2018). "Kazanani Olmayan Savaş "Suriye İç Savaşı" Neden Bitmedi, Barış Nasıl Gelebilir?". Uluslararası Yönetim İktisat ve İşletme Dergisi, 14(4), 1103 - 1120.
- Caple , H., & Bednarek, M. (2016). "Rethinking news values: What a discursive approach can tell us about the construction of news discourse and news photography". Journalism Studies, 17(4), 435-455.
- Chen, L., Shi, J., Guo, Y., Wang, P., & Li, Y. (2019). "Agenda-setting on traditional". İnternet Research, 29(4), 688-703.
- Çağlar, T. (2018). "Göç Çalışmaları İçin Kavramsal Bir Çerçeve". Toros Üniversitesi İİSBF Sosyal Bilimler Dergisi, 5 (8), 26 - 49.
- Çelik, M., Şen, A. T., & Usta, H. (2018). "Avrupa Birliğinin Göç/Mülreci Politikası ve Sığınmacıların Ekonomik, Sosyal ve Kamusal İletişim Sorunları: Kastamonu Örneği". Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, 57.
- Çiçek, A. (2020). "Türkiye'ye Göç Eden Suriyelilerin Hukuki Statüsü". Turan-Sam Uluslararası Bilimsel Hakemli Dergisi, 12(48).
- Çiğer, M. (2016). "Uluslararası Hukuka Uygun Geçici Koruma Rejiminin Unsurları Üzerine". Göç Araştırmaları Dergisi, 2(3), 62-92.
- Çörtoğlu Koca, S., & Kavşat, S. (2015). "Geçici Koruma Yönetmeliği Uyarınca Geçici Koruma Kararının Kapsamı, Alınması ve Sona Ermesi". Başkent Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi.
- De Vreese, C. (2005). "News Framing: Theory and typology". Information Design Journal, 13(1), 51-62.
- Demirtaş , M. (2009). "Kırım Savaşı ve 93 Harbi Sürecinde Osmanlı Memleketine Gelen Göçmenlerin Sevk ve İskanları". Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Dergisi, 16(41), 215-238.

- Deniz, T. (2014). "Uluslararası Göç Sorunu Perspektivinde Türkiye". 181 (181).
- Develioğlu, O. (2023). "Göçün Kavramsal Çerçevesi ve Göç Kuramları". *Journal of Theoretical and Empirical Research on Management*, 3, 49-60.
- Dora, S., & Sadakaoğlu, M. (2022). "Rusay-Ukrayna Savaşından Nefret Devşirmek: Suriyeli Sığınmacılara Yönelik Çevrimiçi Nefret Söylemi üzerinde Bir Araştırma". *Yeni Yüzyıl'da İletişim Çalışmaları Dergisi*, 4, 33-45.
- Durur, E. (2011). "İnşacı Yaklaşım İçinde Çerçeveleme Kuramı ve Haberin Çerçeveselenişi". *Atatürk İletişim Dergisi*, 2.
- Duszczek, M., & Kaczmarczyk, P. (2022). "The War in Ukraine and Migration to Poland: Outlook and Challenges". *Intereconomics*, 57 (3), 64–170.
- Eberl, J.-M., Meltzer, C., Heidenreich, T., Herrero, B., Theorin, N., Lind, F., et al. (2018). "The European media discourse on immigration and its effects: a literature review". *Annals of the International Communication Association*, 42(6).
- Ekşi, N. (2014). "Geçici Koruma Yönetmeliği Uyarınca Geçici Korumanın Şartları, Geçici Koruma Usulü, Sağlanan Haklar ve Geçici Korumanın Sona Ermesi". *İstanbul Barosu Dergisi*, 88(6), 65-89.
- Entman, R. (1991). "Framing U.S. coverage of international news: Contrasts in narratives of the KAL and İran air incidents.". *Journal of Communication*, 41(4), 6-27.
- Entman, R. (1993). "Framing: Towards Clarification of a Fracture Paradigm". *Journal of Communication*, 43(4), 51-58.
- Ergen, Y. (2018). "Tweeter Örneğinde Sosyal Medya Gündemi: Bir Gündembelirleme Aracı Olarak Futbol". *Anadolu Üniversitesi İletişim Bilimleri Fakültesi Uluslararası Hakemli Dergisi*, 26(3), 502-520.
- Ergüven, N., & Özturanlı, B. (2013). "Uluslararası Mülteci Hukuku ve Türkiye". *AÜHFD*, 62(4), 1007-1064.
- Fansa, M. (2021). "Kimim Ben? Göçmen, Sığınmacı, Mülteci, Yabancı, Vatansız ve Geçici Koruma: Türkiye'deki Suriyeliler". *Antakiyat Dergisi*, 4(2), 289-306.
- Friedland, L., & Mengbai, Z. (1996). "International Television Coverage of Beijing Spring 1989: A Comparative Approach". *The Association for Education in Journalism and Mass Communication*.
- Gansom, W., & Modigliani, A. (1987). "The changing culture of affirmative action". *Research in Political Sociology*, 3, 137-177.
- García-Perdomo, V., Salaverria, R., Brown, D., & Harlow, S. (2018). "To Share or Not to Share". *Journalism Studies*, 19(8), 1180-1201.

- Geçer, E., & Şimşek, B. (2017). "Beyaz Perdede Gündem Belirleme: "Başkanın Adamları" ve "Kriz Bizim İşimiz" Filimleri Örnekleri". Selçuk İletişim Dergisi, 10(1), 335-356.
- Gerlach, I., & Ryndzak, O. (2022). Ukrainian Migration Crisis Caused by the War. Studia Europejskie, 2, 17-29.
- Giddens, A., & Sutton, P. (2014). Essential Concepts in Sociology. John Wiley ve Sons.
- Gökçe, O. (1996). "Komuoyu Kavramının Anlamı ve Kapsamı". Kurgu Dergisi, 14, 211-227.
- Gökçe, Ö. (2021). "Arap Baharı'nın Bir Varyantı Olarak Suriye İç Savaşı ve Esad Rejiminin Ayakta Kalma Nedenleri (2011-2014)". Aydın Adnan Menderes Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 8 (2), 24-51.
- Güz, N., Nazar, Ç., & Torbaşı, H. (2018). "Kitle İletişimin Sosyolojik Fonksiyonu: Medyanın Gündem Kurma Etkisi". İletişim Kuram ve Araştırma Dergisi, 46, 1-19.
- Haliloğlu Kahraman, Z. (2023). "Kahramanmaraş ve Hatay Depremlerinin Düşündürdükleri: Suriyeli Mültecilerin Yer Seçim Kararlarının Deprem Tehlikeleri ve Riskleri Açısından Değerlendirilmesi". Planlama TMMOB Şehir Plancıları Odası, 33(3).
- İçduygu, A., Erder, S., & Gençkaya, Ö. (2014). "Türkiye'nin Uluslararası Göç Politikaları, 1923-2023: Ulus-Devlet Oluşumundan Ulus-Ötesi Dönüşümlere". İstanbul: Mirekoç Proje Raporları.
- İrvan, S. (1997). Dış Politika ve Basın: Türk Basınındaki Dış Politika Haberlerinin Gündem Belirleme Yaklaşımı Açısından Çözümlemesi. Doktora Tezi, Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- İrvan, S. (2001). "Gündem Belirleme Yaklaşımının Genel Bir Değerlendirilmesi". Gazi Üniversitesi İletişim Fakültesi Dergisi, 9(1), 69-106.
- İşcan, İ. (2021). "İngiltere'nin Avrupa Birliğinden Ayrılış Sürecinde Göç Faktörünün Etkisi". BŞEÜ Sosyal Bilimler Dergisi, 6(2), 484-503.
- Kairabadi, R., & Aghagolzadeh, F. (2012). "A Discursive Review of Gulting and Ruge's News Factors in Iranian Newspapers". Theory and Practice in Language Studies, 2(5), 989-994.
- Kanar, H., & Doğan, S. (2020). "Göç ve Göçmen Kavramlarından Hareketle Bulgaristan'dan Türkiye Cumhuriyetine Yapılan Kitleli Göçler". Balkan ve Yakın Doğu Sosyal Bilimler Dergisi, 06(03).
- Karaca, A. (2018). "Uluslararası Koruma ve Geçici Korumaya Statüleri Altındaki Yabancıların Sınır Dışı Edilmeleri". B.U.Ü. İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi, 37 (2), 141-166.

- Karataştıb Sabsar, N. (2022). Karataştıb Sabsar. "Avrupa Birliğinin Ukraynalı Mültecilere Sağladığı İmkanlar ve Ukraynalı Mültecilerin Sağlık Hizmetlerine Erişimi: Harvatistan Örneği". Sağlık Bilimleri ve Yaşam Dergisi, 6(2), 28 - 33.
- Khan, H., & Khan, W. (2017). "Syria: History, The Civil War and Peace Prospects". Journal of Political Studies, 24 (2), 557:573.
- Kinder , D. (1983). "Diversity and Complexity in American Public Opinion". Political science: The State of the Dicine, 389-425.
- Kinder, D., & Sanders, L. (1990). "Mimicking political debate with survey questions: The case of white opinion on affirmative action for blacks". Social Cognition, 8, 73-103.
- Koçak, Y., & Terzi, E. (2012). "Türkiye'de Göç Olgusu, Göç Edenlerin Kentlere Olan Etkileri ve Çözüm Önerileri". Kafkas Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi, 3(3), 163-184.
- Küçüközyiğit, U. (2016). "Teknolojiyle Hızlanan Haber Akışı ve Bir Haber Değeri Unsuru Olarak Güncelliğin Dönüşümü". Abant Kültürel Araştırmalar Dergisi, 1(1), 86-95.
- Lloyd, A., & Sirkeci, I. (2022). "A Long-Term View of Refugee Flows from Ukraine: War, Insecurities, and Migration." Migration Letters, 19(4).
- Marshall, L. (2011). "Toward a New Definition of 'Refugee': is the 1951 Convention Out of Date?". European Journal of Trauma Emergency Surgery, 37(1), 61-66.
- Nassar, R. (2020). "Framing Refugees: The Impact of Religious Frames on U.S. Partisans and Consumers of Cable News Media". Political Communication, 37:5, 593-611
- Nazar, Ç., & Sbouh, S. (2020). "Kitle İletişimde Gündem Belirleme Kuramı: Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi ve An Najah National Üniversitesi". Karadeniz Uluslararası Bilimsel Dergi, 47, 451-483.
- Neccar, M., & Tuba , E. (2017). "Suriye'den Türkiye'ye Göç: Nedenler, Sonuçlar ve Umutlar". İlahyat Akademi Dergisi, 4, 185-198.
- Nurdoğan, A. K., & Öztürk, M. (2018). "Geçici Koruma Statüsü ile Türkiye'de Bulunan Suriyelilerin Vatandaşlık Hakkı". Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi, 23(3), 1163-1172.
- Ostrand, N. (2015). "The Syrian Refugee Crisis: A Comparison of Responses by Germany, Sweden, the United Kingdom, and the United States". Journal on Migration and Human Security, 3 (3), 255-279.
- Ödmark, S. (2018). "Making News Funny: Differences in News Framing Between Journalists and Comedians". Journalism, 22(6), 1540-1557.
- Örki, A. (2015). " Suriye İç Savaşı Üstüne". Trakya Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi E-Dergisi, 4(1).

- Özarslan , H. (2007). Çerçeveleme Yaklaşımı Açısından Haber Çerçevelerinin İzler Kitle Düşünceleri Üzerindeki Etkisi. Selçuk Üniversitesi, Doktora Tezi.
- Özaslan, K. (2023). "Dış'tan İç'e Evrilen Bir Kitlesele Göç: Türkiye'nin Suriyelileri". Akademik Yaklaşımlar Dergisi, 14(1), 115-143.
- Özdemir , Ç. (2016). "Suriye'de İç Savaşın Nedenleri: Otokratik Yönetim mi, Bölgesel ve Küresel Güçler mi?". Bilgi Sosyal Bilimler Dergisi, 33 (2), 8 1 - 1 0 2.
- Özel, S. (2018). "Uluslararası Koruma Başvuru Sahibi, Uluslararası Koruma Sahibi ile Geçici Koruma Altına Alınanların Hukuki Statülerinin Sığınmacı ve Göçmen Kavramları Üzerinde Değerlendirilmesi". B.U.Ü. İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi, 37, (2), 249-295.
- Öztaş, C., & Zengin, E. (2005). "Bir İnsanlık Dramı Olarak Azerbaycan'da Mülteci Sorunu". Türkiye Barolar Birliği Dergisi, 301-313.
- Özüpek, M., & Yavuz, A. (2021). "Göç Kavramı Bağlamında Suriyeli Mülteci Algısı:Esnaflar Üzerine Bir Araştırma". İletişim Çalışmalarında Güncel Yaklaşımlar ve Araştırmalar, 108-136.
- Pan, Z., & Kosicki, G. (1993). "Framing analysis: An aproach to news discourse". Political Communication, 10, 55-75.
- Poyraz , Y. (2012). "Suriye Vatandaşlarının Geçici Korunması ve Uluslararası Mülteci Hukuku". Selçuk Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, 20 (2), 53 - 69.
- Rogers , E., & Dearing, J. (1988). "Agenda Setting Research: Where Has İt Been, Where İs İt Going?". Communication Yearbook, 11, 555-594.
- Rogers, E., Hart, W., & Dearing, J. (1997). "A paradigmatic history of agenda-setting research." . 225-236.
- Rush, N. (2022). "Ukrainian Refugees Onward migration and new flows are likely". Center For Immigration Studies.
- Sauer, L., Ette, A., Steinhauer, H., Siegert, M., & Tanis, K. (2023). "Spatial Patterns of Recent Ukrainian Refugees in Germany: Administrative Dispersal and Existing Ethnic Networks". Comparative Population Studies, 48, 261-280.
- Scheafele, D., & Tewksbury, D. (2007). "Framing, Agenda Setting and Priming: The Evolution of Three Media Effects Models". Journal of Communication, 57(1), 9-20.
- Schefuele, D. (1999). "Framing as a Theory of Media Effects". Journal of Communication, 49(1), 103-122.
- Semetko , H., & Valkenburg, P. (2000). "Framing European Politics: A Content Analysis of Press and Television News." . Journal of Communication , 50(2), 93-109.

- Shushkevich, A. (2022). "Inside the war: life in Ukraine". *Int J Gynecol Cancer*, 32(5).
- Sirkeci, İ., & Cohen, J. (2015). "Hareketlilik, Göç, Güvensizlik". *Idialkent*, 15, 8-21.
- Squire, V. (2015). "The Securitisation of Migration: An Absent Presence". *The European Union in International Affairs Book Series*, 19-36.
- Sulaymanova, B. (2017). "International Migration in Kyrgyzstan: Dynamics and Determinants". *Manas Journal of Social Studies*, 6(4).
- Şahiner, M., & Özbuğday, F. (2022). "Oyun Teorisi Bağlamında Suriye İç Savaşı'nın Geleceği". *Uluslararası Çalışmalar Dergisi*, 6(1), 51 - 6.
- Şimşek, H. (tarih yok). "Turkish Migrants in the UK and the Ankara Agreement". *Turkish Journal of Politics*, 2(1).
- Şişman, Y., & Balun, B. (2020). Transit Göç ve Türkiye. *Anadolu Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 21 (2), 61-79.
- Tam, M., & Kurtuluş, S. (2022). "Rusya – Ukrayna Savaşı Hakkındaki Youtuber Videolarına İzleyici Tepkileri". *Düşünce ve Toplum Sosyal Bilimler Dergisi*, 6, 26-47.
- Tamer, M. (2020). "Göç, Göçün Nedenleri ve Uluslararası Göç Üzerine Kavramsal Bir Analiz". *Uluslararası Sosyal ve Beşeri Bilimler Araştırma Dergisi*, 7(60), 2808-2818.
- Taşçı, F. (2009). "Bir Sosyal Politika Sorunu Olarak Göç". *Kamu-İş İş Hukuku ve İktisad Dergisi*, 10, 177-204.
- Terkan, B. (2007). "Basın ve Siyaset İlişkisinin Gündem Belirleme Modeli Çerçevesinde Bir Analiz". *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 17, 561-584.
- Tewksbury, D., & Schefuele, D. (2020). "News Framing Theory and Research". *Media Effects: Advances in Theory and Research*, 51-68.
- Teyyare, E., & Sayaner, K. (2017). "Suriye İç Savaşı Sonrası Ortaya Çıkan Göç Hareketinin Kamusal Mallar Teorisi Çerçevesinde Değerlendirilmesi". *Bartın Üniversitesi İ.İ.B.F. Dergisi*, 8(15), 429 - 454.
- Todaro, M., & Smith, S. (2012). *Economic Development*. Boston: Pearson Education.
- Topal, A. (2015). "Geçici Koruma Yönetmeliği ve Türkiye'deki Suriyelilerin Hukuki Statüsü". *İstanbul Medipol Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 2 (1), 05-22.
- Tunç, A. (2015). "Mülreci Davranışı ve Roplumsal Etkileri: Türkiye'deki Suriyelilere İlişkin Bir Değerlendirme". *Tesam Akademik Dergisi*, 2(2), 29-63.
- Usta, S., & Ergün, G. (2020). "Göç ve Mülteci Olgusu: Kavramsal Çerçeve". *Idea Studies Journal*, 6(24), 1063-1074.

- Vreese, C. (2003). "Framing Europe: television news and European integration". University of Amsterdam.
- Weaver, D. (2007). "Thoughts on Agenda Setting, Framing, and Priming". Journal of Communication, 57(1), 142-147.
- Wickramasinghe, A., & Wimalaratana, W. (2016). "International Migration and Migration Theories". Social Affairs: A Journal for the Social Sciences, 1(5), 13-32.
- Yang, X., & Wang, B. (2021). "Framing and Blaming: Media Coverage of Coal Mining Accident Coverups in China". The Extractive Industries and Society, 8(2).
- Yıldız, M. (2022). "Rusya- Ukrayna Savaşında Rusya'yı Anlamak: Tek Sorumlu Putin mi?". Akademik Hassasiyetler, 9 (19), 143-168.
- Yılmaz, A. (2014). "Uluslararası Göç: Çeşitleri, Nedenleri ve Etkileri". International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic, 9(2), 1685-1704.
- Yurdakul, H. (2018). "Kitle İletişimde Haber ve Etki: Liberal ve Eleştirel Yaklaşımlar". Nosyon: Uluslararası Toplum ve Kültür Çalışmaları Dergisi, 1, 62-77.
- Yüce, E. (2022). "Haber Değerlerini Sorgulamak: Anaakım Gazetelerde Engelli Haberleri". İletişim Kuram ve Araştırma Dergisi, 59, 84-104.
- Yüksel, E. (2007). "Kamuoyu Oluşturma ve Gündem Belitleme Kavramları Nerede Kesişmekte ve Nerede Ayrılmaktadır". Sosyal Bilimler Dergisi, 1, 571-586.
- Zhanadilova, A. (2018). "Farklı Kuramlar Çerçevesinde Uluslararası Göç Sorunu". Muhakeme Dergisi, 1 (2), 116-122.

Elektronik Kaynaklar

- Akın, R. (2021). "Geçici Koruma Statüsü: Genel Bir Bakış". American Immigration Council: <https://dergipark.org.tr/en/download/article-file/2124920/> Erişim tarihi 27.03.2023.
- European Commission. (2023). "Governance of migrant integration in Germany". European Commission, https://ec.europa.eu/migrant-integration/country-governance/governance-migrant-integration-germany_en /Erişim tarihi 23.09.2023.
- IOM/UN.(2022). "World Migration Report 2022". IOM, <https://worldmigrationreport.iom.int/wmr-2022-interactive> / Erişim tarihi 22.04.2023.
- UNHCR. (2012). "UNHCR Global Report 2012 - Hosting the world's refugees". UNHCR The UN Refugee Agency, <https://www.unhcr.org/media/unhcr-global-report-2012-hosting-worlds-refugees> / Erişim tarihi 22.04.2023.

- UNHCR. (2021). "The UK's Syria Resettlement Programme: Looking Back, and Ahead". UNHCR/UK, <https://www.unhcr.org/uk/news/announcements/uks-syria-resettlement-programme-looking-back-and-ahead> / Erişim tarihi 22.04.2023.
- UNHCR. (2022). "Situation Ukraine Refugee Situation". The Un Refugee Agency, <https://data.unhcr.org/ar/situations/ukraine> / Erişim tarihi 20.01.2023.
- UNHCR. (2023, March). "Syria Refugee Crisis Explained". The Un Refugee Agency, <https://www.unrefugees.org/news/syria-refugee-crisis-explained> / Erişim tarihi 23.09.2023
- UNHCR.(2022). "Information for Ukrainians". UNHCR UK: <https://help.unhcr.org/uk/unhcr-uk-information-and-links-regarding-ukraine> / Erişim tarihi 22.04.2023.
- UNHCR.(2023)."Refugee Statistics". UNHCR, <https://www.unrefugees.org/refugee-facts/statistics> / Erişim tarihi 23.09.2023.
- UNHCR.(2023).UNHCRGermany,<https://www.unhcr.org/sites/default/files/legacy-pdf/640747697.pdf> / Erişim tarihi 23.09.2023.
- YUKK. (2013). Yabancılar ve Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu Resmî Gazete, <https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2013/04/20130411-2.htm> / Erişim tarihi 23.09.2023

ÖZGEÇMİŞ

Ad-Soyad: Farida Kachybekova

ÖĞRENİM DURUMU:

Lisans :2021, Kırgızistan-Türkiye Manas Üniversitesi,
İletişim Fakültesi, Gazetecilik Bölümü

Yüksek Lisans :2024, Kocaeli Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü,
Gazetecilik Ana Bilim Dalı

YAYINLAR:

Pazarbaşı, B., & Kachybekova, F. (2022). “ABD’nin Afganistan’dan Geri Çekilmesi ve Taliban’ın Kabil’e Girişine İlişkin Haberlerin Medyada Sunumu: Azattyk.org, Super.kg ve Sabah.com.tr, Sozcu.com.tr Haber Sitelerinin Analizi”. Intermedia International e-Journal, 9(17) 255-272.

Kachybekova, F., & Pazarbaşı, B. (2022). “Politik İletişimde Instagram Kullanımı: 2021 Kırgızistan Parlamento Seçimleri”. Electronic Cumhuriyet Journal of Communication, 4(2) : 65-76.

BİLDİRİLER:

Kachybekova, F. (2023). “Haber Çerçeveleme Bağlamında Kırgızistan Medyasında Covid-19 Aşı Haberlerinin Sunumu: kabar.kg, sputnik.kg Haber Siteleri Örneğinde”. (Ed.) H. Yılmaz, 8. Uluslararası Öğrenci Sempozyumu Bildiriler Kitabı-6, İstanbul: 29-48.

Kachybekova, F. (Aralık, 2023). “Seçim Dönemlerinde Kullanılan Siyasal Reklamların Göstergibilimsel Analizi: 28 Kasım 2021 Kırgızistan Parlamento Seçimi “İşenim” ve “İntımak Partileri”. 9. Uluslararası Öğrenci Sempozyumu, İstanbul Gelişim Üniversitesi